SC.10.P1.5.

37
15 D
12

D. 129

S. P. N.

METHODII

EPISCOPI ET MARTYRIS

CONVIVIVM

VIRGINVM.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΜΕΘΟΔΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ

ΠΑΡΘΕΝΩΝ.

S. P. N. METHODII

EPISCOPI ET MARTYRIS

CONVIVIVM VIRGINVM.

Nunc primùm editum, & Latinitate donatum
à PETRO POSSINO Soc. IESV Theologo.

Ac S. D. N. ALEXANDRO VII.
DICATVM.

PARISIIS,
E' TYPOGRAPHIA REGIA.

M. DC. LVII.

S. D. N.

ALEXANDRO VII.

PONTIFICI MAXIMO

Petrvs Possinvs è Societ. Iesv,
Felicitatem.

Beatissime Pater,

Reliquias Sancti Martyris Methodii, *non ingratum, vt ſpero,* Sanctitati Tvæ *munus affero: Reliquias, inquam, non membrorum eius atque oſſium, ſi quæ Diocletiani olim*

gladium expertæ, dentem ac ſalcem temporis, arma rebus abolendis efficaciora vicerunt: quas tamen ſi offerrem, quanti eas eſſes habiturus, ſcio: ſed potiores alias affero reliquias mentis illius, cui diuini ſpiritus opibus plenæ, eruditionis humanæ & Græcæ omnis ſapientiæ theſauri pars exigua pretij fuere. Ingenij huius tanti, quod & oraculum & miraculum æui ſui fuit; quo Eccleſia oppugnationibus ſimul idololatrarum, ſimul hæreticorum ſeditionibus quaſſa, & ſcuto contra externam vim, & telo aduerſus domeſticam rebellionem vſa feliciter eſt, multa quidem illuſtria monumenta mirabatur Antiquitas: nullum tamen laude maiori celebrauit, quàm hoc volumen CONVIVIVM VIRGINVM

dictum, quo inſignes famâ ſanctitatis Heroïnæ doctrinam Catholicam de Virginitate, vniuerſam è ſcripturis, è traditione, ex omnibus Chriſtianæ Theologiæ locis illuſtratam, eruditiùs incertum an eloquentiùs explicant. Aureolum planè Commentarium; quem incuriâ hominum, iniuriâve temporum multis iam ſæculis obſoleſcentem, propitius quidam genius auſpiciis commodùm primis tui ſalutaris mundo Pontificatûs excitauit. Quamquam equidem veriſimiliùs de re intelligentiæ ac mentis plenâ locuturus videor, ſi eam non alienâ cuiuſdam genij prouidentiâ, ſed ſuo ipſius arbitrio prodiiſſe ac iudicio dicam. Sanè qui reputet, quando latêre, quando apparere hic Liber cœperit, non ægrè trahetur

ad ſuſpicandum, conſilio non caſu in latebras abditum, conſilio item & electione rurſum emerſiſſe. Quinque ſæculis familiari mortalium conſuetudine vſus, in ſuâ præclarâ tum florente patriâ, vſque ad Photij ætatem, qui vltimus Græcorum (quod ex ſcriptis appareat) eum vidit, tunc ſeſe vltrò abſcondit, quaſi offenſus defectione Orientalis Eccleſiæ, quam idem ille impius Photius ferali ſchiſmate à Catholicâ Occidentali ſeparauit. Neque nulla excogitari cauſa poteſt, cur arcanò in Bibliothecas importatus Occidentis, cùm inde patrum auorúmque memoriâ innumera alia Opera Græcorum prompta in lucem fuerint, ipſe illinc egredi hactenus recuſauerit. Videri nempe potuit Doctor virginitatis ince-

Bibliot. Photij Cod. ccxxxvii.

ſtatam

ceſtatam Lutheri Caluiníque Bacchanalibus ætatem ſibi vitandam ſtatuiſſe; nec niſi euoluto ab iſtorum furiis ſæculo ſuis credidiſſe locum eſſe poſſe VIRGINIBVS: *quæ decem & ipſæ, numero Euangelicâ parabolâ conſecrato, ſed prudentes omnes, velut nocturno illo excitæ celeumate,* Ecce Sponſus venit, *non alij libentiùs occurrerent ad ſponſalia Eccleſiæ diuinâ electione venienti, quàm* ALEXANDRO VII. *amabili cum orbi vniuerſo, tum Græciæ potiſſimùm ipſarum patriæ nomini, ob ſuauiſſimam memoriam* ALEXANDRI III. *ad reconciliandam Eccleſiæ Græciam magna nec inutilia conati: cuius à virtutibus & dotibus præclaris in te, ciue ac conſanguineo illius, proportione ternarij ad ſeptenarium creſcentibus, quid ſperari* Mat. 25.

poſſit tacitæ ſentiunt, & in ſinu gratulantur. METHODIVM *porrò ipſum, cuius ſpiritu potiſſimùm ac mente vigere hic Liber ac ſentire putandus eſt, ea quibus ſplendet orthodoxæ doctrinæ ac Chriſtianæ ſanctimoniæ lumina, confido equidem, abundè tibi commendabunt, vt indignum non putes cui promittas, ad ſuum hoc, quod nunc primùm Latinæ præbet Eccleſiæ* CONVIVIVM *inuitanti. Nec fas, opinor, fuerit, virginales te aſpernari epulas, cùm is cuius vices geris* CHRISTVS *Dei*
Ioan. 2. *Filius ad nuptiales etiam venerit. Ac vereor ne meâ huius menſæ miniſtri culpâ contigerit, vt ſit hîc quoque locus expectando à te ſigno eius ſimili, quod apud Cana Galilææ primum ſuorum operatus eſt Dominus, dum vete-*

rem verè Græci ac tranſmarini liquorem meri, qualem Auctor abundanti huc copiâ contulerat, ego frigidâ inſipidâque fortaſſe interpretatione diluo. Id quidquid defectûs erit, tua, ſi dignaberis, benedictio ſupplebit. cum quâ & aliam ſperabo gratiam, eius geminam quæ Magdalenæ in Conuiuio apud Simonem à Domino IESV *negata non eſt: vt mihi per te in hac menſa liceat, ad demiſſiſsima pedum oſcula humillimè proſtrato, & tibi me meáque conſecrare & vitæ florentis tantum precari, quo ad omnia quæ ad mundi felicitatem cupis & moliris, effeceris.* Luc. 7.

ERVDITO
ET ANTIQVITATIS
ECCLESIASTICÆ
STVDIOSO LECTORI,

PETRVS POSSINVS è S. IESV *S.D.*

QVONIAM quæ me ad hoc Opuſculum Latinè interpretandum cauſæ impulerunt, eædem mihi videntur eius Tibi cognoſcendi deſiderium mouere poſſe: ipſas breuiter hoc loco putaui declarandas. D. Lucas Holſtenius Vir Clariſſimus, idémque vigilantiſſimus Cuſtos Bibliothecæ Vaticanæ, ad me ante hos ſex menſes retulit: deprehendiſſe ibi ſe integrum exemplar inſignis Libri, Methodiani Conuiuij Virginum, magnoperè ſuadens, vt ei Latinitate donando aliquot horas, ſi quas vacuas haberem, impenderem. Multum ſemper, magno ſuo merito, eius Viri iudicio atque autoritati detuli. Ergo, etſi grauibus aliis occupationibus vrgebar, oſtendi me non recuſare quod iubebat; eâ tamen neceſſariâ conditione, ſi mihi exemplum, quod auferre domum poſſem, Græci eius ſcripti traderetur. neque enim ventitare me quotidie ad Vaticanum pluteum, & verſionem ibi lucubrare poſſe. Ad ea ille: curam iſtam ſecum fore. ac poſt ferè duos menſes deſcriptionem eius Operis eruditâ ſuâ manu è Vaticano repræſentatam Archetypo mihi quoad vellem vtendam dedit. Eam ego cupidè perlectam, quamquam facilè ſenſi è non emendatiſſimo expreſſam exemplari, quamque propterea opus eſſet

collatione meliorum adiuuari Codicum, qualium nullâ ex parte ſpes nanciſcendorum affulgebat, paucis tamen diebus Latinè reddidi; eámque interpretationem vulgare decreui: quòd ſtatuerem præſtare, hanc qualemcumque docti & elegantis Commentarij, quàm omninò nullam editionem extare. Sanctus enimuero Methodius tam antiquus tantíque nominis Doctor eſt, vt neminem putem dubitaturum, quin eius monumenta quæ ſuperſunt, digna cognitione poſterorum forent, vel ſi ea, ſola memoria veteris præſtantiæ, non etiam præſentis vsûs emolumentum commendaret. Nunc cùm illa non magis venerabilia ſua dignitas, quàm neceſſaria noſtra vtilitas probet, quis inficiabitur publico ea beneficio prodire? Eſt quidem, vt dici ſolet, dies quiſque ſequens diſcipulus præcedentis; annique ſemper ac ſæcula priora magiſterium inſtitutum à naturâ, conſenſu populorum agnitum, in poſteritatem exercent ſuam: fateri tamen conuenit, iſtam quandam autoritatem docendi maiorem certis pleniorémque ineſſe temporibus; quæ videlicet vel prouentu benigniore ingeniorum illuſtrium, vel attentiore culturâ diſciplinarum, floruiſſe ſunt viſa præ cæteris. Quis enim neſcit eloquentiæ liberaliúmque cunctarum artium exempla frequentiùs repetere Græcos ab eo ſpatio quod olympiadas inter octogeſimam ferè centeſimamque interſtitit? Latinos à ſæculo vrbis conditæ ſexto ſeptimóue? Noſtris aurei temporis prærogatiuam obtinent quatuor Eccleſiæ ſæcula priora: eo tamen inter ſe gradu dignitatis, vt quò propius eorum quodque à primo abfuit, eò venerabilius habeatur. Quæ res mediæ in iſto ordine Methodij ætati primatum aſſignat eius autoritatis, quæ à vetuſtate, ac fontis primarij veritatum viciniâ trahitur, ſuper pleraque luminaria Eccleſiæ maiora, quorum ortus Nicæna Synodo poſterior meridianam quandam Apo-

quâ tam celebrem & tam religioſum cultum incorruptæ caſtimoniæ hoc teſtimonio comperiunt? Coniurata verò aduerſus humanam libertatem factio, cuius furiæ fruſtra iam ſæpius Romanis fulminibus afflatæ, hoc noſtrum abundè infelix aliis malis, inquietare ſæculum pergunt, profectò ex acri & prolixâ Theclæ diſputatione hîc recitatâ, ſi quid ſapit, ſentiet; quàm nullum profano illi ſuo dogmati, quo arbitrij libertatem culpæ laudiſque capacem fatali neceſſitate negat perimi, à Catholicâ antiquitate ſperare ſuffragium debeat. Pauca hæc in ſpecimen indicâſſe ſit ſatis: plura quiſque attentus & ſapiens huius lectionis commoda experiendo percipiet. in quâ ſi minùs emendatas aliquas de Verbi ac diuinarum perſonarum proceſſione locutiones, ſi poſteriùs damnatæ, tunc adhuc toleratæ Millenariorum opinionis veſtigia fortè deprehenderit: meminerit, condonari ſolere Patribus Nicænâ Synodo prioribus næuos quoſdam eius generis: quales numquam obſtiterunt, quominus Clementi vtrique, Irenæo & Iuſtino martyribus, Theophilo & Dionyſio Alexandrinis, aliiſque magnis nominibus Eccleſia, & in quibus humanitùs lapſi ſunt, veniam; & ob ea quæ diuinitùs docuerunt, fidem ac venerationem impertiret. Vale. Scribebam Romæ poſtridie Kal. Ian. ann. CIƆ. IƆC. LVI.

VIRO CLARISSIMO
HENRICO VALESIO
·ΤΩ͵ ΠΑΝΥ.

P. Poſſinvs è Soc. Iesv S. P. D.

NOLO *te diutius celatum, ſuauiſſime* Valesi, *quantum famæ debeas, quòd tibi Heroïnæ præſtantiſſimæ mirificam gratiam parauit.* xix. *Kal. Februarias ad ſereniſſimam Suecorum Reginam vocatus acceſſi. Multus ei mecum, & humaniſſimus ſermo, de litteris, de ſtudiis, de ingeniis, & eruditis huius æui: quos inter quem illa tibi locum aſſignauerit, informabis ad verum, ſi quam maximè tibi faueris. Noſti Valeſium? vbi eſt? quid rerum agit? quem poſt Ammianum, poſt Hiſtorica excerpta, librum habet in manibus, aut ornandum veterem, aut cudendum nouum? Scio multos eſſe doctiſſimos in Gallia ipſius generis: in primis hunc habeo. Fac cùm primùm ei ſcribes, plurimam à me ſalutem impertias. Deponam deinceps pro amicitiæ fiducia in ſinum tuum* ἀτυχίαν *quandam, quæ me aliquantulum ægrè habuit. Clariſſimus Holſtenius Bibliothecæ Vaticanæ cuſtos, quo dudum amiciſſimo vtor, paulo ante, quàm Oenipontum in occurſum ſereniſſimæ Chriſtinæ à Pontifice mitteretur, conſuetâ humanitate communicauerat mihi exemplum à ſe deſcriptum, è Vaticano codice Conuiuij Virginum S. Methodij (quod ſcis opus eſſe palmarium eloquentiſſimi iuxta, atque antiquiſſimi eius Patris) hortans maiorem in modum, vt eum Latinitate donatum ederem. In eam ego curam ſtudij mei quotidiani aliò attenti, ſubſeciua tempora ſepoſui. Iamque illo Romam reuerſo proximè rem ad exitum perduxeram: cùm ecce euocato ad ſe mihi (vt dixi) doctiſſima Regina iudicium ſibi ab Holſtenio factum de Methodio mihi commendato ſignificauit. Enimuerò deberi diutiùs librum talem publicæ luci nefas eſſe: ex-*

pedirem editionem. cuius cùm ego difficultates aliquas commemoraſſem, ipſa opem, operámque iis ſuperandis omnem pollicens, vehementer etiam, atque etiam inſtitit, ne ceſſarem. Octo hinc, decémque dies effluxerant, quando cum noſtro Athanaſio Kircherio ſum accitus ad Bibliothecam Vaticanam, præſto adfuturus ſereniſſimæ Reginæ*, viſere illam per otium cupienti. Ađerant vnà nobiſcum pari iuſſu conuocati Viri Clariſſimi, ac ſpectatiſſimi, Suarezius Epiſcopus Vaſionenſis, Rondininus S. D. N. à ſecretis, Auguſtinus Fauoritus eius in eo munere adiutor, Gotthifredus antiquorum numiſmatum inſigni copiâ, & notitia clariſſimus: aliquammulti præterea eius notæ. In horum cœtu cùm alij ſubinde, atque alij exquiſitæ vetuſtatis & pretij libri (qualium illic affluit copia) à Lucâ Holſtenio Bibliothecæ præfecto è notis prompti loculis monſtrarentur: oblato in iis quoque Methodij ſympoſio, nempe hic, inquit, liber eſt,* Regina *me intuens, quem à te quamprimum expectamus. Interpellat hîc vir quidam valdè doctus: immo à me, ſereniſſima* Regina*, à me, inquam, Methodij Conuiuium expectetur: ego hunc locum occupaui, nec cuiquam concedam. Obmutui, fateor: quid enim contra tenderem aduersùs hominem, & maiorem natu, & mihi amicum, & cùm* Romæ *gratioſum, tum vbique ſuo merito celebrem. Ergo mihi pudorem, dolorémque inanis operæ tacitum coquenti,* Regina *mox ſeducto in partem, quid, inquit, agimus? nihîlne ad hæc conſilij expedis? equidem, inquam,* Regina*, nihil video melius, quàm cedere, quod ætas, & profeſſio ſuadet mea. Condolebis hæc legens, humaniſſime* Valesi*, amico* ἐπώσια μοχθήσαντι. Reddidi*, gratias agens, clariſſimo Holſtenio Græcum ſuum exemplar. Interpretationis meæ ipſum* αὐτόγραφον ἀρχέτυπον *ad te mitto. Quid enim apud me ageret? ſolatio erit infelici exuli, hoſpitio vti Muſei tui. ſortem meliorem Euſebio tuo, & cæteris cœptis, precor. Vale amice ſumme, mei memor.* Romæ IV. *Kal. Februarias* CIↃ. IↃC. LVI.

TESTIMONIA VETERVM
DE SANCTO METHODIO
ET HOC EIVS OPERE.

Martyrologium Romanum 17. Septembris.

Natalis S. Methodij, Olympi Lyciæ, & poſtea Tyri Epiſcopi, ſermonis nitore ac doctrinâ clariſſimi: qui ad extremum nouiſſimæ perſecutionis, vt ſcribit S. Hieronymus, in Chalcide Græciæ, martyrio coronatus eſt.

S. Hieronymus de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

Methodius Olympi Lyciæ & poſtea Tyri Epiſcopus, nitidi compoſitique ſermonis, aduersùm Porphyrium confecit libros; & Sympoſium decem Virginum, &c.

S. Gregorius Nyſſenus in libro cui titulus eſt: Quid ſit ad imaginem Dei, & ad ſimilitudinem? Tom. 1. eius operum editionis Græcolatinæ Pariſienſis, anni 1615. pag. 858.

Ὅθεν καί φησι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ συμποσίῳ ὁ Μεθόδιος ἀμήχανόν τι καὶ ἀδιήγητον κάλλος ἔχειν. καὶ τούτου χάριν ὥσπερ ζηλοτυπίαν καὶ ἔρωτα αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐναντίων πνευμάτων, ὡς κρείττονα αὐτῶν τὴν νοερὰν παρειληφυῖαν μορφήν. Hoc eſt: Vnde & ait animam Methodius in Conuiuio immensâ quadam & inenarrabili pulcritudine fulgere: eamque ob cauſam quadam quaſi zelotypia & amore illius flagrare ſpiritus aduerſarios; vt pote quæ præſtantiori quàm ipſi, licèt ſpiritales & intelligentes ſint, formâ ſit prædita. Hic locus ex Methodij Conuiuio Virginum laudatus à Nyſſeno, reperitur in editione hac noſtrâ pag. 73.

S. Epiphanius Hær. LXIV. *poſt quam prolixam Origenis refutationem ex dialogo quodam Methodij deſcripſit à pag. 562. ad 590. hæc addit.*

Ταῦτα μὲν οὖν ἐστιν ἀπὸ μέρους κατ' εἱρμὸν τῶν ὑπὸ μακαρίτου Μεθοδίου, τοῦ καὶ Εὐβουλίου. Hoc eſt: Atque hæc ſunt è Beati Methodij, qui & Eubulius, ſcriptis ordine decerpta. Ita Epiphanius. quæ indicant hunc Dialogum in quo Eubulius perſonæ vnius è primis nomen eſt, celebratiſſimum ſui excellentiâ cognomen Autori Methodio Eubulij adieciſſe. Nam vel primum vel inter prima Methodij hoc opus exiiſſe indicant illa eiuſdem Patris verba in principio Homiliæ in Symeonem à Pantino editæ: Πάλαι ἱκανῶς, ὡς οἷόν τε, διὰ βραχέων τὰ περὶ παρθενίας, ἐν τοῖς περὶ ἁγνείας συμποσίοις κατεστρωκότων ἡμῶν. Hoc eſt: cùm iampridem, quæ dici potuerunt de Virginitate, Conuiuio noſtro de caſtitate intexuerimus &c. Iam pridem hunc à ſe li-

brum ait editum cùm illam Homiliam haberet. Fuit hæc igitur eius vel prima vel inter primas lucubratio, ex qua ſicut Clemens Alexandrinus, è ſuis στρωμάτων Commentariis, STROMATEI; & Ioannes Scalæ Autor ex illo ſuo libro, CLIMACI: ſic Methodius Eubulij cognomen facilè trahere potuit.

Photius in Bibliothecâ Cod. CCCXXXVII.

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ ἐπισκόπου Μεθοδίου, ἐκ τοῦ περὶ ἁγνείας, ὡς (lege ὃς) καὶ ἐν ὁμοίῳ σκευόψεως (corrige συμποσίου) ἐξεδόθη τύπῳ. Hoc eſt: Lectus eſt Sancti Martyris & Epiſcopi Methodij liber de caſtitate ad formam Conuiuij compoſitus.

PERSONÆ QVARVM SERMONES hoc libro referuntur.

EVBVLIVS. *pag.* 1. 2. 3. 5. 50. 130. 144. 166. *& ſeq.*

GREGORIVM MVLIER. *pag.* 2. 3. 5. 50. 130. 131. 144. 166. *& ſeq.*

ARETE. *pag.* 4. 5. 59. 94. 117. 157.

MARCELLA. *pag.* 6.

THEOPHILA. *pag.* 16.

THALIA. *pag.* 28.

THEOPATRA. *pag.* 51.

THALLVSA. *pag.* 59.

AGATHA. *pag.* 72.

PROCILLA. *pag.* 81.

THECLA. *pag.* 93. 94. 117.

TYSIANA. *pag.* 131.

DOMNINA. *pag.* 145.

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝ.

S. P. N. METHODII EPISCOPI ET MARTYRIS

CONVIVIVM VIRGINVM.

A ΕΥΒΟΥΛΙΟΣ. Εὐκαιρότατα ἐπέστης, ὦ Γρηγόριε· καὶ γὰρ ἐναγχός σε ἐζήτουν, βουλόμενος μαθεῖν τὴν Μαρκέλλης συνουσίαν καὶ Θεοπάτρας, καὶ τῶν λοιπῶν παρθένων τῶν τότε ἐν τῷ συνδείπνῳ παραγενομένων, περὶ τῶν τῆς B ἁγνείας λόγων, τίνες ἦσαν· φασὶ γὰρ σφόδρα μεγαλοπρεπῶς οὕτως αὐτὰς καὶ ἰσχυρῶς ἠγωνίσθαι, ὡς μηδενὸς εἶναι τῶν εἰς τὸ προκείμενον ἀναγκαίων ἐπιδεεῖς.

A EVBVLIVS. Opportuniſſimè aduenis, ô Gregorium: nam & modò te quærebam, audire cupiens de congreſſu Marcellæ ac Theopatræ, reliquarúmq; virginum, quæ iſthic in conuiuio fuerũt, déque ſermonibus, quos inter ſe de virginitate contulerunt, quales hi fuerint. B Aiunt enim eas magnificè adeò ac gnauiter pro ſe quamque in ea contentione eſſe verſatas, vt nihil admodum omiſerint, quod ad iſtius argumenti tractationem plenam videri neceſſariũ poſſit.

Si ergo alterius rei veniſti cauſâ, eâ cenſeo in aliud dilatâ tempus, ne continuò cunctere rogantibus nobis cuncta ordine exequi.

GREGORIVM. Excidi videlicet meâ ſpe: præripuítque mihi aliquis gratiam primi nuncij rerum de quibus quæris. Ego verò nihil horum te quidquam audiuiſſe à quoquam arbitrata, geſtiebam ſcilicet, placebámque non parum eo mihi, quòd primò ſperarem indicium rei tibi placituræ delaturam. Quare feſtinabam venire huc ad vos, idipſum verita quod accidit, ne à quoquam præoccuparer.

EVBVLIVS. Bono animo eſto: nihil enim, ô bona, exactè comperimus. Nec qui nunciauit indicare aliud potuit, quàm ſermones habitos; quinam ij qualéſ-ve fuerint, interrogatus neſcire ſe aiebat.

GREGORIVM. Vultis igitur, quoniam huc eâ cauſâ veni, audire à principio cuncta quæ dicta ſunt? an potiùs aliis omiſſis, ea me referre ſolùm quæ memorabilia iudicauero?

EVBVLIVS. Sic omninò. Cæterùm nobis à principio, ô Gregorium, primùm inſinua, & congreſſus vbi fuerit, & de apparatibus ciborum; de te quoque, vt vina ipſis fuderis,

Il. δ. v. 4. *——Illæ autem pateris genialiter aureis*
Vt ſe inuitarint oculis ad ſidera verſis.

A εἰ οὖν ἑτέρου τινὸς ἕνεκα ἦλθες, τοῦτο εἰσαῦθις ἀναβαλλομένη, μὴ ὀκνήσῃς νῦν περὶ ὧν πυνθανόμεθά σου ἀκολούθως ἡμῖν ἅπαντα διελθεῖν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Ἥμβροτον, ὡς ἔοικε, τῆς ἐλπίδος, ἑτέρου προαναγγείλαντος ἤδη περὶ ὧν ἐρωτᾷς. Ἐγὼ γὰρ μηδέπω μηδὲν ἀκηκοέναι νομίσασά σε τῶν γεγονότων, σφόδρα B μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐκαλλωπιζόμην ὡς πρώτη σοι μέλλουσα ἐξαγγέλλειν. διὸ δὴ καὶ ἐσπούδαζον τάχιον δεῦρο ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, αὐτὸ δὴ τοῦτο εὐλαβηθεῖσα, τὸ μὴ προληφθῆναι ὑπὸ ἄλλου.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΣ. Θάρσει· καὶ γὰρ οὐδὲν ἀκριβῶς, ὦ μακαρία, πεπύσμεθα τῶν γεγονότων. οὐ γὰρ εἶχεν C ὁ ἀγγείλας ἀφηγήσασθαι πλέον, ἢ ὅτι διάλογοι γεγένηντο· τίνες δὲ, καὶ ὅπως, ἐπανερωτώμενος, ἠγνόει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Οὐκοῦν βούλεσθε, ἐπειδὴ δι' αὐτὸ ἐνταῦθα παρεγενόμην, ἁπάντων ἐξ ἀρχῆς ἐπακοῦσαι τῶν εἰρημένων; ἢ, τὰ μὲν παραλείψω, τῶν δὲ ἐπιμνησθῶ, ἃ ἀξιομνημόνευτα ἡγοῦμαι τυγχάνοντα;

D ΕΥΒΟΥΛΙΟΣ. Οὔπω πάντως. ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν, ὦ Γρηγόριον, πρῶτον εἰσήγησαι τήν τε συνέλευσιν, ἔνθα ἐγενήθη, καὶ τὴν ἐδεσμάτων τὰς παρασκευάς, σεαυτήν τε πῶς ᾠνοχόησας.

Αἱ δὲ χρυσέοις δεπάεσιν
Δειδέχατ' ἀλλήλας, μέγαν οὐρανὸν εἰσορόωσαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Ἀεὶ δεινὸν A
ἐν ταῖς ὁμιλίαις καὶ φιλόπευστον, ὦ Εὐβούλιε, σφόδρα τυγχάνεις, ἅπαντας ἀτεχνῶς ἐξελέγχων.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΣ. Οὐκ ἄξιον περὶ τούτων, ὦ Γρηγόριον, νῦν σε φιλονεικεῖν· ἀλλ᾽ ὅπερ ἐδεόμεθά σου, διήγησαι ἡμῖν τὰ γεγονότα ἐξ ἀρχῆς, καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Ἐγὼ πειράσομαι· B
Πρῶτον δέ μοι αὐτὸς ἀπόκριναι· γινώσκεις γάρ που τὴν θυγατέρα Φιλοσοφίας Ἀρετήν;

ΕΥΒΟΥΛ. Τί οὖν;

ΓΡΗΓΟΡ. Ταύτης εἰς κῆπον κληθεῖσαι, τὸν κατ᾽ ἀνατολὰς, καρπεύσεως τῶν ὡραίων ἐπορευόμεθα. ἐγὼ δὲ (ἔφη μοι ἡ Θεοπάτρα ταύτης γὰρ ἐπυνθανόμην) καὶ ἡ C
Πρόκιλλα, καὶ ἡ Τυσιανὴ, ὡς τραχεῖαν καὶ δύσβατον ὡδεύσαμεν, ὦ Γρηγόριον, καὶ ἀνάντη τρίβον. ἐπεὶ οὖν ἠγγίζομεν, ἡ Θεοπάτρα ἤδη ἔφη, τῷ χώρῳ, μεγάλη τις καὶ εὐειδὴς, ἡσυχῇ βαίνουσα καὶ εὐσχημόνως, ὑπήντησεν ἡμῖν γυνὴ, στολὴν πάνυ ἔκλαμπρον, ὥσπερ ἀπὸ χιόνος, ἠμφιεσμένη· θεῖος D
δέ τι καὶ ἀμήχανος ἀληθῶς ἅπασα κάλλος ἦν. αἰδὼς γὰρ αὐτῇ τῷ προσώπῳ πολλὴ μετὰ σεμνότητος ἐπήνθει. τό τε βλέμμα βλοσυρὸν μετὰ πρᾳότητος ἱλαρῶς οὕτω κεκερασμένον οὐκ οἶδα, ἔφη, ποτὲ θεασαμένη. πάντα γὰρ ἀκαλλώπιστος ἦν, καὶ νόθον ἔφερεν οὐδέν. Αὕτη οὖν

GREGORIVM. Vt ſemper exquiſitus eruditúſque ſupra modum es in colloquiis, ô Eubuli, omnium planè, comparatione tecum tacitâ, defectum prodens!

EVBVLIVS. Non eſt quod de his, ô Gregorium, nunc iurgium moueas. ſed quod te rogamus, narra nobis, quæ ab initio ſunt geſta, nec aliter feceris.

GREGORIVM. Ego conabor. Primùm verò mihi reſponde: cognoſcíſne Areten Philoſophiæ filiam?

EVBVL. Equidem.

GREGOR. Huius in hortum, eum qui ad orientem eſt, vocatæ vt maturis eius fructibus veſceremur. Ego verò (dixit mihi Theopatra, ex hâc enim percontans audiebam) Procilláque ſimul & Tyſiana, vt aſperam & difficilem ambulauimus, ô Gregorium, inſuper etiam præruptam & ſublime aſſurgentem ſemitam! Poſtquam autem, addebat Theopatra, propè iam ad locum acceſſeramus, grandis quædam & formoſa ſedatè decoréq; gradiens occurrit nobis obuiam mulier, ſtolam ſplendidiſſimam niuei planè candoris induta: tota omnibus diuinæ pulcritudinis radiis fulgens. Pudor grauitate mixtus efflореſcebat in facie. Aſpectus, qualem vidiſſe nunquam memini, ſimul terribilis, ſimul hilari ſuauitate temperatus. Forma tota naturalis, nulli curæ debita, fuci iuxta artíſque expers. Hæc igitur

A progreſſa læto admodum vultu, vnamquamque noſtrum quaſi mater filias poſt longam intuens abſentiã, amplexibus & oſculis excipiebat, ô Filiæ, dicens, mihi vehementer optanti in pratũ incorruptionis inducere vos, vix tandem aduenistis, terrores, vt veriſimile eſt, per viam paſſæ varios inſidiantium reptilium. Videbam enim è ſpeculã proſpiciens, ſæpè in tranſuerſum ab- B actas, & metuebam ne deſilientes per abrupta laberemini. Sed gratiæ debentur ei cui vos, filiæ, ſponſo copulaui, qui ſuo numine propitio fortunauit cuncta, & ſucceſſus ſecundùm vota dedit. Hæc ſimul loquens, ſimul horti ſeptum patentis oſtendens, Feſtinemus, inquit, ingredi quando clauſa nondum ianua eſt. Sic introductæ depre- C hendimus Theclam, Agatham, & Marcellam accinctas ad cœnam. Statim igitur Areten dixiſſe referebat: Accedite & vos, & hîc ordine recumbite, has ſtudij vobis inſtitutíque ſocias, modò etiam ſodales habituræ: ſumus autem omnes, vt opinor, benè ominato numero decem. Locus porrò erat incredi- D biliter amœnus, tranquillæque pleniſſimus voluptatis. Leuis per eum aër molliſſimè diffundebatur, puræ lucis radiis ſuauiſſimè temperatis ſplendens. Viuus in medio ſcaturiebat fons leniſſimo fluxu oleum imitans, dulciſſimus ad potum, vnde liquor pellucidus, & purus, variè

A περιελθοῦσα μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἑκάστην ἡμῶν, μήτηρ ὥσπερ διὰ πολλοῦ θεασαμένη, περιεπλύσατο καὶ κατεφίλει. ὦ θυγατέρες σφόδρα μοι ποθούσῃ, λέγουσα, εἰς τὸν λειμῶνα τῆς ἀφθαρσίας ὑμᾶς εἰσάγειν, μόλις ἐληλύθατε, κατὰ τὴν ὁδὸν ἴσως ποικίλων ὑμᾶς ἐκφοβησάντων ἑρπετῶν· ἑώρων γὰρ B ἀποσκοπεύουσα πολλάκις ἐκτρεπομένας, καὶ ἐδεδίειν μήπως ἀποπηδήσασαι κατολισθήσητε διὰ κρημνῶν. ἀλλὰ χάρις ᾧ ἡρμοσάμην ὑμᾶς, τέκνα, νυμφίῳ ἐπινεύσαντι πάντα τελεσιουργὰ ταῖς εὐχαῖς. καὶ ἅμα ταῦτα λέγουσα, εἰς τὸν περίβολον, ἔφη, φθάνωμεν ἀνεῳγμένων ἔτι τῶν θυρῶν. εἰσελθοῦσαι δὲ καταλαμ- C βανόμεθα δὴ τὴν Θέκλαν, καὶ τὴν Ἀγάθην, καὶ τὴν Μαρκέλλαν μελλούσας δειπνεῖν. εὐθέως οὖν τὴν Ἀρετὴν ἔφη φάναι· δεῦτε καὶ ὑμεῖς παρὰ τὰς ὁμοζύγους ἡμῶν ταυτασὶ ἐφεξῆς ἐνθάδε κατακλιθεῖσαι. ἦμεν γὰρ, οἶμαι, πᾶσαι τὸν ἀριθμὸν εὔφημοι δέκα. ἦν δὲ τὸ D χωρίον περικαλλὲς ὑπερφυῶς, καὶ πολλῆς ἀναπαύσεως πεπληρωμένον. Ἀὴρ μὲν γὰρ ἐκέχυτο καθαραῖς φωτὸς βολαῖς ἀνακεκερασμένος, κοῦφος μετὰ πολλῆς εὐταξίας· καὶ πηγὴ κατὰ τὸ μεσαίτατον, ἐλαίου δίκην, ἀνέβρυε γλυκύτατον πόμα, ἀφ' ἧς ὕδωρ διειδὲς καὶ καθαρὸν ῥέον

ἐποίει κρήνας· αἱ δὲ ποταμηδὸν A ὑπερχεόμεναι ἐπότιζον ἅπαντα τὸν χῶρον πλούσια παρέχουσαι νάματα. δένδρα γὰρ ἦν διάφορα νεαραῖς ὀπώραις πληθύοντα ἐκεῖ, εἰς ἓν κάλλος τῶν καρπῶν ἀπεωρουμένων ἱλαρῶς, καὶ λειμῶνες ἀειθαλεῖς ἐμπνόοις ἄνθεσι καὶ ποικίλοις κατεστεμμένοι, ἀφ' ὧν προσέβαλλεν ἠπίως B πνεῦμα πολλὴν εὐωδίαν φέρον· ἦν δὲ ἐγγὺς δένδρον ὑψηλὸν ὑφ' ὃ ἀνεπαυόμεθα διὰ τὸ λίαν ἀμφιλαφὲς αὐτὸ καὶ σύσκιον τυγχάνειν.

ΕΥΒΟΥΛ. Δεύτερον δοκεῖς μοι ὦ μακαρία καταγώγιον τοῦ παραδείσου χρησμῳδεῖν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Ἀληθῆ C προμηθεῖς· ὡς οὖν δαιτὸς παντοδαπῆς ἤδη καὶ εὐφροσύνης ποικίλης ἐτυγχάνομεν, ὡς μηδενὸς εἶναι τῶν τερπνῶν ἐπιδεεῖς, ἔφη τὸ μετὰ ταῦτα εἰσηγήσασθαι τὴν Ἀρετὴν τάδε· ὦ νεανίδες ἐμῆς αὐχήματα μεγαλοφροσύνης, ὦ καλλιπαρθένοι τοὺς ἀνηρότους Χριστοῦ γεωργοῦσαι λει- D μῶνας ἀνυμφεύτοις χερσί, τροφῆς μὲν ἅλις ἤδη καὶ εὐωχίας· πάντα γὰρ πλήρη καὶ ἄφθονα τὰ παρ' ἡμῖν· τί οὖν ἐστιν ὃ θέλω λοιπὸν δή, καὶ τί προσδοκῶ; λόγον ἑκάστην ὑμῶν περὶ παρθενίας εἰπεῖν· καταρχέτω δὲ Μαρκέλλα, ἐπεὶ καὶ πρώτη ἀνάκει-

Method. Conu. Virg.

diuiſus in riuos errantibus paſſim venis vniuerſum latè hortum copioſiſſimè rigabat. Quo ebriæ humore omnis paſſim generis felices arbores compta recentibus pomis capita iactabant: neque vſus alius quàm ad ſpeciem & ornatum erat fructuum beatè pendentium. Iam prata æterni veris immortali adorea ridentia, ſuauiſſimè ſpirantibus & mirè variis coronata floribus. per quos lenis aura commeans odorem latè iucundiſſimum ſpargebat. Erat autem propè arbor excelſa ſub quâ locum nobis conſidentibus opportunum rami eius denſi foliis & patulè diffuſi præbuerunt.

EVBVLIVM. Iterùm mihi videris, ô beata, diuerſorium adumbrare Paradiſi.

GREGORIVM. Vera prouides. Vt igitur omni genere ciborum & iucunditate vndique varia perfuſæ nihil iam voluptatis aut deliciarum deſiderare poteramus, referebat illatum poſt hæc ab Arete ſermonem hunc quendam: ô flores meæ coronæ, ô pulcherrimæ Virgines inarata Chriſti viridaria innuptis manibus colentes, cibi quidem iam & epularum abunde eſt. cuncta enim nobis affatim ſuppetunt. Quid autem eſt prætereà quod volo; quidque expecto? vtique ſermonem de virginitate ab vnaquaque veſtrûm. Incipiat verò Marcella, quoniam & prima recum-

bit, & omnium antiquiſſima A eſt. quam equidem poſtquam benè certauerit, niſi fecero inuidendam immarceſſibilibus ſapientiæ coronans ipſam foliis, dedecus ipſa mihi conſciuerim. Marcellam autem hinc incipientem hunc fermè in modum locutam ferebat.

ται, καὶ ἔστιν ἅμα πρεσβυτέρα· ταύτην μέντοι καλῶς ἀγωνισαμένην αἰσχυνοίμην ἂν ἐμαυτὴν ἐὰν μὴ ποιησαίμην ζηλωτὴν, τοῖς ἀμαράντοις τῆς σοφίας ἀναδήσασα πετάλοις. τὴν μὲν οὖν Μαρκέλλαν ἐντεῦθεν ὡς οἶμαι ἀρξαμένην ἡδέως ἔλεγεν εἰπεῖν.

MARCELLA. B ΜΑΡΚΕΛΛΑ.

ORATIO I. ΛΟΓΟΣ Α'.

MAGNA ſupra modum quædam res eſt & mirabiliter glorioſa virginitas: ac ſi clarè dicere oportet, ſequendo ſanctas ſcripturas, vber, primitiæ, flos delibatus Eccleſiæ. Optima eadem pulcherrimáque ſola profeſſio eſt. Qua- C re Dominus in regnum cœlorum eos potiſſimum tranſcribit qui ſeipſos virgines ſacrarunt, vbi Eunuchorum differentias in Euangeliis tradit. Rariſſima quippe res eſt caſtitas, & hominibus ægrè contingens, ac quanto principalior magnificentiórque laus eſt, tanto periculis obſidetur pluribus. Ergo indoles requirit for- D tes ac generoſas, quæ rapido impetu voluptatis in pronum præceps ſuperuolantes flumen animæ curſum ſuum ſublimem incitant, à ſcopo nuſquam deflectentes, quod alacri leuiter ſaltu ſupergreſſæ mundum per celerrimam velocitatem mentis, & in cœleſti verè

Mat. 19. 12.

ΟΤΙ μεγάλη τίς ἐστιν ὑπερφυῶς καὶ θαυμαστὴ καὶ ἔνδοξος ἡ παρθενία, καὶ εἰ χρὴ φανερῶς εἰπεῖν ἑπομένην ταῖς ἁγίαις γραφαῖς, τὸ οὖθαρ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ ἄνθος, καὶ ἡ ἀπαρχή· αὐτὸ τοῦτο τὸ ἄριστον καὶ C κάλλιστον ἐπιτήδευμα μόνον τυγχάνει· καὶ διὰ τοῦτο ὁ κύριος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν τοὺς ἀποπαρθενεύσαντας σφᾶς αὐτοὺς ἐπαγγέλλεται, ἔνθα περὶ διαφορᾶς εὐνουχισμῶν ἐν εὐαγγελίοις παρεισάγει. σπάνιον γὰρ σφόδρα καὶ δυσεπίτευκτον ἀνθρώποις ἁγνεία, καὶ ὅσῳ κορυφαιότατον καὶ μεγαλοπρεπὲς, τοσούτῳ καὶ τοὺς κινδύνους μείζονας D ἔχει. δεῖται οὖν ἐρρωμένων καὶ γενναίων φύσεων, αἵτινες ἀθρόως τὸ τῆς ἡδυπαθείας ῥεῦμα ὑπερπτάμεναι, ἄνω μετέωρον ἀπευθύνουσι τὸ ὄχημα τῆς ψυχῆς, μὴ ἀπολήγουσαι τοῦ σκοποῦ. ἕως ἂν ὑπερπηδήσασαι κούφως τὸν κόσμον ὀξυτάτῳ διανοίας τάχει, καὶ ἐπὶ τὸν οὐράνιον ἀληθῶς

ἁψῖδα σταθῶσαι, αὐτὴν εἰλικρινῶς θεάσωνται τὴν ἀφθαρσίαν, ἀπὸ τῶν ἀμιάντων τοῦ παντοκράτορος ἀποπηδῶσαν κόλπων. Τοῦτο τὸ πόμα γεννᾶν οὐκ ἐχώρησε γῆ. μόνος αὐτὸ πηγάζειν οἶδεν ὁ οὐρανός. Παρθενίαν γὰρ βαίνειν μὲν ἐπὶ γῆς, ἐπιψαύειν δὲ τῶν οὐρανίων ἡγητέον· ἧς δὴ ἐφιέμενοι, καὶ πρὸς μόνον τὸ τέλος αὐτῆς ἀφορῶντές τινες, ἀνίπτοις ποσὶν ἀτελεῖς ὑπὸ βαναυσίας προσυπελθόντες, ἐκ μέσης ἀνέκαμψαν ὁδοῦ, οὐδὲν ἄξιον φρόνημα τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐπανῃρημένοι. οὐ γὰρ μόνον ἄφθορα τὰ σώματα τηρεῖσθαι δεῖ, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ναοὺς κρείττονας ἀποφαίνεσθαι τῶν ἀγαλμάτων, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς ἀγάλματα τῶν σωμάτων οὔσας θεραπεύεσθαι χρὴ κοσμουμένας δικαιοσύνῃ. θεραπεύονται δὲ καὶ ἀποσμήχονται τότε μᾶλλον ὁπόταν ἀόκνως κατακούειν ἁμιλλώμεναι λόγον, μὴ ἀπολήγωσιν. πρὶν αὐτοῦ ἐφάψασθαι ὅ ἐστιν ἀληθές, ἐπὶ σοφῶν ἀφικνούμεναι θύρας· ὥσπερ γὰρ ἅλατι τῶν κρεῶν οἱ ἰχῶρες ἐκτήκονται καὶ αἱ σηπεδόνες, καὶ πάντα τὰ φθοροποιά, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τῆς παρθένου αἱ ἄλογοι πᾶσαι τοῖς μαθήμασιν ἀποσύρονται τοῦ σώματος ἐπιθυμίαι. ἀνάγκη γὰρ τὴν μὴ πασσομένην, δίκην ἅλατος, τοῦ Χριστοῦ ταῖς φωναῖς

A conſtitutæ culmine, ipſam perſpicuè contemplentur incorruptionem ab Omnipotentis impolluto ſcaturientem ſinu. Hoc nectar gignere non valet terra. vni cælo datum eſt illud ex ſe profundere. Itaque virginitatem ambulare quidem ſupra terram, ſydera verò contingere vertice reputandum eſt. Cuius deſiderio quidam tacti leuiter
B concepto ad ſolum finis eius intuitum, cùm iter tantum illotis pedibus attentaſſent, errore ac ſtupore proprio ſublapſi, re infecta ex medio reuerterunt curſu, nequaquã videlicet dignum heroico incepto mentis propoſitum aſſumentes. Non enim ſolùm incorrupta corpora ſeruari oportet: vti neque templorum maior habenda cura quàm ſi-
C gnorum in iis conſecratorum eſt: ſed animas, quæ ſancta ſimulacra in corporibus velut in templis erecta ſunt, præcipuè curare ac iuſtitiâ ornare conuenit. Curantur verò & concinnantur tunc maximè cùm impigrè in ſacræ doctrinæ perceptionem incumbentes, contentionem non remittunt, donec aſſiduè terendis ſapientum foribus, ipſius veri prout in ſe eſt,
D vim naturamque ipſam amplexæ ſint. Vt enim ſale tabes putredineſque abſumuntur carnium, cunctáque ex iis corruptionis ſemina terguntur: ſic in virgine brutæ omnes corporis cupiditates doctrinarum auſtero cœleſtium adurendæ ſunt. Nec vitari poteſt quin non conſperſa Chriſti vocibus tanquam

ſalis micis anima fœteat ac ver-
minet. vti flens agnoſcit dum
inſtinctu pœnitentiæ clamat in
montibus Rex Dauid: *Putrue-*
Pſal.37.6. *runt & corrupta ſunt cicatrices*
meæ: quoniam videlicet non de-
fricuerat velut ſale quodam ſo-
briis meditationibus ſeipſum: ex
qua remiſſione poſtea defluens
etiã adulterio computruit. Hinc
omnis oblatio in Leuitico, niſi
Leu.2.13. ſale priùs cõdita fuerit, à Dei ſa-
crificio repellitur. Sal porrò no-
bis mordax, ad vtilitatẽ adſtrin-
gens, ſpiritualis omnis ſcriptura-
rum data meditatio eſt. quâ ſine
ipsâ omnipotenti per verbum
Mat.5.13. offerri animam nefas eſt. *Vos*
enim *eſtis ſal terræ,* Dominus ait
Apoſtolis. Oportet igitur virgi-
nem honeſtarum ſemper rerum
ſtudio flagrare, & inter emi-
nentes ſapientiæ laude locum
tueri honoratum; nihil pigrum
aut molle hăbere, ſed excellere,
& heroico virginitatis propoſi-
to dignos ſenſus alere; deter-
gentem meditatione doctrinæ
ſaniem ſemper defluentis volu-
ptatis; nec vbi fortè latens vel
minima putredo generet ver-
1.Cor.cap. mem incontinentiæ. Nam *in-*
7.v.34. *nupta cogitat quæ Domini ſunt,*
quomodo placeat Domino; vt ſit
ſancta corpore & ſpiritu, ait bea-
tus Paulus. Multæ autem curam
dicendi pro ſuperuacaneâ & ar-
bitrariâ ducentes, exiſtimant
multum deberi ſibi ſi vel ad bre-
ue tempus aures præbuerint.
quas à ſacris diſputationibus ex-
cludere oportet. Anguſtæ enim

A ψυχὴν ἐπόζειν, καὶ σκώληκας ποιεῖν.
ὥσπερ ἀμέλει ἐπώζεσαν καὶ ἐσάπησαν
οἱ μώλωπές μου, μετὰ δακρύων ἐξ-
ομολογούμενος ὁ Δαβὶδ ἐν τοῖς ὄ-
ρεσιν ἔκραζεν ὁ βασιλεύς. ὅτι μὴ ἀ-
πέσμηξεν ἁλίσας τοῖς σωφρονισμοῖς
ἑαυτὸν, ἀλλὰ ῥαθυμήσας εἰσύστερον
ὑπεσύρη καὶ ἐξώζεσε μοιχείαν.
ταύτῃ πᾶν δῶρον ἐν τῷ Λευιτικῷ,
B ἐὰν μὴ πρότερον ἅλατι ἁλισθῇ, ἀ-
παγορεύεται εἰς ὁλοκάρπωμα φέ-
ρεσθαι κυρίῳ τῷ Θεῷ. Ἅλας δὲ
ἡμῖν τὸ δηκτικὸν πρὸς ὠφέλειαν
ἀποσῦφον ἡ πνευματικὴ πᾶσα τῶν
γραφῶν ἐδόθη μελέτη· ἧς δὴ χω-
ρὶς αὐτῆς ἀδύνατον τῷ παντοκρά-
τορι διὰ τοῦ λόγου προσενεχθῆναι
ψυχήν· ὑμεῖς γάρ ἐστε τὸ ἅλας τῆς
γῆς ὁ κύριος ἔφη τοῖς ἀποστόλοις.
C Χρὴ οὖν τὴν παρθένον ἀεὶ τῶν καλῶν
ἐρᾶν, καὶ τοῖς πρωτεύουσιν. εἰς σο-
φίαν ἐμπρέπειν, καὶ μηδὲν ῥᾴθυ-
μον, μηδὲ μαλθακὸν ἔχειν, ἀλλ'
ἀριστεύειν, καὶ ἄξια τῆς παρθενίας
φρονεῖν, ἀποσμήχουσαν τῷ λόγῳ
τοὺς ἰχῶρας ἀεὶ τῆς ἡδυπαθείας, μή-
που λαθοῦσα βραχεία σηπεδὼν
D γεννήσῃ τὸν σκώληκα τῆς ἀκολασίας·
ἡ γὰρ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου
πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ
σώματι καὶ πνεύματι φησὶν ὁ μακά-
ριος Παῦλος. πολλαὶ δὲ πάρεργον
ἡγούμεναι τὴν ἀκρόασιν, νομίζουσι
χαρίζεσθαι μεγάλα, ἐὰν κἂν τὸ
βραχὺ παράσχωσι τὰς ἀκοάς· ἃς
ἐκκριτέον· μικρολόγων γὰρ φύσει,
καὶ

A καὶ ταπεινῇ καὶ ἐπιμορφαζομένῃ σοφίαν, οὐ χρὴ μαθημάτων θείων κοινωνεῖν. ἢ γὰρ οὐ γελοῖον ἐκείναις ἀδολεσχεῖν, αἵτινες ἐπὶ μὲν τοῖς μικροῦ ἀξίοις πάντα ποιεῖν συντείνονται, ὅπως ἀκριβέστατα ἕξωσι τὰ τελεσιουργούμενα· ἐπὶ δὲ τῶν ἀναγκαίων, δι᾽ ὧν μᾶλλον αὐταῖς ὁ τῆς σωφροσύνης ἔρως αὔξεται, μὴ μεγίστας ἡγεῖσθαι τὰς B ἀκριβείας; μεγάλη γὰρ ἀληθῶς ὑπερβολῇ τὸ τῆς παρθενίας ἀνθρώποις ἀπ᾽ οὐρανῶν κατεπέμφθη φυτόν, καὶ διὰ τοῦτο ταῖς προτέραις οὐκ ἀπεκαλύφθη γενεαῖς. ἔτι γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὀλιγοστὸς ἦν, καὶ ἐχρῆν αὐτὸν ἐκ πλήθους πρότερον αὐξήσαντα τελειωθῆναι. διὸ δὴ καὶ τὰς σφετέρας ἀδελφὰς C οἱ παλαιοὶ λαμβάνοντες γυναῖκας, οὐδὲν ἠσχημόνουν, μέχρι νόμος ἐλθὼν διεστείλατο, καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι καλὸν ἀπαγορεύσας, ἁμαρτίαν ἀπεφήνατο, ἐπικατάρατον καλῶν τὸν ἀποκαλύπτοντα τὴν ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ· τοῦ Θεοῦ κατὰ καιρὸν καὶ καιρὸν τὴν ἁρμόζουσαν ἡ- D μῶν τῷ γένει σπουδαίως προσφέροντος βοήθειαν, ὥσπερ δὴ καὶ οἱ πατέρες τοῖς υἱοῖς· οὐ γὰρ εὐθέως ἄνωθεν ἐπιστατοῦσι τοὺς παιδαγωγούς· ἀλλὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐάσαντες ἀθύρειν, μοσχαρείων δίκην, πρότερον εἰς διδάσκαλον συμψελλίζοντας ἀπο-

atque humili naturæ, ſapiētiam ſpecie dumtaxat tenus affectanti diuinas diſciplinas communicare non expedit. Quî enim non ridiculū ſit apud eas verboſè de talibus diſſerere, quæ in re quidem exigui momenti, quò perfectiſſimè optatum aſſequantur nihil ſibi ad omnem induſtriæ contētionem reliqui faciant; in neceſſariis verò, per quæ potiſſimum apud ipſas caſtimoniæ amor augetur, non ſummā adhibeant diligentiam? Magna enim verè rei altiſſimæ demiſſione, vſque à ſummis cælorū ad homines deportata planta virginitatis eſt: & propterea prioribus non eſt ætatibus reuelata. Nondum quippe numeroſum erat genus humanum: & oportebat ipſum augeri priùs numero ac perfici. Quare ne proprias quidem ſorores antiqui cùm vxores ducerent, quidquam ſibi videbantur exprobrabile facere: donec lex veniens diſcrimen attulit, & quod honeſtum videbatur, prohibens, peccatum deinceps id fore declarauit: maledictum vocans eum qui turpitudinem ſororis ſuæ reuelauerit. Deo certis temporum vicibus noſtro generi congruens ſtudioſè auxilium admouente, vt & patres videlicet filiis faciunt. Non enim à primis ſtatim annis pædagogos eis imponunt: ſed conceſſo ætati primulæ ſpatio quodam liberè laſciuiendi more vitulorum, eos linguas primùm in verba ſoluentes ad magiſtrum mit-

Leu. 18. 9. & 20. 17.

tunt, donec infantili velut qua-
dam mentis lanugine depoſitâ,
ad maiorum eos diſciplinarum
exercitationẽ transferant, illinc
rurſus ad ſtudia adhuc ſublimio-
ra promouendos. Conſimili mo-
do Deum & Patrem omnium re-
putandum ſeſe cum maioribus
geſſiſſe illic noſtris. Tum ſiqui-
dem mundus hominum non-
dum frequentia refertus, velut
infans erat: & cum oportebat
priùs in multitudinem, ac quaſi
virilem ſtatum indulto vſu pri-
mæ iſtius licentiæ ſuccreſcere.
Verùm vbi iam vſque ad vlti-
mos vtrinque terminos coloniis
frequentatus eſt, ſobole homi-
num in immenſum vſquequa-
que fusâ, non ampliùs iiſdem,
vt priùs, vti moribus permiſit
hominem Deus, id agens vt ſen-
ſim quibuſdam gradibus aſſur-
gentes, cælo ſeſe viciniùs ad-
mouerent: quoad in celſiſſimũ
prouecti virginitatis apicem,
perficerentur, à ſororiis coniu-
giis ad alienarum ſimul multa-
rum nuptias, traducti; dein-
de, vt ne multis ritu quadrupe-
dum, tanquam ſi eſſent ad ge-
nerandi vſum nati, vterentur;
inde, vt adulteri non eſſent; at-
que hinc rurſus ad caſtitatem,
& hinc poſtremò ad virginita-
tem progreſſi: vbi ſe in carnis
contemptu exercentes, in por-
tum velut quendam apricum
& tutum incorruptionis appel-
lunt. Ne verò quis hanc oratio-
nem vt ſcripturarum teſtimo-
niis deſtitutam cauillari audeat,

A στέλλουσιν, ἐς τ' αὖ ἀποβαλόντες
τὴν μειρακιώδη τρίχα τοῦ νοός,
εἰς τὴν τῶν ἔτι μειζόνων μαθημά-
των ἄσκησιν παραπεμφθῶσι, κἀ-
κεῖθεν αὖθις εἰς τὴν τῶν ἔτι μειζό-
νων. ταύτῃ γὰρ καὶ τὸν θεὸν, καὶ πατέ-
ρα τῶν ὅλων ἡγητέον προσενη-
χθαι τοῖς πρὸ ἡμῶν. ἔτι γὰρ ὁ κό-
σμος ἀνθρώπων ἀπλήρωτος ὤν,
ὡς νήπιος ἦν· καὶ ἐχρῆν αὐτὸν εἰς
B πλῆθος πρότερον ἐκ τούτων ἀν-
δρωθέντα πληθυνθῆναι· ἀλλ' ὅτι
λοιπὸν ἀπὸ περάτων ἐπὶ πέρατα
κατῳκίσθη, τῆς ἀνθρωπότητος εἰς
ἄπειρον κεχυμένης, οὐκ ἔτι τοῖς αὐ-
τοῖς ἐπιμένειν ἐπέτρεπε τὸν ἄν-
θρωπον ὁ θεός, σκοπῶν ὅπως ἀπὸ
τῶνδε εἰς τάδε μεταβαίνοντες,
πλησιαίτερον προσκόπτωσιν ἔρχεσθαι
C τῶν οὐρανῶν, μέχρις ἂν εἰς αὐτὸ τὸ
μέγιστον μάθημα καὶ κορυφαιότα-
τον τῆς παρθενίας φθάσαντες τε-
λειωθῶσι, ἀπὸ τῆς ἀδελφομιξίας
ὁδεύσαντες πρῶτον εἰς τὸ ὀθνείας
ἐπάγεσθαι γαμετάς· κἀκεῖθεν εἰς τὸ
μηκέτι πολλαῖς ἐπιβαίνειν τετρα-
πόδων νόμῳ καθάπερ εἰς ὀχείαν
γεγονότας· κἀντεῦθεν εἰς τὸ μὴ
μοιχοὺς γεγονέναι. καὶ αὖ πάλιν
D εἰς σωφροσύνην, καὶ ἀπὸ σωφρο-
σύνης εἰς παρθενίαν· ἔνθα με-
λετήσαντες τῆς σαρκὸς ὑπερφρο-
νεῖν, εἰς τὸν τῆς ἀφθαρσίας εὔδιον
ἀφόβως ἐνορμίζονται χῶρον· εἰ
δέ τις ὡς ἀμάρτυρον τῶν γραφῶν
αἰτιάσασθαι τολμήσοι τὸν λόγον·

A φέρε δὴ παραθέντες καὶ τὰ τῶν προ-
φητῶν, ἀληθέστερα μᾶλλον ἀπο-
δείξωμεν τὰ προειρημένα· ὁ γοῦν
Ἀβραὰμ πρῶτος ἐν διαθήκῃ τῆς
περιτομὴν λαβὼν, οὐδὲν ἕτερον
αἰνίττεσθαι δοκεῖ, τὸ ὄρχειον περιτε-
μνόμενος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μέλος,
ἢ τοῦτο· τὸ μηκέτι εἰς τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
αἵματος σάρκα δημιουργηθεῖσαν
παιδοσπορεῖν, ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕκαστον B
διδάσκων ἀδελφῆς, οἷα σαρκὸς,
ἀποτέμνειν τὴν κατὰ συνουσίαν ἡδονήν·
ὥστε τὸ πλησιάζειν καὶ ὁμευνοῖς χρῆσθαι
ταῖς σφῶν ἀδελφαῖς, ἀπὸ τῶν τοῦ
Ἀβραὰμ πέπαυται καιρῶν· τὸ δὲ
πλειόνων συναλλαγαῖς ἁρμόζεσθαι
γυναικῶν, ἀπὸ τῶν προφητικῶν
αἵρηται χρόνων. ὀπίσω γάρ σου τῶν
ἐπιθυμιῶν μὴ πορευθῆς, καὶ ἀπὸ τῶν C
ὀρέξεών σου κωλύου. οἶνος γὰρ καὶ
γυναῖκες ἀποστήσουσι συνετούς· καὶ
ἐν ἑτέρῳ· ἡ πηγὴ τοῦ ὕδατος ἔστω σοι
ἰδία, καὶ συνευφραίνου μετὰ γυναι-
κὸς τῆς ἐκ νεότητός σου· δηλονότι
παραιτούμενος τὰς πολλάς. ὁ δὲ
Ἱερεμίας, ἵππους θηλυμανεῖς ἀν-
αφανδὸν τοὺς εἰς διαφόρους μαρ-
γαίνοντας γυναῖκας καλεῖ· πολύ-
γονον γάρ φησιν ἀσεβῶν πλῆθος D
οὐ χρησιμεύσει, καὶ ἐκ νόθων μοσχευ-
μάτων οὐ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος.
ἀλλὰ γὰρ ἵνα μὴ μακρηγορῶμεν
ἐπὶ πολὺ τὰς προφητικὰς ἀνα-
λεγόμενοι φωνάς· φέρε δὴ συστή-
σωμεν πάλιν, ὅπως διαδέχεται
τὴν ἐπὶ μιᾷ γυναικὶ συναλλα-

age producamus Prophetarum locos, quibus vero veriora eſſe demonſtremus ea quæ diximus. Abraam primus accepto circumciſionis fœdere, nihil innuiſſe aliud videtur virile carnis ſuæ membrum circumcidens, niſi hoc: non fore deinceps carnis conſanguineæ conſortio ad generandum vti, à propria quemque ſorore, velut à carne ſua docens congreſſum abſtinere nuptialem. Itaque ab Abraami ætate videmus abolitam conſuetudinem ſororum fratribus connubio copulandarum. Multas autem ſimul ab vno haberi vxores à Propheticis temporibus licere deſiit. illis videlicet legibus proſcriptum. *Poſt concupiſcentias tuas ne eas, & ab appetitibus tuis prohibe te. Vinum enim & mulieres apoſtatare facient ſapientes.* Et alio loco. *Fons aqua tua ſit tibi dulcis, & lætare cum muliere adoleſcentiæ tuæ:* recuſatâ ſcilicet pluralitate vxorum. Ieremias verò *equos amatores & emiſſarios* manifeſtè vocat, qui diuerſarum ſe mulierum in amores effundunt. *Ier. 5. 8.* de quo & alibi: *Multigena impiorum multitudo non erit vtilis, & ſpuria vitulamina non dabunt radices altas.* *Sap. 4. 3.* Sed ne prolixi ſimus Propheticis colligendis vocibus. age adſtruamus rurſum, quomodo ſucceſſerit, legitimo etiam vſui ſingularis cum vnâ coniugij vo-

luntaria caſtitas : donec omnino repreſſerit ortum ex conſuetudine impetum naturæ in libidinem ruentis; carnis voluptates ad breue tempus ſubtrahens. Nempe id profitetur aliquis manifeſtè deprecans eam auocationem animi quæ à licito quoque connubij congreſſu inſeparabilis eſt. *Domine*, dicens, *Pater & Deus vitæ meæ ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, & omne deſiderium auerte à me. Aufer à me ventris concupiſcentias, & concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me.* In libro verò Sapientiæ palam iam & ſine ambagibus auditores ad continentiam & caſtitatem attrahens Spiritus ſanctus, talia modulatur: *O quàm pulcra eſt caſta generatio cum claritate! immortalis eſt enim memoria illius: quoniam & apud Deum nota eſt & apud homines, cùm præſens eſt. honorant illam & deſiderant eam cùm ſe eduxerit, & in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum præmium vincens.* De humana quidem vita, quomodo à coniugiis ſororum vſque ad continentiam ſenſim per ætatum gradus profecerit, dictum eſt: de virginitate dicendum reſtat. Hoc igitur quantum poſſumus agamus: & diſquiramus primùm, quid cauſæ fuerit, cur cùm multi Prophetæ & Iuſti multa & præclara docuerint & fecerint, virgi-

Eccleſ. 23. 5.

Sap. 4. 1.

A γλῶ ἡ σωφροσύνη; μέχρις ἂν ἐκλύσῃ τελείως τὴν ἐκ τοῦ ἔθους ἐπὶ τὴν συνουσίαν καταφορὰν, πρὸς ὀλίγον ἀφαιρουμένη τὰς τῆς σαρκὸς ἡδυπαθείας. αὐτίκα γοῦν εἰσάγεταί τις ἐμφανῶς ἤδη λοιπὸν παραιτούμενος τοῦτον τὸν περισπασμόν· κύριε, λέγων, πάτερ καὶ δέσποτα τῆς ζωῆς B μου, μή με ἐγκαταλίπῃς ἐν βουλῇ αὐτῶν· μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν ἄφελε ἀπ' ἐμοῦ· καρδίας ὄρεξις, καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με. καὶ ἐν τῇ πανάρετῳ δὲ σοφίᾳ γυμνῶς ἤδη τοὺς ἀκροατὰς εἰς ἐγκράτειαν ἐφελκόμενον καὶ σωφροσύνην τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοιαῦτα μελῳδεῖ. C κρεῖσσον ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς, κεκραγὸς, ἀθανασία γάρ ἐστιν ἐν μνήμῃ αὐτῆς· ὅτι καὶ παρὰ Θεῷ γινώσκεται, καὶ παρὰ ἀνθρώποις, παροῦσάν τε τιμῶσιν* αὐτὴν, καὶ ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα πομπεύει, τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα. περὶ μὲν οὖν τοῦ καιροῦ τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως D ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς ἀδελφομιξίας, ὥδευσεν ἐπὶ τὴν ἐγκράτειαν, εἴρηται· περὶ δὲ παρθενίας λείπεται. ὅσον οὖν δυνατὸν, πειρατέον φράσαι. καὶ πρῶτον ἐξεταστέον δι' ἣν αἰτίαν πολλῶν προφητῶν καὶ δικαίων πολλὰ καὶ καλὰ διδαξάντων καὶ ἐργασαμένων, παρθε-

*Vulg. legit μνήμῃ pro τιμῶν.

νίαν οὐδεὶς οὔτε ἐνεκωμίασεν, οὔτε εἵλετο; μόνῳ γὰρ ἐφυλάττετο τοῦτο πρεσβεῦσαι τὸ μάθημα τῷ κυρίῳ, ἐπεὶ καὶ μόνος προελθὼν ἄνθρωπον ἐδίδαξε χωρεῖν εἰς θεόν. ἔπρεπε γὰρ τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ ἀρχιπροφήτῃ, καὶ ἀρχαγγέλῳ, τούτῳ καὶ ἀρχιπαρθένῳ προσαγορευθῆναι. τὸ γὰρ παλαιὸν οὐδέπω τέλειος ἄνθρωπος ἦν· καὶ διὰ τοῦτο τὸ τέλειον οὐδέπω χωρῆσαι τὴν παρθενίαν ἴσχυεν· ἔτι γὰρ ἔχρηζε κατ' εἰκόνα θεοῦ γεγονὼς, καὶ τὸ καθ' ὁμοίωσιν ἀπολαβεῖν· ὅπερ τελεσιουργῆσαι καταπεμφθεὶς ὁ λόγος εἰς τὸν κόσμον, τὴν ἡμετέραν μορφὴν προτέρως ἀνέλαβε πολλοῖς ἁμαρτήμασι κατεστιγμένην, ἵνα δὴ τὴν θείαν ἡμεῖς, δι' οὓς αὐτὸς ἐφόρεσε, πάλιν χωρῆσαι δυνηθῶμεν. καθ' ὁμοίωσιν γὰρ ἀκριβωθῆναι τότε πάρεστι θεοῦ, ὁπότε δὴ τοὺς αὐτοῦ χαρακτῆρας τῆς κατ' ἄνθρωπον πολιτείας, ζωγράφων δίκην ἐπιστημόνων, ἐν ἑαυτοῖς ὥσπερ σανίσιν ἐντυπωσάμενοι κατέχωμεν, ἣν αὐτὸς ἐφανέρωσε μαθητεύοντες τρίβον. ταύτῃ γὰρ ἠρεπίσατο τὴν ἀνθρωπίνην ἐνδύσασθαι σάρκα θεὸς ὤν, ὅπως ὥσπερ ἐν πίνακι θεῖον ἐκτύπωμα βίου βλέποντες, ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν γράψαντα μιμεῖσθαι. οὐ γὰρ ἕτερα φρονῶν, ἕτερα ἐποίει· οὐδὲ μὴν ἕτερα νομίζων εἶναι τὰ καλὰ, ἕτερα ἐδίδασκεν· ἀλλ' ἅπερ ἦν ἀλη-

A nitatem qui vel laudaret vel eligeret nemo repertus ſit? ſoli nempe Domino doctrinæ huius promulgatio ſeruabatur. quippe qui primus adueniens hominem docuit ad Deum accedere. Decebat enim principem Sacerdotum, principem Prophetarum, principem Angelorum, eundem quoq; nuncupari principem Virginũ. B Antiquitùs porrò nondum perfectus homo erat. Et propterea virginitatem, rem vtique perfectam capere nondum poterat. Adhuc enim ad imaginem Dei formatus, ad eiuſdem quoque ſimilitudinem reformari opus habebat. quod vt perficeret miſſum Verbum in mundum, noſtram formam prius multis peccatorũ ſtigma- C tibus deformatam ſuſcepit, vt nos, ſcilicet propter quos eam ipſe tulit, diuinæ rurſus compotes eſſe poſſemus. Effingi enim ad ſimilitudinem Dei hoc demum eſt, eius characteres ac lineamenta in vitæ humanæ conſuetudinem imitando transferre, pari arte quâ periti pictores obiecti oculis exemplaris ductus & colores in paratis tabulis D ad viuum exprimunt: quod aſſequemur, oſtenſam à Verbo, & eius diſciplina traditam inſiſtentes viam. Eo quippe conſilio elegit humanam carnem, Deus ipſe cùm eſſet, induere, vt velut in tabulâ diuinum exemplar vitæ propoſitum intuentes, pictoris in exprimendo fidelitatem imitaremur. Non enim alia ſentiens, alia faciebat: neque alia bona exiſtimans, alia docebat: ſed quæ ve-

rè vtilia & bona erant, ea & docebat & faciebat ipſe. Quid igitur Dominus, veritas, lux, in mundum adueniens negotiatus eſt? Incorruptam ſeruauit in virginitate carnem, ſic eam exornans: Et nos vtique ſi ad imaginem effingi Dei volumus, Chriſti contendamus virginitatem honorare. ſimilitudo ſiquidem cum Deo corruptionis fuga eſt. Enimuerò Principem Virginem, non minus quàm Principem Paſtorem, & Principem Prophetam, ſeſe in carne humana exhibuiſſe Dei verbum Eccleſiæ ipſe Chriſti ſpiritu inſtinctus nobis inſinuat in libro Apocalypſis Ioannes, dicens: *Et vidi, & ecce Agnus ſtans ſupra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen eius & nomen Patris eius ſcriptum in frontibus ſuis. & audiui vocem è cælo tamquam vocem aquarum multarum, & tamquam vocem tonitrui magni. & vox quam audiui, ſicut vox citharœdorum citharizantium in citharis ſuis. & cantabant quaſi canticum nouum in conſpectu throni & quatuor animalium & ſeniorum, & nemo poterat diſcere canticum, niſi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti ſunt de terra. Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgines enim ſunt. Hi ſequuntur agnum quocumque ie-*

Apoc. 14.

A θῶς ὠφέλιμα καὶ καλὰ, ταῦτα ἐδίδασκε καὶ ἐποίει. τί οὖν ὁ κύριος, ἡ ἀλήθεια, τὸ φῶς, εἰς τὸν κόσμον ἐπραγματεύσατο παρελθών; ἄφθορον ἐφύλαξεν ἐν παρθενίᾳ τὴν σάρκα κοσμήσας· καὶ ἡμεῖς ἄρα εἰ μέλλοιμεν κατὰ ὁμοίωσιν ἔσεσθαι τοῦ θεοῦ, τοῦ Χριστοῦ φιλοτιμώμεθα παρθενίαν τιμᾶν. ὁμοίωσις γὰρ θεοῦ B φθορᾶς ἀποφυγή· ὅτι γὰρ καὶ ἀρχιπάρθενος, ὃν τρόπον καὶ ἀρχιποίμην, καὶ ἀρχιπροφήτης, ἐνανθρωπήσας γέγονεν ὁ λόγος τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὁ χριστόληπτος ἡμῖν παρίστησιν ἐν βίβλῳ τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννης, λέγων· καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἑστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιὼν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα C τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα, φωνὴ κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν, καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν και- D νὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσι. οὗτοί εἰσιν ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑ-

ὑπάγῃ. τοῦ χοροῦ τῶν παρθένων ἐξάρ- A χοντα δεικνύων τὸν κύριον. ἐπίστησον δὲ πρὸς τούτοις, πῶς τὸ ἀξίωμα τῆς παρθενίας μέγιστον παρὰ τῷ θεῷ· οὗτοι ἠγοράσθησαν παρὰ τῶν ἐθνῶν ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ· καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος· ἄμωμοι γάρ εἰσιν, καὶ ἀκολουθοῦσί φησι, τῷ ἀρνίῳ, ὅπου ἂν ὑπάγῃ. σαφῶς ἡμᾶς καὶ ἐντεῦθεν B διδάσκειν βούλεται, ὅτι ἐν ἀριθμῷ τοσούτῳ, τουτέστιν ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρσι χιλιάσιν, ἀπάνωθεν τὸ πλῆθος περιώριστο τῶν παρθένων, τῶν ἄλλων ἁγίων εἰς πλῆθος ἀόριστον ὀχλιζομένων. τί γὰρ παρεγγυᾷ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διαλεγόμενος, προσεκτέον. καὶ εἶδον ἀπὸ πάσης γλώσσης, καὶ φυλῆς, καὶ παντὸς C ἔθνους πλῆθος πολύ· ἀριθμῆσαι αὐτὸ οὐδεὶς ἠδύνατο. οὐκοῦν συνέστηκεν, ὡς ἔφην, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἁγίων αὐτὸν πληθὺν ἄφατον εἰσάγειν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐν παρθενίᾳ, βραχύτατον ἀριθμὸν ὡς πρὸς σύγκρισιν τῶν εἰς ἀναρίθμητον πλῆθος συντελούντων. οὗτος, ὦ Ἀρετή, ὁ παρ' ἐμοῦ σοι παρθενίας, ἔφη, λόγος· εἰ D δέ τι παρέλιπον, ἀναπληρούτω διαδεχομένη με Θεοφίλα.

A *rit*. En vt Chori virginum principem oſtendit Dominum. Animaduerte deinde, quàm verè maximum ſit virginitatis apud Deum pretium: *Hi empti ſunt ex gentibus primitiæ Deo & Agno, & in ore ipſorum non eſt inuentum mendacium, ſine macula enim ſunt, & ſequuntur,* inquit, *Agnum quocumque ie-* B *rit*. Clarè nos & hinc docere vult, numero tantulo, nimirum centum quadraginta quatuor millium definitam à principio fuiſſe multitudinem virginum: ſanctis aliis in multitudinem infinitam multiplicatis. Quid enim de aliis pergens inſinuet, conſiderandum. *Et vidi ex omni linguâ, & tribu, & ex omni gente, multitudinem in* C *gentem, quam dinumerare nemo poterat*. Cõſtat igitur, vt dixi, eum aliorum quidem ſanctorum multitudinem innumerabilem inducere, Virginum verò exiguiſſimum numerum in comparatione immenſæ multitudinis aliorum. Hæc mea, ô Arete, de virginitate, inquit, oratio eſt, in qua ſi quid omiſi, D ſuppleat illud quæ me excipiet Theophila.

A

THEOPHILA.
ORATIO II.

DIXISSE igitur, referebat, Theophilam. Videtur mihi neceſſarium, quoniam Marcella quam bene incœperat orationem non ſufficienter expleuit, conari me idoneam ei clauſulam imponere. Etenim ad virginitatem profeciſſe hominem, Deo illum certis temporum vicibus & gradibus promouente, præclarè mihi diſputatum apparet. quod autem intulit, non eſſe deinceps operam ab vllo generationi dandam, haud probare poſſum. Manifeſtè ſiquidem ex Scripturis intelligere mihi videor, noluiſſe Dei Verbum, poſtquam virginitatem mundo intulit, omnino abrogare coniugium. Non enim quoniam ſideribus Luna maior eſt, continuò ſtellarum lumen ceterarum exſtinguitur. Incipiamus autem à Geneſi, vt antiquiſſimæ Scripturæ ſuum ordinis primatum aſſignemus. Profectò Dei oraculum & præceptum illud propagandi generis, etiam hodie viget & ſeruatur. vtique Deo his etiam temporibus naſcentes homines condente. Hoc enim planè manifeſtum eſt, Deum nunc cùm maximè orbem ſuam picturam expingere, nec manum de tabula detraxiſſe. ſicut Dominus Ieſus docuit: *Pater meus vſquemodo operatur*, di-

ΘΕΟΦΙΛΑ.
ΛΟΓΟΣ Β′.

ΕΙΠΕΙΝ οὖν ἔφη τὴν Θεο-
φίλαν ὅτι δοκεῖ μοι ἀναγ-
καῖον εἶναι, ἐπειδὴ καλῶς ἡ Μαρ-
κέλλα ὁρμήσασα ἐπὶ τὸν λόγον,
οὐχ ἱκανῶς ἐπλήρωσεν, ἐμὲ πει-
B ρᾶσθαι τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λό-
γῳ. τὸ μὲν γὰρ εἰς παρθενίαν ἐκ
προβάσεως προκόψαι τὸν ἄν-
θρωπον θεοῦ παρορμήσαντος αὐ-
τὸν κατὰ καιρὸν καὶ καιρὸν, δο-
κεῖ μοι καλῶς διελέχθαι· τὸ δὲ
μηκέτι χρῆναι λέγειν τὸ ἐντεῦ-
θεν τεκνογονεῖν, οὐ καλῶς. ἐγὼ
γὰρ καθεωρακέναι μοι δοκῶ σα-
C φῶς ἀπὸ τῶν γραφῶν, ὅτι παρ-
θενίας ἐλθούσης ὁ λόγος οὐκ ἀνεῖ-
λε παντῇ τὴν τεκνογονίαν. οὐ γὰρ
ἐπειδὴ τῶν ἀστέρων ἡ σελήνη μεί-
ζων ἐστὶ, παρὰ τοῦτο τῶν ἄλλων
ἀστέρων τὸ φῶς ἀναιρεῖται. ἀρ-
ξώμεθα δὲ ἀπὸ τῆς Γενέσεως,
ἵνα δὴ καὶ πρεσβεύωμεν μᾶλλον
τὴν γραφήν. ἡ γὰρ ἀπόφασις τοῦ
D θεοῦ, καὶ τὸ διάταγμα τὸ ἐπὶ τῆς τε-
κνοποιίας, ὁμολογουμένως μέχρι
καὶ νῦν συμπληροῦται· πλάσσοντος
τὸν ἄνθρωπον ἔτι τοῦ δημιουργοῦ.
τοῦτο γὰρ καὶ παντῇ καταφανὲς,
ὡς ἄρα τὸν κόσμον ἀκμὴν ἐρ-
γάζεται ζωγραφῶν ὁ θεὸς, ὥσπερ
δὴ καὶ ὁ κύριος ἐδίδαξεν, ἕως
ἄρτι ἐργάζεται ὁ πατήρ μου, λέ-
γων.

γων. ἀλλ' ὁπόταν οἱ ποταμοὶ ἤδη A
λωφήσωσιν εἰς τὸ τῆς θαλάττης εἰσ-
βάλλοντες ἀγγεῖον, καὶ τὸ φῶς τε-
λείως χωρισθῇ τοῦ σκότους· νῦν γὰρ
ἔτι διαχωρίζεται· καὶ τοὺς καρποὺς
μετὰ τῶν ἑρπετῶν καὶ τετραπόδων ἀνα-
διδόναι παύσεται λοιπὸν ἡ ξηρά,
καὶ ὁ προωρισμένος τῶν ἀνθρώ-
πων ἀριθμὸς ἀναπληρωθῇ· τότε δὴ
λοιπὸν καὶ τὸ τῆς παιδοποιίας ἀφε- B
κτέον. νῦν γὰρ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ
τὸν ἄνθρωπον ἀνάγκη συνεργεῖν, ἔτι
συνεστῶτος τοῦ κόσμου καὶ τεκταινο-
μένου. αὐξάνεσθε γάρ, ἔφη, καὶ
πληθύνεσθε. καὶ οὐ χρὴ τὸ διάταγμα
βδελύσσεσθαι τοῦ δημιουργοῦ, ἐξ οὗ
δὴ καὶ αὐταὶ γεγόναμεν· ἀρχὴ γὰρ
γενέσεως ἀνθρώπων ἡ τοῦ σπέρματος
εἰς τοὺς αὔλακας τῆς μήτρας γίνεται C
καταβολή, ὅπως τὸ ἐκ τῶν ὀστέων
ὀστοῦν, καὶ ἡ ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ
ἕτερος ἄνθρωπος ἀοράτῳ ληφθέν-
τα δυνάμει πάλιν ὑπὸ τοῦ αὐ-
τοῦ τεχνίτου δημιουργηθῶσι. ταύ-
τῃ γὰρ ἐκείνην ἡγητέον πληροῦσθαι
τὴν φωνήν· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ
τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς D
σαρκός μου. τοῦτο γὰρ ἴσως ᾐνίσσετο
καὶ ἡ κατὰ τὸν ὕπνον ἔκστασις ἐπι-
βληθεῖσα τῷ πρωτοπλάστῳ, προ-
διατυπουμένη τὴν ἐπὶ τῆς φιλο-
τησίας θέλξιν τοῦ ἀνδρός, ὁπότε δι-
ψήσας τέκνων ἐξίσταται, ταῖς παι-
δογόνοις θηλυνόμενος καθ' ὕ-
πνον ἡδοναῖς, ἵνα πάλιν ἀπὸ τῶν
ὀστῶν αὐτοῦ καὶ τῆς σαρκὸς ἀποσπα-

A cens. Verùm vbi flumina curſum ſuum abſoluerint, ſéque maris vaſto alueo reddiderint; vbi lumen perfectè ſeparatum à tenebris fuerit (nunc enim adhuc in iſtâ ſeparatione laboratur) vbi fructus ſuos cum reptilibus & quadrupedibus edere deinceps arida deſinet, & expletus erit præfinitus hominum B numerus: tunc ſanè à generando abſtinendum erit. Interim porrò allaborare hominem pro ſe neceſſe eſt, adhuc in manu opificis ſtante mundo, & eius architecturâ nouis quotidie ſurgente molibus vſque ad deſcriptum delineatæ olim, necdum in opere redditæ ideæ modum. Quare etiamnum præcipit: *Creſcite & multiplicamini.* Nec fas C eſt præceptum abominari Creatoris, ex quo & ipſæ exiſtimus. Principium enim generationis omnium hominum ſeminis in genitale aruum deiectio eſt, vt os ex oſſibus, & ex carne caro, arcanâ vi deſumpta, rurſus in alterum hominem ab eodem artifice agente condantur. Sic enim impleri putandum eſt eam ſen- D tentiam: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea.* Id enim, credo, innuebat illa homini primo per ſomnum iniecta extaſis, præfigurans ex amore voluptatem viri, quando libidine correptus coëundi, extra ſe velut proſilit genitricibus effeminatus per concubitum deliciis, vt rurſum ab oſſibus eius & carne decerptus

delibatúſque alius, vt dixi, exiſtat homo. Turbatâ ſiquidem harmoniâ corporum titillationibus coitûs, vt qui nuptiale opus experti ſunt, nos docent, medulloſa quæque ac prolifica pars ſanguinis, quod os quoddam liquidum eſt, ex cunctis coacta membris, ſpumoſo coagulo concreſcens, per naturales meatus in viuam fœminæ humum expluitur. Meritò propter hoc derelicturus dictus eſt homo patrem & matrem, vi magnâ videlicet abreptus alioſum, ac planè cunctorum oblitus, dum coniugalibus mulieri agglutinatus complexibus, totus in poteſtate concupiſcentiæ genitricis eſt: ſic tollendam coſtam diuino præbens artifici, vt in filio rurſus idem pater appareat. Quamobrem creante etiamnum quotidie per nuptialem congreſſum hominem Deo, quomodo non temerarium fuerit abominari generationem, cui ſuas immaculatas immiſcere manus indignum Omnipotens Creator

Ierem. 1. 5. haud duxerit? *Priuſquam, enim inquit, te formarem in vtero, noui te*, Ieremiam alloquens. Iobo verò ait: *Num-*

Iob. 18. 14. edit. LXX. *quid tu accepto limo effinxiſti animal, & vocale illud feciſti ſuper terram?* Iobus autem contrà Deo ſupplex accidit humiliter dicens: *Manus tuæ fe-*

Iob. 10. 8. *cerunt me & plaſmauerunt me.* Quomodo verò non abſurdum

A σθεὶς ἕτερος ἄνθρωπος, ὡς ἔφην, ἀναπληρωθῇ. ἐκταρασσομένης γὰρ τῆς ἁρμονίας τῶν σωμάτων ἐν τοῖς κατὰ τὴν συνουσίαν ἐρεθισμοῖς, ὡς οἱ τετελεσμένοι τοῦ γαμηλίου ἡμᾶς διδάσκουσι πλείω, πᾶν τὸ μυελῶδες τοῦ αἵματος καὶ γονιμώτατον, ὅπερ ἐστὶν ὑγρὸν ὀστοῦν, ἐκ πάντων ἀθροιζόμενον τῶν με-

B λῶν, ἀφροποιηθὲν καὶ θρομβωθὲν διὰ τῶν παιδογόνων ὀργάνων εἰς τὴν ἔμψυχον τῆς θηλείας ἐξύεται γῆν. εἰκότως ἄρα ἕνεκεν τούτου καταλιπεῖν λέλεκται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, τότε πάντων ἀθρόως ἀμνημονήσας, ὅτε φιλοστόργοις ἑνούμενος τῇ γυναικὶ συμπλοκαῖς, κάτοχος ἐπιθυμίας

C γίνεται γεννητικῆς, παρέχων ἀφαιρεῖσθαι τῷ θείῳ τὴν πλευρὰν δημιουργῷ, ὅπως ἐξ υἱοῦ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ πάλιν ἐκφανῇ. εἰ οὖν εἰσέτι πλάσσοντος καὶ νῦν δὴ τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ, πῶς οὐ τολμηρὸν τὸ βδελύττεσθαι τὴν παιδουργίαν, ἣν αὐτὸς οὐκ ἐπαισχύνεται ταῖς ἀμιάντοις ὁ παντοκράτωρ ἐρ-

D γαζόμενος χερσί; πρὸ τοῦ γάρ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ, ἐπίσταμαί σε, τῷ Ἱερεμίᾳ φησί. τῷ δὲ Ἰώβ· μὴ σὺ λαβὼν πηλὸν, ἔπλασας ζῶον, καὶ λαλητὸν αὐτὸ ἐποίησας, ἔφη, ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ὁ Ἰὼβ δὲ πρὸς αὐτὸν ἱκετικῶς φέρεται λέγων τό· αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον

ἀπαγορεύεσθαι γάμων συναλλαγάς, προσδοκωμένων ἔτι καὶ μεθ' ἡμᾶς ἔσεσθαι μαρτύρων, καὶ τῶν ἀντιταξομένων τῷ πονηρῷ, δι' οὓς δὴ καὶ τὰς ἡμέρας ὁ λόγος ἐπηγγείλατο κολοβωθήσεσθαι; εἰ γὰρ φαῦλον, ὡς ἔφης, ἀπεντεῦθεν νενόμισται τῷ θεῷ τὸ παιδοσπορεῖν, δι' ἣν αἰτίαν οἱ παρὰ δόγμα φυόμενοι καὶ τὴν βουλὴν τὴν θείαν, εὐάρεστοι δυνήσονται παραστῆναι τῷ θεῷ; ἀνάγκη γὰρ εἶναι κίβδηλον, ἀλλὰ μὴ θεοφυὲς τὸ τεχθὲν, εἰ παρὰ τὴν γνώμην καὶ τὸ διάταγμα, δίκην παραχαράγματος, πλάττεται τῆς δυνάμεως, ἵνα μὴ καὶ ἀνθρώποις δύνασθαι δῶμεν ἀνθρωποπλαστεῖν. καὶ ἡ Μαρκέλλα ὑπολαβοῦσα, ὦ Θεοφίλα, μέγα σφάλμα, ἔφη, καὶ ἐναντίον οἷς εἶπας ἀναφαίνεται· καὶ οἴει λεληθέναι παρωσαμένη τηλικοῦτον νέφος. ἥκει γὰρ ἐκεῖνος ὁ λόγος, ὃν ἴσως ἀπαιτῶν σέ τις ὡς σοφωτάτην, λέξει. περὶ τῶν ἐκ μοιχείας ἀνόμως φυομένων τί φής; ἔδωκας γὰρ εἰσελθεῖν εἰς τὸν κόσμον ἀμήχανον εἶναι καὶ ἀδύνατον μὴ χειραγωγηθέντα τῷ θελήματι τῆς μεγαλοσύνης, κατασκευασθέντος αὐτοῦ τοῦ σκηνώματος πρὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἵνα μὴ καταφύγῃς ὥσπερ εἰς τεῖχος ἐχέγγυον, προχειριζομένη τὴν λέγουσαν γραφήν· τέκνα

A fuerit prohibere congreſſus nuptiales, cùm expectentur etiam poſt nos futuri martyres, & viri ſancti robore inuicto mentis obſtituri Antichriſto, ob quos etiam dies illos breuiandos eſſe, Verbum ipſum pollicetur? *Marc. 13. 20.* Quòd ſi malum, vt aiebas, ex hoc tempore apud Deum eſt, liberis operam dare, quo pacto illi quos futuros Chriſtus prædi- B xit, martyres & ſancti contra Dei placitum & voluntatem nati, vſque adeò ei cari acceptique eſſe poterunt? Prorſus enim plagiariâ neſcio quâ ſuppoſitum arte ac manu, non diuinâ creatrice omnium productum operâ iſtud quodcumque fateri neceſſe eſt, quod præter mentem & contra præſcriptum C conditricis vniuerſorum potentiæ creatum extiterit: niſi fortè creandi homines facultatem hominibus tribuamus. Hîc Marcella interpellans. Grauis error, ô Theophila, in oratione, inquit, apparet tua; qui eam ſecum ipſa committit, contraria priùs à te dictis adſtruens: & putas latuiſſe te tantâ offuſâ nube. Occurrit tamen ille tibi ex aduerſo ſer- D mo, quo te aliquis vt ſapientiſſimam adiens interrogare iſto pacto poſſit. De iis qui ex adulterio illegitimè generantur, heus tu quid ais? Conceſſiſti enim nullâ poſſe ratione fieri, vt veniat in mundum aliquis, non manuducente voluntate diuinæ maieſtatis; imò non ipſâ Dei per ſe agentis vi præparato corpuſculo eius qui naſcitur. Et ne confugias velut in arcem ſecuram, prolato teſtimonio Scripturæ dicentis: *Filÿ* *Sap. 3. 16.*

adulterorum in inconſummatione erunt. Summouebit te leniter addens: Tamen videmus illegitimis conceptos copulis matureſcere in partus vitales & vegetos, valentéſque adoleſcere. Si autem argutè diſtinguens, dicas: Ego verò, heus tu, inconſummationem de iuſtitiæ Chriſtianæ perfectione accipio, ad quam videlicet non euehantur inconceſſis geniti congreſſibus, reponet ſtatim. Atqui, ô bona, multi editi furtiuis iſtiuſmodi partubus, nihilo ſeciùs, non ſolùm gregi Fidelium aggregati ſunt, & inter fratres numerati: ſed & præeſſe ipſis ritè iuſſi non rarò ſunt. Quare cùm communi omnium ſenſu & experientiâ notiſſimum ſit, ortos ex adulterio, tum naturâ, tum gratiâ conſummari: non eſt putandum de inconſummatione adulterinorum conceptuum & partuum Propheticum iſtud S. Spiritûs dictum intelligendum, ſed fortè potiùs de adulterantibus veritatem, qui ſophiſticis corrumpentes dogmatibus Scripturas, inconſummatam generant Sapientiam, religioni commiſcentes errorem. Itaque hoc quoque tibi effugio præcluſo, i modò, & ex adulterio quoque conceptos fœtus, bene volente reſponde generari Deo. Dixiſti enim fieri non poſſe, vt ad maturitatem & conſummationem perueniat humanus fœtus, niſi formante ipſũ, & animante Domino. Hîc Theophila velut robuſti lacer-

A μοιχῶν ἀπελεσφόρητα· ἀποκρούσεταί σε πρᾴως εἰπών· ὅτι καὶ μὴν τελεσφόροις πολλαχῶς ὠδῖσιν ὥριμον καρπὸν τὸν ἐκ παρανόμων συλληφθέντας ὧδε συναλλαγῶν ὁρῶμεν φυομένοις. εἰ δ᾽ αὖ πάλιν σοφιζομένη φαίης· ὦ οὗτος, ἐγὼ τὸ ἀπελεσφόρητον ἐπὶ τῶν μὴ τελειουμένων ἡγοῦ-
B μαι τίθεσθαι τῇ χριστοδιδάκτῳ δικαιοσύνῃ, λέξεται. καὶ μὴν, ὦ μακαρία, πλεῖστοι τεχθέντες ἐξ ἀδίκου σπορᾶς οὐδὲν ἧττον οὐ μόνον τῇ ποίμνῃ συναγελάζεσθαι καταριθμοῦνται τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ καὶ προκαθηγεῖσθαι τούτων κληροῦνται πολλαχῶς. ἐκείνου ὄντος φανεροῦ, καὶ πάντων
C ἰσορούντων, καὶ τὰ ἐκ μοιχείας φυόμενα τελεσιουργεῖσθαι, οὐ χρὴ νομίζειν περὶ συλλήψεων καὶ τόκων τὸ πνεῦμα πεπροφητευκέναι· ἀλλὰ ἴσως περὶ τῶν τὴν ἀλήθειαν μοιχωμένων, οἵτινες κλεψισόφοις νοθεύοντες δόγμασι τὰς γραφὰς, ἀπελεσφόρητον γεννῶσι σοφίαν, τῇ θεοσε-
D βείᾳ συγκιρνῶντες τὴν πλάνην. διὸ καὶ ταύτης σου τῆς προφάσεως ἐξῃρημένης, ἴθι δὴ, εἰ καὶ τὰ ἐκ μοιχείας εὐδοκοῦντος ἀπόκριναι γεννῶνται τοῦ θεοῦ. ἔφης γὰρ εἶναι ἀδύνατον, ἀνθρώπου τελεσφορηθῆναι γονὴν, μὴ μορφώσαντος αὐτὴν καὶ ψυχώσαντος τοῦ κυρίου. καὶ ἡ Θεοφίλα ὑπὸ γενναίου ὥσ-

πρὸ ληφθεῖσα τῶν μέσων ἀνταγωνιστοῦ ἐσκοτοδινίασε, καὶ μάλα μόλις ἀναπνεύσασα ἔφη· ἐρωτᾷς ἐρώτημα διὰ παραδείγματος, ὦ μακαρία, χρῇζον ἀποδειχθῆναι, ἵν' ἔτι μᾶλλον εἰδῇς, ὡς διὰ πάντων ἡ ποιητικὴ δύναμις διήκουσα τοῦ θεοῦ, πλέον εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων γένεσιν αὐτουργεῖ, αὔξουσα τὰ εἰς γόνιμον φυτευόμενα γῆν. οὐ γὰρ τὸ σπειρόμενον αἰτιατέον, ἀλλὰ τὸν εἰς ἀλλοτρίαν ἄρουραν κλεψιγάμοις εὐναῖς, οἷα μισθωτὸν ὀλίγης ἡδονῆς, τὴν ἰδίαν ἀναισχύντως πιπράσκοντα σποράν· ἀπείκασον γὰρ τοιούτῳ τινὶ τὴν ἡμετέραν γένεσιν εἰς τὸν βίον, οἴκῳ περικειμένην ἔχοντι τὴν εἴσοδον ὄρεσιν ὑψηλοῖς, διήκειν τε τὸν οἶκον ἐπὶ πολὺ κάτω, μέχρις ἄκρων τῆς εἰσόδου ἔχοντα πολλὰς ὀπὰς ἐκ τοῦ ὀπίσω, καὶ περιφερῆ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος γεγονότα. ἀπεικάζω, ἔφη ἡ Μαρκέλλα. ἐκοιῶ ὑπόλαβε ἔνδον καθεζόμενον ἐργάζεσθαι πλάστην πολλοὺς ἀνδριάντας, τούτῳ δ' αὖ τὴν ὕλην τοῦ πηλοῦ διὰ τῶν ὀπῶν ἔξωθεν νόησον ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἀνενδεῶς χορηγεῖσθαι, οὐδενὸς αὐτὸν ὁρῶντος τὸν τεχνίτην· δὸς γὰρ κεκαλύφθαι τὸν οἶκον ὁμίχλῃ καὶ νεφέλαις, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἔξωθεν εἶναι καταφανὲς, ἢ μόνας τὰς ὀπάς. δεδόσθω, ἔφη, καὶ τοῦτο. ἔχειν δὲ ἑκα-

A tis aduerſarij media correpta, vertigine tentata quadam eſt, tum ægrè tandem ſpiritu reſumpto, rem, inquit, ô bona, quæris ad ſui plenam declarationem exemplo quodam indigẽtem, cuius beneficio meliùs intelligas Dei creatricem vim per omnia quidem pertinentem, præcipuè tamen hominum generationem
B operari per ſe, augendo quæ in genitalem ſeminata terrã ſunt. Neq; enim quod ſeminatur culpandũ eſt: omnis in eo culpa reſidet, qui in alienum agrum, furtiuis cubilibus, veluti mercede breuis voluptatis propriam impudenter ſementem vendit. Informa enim, quæſo, talem quandam imaginem noſtræ in vitam generationis. Cogita domũ ſu-
C pernè tantùm patulã, & in verticibus circumpoſitorum montium varios omni ex parte exitus habentem: ſit porrò ea in multam & infernè capacem demiſſa profunditatem; ſolis per altorũ capita collium in circuitu diſpoſitis foraminibus peruia. Informo, inquit Marcella, quam iubes imaginem. Iam imaginare ſedentem intus ope-
D rari plaſten ſtatuas plurimas, ex limo ſuggeſto ei per ea, quæ dixi, foramina multorum aſſiduo cõgeſtu hominum, nemine ipſum vidente artificem. Da enim occultari domum caligine ac nebulis: & nihil iſtis materiæ miniſtris exterius apparere, niſi foramina ſola. Detur, inquit, & hoc. Habere autem vnum-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

quemque collaborantium in luti comportationem aſſignatum ſibi foramen vnum, per quod ſolum oportet ipſum propriam materiam deponere, nullâ ratione tangendo aliud quodcumque: propoſitâ etiam pœnâ ignis & verberum, ei qui curioſè aperire oſtium alteri aſſignatum tentauerit. Tum iam mihi deinde conſidera figulum interiùs circumeuntem foramina, & quamcumque ſub vnoquoque materiam repererit fingentem, ac certis menſium periodis efformatam ſtatuam rurſus per idem foramen emittentem: quippe cui hæc poſita lex ſit, vt ſine vllo diſcrimine quamcumque aptam operi oblatam ſibi argillam fingat ac figuret, etiamſi peruersè per alienum à quopiam demiſſa foramen fuerit. Nihil enim peccaſſe materiam; ac propterea tamquam innoxiam fingi eam, quatenus capax, & efformari oportere. Eum verò qui contra interdictum in alienum ipſam foramen depoſuit, vt ſceleratum & tranſgreſſorem ſuppliciis afficere. Non enim argilla culpanda eſt, ſed is qui eam furtiuâ graſſatione, vel iniuſtâ vi petulanter iniecit quà fas non erat. Veriſſima loqueris. Ergo his hactenus ita præparatis, reſtat vt tu pro tua præſtanti ſapientia ſimilitudinem in rem conferas, & domum quidem illam eſſe intelligas ar-

A στον αὐτῶν τῶν συμπονούντων, εἰς τὴν τοῦ πηλοῦ συγκομιδὴν, ἀπονενεμημένην αὐτῷ μίαν ὀπὴν, εἰς ἣν χρὴ μόνον αὐτὸν φέροντα τὴν ἰδίαν ὕλην ἀποτίθεσθαι μὴ ἁπτόμενον ἑτέρας. εἰ δ' αὖ περιέργως ἀνεῳγνύναι τὴν ἑτέρῳ κεκληρωμένην ἐπιχειροίη, πῦρ αὐτῷ καὶ μάστιγας ἀπειλητέον. ἐκοιῶ δὲ μετὰ ταῦτα λοιπὸν θεώρη-
B σον ἔσωθεν τὸν πλάστην περιερχόμενον τὰς ὀπὰς, καὶ τὸν εὑρισκόμενον ἐν ἑκάστῃ πηλὸν κατ' ἰδίαν λαμβάνοντα πλάττειν, καὶ μηνῶν περιόδοις ἀποπλάσσοντα πάλιν ἀποδιδόναι τοῖς ἔξω διὰ τῆς αὐτῆς τὸν πλάστην ὀπῆς, ἔχοντα τοιαύτην ἐντολὴν, πάντα τὸν δυνάμενον δημιουργηθῆναι πηλὸν ἀδιαφόρως ἐργά-
C ζεσθαι, κἂν εἰς ἀλλοτρίαν ὑπό τινος εἰσοχετεύηται κακοτρόπως ὀπήν· οὐδὲν γὰρ ἠδικηκέναι τὴν ὕλην· διὸ ὡς ἀναιτίαν μὲν δὴ χρῆναι πλάττεσθαι καὶ μορφοῦσθαι. τὸν δὲ παρὰ τὸ διάταγμα καὶ τὴν ἐντολὴν, εἰς ἀλλοτρίαν αὐτὴν ἀποτιθέμενον ὀπὴν, τοῦτον ὡς ἀλάστορά τε καὶ παραβάτην τιμωρεῖσθαι. οὐ γὰρ τὸν πηλὸν αἴ-
D τιον, ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν παρὰ τὸ ὅσιον τοῦτο πεποιηκότα· ἀκρασίας γὰρ χάριν εἰς ἀλλοτρίαν ἀποκομίσας ὀπὴν ἀπέθετο λαθραίως τῇ βίᾳ. ἀληθέστατα λέγεις. ἐκοιῶ λοιπὸν δὴ καιρὸς τούτων ἤδη προδιηνυσμένων, ταύτην σε πᾶσαν προσάπτειν ὦ σοφωτάτη τὴν εἰκόνα τοῖς ἤδη ἔμπροσθεν εἰρημένοις· τὸν μὲν οἶκον ἀφο-

A μοιοῦσαν τῇ ἀοράτῳ τῆς γενέσεως ἡμῶν φύσει· τὴν δὲ προκειμένην εἴσοδον τοῖς ὄρεσι, τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν εἰς τὰ σώματα κατάβασιν καὶ παραπομπὴν τῶν ψυχῶν. τὰς δὲ ὀπὰς τὼ θηλυκὼ καὶ γυναικείω γένει· τὸν δὲ πλάστην, τῇ ποιητικῇ δυνάμει τοῦ θεοῦ, ἥτις ἐπικαλύμματι τῆς γενέσεως ἡμῶν τῇ φύσει χρωμένη, ἔνδον ἡμᾶς ἀοράτως αὐ- B θεοποπλαστεῖ, τὰ ἐνδύματα ταῖς ψυχαῖς ἐργαζομένη. τοὺς δὲ κομίζοντας τὴν ὕλην τοῦ πηλοῦ, τῷ ἀνδρείῳ καὶ ἀρρενικῷ παραβλητέον· ὁπότε διψήσαντες τέκνων εἰς τοὺς κατὰ φύσιν τῆς θηλείας φερομένους πόρους ἐγκαταβάλλουσι τὴν σποράν, ὥσπερ κἀκεῖ τὸν πηλὸν εἰς τὰς ὀπάς· θείας γὰρ ὡς ἔπος εἰ- C πεῖν μοίρας τῆς δημιουργικῆς τὸ σπέρμα μεταλαμβάνον, οὐκ αὐτὸ αἴτιον νομιστέον εἶναι τῶν τῆς ἀκολασίας ὑπεκκαυμάτων. ἡ μὲν γὰρ τέχνη τὴν ὑποκειμένην ὕλην ἀεὶ τεκταίνεται· οὐδὲν γὰρ αὐτόθι καθ' ἑαυτὸ τῶν πραγμάτων ἡγητέος εἶναι κακὸν, ἀλλὰ παρὰ τὴν πρᾶξιν τῶν χρωμένων τοιῶσδε γίνε- D σθαι· κοσμίως μὲν γὰρ πραττόμενος καὶ σωφρόνως, κόσμιον ἀπέβη· αἰσχρῶς δὲ καὶ ἀσχημόνως, αἰσχρόν. τί γὰρ ἠδίκησε σίδηρος γεωργικῆς χάριν καὶ τεχνῶν εὑρεθεὶς τοὺς εἰς ἀλληλοφόνους αὐτὸν θήξαντας μάχας; τί δὲ χρυσὸς, ἢ ἄργυρος, ἢ χαλκὸς, καὶ συλλήβδην

canam generationis noſtræ naturam: aditum autem adiacentem montibus, deſcenſum & demiſſionem animarum è cælis in corpora. Foramina verò, fœmininum ac muliebre genus: Plaſten quoque, creatricem potentiam Dei, quæ pro velo vtens ipsâ generationis noſtræ naturâ, intus nobis inuiſibiliter humanam formam fingendo inducit, animarum indumenta concinnans. Comportatores denique materiæ fingendo aptæ, mares ac viros exprimere cogitandi ſunt, quando ij libidine correpti, in naturales feminæ meatus ſemen iniiciunt, vt illic argillam in foramina: ſemini enim diuinæ creatricis potentiæ participatione, vt ſic dicam, aſperſo quadam, nequaquam imputandi exæſtuantes impuræ libidinis ardores. Ars porro in ſubiecta ſibi materia, quod ſuum eſt, agit. Nullam verò rem ex ſe ac per ſeipſam malam eſſe putandum eſt, ſed talem fieri per operationem abutentium eâ. honeſtè videlicet & caſtè exercita, honeſta euadit: turpiter verò & indecenter adminiſtrata, turpis fit. In quo enim malè meruit ferrum propter agriculturam & artes inuentum, de iis qui ad mutuas illud cædes & inhumana procudunt prælia? In quo aurum, aut argentum, aut æs, & vt verbo colligam, omnis in metalla vel gemmas

excocta & elaborata terra, ab- A utentibus iis ingratè aduersùs ſuum Creatorem, peruertendis eorum iniectâ cupiditate ſuis ipſorum filiis, poſtquam adoleuerunt? Certè ſi quis furto quæſita vellera textrinæ præbuerit, illa innocenter vnum ad ſcopũ intuens ars in opus mittet, nihil reiiciens eorum quæ ad ſuum ſibi vſum apta obiecta ſint. Nam B lana inanimis, innocens vtique eſt furti quo eſt ſubtracta. quare illam quidem elaborare & concinnare nihil prohibet. Qui verò malâ eam manu, iniuſtâque vi abſtulit, pœnæ ſubiiciatur. Sic corruptores nuptiarum, qui vitæ harmoniam, velut citharæ, rumpendis temerè chordis exſurdant: effrænes inflammatæ cupiditatis æſtus in adulteria la- C xantes, ipſi quidem cruciandi puniendíque ſunt; nocent enim iniuſtè ac grauiter ex alienis hortis inconceſſos concubitus furando: ſemen verò ipſum, vti & illic vellera, formandum & animandum eſt. Et quid opus eſt tot exemplis vtendo producere ſermonem, cùm ſatis pateat Dei profectò eſſe opus ſtructuram D corporum? Numquam enim ſic exiguo tempore tantùm citra diuinam cooperationem perficeret opus natura. Quis enim oſſium compegit incompactam ſubſtantiam? Quis colligauit vt extenderentur neruis, & remitterétur ad iuncturas artuum ſeſe membra flectentia? Deus certè aliquis pinſuit chymum ma-

A ἡ διέργαστος ἅπασα γῆ, τοὺς πλημμελοῦντας ἀχαρίστως εἰς τὸν σφέτερον δημιουργὸν, ἐν τῷ παρατρέπεσθαι τὰ ἀπ' αὐτῶν πηλικώμενα βρέφη; κἂν γὰρ ἀπὸ κλεψιμαίων τῇ ὑφαντικῇ παρέχοιτό τις ἔρια τέχνῃ, πρὸς ἓν μόνον ἀποβλέπουσα τοῦτο ἡ τέχνη δημιουργεῖ τὴν ὑποκειμένην ὕλην, B εἰ δέξεται τὴν κατασκευὴν, οὐδὲν ἀποβαλλομένη τῶν ἑαυτῇ χρησίμων· ἐπεὶ μηδὲν αἴτιόν ἐστιν ἐνταῦθα τὸ κλαπὲν, ἄψυχον ὄν· διὸ δὴ αὐτὸ μὲν ἐργαστέον καὶ κοσμητέον· τὸν δὲ ὑφελόμενον ἀδίκῳ φορᾷ τιμωρητέον. ἀτὰρ δὴ καὶ τοὺς δηλήμονας τῶν γάμων, καὶ διαρρήκτας τῆς διαρμοσίας τοῦ βίου τῶν C χορδῶν, φλεγμαίνοντας οἴστρῳ, καὶ τὴν ὄρεξιν εἰς μοιχείαν ἐκκαλουμένους, αὐτοὺς μὲν βασανιστέον καὶ τιμωρητέον· ἀπ' ἀλλοτρίων γὰρ κήπων τὰς παιδογόνους λυμαίνονται κλέπτοντες συμπλοκάς· τὴν δὲ σπορὰν, ὥσπερ δὴ κἀκεῖ τὰ ἔρια, μορφωτέον καὶ ψυχωτέον. καὶ τί χρὴ παραδεί- D γμασι τοσούτοις καταχρωμένην μηκύνειν τὸν λόγον; οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοσοῦτον ἔξω θείας κομιδῆς ἔργον ἐξήνυσε φύσις. τίς γὰρ ὀστέων ἔπηξεν ἄπηκτον οὐσίαν; τίς δὲ ξυνέδησεν ἐπιτείνεσθαι νεύροις καὶ ἀνίεσθαι περὶ τὰς ἁρμογὰς καμπτόμενα τὰ μέλη; ἢ τίς θεὸς ἐζύμωσε χυμὸν δεύσας

A σας αἵματι, καὶ μαλθακὴν ἐκ χθὸς σάρκα. ἢ μόνος ὁ ἀριστοτέχνης τοῦ λογικωτάτου εἰκόνα καὶ ἔμψυχον τὸν ἄνθρωπον ἡμᾶς ἑαυτοῦ τεκταινόμενος, καὶ κηροπλαστῶν ἐξ ὑγρῶν καὶ βραχυτάτων σπερμάτων ἐν μήτρᾳ. τίς γάρ ἐστιν ὁ προμηθούμενος μὴ συμπνίγεσθαι τῷ ὑγρῷ, καὶ τῇ συνοχῇ τῶν ἀγγείων, ἐπικλυζόμενον ἔσω τὸ ἔμβρυον; ἢ
B τίς ὁ μετὰ τὸ λοχευθῆναι καὶ εἰς φῶς ἀνελθεῖν, εἰς μέγεθος, καὶ κάλλος, καὶ ῥώμην, ἐξ ἀσθενοῦς καὶ βραχέος μεταβάλλων, εἰ μὴ αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀριστοτέχνης, ὡς ἔφην, θεός, τῇ ποιητικῇ δυνάμει τοῦ Χριστοῦ μετασχηματίζων καὶ μεταζωγραφῶν τὰς ἰδέας; ὅθεν δὴ καὶ τημελούχοις ἀγγέλοις, κἂν ἐκ μοι-
C χείας ὦσι τὰ ἀποτικτόμενα, παραδίδοσθαι παρειλήφαμεν ἐν θεοπνεύστοις γράμμασιν. εἰ γὰρ παρὰ τὴν γνώμην ἐγίνοντο, καὶ τὸν θεσμὸν τῆς μακαρίας ἐκείνης φύσεως τοῦ θεοῦ· πῶς ἀγγέλοις ταῦτα παρεδίδοντο, τραφησόμενα μετὰ πολλῆς ἀναπαύσεως καὶ ῥᾳστώνης; πῶς δὲ καὶ κατηγορήσοντα σφῶν αὐτῶν τοὺς γονεῖς εὐπαρρη-
D σιάστως εἰς τὸ δικαστήριον ἐκίκλησκον τοῦ Χριστοῦ; σὺ οὐκ ἐφθόνησας ἡμῖν, ὦ κύριε, τὸ κοινόν, λέγοντα, τοῦτο φῶς· οὗτοι δὲ ἡμᾶς εἰς θάνατον ἐξέθεντο, καταφρονήσαντες τῆς σῆς ἐντολῆς· ἐκ γὰρ ἀνόμων, φησίν, ὕπνων τέκνα γεννώμενα, μάρτυρές εἰσι πονηρίας κατὰ γονέων ἐν ἐξε-

cerans ſanguine, & mollem ex limo pulpam. Vnus profectò vnus ſummus artifex, viuum nos hominem rationalem ſui effigiem architectatus in vtero ex humido exiguóque eſt ſemine, fingens, & velut ceram, manuducens ad deſignatæ expreſſionem formæ. Cuius enim alterius prouidentiâ fit, ne ſuffocetur tum humido, tum vaſculorum anguſtiis, intus innatans embryon? aut quis alius à partu iam editum in lucem fœtum ex illa breuitate & teneritudine natali in molem, formam, robur idoneum promouet; niſi vnus ille ſupremus, vt dixi, artifex Deus, creatrice vi, Chriſto transfigurans, & nouis ſubinde quaſi coloribus ac ductibus ad viuum expingens ideas? Vnde & tutelaribus Angelis etiam adulterio conceptas proles commendari accepimus à diuino Spiritu dictatis libris. Si enim contra mentem & definitam voluntatem exiſterent beatæ illius naturæ Dei: quomodo Angelis traderentur, blandè indulgentérque educandæ? quomodo etiam ſuos ipſarum genitores accuſaturæ liberè ad Chriſti tribunal citarent? Tu quidem, inquientes, non inuidiſti nobis, Domine, commune hoc lumen: hi autem nos in mortem expoſuerunt, contempto mandato tuo. *Ex iniquis enim*, inquit, *ſomnis filij qui naſcuntur, teſtes ſunt nequitiæ aduerſus parentes in interro-* Sap. 4. 6.

gatione. Et adhuc locum habe-A bit aliquis probabiliter diſputandi apud imperitos & imprudentes, tunicam hanc animæ carneam, ab hominibus ſatam, ſponte ſuâ formari contra interdictum Dei? Annon huic quoque, immortalem animæ ſubſtantiam ſimul cum mortali ſeminari corpore docenti, fides habebitur? Quod B enim mortis & ſenectutis expers eſt, ſolus vtique Omnipotens inſpirat nobis, vnus inuiſibilium & incorruptibilium

Gen. 2. 7. Creator. *Inſpirauit*, enim inquit, *in faciem eius ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viuentem.* Denique operarios illos increpans Diuinum verbum, qui ad hominum perniciem humanæ formæ ſimula-C cra concinnant, non ſentientia proprium factorem, in libro Sa-

Sap. 15. 10. pientiæ ait: *Cinis eſt cor eorum, & terra ſuperuacua ſpes illorum, & luto vilior vita eorum: quoniam ignorarunt qui ſe finxit, & qui inſpirauit illis animam quæ operatur, & qui inſufflauit eis ſpiritum vitalem.* Hic omnium hominum creator eſt, Deus: D vnde & omnes homines, iuxta

* 1. ad Tim. 2. 4. Apoſtolum, ſaluos fieri vult, & in agnitionem veritatis venire. Et quoniam hoc vix tandem aliquando caput expediuimus, quæ ſuperſunt deinceps dicenda ſunt. Vbi enim quis acri conſideratione perdidicerit quæ homini ſecundùm naturam contingunt, ſciet

A πασμῷ. καὶ τάχα μὲν οὖν χώραν ἕξει πιθανολογῶν τις ἐν οὐ κριτικοῖς καὶ φρονίμοις ἀνδράσι, τὸν χιτῶνα τῆς ψυχῆς τὸν σαρκινὸν τοῦτον, ὑπ' ἀνθρώπων φυτευόμενον, αὐτόματον μορφοῦσθαι παρὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ θεοῦ; οὐ μὴν ἤδη καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἀθανάτην οὐσίαν μετὰ τοῦ ἀθανάτου σπείρεσθαι διδάσκων πι-B στευθήσεται σώματος; τὸ γὰρ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω, μόνος ὁ παντοκράτωρ ἐμφυσᾷ ἡμῖν, καὶ μόνος τῶν ἀοράτων ἐστὶ καὶ ἀνωλέθρων ποιητής. ἐνεφύσησε γάρ, φησὶν, εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετό φησιν, ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ἀμέλει τοὺς χειροτέχνας τούτους αἰτιώμενος ὁ λόγος, ἐπὶ λύμῃ τῶν ἀνθρώπων C τὰ ἀνδροείκελα κατασκευάζοντας ἀγάλματα, οὐκ αἰσθόμενα τὸν ἴδιον ποιητὴν, ἐν τῇ παναρέτῳ σοφίᾳ φησί. σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτῶν, ὅτι ἠγνόησαν τὸν πλάσαντα αὐτοὺς, καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτοῖς ψυχὴν ἐνεργοῦσαν, καὶ ἐμφυσήσαντα αὐτοῖς D πνεῦμα ζωτικόν. οὗτός ἐστι πάντων ἀνθρώπων ποιητὴς ὁ θεός. διὸ καὶ πάντας ἀνθρώπους, κατὰ τὸν ἀπόστολον, σώζεσθαι βούλεται, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. καὶ ἐπεὶ τοῦτο μόλις τέλος ἔχει, λοιπὸν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα λεκτέον. ὁπόταν γάρ τις τὴν θεωρίαν τῶν κατὰ ἄνθρωπον συμβαινόντων κατὰ φύσιν ἀκριβῶς ἐκμάθῃ, εἴσεται

μὴ βδελύσσεσθαι μὲν παιδοποιΐαν· ἐπαινεῖν δὲ καὶ προτιμᾶν ἁγνείαν. οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ τῶν ἄλλων ἐστὶν ἥδιον καὶ προσηνέστερον τὸ μέλι, τὰ λοιπὰ δὴ ταύτῃ νομίζεσθαι προσήκει πικρά, ὁπόσα δὴ τῇ ἐμφύτῳ γλυκασίᾳ κεκέρασται τῶν ἀκροδρύων. καὶ τούτων μὲν ἐχέγγυον μάρτυρα παρέξομαι τὸν Παῦλον· ὥστε καὶ ὁ γαμίζων, λέγοντα, τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιεῖ· καὶ ὁ μὴ γαμίζων, κρεῖσσον ποιεῖ. οὐ γὰρ δὴ τῇ τοῦ κρείττονος καὶ γλυκυτέρου παραθέσει, τὸ ἕτερον ἀνεῖλεν ἀπαγορεύσας ὁ λόγος· ἀλλ' ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον καὶ λυσιτελὲς ἀπονέμων, διαθεσμοθετεῖ. τοῖς μὲν γὰρ οὐδέπω συνεχώρησε παρθενίας τυχεῖν· τοὺς δὲ οὐκέτι βούλεται χραίνεσθαι φοινισσομένους ἐρεθισμοῖς, ἀλλὰ μελετᾶν ἀπεντεῦθεν ἤδη καὶ φαντάζεσθαι τὴν ἰσάγγελον μεταστοιχείωσιν τῶν σωμάτων· ἔνθα οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται, κατὰ τοὺς ἀψευδεῖς τοῦ κυρίου χρησμούς· ἐπεὶ μὴ πᾶσιν ὁ ἀμόλυντος καὶ παρεκτικὸς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εὐνουχισμὸς ἐμπιστεύεται· ἀλλὰ μόνοις ἐκείνοις δηλονότι τοῖς καὶ δυναμένοις τὸ ἀειθαλὲς ἄνθος καὶ ἄχραντον τῆς παρθενίας τηρῆσαι. ἀνθηροτάτῳ γὰρ καὶ ποικιλωτάτῳ λειμῶνι ἀπεικάζεσθαι λόγος ἔχει προφητικὸς τὴν ἐκκλησίαν, οὐ μόνον τοῖς τῆς ἁγνείας πεποικιλμένην καὶ κατεστεμμένην ἄνθεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῆς τεκνογονίας, καὶ τῆς ἐγκρατείας. ἐν κροσσωτοῖς γὰρ

A non abominari quidem coniugium, laudare autem & præferre caſtitatem. Quando non quoniam cæteris dulcius ſuauiúſque mel eſt, continuò reliqua conuenit amara reputare, quæcumque in fructibus iucundi ſaporis partem aliquam à natura ſunt ſortita. Et horum quidem idoneum teſtem producemus Paulum, cuius illa ſunt: B *Qui matrimonio iungit virginem ſuam, bene facit: & qui non iungit, meliùs facit.* (1. ad Cor. 7. 38.) Non enim ſcilicet melioris & dulcioris appoſitione aliud omnino tollit, & vt malum prohibet doctrina ſancta. Sed vnicuique quod proprium & vtile ſingulis eſt tribuens, ſapienter cūcta diſpenſat. Sunt quibus nondum conceſſit C potiri virginitate: ſunt quos non ampliùs inquinarè aut erubeſcere pruritibus vult; ſed meditari iam hinc & deinceps exprimere angelicæ puritatis æmulam transformationem corporum, vbi non nubunt, neque nubuntur, iuxta verax Domini oraculum. Quandoquidem non omnibus incontaminatus ille, & regni cælorum præbitor Eunuchiſmus concreditur: ſed ſolis D illis videlicet, qui poſſunt ſemper virentem & immaculatum virginitatis florem tueri. Florentiſſimo enim & maximè variegato prato comparari ſermo habet propheticus Eccleſiam, non modò puritatis diſtinctam & coronatam floribus, ſed & coniugij ac continentiæ. In veſtitu

A ſiquidem deaurato circumdata varietate à dextris Regina ſponſi adſtat. Hæc tibi pro viribus, & ego meis, ô Arete, in ſuſceptum pro veritate ſermonem confero. Quibus à Theophila dictis, lene à cunctis murmur extitiſſe Virginibus Theopatra narrabat, ſingulis ſermonem laudantibus. Vt verò ſuſurrus
B conſedit, poſt longum ſilentium aſſurrexiſſe Thaliam (ei quippe tertio loco mandatum erat agere poſt Theophilam) Ea igitur ſuccedens exordio hinc ſumpto, ſic, opinor, cœpit.

A χρυσοῖς πεποικιλμένη ἐκ δεξιῶν ἡ βασίλισσα παρίσταται τοῦ νυμφίου. ταῦτά σοι κατὰ δύναμιν κἀγὼ τῆς ἐμαυτῆς, ὦ Ἀρετή, εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας συμβάλλομαι λόγον. εἰπούσης δὲ ταῦτα τῆς Θεοφίλας, θόρυβον ἡδὺν ἐκ πασῶν ἡ Θεοπάτρα ἔφη γεγονέναι τῶν παρθένων, ἐπαινουσῶν τὸν λόγον. ὡς δὲ ἡσύχασεν,
B σιωπῆς ἐπὶ πολὺ γινομένης, ἀναστῆναι τὴν Θάλειαν· ταύτῃ γὰρ ἐκ τρίτου ἐπετέτραπτο μετὰ τὴν Θεοφίλαν ἀγωνίζεσθαι. ὑπολαβοῦσα οὖν ἐντεῦθεν, ὡς οἶμαι, ἤδη καὶ αὐτή.

THALIA.

ORATIO III.

C MIHI videris, ô Theophila, & operatione & ſermone ſuper omnes excellere, nec cuiquam ſapientiâ cedere. Non enim eſt qui reprehendere poſſit orationem tuam, vel ſi contentioſus & peruicax ſit. Vnum tamen in ea me, aliis præclarè dictis, ſubconturbat reputantem, & quaſi ſcrupulo iniecto inquietat;
D metuere me cogens, ne diuino Spiritu pleniſſimus & vtique Sapiens vir (Paulum dico) ſine cauſa retulerit ad Chriſtum & Eccleſiam coniunctionem primi hominis & mulieris, ſi nihil ſublimius ipsâ literâ ipſáque hiſtoriâ Scriptor ſacer cogitauit. Si enim omnino de viri ac mulieris congreſſu me-

ΘΑΛΕΙΑ.

ΛΟΓΟΣ Γ'.

C ΣΥ μοι δοκεῖς, ὦ Θεοφίλα, ἔφη, καὶ τῇ πράξει καὶ τῷ λόγῳ πασῶν κρατιστεύειν, καὶ σοφίας τὰ δευτερεῖα φέρεσθαι οὐδενός. οὐ γάρ ἐστιν ὅστις αἰτιάσεταί σου τὸν λόγον, οὐδ' εἰ παντάπασι φιλόνεικος εἴη καὶ ἀντιλογικός. πλὴν ἐκεῖνό με μόνον, τῶν ἄλλων ὀρθῶς εἰρημένων, ὦ μακαρία, δοκεῖ ταράττειν τε καὶ ἀνιᾶν,
D ἀναλογιζομένην, ὡς οὐκ ἂν ὁ πνευματικώτατος καὶ σοφὸς ἀνήρ, τὸν Παῦλον λέγω, ματαίως ἀνέφερεν εἰς Χριστὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τὴν συνέρξιν τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τῆς γυναικός, εἰ μηδὲν ὑψηλότερον ἐφαντάζετο τῆς ῥητῆς καὶ τῆς ἱστορίας ἡ γραφή. εἰ γὰρ ὅλως εἰς τὸ περὶ συνελεύσεως ἀνδρός τε καὶ γυναι-

κὸς δεῖ παραλαμβάνεσθαι τόπον ψιλῶς τὴν γραφήν· τίνος δὴ χάριν ὁ ἀπόστολος τούτων ἐπιμνησθεὶς, καὶ εἰς τὴν τοῦ πνεύματος ἡμᾶς, οἶμαι, χειραγωγῶν ὁδὸν, εἰς Χριστὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀναφέρων, ἀλληγορεῖ τὰ κατὰ τὴν Εὔαν καὶ τὸν Ἀδάμ; ἡ μὲν γὰρ λέξις τῆς γενέσεως οὕτω φησί· καὶ εἶπεν ὁ Ἀδὰμ, τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνὴ, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δὲ ἀπόστολος εἰς αὐτὴν δὴ ταύτην ἐπισκεπτόμενος τὴν περικοπὴν, οὐκέτι κατὰ τὸ κείμενον αὐτὴν, ὡς ἔφην, αἰσθητῶς ἐπὶ συνέρξεως βούλεται παραλαμβάνεσθαι γυναικός τε καὶ ἀνδρὸς, ὥσπερ δὴ καὶ σύ. σὺ γὰρ φυσικώτερον ἐπεξεργαζομένη τὸν λόγον, συλλήψεων πέρι καὶ τόκων ἔδωκας μόνον ἀποφαίνεσθαι τὴν γραφήν· ἵνα γὰρ τὸ ἀπὸ τῶν ὀστέων ὀστοῦν ἄνθρωπος ἕτερος ληφθὲν γεννηθῇ, ταύτῃ συνεῖναι τὰ ζῶα σπαργῶντα καὶ ὠδίνοντα, δρυῶν δίκην, ἐν ὥρᾳ τοῦ κύειν· ἐκεῖνος δὲ πνευματικώτερον εἰς τὸν Χριστὸν ἀναπέμψας τὸν λόγον, διδάσκων οὕτως ἔφη. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώ-

A ro interpretari Scripturam neceſſe eſt ; cur Apoſtolus eum citans locum, & in veram, vt opinor, diuini Spiritûs ſententiam manuducens nos, ad Chriſtum & Eccleſiam allegoricè transfert, quæ de Adamo & Eua memorantur? Locus Geneſeos ſic habet: *Et dixit Adam, hoc nunc os ex oſsibus meis, &* (Geneſ. 2. 23.)
B *caro de carne mea, ipſa vocabitur virago, quoniam de viro ſumpta eſt. Propter hoc relinquet homo patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Apoſtolus autem eam conſiderans ſententiam, nequaquam illam prout iacet iuxta ſenſum, vt dixi, ac ſonum literæ, de viri ac feminæ copula vult accipi,
C quemadmodum tu facis: naturali modo atque vſu de conceptibus ſolùm ac partubus ſcripturam iſtam interpretans. Sic enim poſuiſti: vt os ex oſſibus homo alter ſumptus gigneretur, coïre viua corpora, diſtendíque ac tumere, arborum inſtar, cùm prægnant. Paulus autem ſpiritaliter ad Chriſtum
D hæc referens, hunc nos in modum edocet. *Qui ſuam vxorem diligit, ſeipſum diligit. Nemo enim vnquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit & fouet eam, ſicut & Chriſtus Eccleſiam: quia membra ſumus cor-* (Ad Eph. 5. 29.)

poris eius. . . . Propter hoc relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ; & erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum eſt. Ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia. Ne moueat verò quod aliis de rebus inſtituto ſermone in alia tranſilit: vt permiſcere cuncta videatur, nec vereri ſeſe ſui diſſimilem oſtendere, qui deſultoriè à propoſito deficiens, non cohærentia dictis ſubtexat, vti & nunc. Nam de caſtitate volens, vt apparet, cum cura confirmare doctrinam, inſinuat ſe priùs, & molles quaſi aditus ad eum ſcopum captat, leniori ac plauſibiliori vtens ingreſſu ſermonis. Character hic eſt dictionis eius maximè varius, & ad augendum attollendúmque gradatim factus: quippe à ſuperficiariis inchoans, mox ſe in altiora magnificáq; diffundens: tum rurſus in profunditatem ſe demittens: interdum in ſimplex aliquid ac facile, interdum in difficilius ſubtiliúſq; deſiturus; numquam tamen per iſtas alternationes alienum à ſcopo ſubinducens quidquam: quæcumque enim ſcriptione ſic variâ, & quaſi reciprocante, comprehendit, mirabili ſeſe nexu attinent, & arcanis commiſſa iuncturis, æquè cuncta ad propoſitæ tractationis abſoluendum negotium ſimul conferunt. Oportet igitur me accuratiùs reuelare arcanum ſenſum profundarum Apoſtoli ſententiarum, nihil eo-

A ματος αὐτοῦ. ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν. ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. μὴ κινείτω δέ σε εἰ περὶ ἑτέρων διαλεγόμενος, εἰς ἕτερα ἀ- B πεπήδα· ὥστε νομίζειν ἀναμιγνύναι καὶ παρεμβάλλειν ἑαυτὸν ἀνόμοιον τοῖς προκειμένοις, παρεκβαίνοντα τοῦ σκέμματος, ὥσπερ δὴ καὶ νῦν. περὶ τῆς ἁγνείας γὰρ ἐθελήσας, ὡς εἰκός, μεμελημένως αὐτῷ κρατυνθῆναι λόγον, προδιορθοῦται πρότερον τὴν ἐπιχείρησιν, τῷ λειοτέρῳ τῆς φράσεως ἀρξάμενος C τύπῳ. ὁ γάρτοι χαρακτὴρ αὐτοῦ τῶν λόγων ποικιλώτατος ὤν, καὶ κατὰ παραύξησιν ἐξειργασμένος, ἄρχεται μὲν ἐπιπολαιότερον, προχεῖται δὲ εἰς τὸ ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπές· εἶτ᾽ αὖθις εἰς βαθύτητα μεταβάλλων, ὁτὲ μὲν εἰς τὸ ἁπλούστερον καὶ ἀφελές, ὁτὲ δὲ εἰς τὸ δεινότερον καταλήγει καὶ D λεπτόν, οὐδὲν ἀλλότριον ἐπεισάγων τῶν κεφαλαίων ταῖς ἐξαλλαγαῖς· ἀλλὰ πάντα, κατά τινα θαυμαστὴν οἰκειότητα, συμπεριγράφων εἰς ἓν τὸ προκείμενον αὐτῷ σκέμμα τῆς ὑποθέσεως ἀπεργάζεται. χρὴ οὖν με ἀκριβέστερον ἀνακαλύψαι τὸν νοῦν τῶν κατὰ τὸν ἀπόστολον ἐπιχειρημάτων, οὐδὲν τῶν

ἔμπροσθεν εἰρημένων ἀποκρουο-
μένην. ἱκανῶς γὰρ κἀκεῖνά μοι
διεξεληλυθέναι καὶ λαμπρῶς δο-
κεῖς, ἀκινδυνότερον, ὦ Θεοφίλα,
τὰ ῥήματα τῆς γραφῆς, ὡς εἶχεν,
ἐπεξεργασαμένη. σφαλερὸν γὰρ
πάντη καταφρονεῖν τῶν κειμέ-
νων, ὡς εἴρηται, μάλιστα τῆς γε-
νέσεως, ἔνθα ἀποφάσεις ἀπα-
ράλλακτοι φέρονται τοῦ θεοῦ εἰς
τὴν σύστασιν τοῦ παντός. αἷς ἡρ-
μοσμένος εἰσέτι καὶ νῦν, κάλ-
λιστα κατὰ μέρος πλέον ἀπευ-
θύνεται τελείως ὁ κόσμος, ἕως τ'
ἂν αὐτὸν πάλιν αὐτὸς ὁ διακο-
σμήσας νομοθέτης, ἀναστοιχειῶσαι
βουληθεὶς, ἑτέρῳ διατάγματι τοὺς
πρώτους τῆς φύσεως ἀναλύσῃ
θεσμούς. ἀλλ' ἐπεὶ οὐ χρὴ ἀνε-
ξέλεγκτον, καὶ ὥσπερ ἐξ ἡμι-
σείας χωλὴν τὴν ἀπόδειξιν τοῦ
λόγου καταλεῖψαι· φέρε δὴ καὶ
τὴν κατ' ἀναγωγὴν αὐτῇ συζυγίαν
ἀποδῶμεν ἡμεῖς, βαθύτερον ἐπι-
σκεψάμεναι τὴν γραφήν. οὐ
γὰρ τοῦ Παύλου καταφρονητέον, τοῦ
ὑπεραναβαίνοντος τὸ ῥητὸν, καὶ
εἰς τὸν Χριστὸν αὐτὸ συντείνειν
καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀποφηναμέ-
νου. καὶ πρῶτον ἐξεταστέον, εἰ
ὁ Ἀδὰμ ἀπεικάζεσθαι δύναται
τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, ἐν τῷ παρα-
πτώματι τῆς παραβάσεως εὑρε-
θεὶς, καὶ ἀκούσας τὸ, γῆ εἶ, καὶ
εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. πῶς δὲ καὶ
πρωτοτόκος πάσης κτίσεως εὑρε-

A rum reiiciendo quæ priùs dicta
ſunt. Bene quippe in eis imò
præclarè verſata mihi videris, ô
Theophila, cautè illud ſecuréq;
prouidens, vt verba Scripturæ
intelligãtur, prout ſonant iuxta
natiuum ſenſum. periculo ſiqui-
dem non vacat ſpernere ſemper
ac tranſilire velle obuiam & pri-
mo aſpectu pulſantem animum
ſentẽtiam Scripturæ, præſertim
B in Geneſi, vbi oracula immuta-
bilia feruntur Dei, conſtitutio-
nem mundi ſancientia: quibus
aptatus vſque in hunc diem ſuis
ſenſim partibus in iſtam vniuer-
ſi perfectionem adoleuit, perſti-
turam eò vſque quoad ipſe rur-
ſus qui eum concinnauit, legiſ-
lator, reformare opus ſuum vo-
lens, alio præcepto primas anti-
C quauerit naturæ leges. Sed quo-
niam non decet inexploratam,
ac velut dimidiâ ſui parte clau-
dicantem explicationem doctri-
næ relinquere; age anagogicum
quoque literali ſenſum, velut al-
terum bigæ animal reddamus,
profundius hanc Scripturã ſpe-
culando. Non enim is eſt qui
contemni poſſit Paulus, quem
modò vidimus tranſcenſo hu-
D ius dicti vulgari ſenſu, ad Chriſti
illud myſterium Eccleſiæq; tra-
duxiſſe. Atque hîc primùm diſ-
quirendum, an Adam compara-
ri poſſit Filio Dei; ille, inquam,
Adam in lapſu præuaricationis
deprehenſus, quíque audiuit:
Terra es, & in terram reuerteris. Gen. 3.19.
Quomodo verò idem etiam pri-
mogenitus omnis creaturæ re-

perietur, qui poſt terram & firmamentum è luto formatus eſt? Rurſus, qua ratione lignum vitę ipſum eſſe concedetur, qui eiicitur propter præuaricationem, ne rurſus extendat manum, ac comedat ex ipſo, & viuat in æternum? Quod enim comparatur alteri, tamquam ei ſimile, eius vtique referre lineamenta & colores debet: non autem contrario planè modo ſe habere, & quaſi ex oppoſitis conſtare. Nemo enim qui impar pari, & harmoniam incompoſitæ confuſioni comparare audeat, ſapiens habebitur. Sed par ei rei, quæ item naturâ par ſit, rectè comparabitur, etiamſi non ex toto, & ad æqualitatem paritas conſtet. ſic album albo, etiam ſi minùs multò album ſit, tamen habens, vnde verè album dicatur, fundamentum comparationis habet. Iam par, & harmonicum, & candidum rectè dici quod peccati expers eſt, & corruptionis, in confeſſo apud ſapientes eſt: vti & meritò impari, inharmonicóque, id quod eſt morti ac peccato affine, ac propter damnationem eiectum, pœnáque multatum, ſimile cenſeri. Hæc ferè arbitror eſſe, quæ obiectantur à multis, qui nolunt primum hominem ad Chriſtum referri, deſpicientes, vt apparet, prudentiam Pauli. Age verò & nos conſideremus, quàm orthodoxè retulerit Adamum ad Chriſtum, non ſolùm

A θήσεται ὁ μετὰ τὴν γῆν καὶ τὸ στερέωμα πηλοπλασούμενος; πῶς δὲ καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς αὐτὸς εἶναι συγχωρηθήσεται, ὁ ἐκβαλλόμενος διὰ τὴν παράβασιν, ἵνα μὴ πάλιν ἐκτείνας τὴν χεῖρα, καὶ φαγὼν ἀπ' αὐτοῦ, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα; τὸ γὰρ ἀπεικαζόμενον, ἐκείνῳ οὗ ἐστιν ἀπείκασμα, ὁμοιοῦσθαι καὶ παραβάλ- B λεσθαι κατὰ πολλὰ χρὴ, ἀλλὰ μὴ ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ ἀνοικείων τὴν σύστασιν ἔχειν. οὐ γὰρ ἂν τὸ ἄνισον τῷ ἀρτίῳ, ἢ τὴν ἁρμονίαν τῇ ἀναρμοστίᾳ τις ἐξισάσαι τολμῶν, ὡς ἔμφρων ἀποδεχθήσεται· ἀλλὰ τὸ ἴσον τῷ φύσει ἴσῳ, κἂν ἐξ ὀλίγου ἴσον ᾖ, καὶ τὸ λευκὸν τῷ φύσει λευκῷ, κἂν αὐτὸ βραχύ- C τατον ᾖ, καὶ μετρίως φωτίζοιτο τὴν λευκότητα ἐκείνου, δι' ἣν δὴ καὶ αὐτὸ λέγεται λευκόν· ἴσον δὲ, καὶ ἁρμόνιον, καὶ λαμπρὸν, τὸ ἀναμάρτητον εἶναι καὶ ἀδιάφθορον ἀνενδοιάστως παντί που σαφὲς τὴν σοφίαν*· ἀνάρτιον δὲ καὶ ἀναρμόνιον, τὸ θνητὸν καὶ ἁμαρτωλὸν, καὶ διὰ κατάγνωσιν ἐκβληθὲν, καὶ ὑπὸ καταδί- D κην ἐληλυθός. τὰ μὲν οὖν δὴ πρὸς τῶν πολλῶν ἀντισφαιριζόμενα, σχεδὸν εἶναι τοιαῦτα δὴ νομίζω, ὅσοι δὴ μὴ θέλουσιν εἰς Χριστὸν ἀναφέρεσθαι τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, καταφρονοῦντες τῆς συνέσεως, ὡς εἰκὸς, Παύλου. φέρε γὰρ ἡμεῖς ἐπισκεψώμεθα, πῶς ὀρθοδόξως ἀνήγαγε τὸν Ἀδὰμ εἰς τὸν Χριστὸν, οὐ μόνον

αὐτὸν

αὐτὸν τύπον ἡγούμενος καὶ εἰκόνα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο Χριστὸν καὶ αὐτὸν γεγονέναι, διὰ τὸ τὸν πρὸ αἰώνων εἰς αὐτὸν ἐγκατασκῆψαι λόγον. ἥρμοσε γὰρ, τὸ πρωτόγονον τοῦ θεοῦ, καὶ πρῶτον βλάστημα καὶ μονογενὲς τὴν σοφίαν, τῷ πρωτοπλάστῳ, καὶ πρώτῳ, καὶ πρωτογόνῳ τῶν ἀνθρώπων ἀνθρώπῳ κερασθεῖσαν ἐνηνθρωπηκέναι. τοῦτο γὰρ εἶναι τὸν Χριστὸν, ἄνθρωπον ἀκράτῳ θεότητι καὶ τελείᾳ πεπληρωμένον, καὶ θεὸν ἐν ἀνθρώπῳ κεχωρημένον. ἦν γὰρ πρεπωδέστατον, τὸν πρεσβύτατον τῶν αἰώνων, καὶ πρῶτον τῶν ἀρχαγγέλων, ἀνθρώποις μέλλοντα συνομιλεῖν, εἰς τὸν πρεσβύτατον καὶ πρῶτον τῶν ἀνθρώπων εἰσοικισθῆναι τὸν Ἀδάμ. ταύτῃ γὰρ ἀναζωγραφῶν τὰ ἐξ ὑπαρχῆς, καὶ ἀναπλάσσων αὖθις ἐκ παρθένου καὶ πνεύματος, τεκταίνεται τὸν αὐτόν· ἐπειδὴ καὶ κατ' ἀρχὰς, οὔσης παρθένου γῆς ἔτι καὶ ἀνηρότου, λαβὼν χοῦν, τὸ λογικώτατον ἐπλάσατο ζῷον ἀπ' αὐτῆς ὁ θεὸς ἄνευ σπορᾶς. καί μοι ἐχέγγυος μάρτυς, καὶ σαφὴς, ὁ προφήτης Ἰερεμίας παρήτω· καὶ κατέβην εἰς τὸν οἶκον τοῦ κεραμέως, λέγων, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐποίει ἔργον ἐπὶ τῶν λίθων· καὶ διέπεσε τὸ ἀγγεῖον, ὃ αὐτὸς ἐποίει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ· καὶ πάλιν ἐποίησεν αὐτὸ ἀγγεῖον ἕτερον, καθὼς ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῆσαι. ἔτι γὰρ πηλουργούμενον τὸν Ἀδὰμ, ὡς ἔστιν εἰπεῖν,

A quòd Chriſti figuram & imaginem Adamum fuiſſe cenſuerit, ſed & quòd verè Chriſtum extitiſſe, ipſum quoque putauerit, propterea quòd Verbum, ante ſæcula exiſtens, in illum venerit, eíque ſe iunxerit. Congruum enim fuit Primogenitum Dei, & primum, vnigenúmque ſemen, ſapientiam, primùm formato, principi, & B primogenito hominum homini mixtam, factam eſſe hominem. Hoc enim eſſe Chriſtum, hominem merâ diuinitate & perfectâ plenum, & Deum in homine quodammodo incluſum. Erat enim decentiſſimum, antiquiſſimum Æonum, & primum Archangelorum verſari cum hominibus volentem, in antiquiſſimum, & primum hominum C inſinuari Adamum, in eoque habitare. Eo ſcilicet modo recolorans, & refingens priora, rurſus ex Virgine ac Spiritu fabricatus ipſum; quandoquidem ſimiliter à principio, cùm terra virgo adhuc & inarata eſſet, accepto Deus luto, rationale ex ipſo formauit animal ſine ſemine. Adſit mihi huius rei teſtis D idoneus, & diſertus, Propheta Hierem. *Et deſcendi*, dicens, *in domum figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper lapides, & cadendo diſſipatum eſt vas, quod ipſe faciebat in manibus ſuis, & rurſus fecit illud vas alterum, ſicut placuerat in conſpectu ſuo facere.* Adhuc ſcilicet dum ex luto formaretur, vt ſic dicamus, Adam,

Dum ait S. Methodius Adamum fuiſſe à Verbo aſſumptũ, non ita intelligendum hoc eſt, quaſi totũ corpus & anima, & indiuidua natura primi hominis Chriſto carnem aſſumenti vnita fuerit: ſed quòd caro ex Adamo propagata, & qua parte ſui quadã in ipſo extiterit, aſſumpta fuerit à Verbo ſe incarnante. Atque ideo Adamus ipſe quodammodo ſecundùm aliquid ſui Chriſtus fuerit.

Hierem. 18. 3.

cùm mollis & aquoſus, nec dum incoctus tegulæ ritu, immortalitate duratus eſſet, à peccato aquæ inſtar diſtillante ac defluente diſſolutus eſt. Quare rurſus eum ab integro madefaciens, & refingens in honorem Deus, in virginali durans primùm & compingens vtero, ſimúlque vniens & miſcens Verbo, ſolidum & ſincerum eduxit in vitam: ne rurſum extrinſecùs inundatus corruptionis fluctibus, putredine innaſcente corrueret. Vti & in parabola de inuentione ouis, videtur docuiſſe Dominus meus, vbi ait ad adſtantes: *Quis eſt ex vobis homo, qui habet centum oues, & ſi perdiderit vnam ex illis, non ne dimittit nonaginta nouem in deſerto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam? & cùm inuenerit eam, imponit in humeros, gaudens, & veniens domum, conuocat amicos & vicinos, dicens illis: congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quæ perierat.* Quoniam enim ipſe veriſſimè erat, & eſt, in principio exiſtens apud Deum, & Deus exiſtens, Imperator, & Paſtor cæleſtium, cui omnia obtemperant, & obſequuntur ratione prædita, ordinatiſſimè regens, & numerans multitudines beatorum Angelorum. Hic enim eſt ille par & perfectus numerus immortalium animantium, in genera

A καὶ τηκτὸν ὄντα καὶ ὑδαρῆ, καὶ μηδέπω φθάσαντα, δίκην ὀστράκου, τῇ ἀφθαρσίᾳ κραταιωθῆναι, ὕδωρ ὥσπερ καταλειβομένη καὶ καταστάζουσα διέλυσεν αὐτὸν ἡ ἁμαρτία. διὸ δὴ πάλιν ἄνωθεν ἀναδεύων καὶ πηλοπλαστῶν τὸν αὐτὸν εἰς τιμὴν ὁ θεὸς, ἐν τῇ παρθενικῇ κραταιώσας πρῶτον καὶ πήξας μήτρᾳ, καὶ B συνενώσας καὶ συγκεράσας τῷ λόγῳ, ἄτηκτον καὶ ἄθραυστον ἐξήγαγεν εἰς τὸν βίον· ἵνα μὴ πάλιν τοῖς τῆς φθορᾶς ἔξωθεν ἐπικλυσθεὶς ῥεύμασι τηκεδόνα γεννήσας διαπέσῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ προβάτου φαίνεται διδάσκων ὁ κύριος παραβολῇ· ἔνθα φησὶν ὁ κύριός μου πρὸς τοὺς παρεστηκό- C τας. τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔχει ἑκατὸν πρόβατα, κἂν ἀπολέσῃ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐκ ἀφίησι τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τοῖς ὄρεσι, καὶ πορευθεὶς ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ζητεῖ αὐτὸ ἕως εὕρῃ; καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ· καὶ ἐλθὼν εἰς οἶκον, συγκαλεῖται τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων· συγχάρητέ D μοι, ὅτι εὑρέθη τὸ πρόβατόν μου, τὸ ἀπολωλός. ἐπεὶ γὰρ αὐτὸς ὡς ἀληθῶς ἦν τε καὶ ἔστιν, ἐν ἀρχῇ ὢν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ θεὸς ὢν, ὁ ἀρχιστράτηγος καὶ ποιμὴν τῶν κατ' οὐρανὸν, ᾧ πάντα πείθονται καὶ ὁμαρτοῦσι τὰ λογικὰ, ποιμαίνων εὐτάκτως καὶ ἀριθμῶν τὰ πλήθη τῶν μακαρίων ἀγγέλων. οὗτος γὰρ ἴσος καὶ τέλειος ἀριθμὸς ἀθανάτων ζώων, κατὰ γένη

καὶ φῦλα διῃρημένων, συμπαρα- A ληφθέντος ἐνταῦθα τῇ ποίμνῃ καὶ τοῦ ἀνθρώπου. δεδημιούργητο γὰρ καὶ αὐτὸς ἔξω φθορᾶς, ἵνα τὸν βασιλέα γεραίρῃ πάντων καὶ ποιητὴν, ἀντίφθογγα μελῳδῶν ταῖς τῶν ἀγγέλων ἐξ οὐρανοῦ φερομέναις βοαῖς. ἀλλ᾽ ἐπεὶ συνέβη παρεληλυθότα τὴν ἐντολὴν, ὀλέθριον πτῶμα καὶ δεινὸν πεσεῖν, εἰς θάνατον ἀναστοιχειωθέν- B τα· διὰ τοῦτό φησιν ὁ κύριος, ἑαυτὸν εἰς τὸν βίον ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐληλυθέναι, καταλελοιπότα τὰς τάξεις, καὶ τὰ στρατόπεδα τῶν ἀγγέλων. ἀπεικονιστέον γὰρ τὰ μὲν ὄρη τοῖς οὐρανοῖς· τὰ δὲ ἐνενήκοντα ἐννέα πρόβατα ταῖς δυνάμεσι, καὶ ταῖς ἀρχαῖς, καὶ ταῖς ἐξουσίαις, ἃς καταλέλοιπεν, ἀναζητῆσαι κατελθὼν τὸ ἀπολωλὸς C πρόβατον ὁ στρατηγὸς καὶ ποιμήν· ἔλειπε γὰρ ἄνθρωπον εἰς τὴν βίβλον ἐγκαταλεχθῆναι ταύτην ἔτι καὶ τὸν ἀριθμὸν, βαστάσαντος αὐτὸν τοῦ κυρίου καὶ ἀμφιεσαμένου· ἵνα μὴ καὶ πάλιν, ὡς ἔφην, ταῖς τρικυμίαις καὶ ταῖς ἀπάταις περικλυσθεὶς καταποντωθῇ. ταύτῃ γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἀνείληφεν ὁ λόγος, ὅπως δὴ D δι᾽ αὐτοῦ καταλύσῃ τὴν ἐπ᾽ ὀλέθρῳ γεγονυῖαν καταδίκην, ἡττήσας τὸν ὄφιν. ἥρμοζε γὰρ τὸ μὴ δι᾽ ἑτέρου νικηθῆναι τὸν πονηρὸν, ἀλλὰ δι᾽ ἐκείνου, ὃν δὴ καὶ ἐκόμπαζεν ἀπατήσας αὐτὸν τετυραννηκέναι· ὅτι μὴ ἄλλως τὴν ἁμαρτίαν λυθῆναι καὶ τὴν κατάκρισιν δυνατὸν ἦν, εἰ μὴ πά-

A & ſpecies diſtinctus, aggregato hîc tali gregi etiam homine: creatus quippe ipſe quoque eſt ſine corruptione, vt Regem vniuerſorum, & Creatorem laudet celebrétque, altero velut choro reſpondens vocibus Angelorum è cælo reſonantibus. Verùm quia contigit, eum violato B Dei mandato, graui & pernicioſo lapſu corruere, reſolutum in mortem: propterea dicit Dominus, ſeipſum in mundum è cælis veniſſe, relictis ordinibus & exercitibus Angelorum. Montes enim cælos deſignare putandum eſt: per oues verò nonaginta nouem, Virtutes, Principatus & Poteſtates, quas C reliquit, deſcendens ad quærendum quod perierat, Imperator & Paſtor. Conſequens enim fuit hominem iſti catalogo & numero accenſeri, quem portaſſet & induiſſet Dominus: ne rurſus, vt dixi, tempeſtatibus & fraudibus circumuentus demergeretur. Eo namque conſilio ſuſceptus homo à Verbo eſt, D vt per ipſum dilueret exitioſam ipſi maledictionem, vincens ſerpentem. Conſentaneum quippe fuit, non ab alio vinci diabolum, quàm ab illo ipſo, quem gloriabatur à ſe deceptum tyrannidi ſe ſuæ ſubiugaſſe. Neque verò aliter peccatum aboleri & damnationem poſſibile erat, niſi rur-

ſus ipſe ille homo, in quem dictum erat, *Terra es, & in terram ibis*, reformatus antiquaſſet illam ſententiam, per ipſum in omnes pertinentem: vt ſicut in Adam priùs omnes moriebantur, ſic rurſus in aſſumente Adamum Chriſto, omnes viuificarentur. Hactenus ſatis expoſuiſſe mihi videor, quemadmodum homo inſtrumentum factus, & indumentum Vnigeniti, idem effecerit quod ipſe, qui in ipſum introductus eſt. Quòd autem neque imparitas ipſe ſit, neque inconcinnitas, rurſus à capite breuiter eſt conſiderandum. Etenim propriâ naturâ bonum, & propriâ naturâ iuſtum ac ſanctum, cuius participatione alia fiunt bona, ſapientiam eſſe poſt Deum qui dixerit, rectiſſimè loquetur: contra verò prauum & iniuſtum, & malum, peccatum eſſe. Duo ſiquidem ſummè inuicem oppoſita, vita & mors, incorruptibilitas & corruptio. Paritas enim eſt vita, imparitas verò corruptio, & harmonia quidem iuſtitia & prudentia; confuſio verò, imprudentia & iniuſtitia. Homo autem inter hæc medius, neque per ſe iuſtitia eſt, neque iniuſtitia, ſed in medio conſtitutus incorruptibilitatis & corruptionis, ad vtrumuis horum propendens deflexerit, in eius à quo victus ſit transferri naturam dicitur. de-

Gen. 3. 19.

A λιν ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος, δι᾽ ὃν εἴρητο, γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἀναπλασθεὶς ἀνέλυσε τὴν ἀπόφασιν, τὴν δι᾽ αὐτὸν εἰς πάντας ἐξενηνεγμένην· ὅπως καθὼς ἐν τῷ Ἀδὰμ πρότερον πάντες ἀποθνήσκοιεν, οὕτω δὴ πάλιν καὶ ἐν τῷ ἀνειληφότι Χριστῷ τὸν Ἀδὰμ πάντες ζωοποιηθῶσι. καὶ περὶ μὲν τοῦ τὸν B ἄνθρωπον ὄργανον γεγονότα καὶ ἔνδυμα τοῦ μονογενοῦς τοῦτο ἀπεργάσασθαι, ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ εἰς αὐτὸν εἰσοικισθεὶς, σχεδὸν ἤδη μοι δοκεῖ τέλος ἔχειν· τὸ δὲ ὅτι μήτε ἀνισότης ἐστὶ, μήτε μὴν ἀναρμοστία, πάλιν ἐξ ἀρχῆς διὰ βραχέων ἐπισκεπτέον· τὸ γὰρ αὐτοφυῶς καλὸν, καὶ αὐτοφυῶς δίκαιον καὶ ὅσιον, C οὗ τὰ ἄλλα, κατὰ μετοχὴν γίνεται καλὰ, τὴν σοφίαν ὁ λέγων τυγχάνειν μετὰ τὸν θεὸν, ὀρθότατα λέγει· τὸ δὲ αὖ ἀνόσιον καὶ ἄδικον, καὶ πονηρὸν, τὴν ἁμαρτίαν. δύο γὰρ τὰ εἰς ἄκρον ἀλλήλοις ἐναντία, ζωὴ καὶ θάνατος, ἀφθαρσία καὶ φθορά· ἰσότης μὲν γάρ ἐστιν ἡ ζωὴ, ἀνισότης δὲ ἡ φθορά· καὶ ἁρμονία μὲν D ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φρόνησις, ἀναρμοστία δὲ ἡ ἀφροσύνη καὶ ἡ ἀδικία· ὁ δὲ ἄνθρωπος τούτων ὢν μεταξὺ, οὔτε αὐτὸ τοῦτο δικαιοσύνη, οὔτε μὴν ἐστὶν ἀδικία· ἀλλὰ τῆς ἀφθαρσίας ἐν μέσῳ βεβηκὼς καὶ τῆς φθορᾶς, εἰς ὁπότερον αὐτῶν νεύσας περικαμφθῇ, εἰς τὴν τοῦ κρατήσαντος μεταβάλλεσθαι λέγεται φύσιν. ἐκ-

κλίνας μὲν γὰρ εἰς τὴν φθορὰν, A φθαρτὸς γίνεται καὶ θνητός· εἰς δὲ τὴν ἀφθαρσίαν, ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος· μεθόριος γὰρ τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου, καὶ τοῦ γνωστοῦ καλοῦ τε καὶ πονηροῦ τεθεὶς, οὗπερ ἀπογευσάμενος τῶν καρπῶν, εἰς τὴν τούτου καὶ μετεβλήθη μορφὴν, οὔτε τὸ τῆς ζωῆς ξύλον αὐτὸς ὢν, οὔτε τὸ τῆς φθορᾶς· ἀλλὰ μετοχῇ μὲν καὶ παρουσίᾳ B φθορᾶς, θνητὸς φανείς· προσοικειώσει δὲ καὶ ἀλοιφῇ ζωῆς, ἄφθαρτος πάλιν καὶ ἀθάνατος· ὥσπερ καὶ Παῦλος ἐδίδαξε, λέγων· οὐ γὰρ ἡ φθορὰ κληρονομήσει τὴν ἀφθαρσίαν, οὐδὲ ὁ θάνατος τὴν ζωήν· φθορὰν μὲν καὶ θάνατον αὐτὸ τὸ φθεῖρον ὁρισάμενος εἰκότι λόγῳ καὶ τὸ ἀποκτεῖνον, ἀλλ' οὐ τὸ C φθειρόμενον καὶ θνῆσκον· ἀφθαρσίαν δὲ καὶ ζωὴν, αὐτὸ τὸ ἀθανατίζον καὶ ζωοποιοῦν, ἀλλ' οὐ τὸ ἀθανατιζόμενον καὶ ζωοποιούμενον. ὥστε οὔτε ἀναρμοστία καὶ ἀνισότης ὁ ἄνθρωπός ἐστιν, οὔτε μὴν ἰσότης καὶ εὐαρμοστία· ἀλλ' ὅτε μὲν ἐδέξατο τὴν ἀναρμοστίαν, ὅπερ ἐστὶ τὴν παράβασιν καὶ τὴν ἁμαρτίαν, γέγονεν ἀνάρμοστος, D καὶ ἀπρεπής· ὅτε δὲ τὴν ἁρμονίαν, τουτέστι τὴν δικαιοσύνην, γέγονεν εὐάρμοστον ὄργανον καὶ εὐπρεπές· ὅπως ὁ κύριος ἡ ἀφθαρσία νικήσασα τὸν θάνατον, εὐήχως τὴν ἀνάστασιν μελῳδήσῃ τῇ σαρκὶ, μὴ ἐάσας αὐτὴν κληρονομηθῆναι πάλιν ὑπὸ τῆς φθορᾶς. καὶ μὲν δὴ

clinans enim in corruptionem, corruptibilis fit & mortalis: vergens autem ad incorruptibilitatem, incorruptibilis & immortalis. In confiniis quippe ſitus arboris vitæ, & arboris ſcientiæ boni & mali, ex vtrius guſtauerit fructibus, in eius formam commutatur, neque per ſe vitæ arbor exiſtens, neque rurſum corruptionis: ſed participatione quidem & præſentiâ corruptionis, mortalis oſtenſus, adiunctione verò & complexu vitæ, incorruptibilis & immortalis: ſicuti & Paulus docuit, dicens: *Non enim corruptio hereditabit incorruptionem, neque mors vitam:* (1. Cor. 15. 50.) corruptionem quidem & mortem illud quod corrumpit & occidit meritò vocans; non autem id quod corrumpitur aut moritur: vti & incorruptionem & vitam, ipſum quod immortalem facit & quod viuificat; non autem id quod immortale fit, & quod viuificatur. Quare neque confuſio, neque imparitas homo per ſe eſt, neque item paritas & concinnitas: verùm vbi quidem acceperit confuſionem, hoc eſt, præuaricationem & peccatum, fit inconcinnus & indecens: vbi verò harmoniam, ſiue concinnitatem, hoc eſt iuſtitiam, fit concinnum inſtrumentum & decens: vt Dominus, ipſa incorruptio victrix mortis, conſonè reſurrectionem canat carni, non paſſus eam poſſideri rurſus à corruptione. De hoc quo-

A que capite ſatis hactenus dictum eſto. Præſtruximus enim non leuibus Scripturarum argumentis, quomodo primus homo rectè ad ipſum referri Chriſtum potuerit, non ſolùm typus, & effigies, & imago Vnigeniti exiſtens, ſed factus ipſa ſapientia & Verbum. inſtar enim aquæ commixtus homo ſapientiæ & vitæ, hoc factus eſt, quod
B erat illa ipſa, quæ in eum aduenit puriſſima lux: vnde Apoſtolus rectè ad Chriſtum direxit, quæ de Adamo dicuntur. Sic enim maximè ex oſſibus & ex carne eius Eccleſiam extitiſſe conueniet: cuius ſcilicet gratiâ, relicto Patre qui eſt in cælis, deſcendit Verbum vt adhæreret vxori, & dor-
C miuit exſtaſim paſſionis, voluntariè pro ipſa mortuus, vt ipſe ſibi exhiberet Eccleſiam glorioſam & irreprehenſibilem, mundans eam lauacro, ad ſuſceptionem ſpiritalis & beati ſeminis, quod ſeminat quidem ipſe inſuſurrans & penitus inſerens in penetralibus mentis: concipit verò & format in-
D ſtar vxoris Eccleſia ad generandam enutriendámque virtutem. Iſto enim modo illud man-
Gen. 1.27. datum: *Creſcite & multiplicamini*, conuenienter implerur, proficiente in magnitudinem, decorem, & numerum, in dies Eccleſiâ, ob coniunctionem & communicarionem Verbi

A καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως ἤδη λελέχθω. προγεγύμνασται γὰρ μετὰ συστάσεων οὐκ εὐκαταφρονήτων ἐκ τῆς γραφῆς, ὡς ἄρα ὁ πρωτόπλαστος οἰκείως εἰς αὐτὸν ἀναφέρεσθαι δύναται τὸν Χριστόν, οὐκέτι τύπος ὤν, καὶ ἀπείκασμα μόνον, καὶ εἰκὼν τοῦ μονογενοῦς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο σοφία γεγονὼς καὶ λόγος. δί-
B κην γὰρ ὕδατος συγκερασθεὶς ὁ ἄνθρωπος τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ ζωῇ, τοῦτο γέγονεν ὅπερ ἦν αὐτὸ τὸ εἰς αὐτὸν ἐγκατασκῆψαν ἄκρατον φῶς. ὅθεν ὁ ἀπόστολος εὐθυβόλως εἰς Χριστὸν ἀνηκόντισε τὰ κατὰ τὸν Ἀδάμ. οὕτως γὰρ ἂν μάλιστα ἐκ τῶν ὀστῶν αὐτοῦ καὶ τῆς σαρκὸς τὴν ἐκκλησίαν συμφωνήσῃ γεγονέναι· ἧς δὴ χάριν κα-
C ταλείψας τὸν πατέρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κατῆλθεν ὁ λόγος προσκολληθησόμενος τῇ γυναικί, καὶ ὕπνωσε τὴν ἔκστασιν τοῦ πάθους, ἑκουσίως ὑπὲρ αὐτῆς ἀποθανών. ὅπως αὐτὸς ἑαυτῷ παραστήσῃ τὴν ἐκκλησίαν ἔνδοξον καὶ ἄμωμον, καθαρείσας τῷ λουτρῷ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ νοητοῦ καὶ μακαρίου σπέρ-
D ματος, ὃ σπείρει μὲν αὐτὸς ὑπηχῶν καὶ καταφυτεύων ἐν τῷ βάθει τοῦ νοός· ὑποδέχεται δὲ καὶ μορφοῖ δίκην γυναικὸς ἡ ἐκκλησία, εἰς τὸ γεννᾶν τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐκτρέφειν. ταύτῃ γὰρ καὶ τὸ αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, πληροῦται προσηκόντως, εἰς μέγεθος καὶ κάλλος καὶ πλῆθος καθ' ἡμέραν αὐξανομένης αὐτῆς, διὰ τὴν συνέρξιν καὶ κοινωνίαν τοῦ λόγου

συγκαταβαίνοντος ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ ἐξισταμένου κατὰ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πάθους. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἡ ἐκκλησία συλλαβεῖν τοὺς πιστεύοντας καὶ ἀναγεννῆσαι διὰ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας δύναιτο, ἐὰν μὴ καὶ διὰ τούτους ὁ Χριστὸς κενώσας ἑαυτὸν, ἵνα χωρηθῇ κατὰ τὴν ἀνακεφαλαίωσιν, ὡς ἔφην, τοῦ πάθους, πάλιν ἀποθάνῃ καταβὰς ἐξ οὐρανῶν, καὶ προσκολληθεὶς τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, παράσχοι τῆς πλευρᾶς ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ δύναμίν τινα, ὅπως αὐξηθῶσιν οἱ ἐν αὐτῷ οἰκοδομηθέντες ἅπαντες, οἱ γεγεννημένοι διὰ τοῦ λουτροῦ, ἐκ τῶν ὀστῶν καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς, τουτέστιν ἐκ τῆς ἁγιοσύνης αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς δόξης προσειληφότες. ὀστᾶ γὰρ καὶ σάρκα σοφίας ὁ λέγων εἶναι σύνεσιν καὶ ἀρετὴν, ὀρθότατα λέγει· πλευρὰν δὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας τὸ παράκλητον, ἀφ᾽ οὗ λαμβάνοντες, εἰς ἀφθαρσίαν ἀναγεννῶνται προσηκόντως οἱ πεφωτισμένοι· ἀδύνατον γὰρ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μεταχεῖν τινα, καὶ μέλος καταλεχθῆναι Χριστοῦ, ἐὰν μὴ πρότερον καὶ ἐπὶ τούτου συγκατελθὼν ὁ λόγος ἐκστῇ κοιμηθείς· ἵνα τὴν ἀνανέωσιν καὶ τὸν ἀνακαινισμὸν συνεξαναστὰς τοῦ ὕπνου τῷ ὑπὲρ αὐτοῦ κεκοιμημένῳ, καὶ αὐτὸς μεταλαβεῖν δυνηθῇ πνεύματος ἀναπλησθείς. τοῦτο γὰρ κυρίως ἂν ἡ πλευρὰ λέγοιτο τοῦ λόγου, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας τὸ ἑπτάμορφον κατὰ τὸν προφήτην· ἀφ᾽ οὗ λαμβάνων

A accomodantis & admouentis ſe nobis etiam nunc; & rurſus quodammodo exſtaſim paſſionis per ſuæ mortis commemorationem iterantis. Non enim aliter Eccleſia concipere credentes, & regenerare per lauacrum regenerationis poſſet, niſi propter hos quoque Chriſtus exinaniens ſeipſum, vt eos capiat per recapitulationem, vt dixi, B paſſionis, rurſus moreretur deſcendens è cælis, & adhærens vxori ſuæ Eccleſiæ, tolli ſineret è latere ſuo vim quandam, vt creſcant qui in ipſo ædificati ſunt omnes, geniti per lauacrum ex oſſibus & ex carne, hoc eſt, qui ex ſanctitate ipſius & ex gloria ſumpſerunt. Oſſa enim & carnem ſapientiæ qui C dicit eſſe prudentiam & virtutem, rectiſſimè loquitur: coſtam autem Spiritum veritatis Paracletum, ex quo ſumentes, in incorruptionem regenerantur conuenienter, qui illuminati fuerunt. Fieri verò nequit vt Spiritûs ſancti particeps quiſquam fiat, & membrum aggregetur in corpus Chriſti, niſi priùs in ipſum quoque ad- D ueniens Verbum, exſtaſim paſſus fuerit dormiens, vt renouationem & reformationem, ſimul exurgens è ſomno cum eo qui pro ſe dormiuit, & ipſe percipere poſſit Spiritu repletus. Is enim propriè coſta dicatur Verbi, Spiritus veritatis ſeptiformis ſecundùm Prophetam. De quo accipiens

Deus poſt ecſtaſim Chriſti, hoc eſt poſt incarnationem & paſſionem, adiutricem ipſi coniugem præparat, nimirum coniunctas ipſi & deſponſatas animas. Sæpius quippe congregationem ipſam & cœtum fidelium Eccleſiam ſic nominant Scripturæ: perfectioribus ob profectum in vnam perſonam & vnum corpus Eccleſiæ coëuntibus. Nam meliores, quíque iam liquidiùs perceperunt veritatem, purgatione perfectâ & fide felicem adepti ſterilitatem fructuum, vel potiùs, prauorum operum carnis, Eccleſia fiunt & adiutorium Chriſti, ſicut Virgo vna, vt Apoſtolus loquitur, ei copulati & deſponſati, vt puro & feraci doctrinæ ſuſcepto ſemine, cooperentur adiuuantes prædicatione ad reliquorum ſalutem. Imperfecti verò adhuc, & initiis ſolùm imbui cœpti dogmatum, in ſalutem parturiuntur & formantur, velut fœtus in vtero, à perfectioribus; donec maturo editi partu regenerentur in magnitudinem & pulcritudinem virtutis: ac viciſſim poſt idoneum & ipſi profectum Eccleſia facti, ad prolis alterius partum educationémque ſubſeruiant, vteri vice in vaſe animæ, voluntatem maturantes inuiolatam Verbi. Conſiderandum huius ordinis exemplum in celeberrimo Paulo. Cùm enim is

A ὁ θεὸς μετὰ τὴν ἔκστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὅ δή
ἐστι μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὸ πάθος,
τὴν βοηθὸν αὐτῷ κατασκευάζει· λέγω
δὴ τὰς ἡρμοσμένας αὐτῷ, καὶ νενυμ-
φευμένας ψυχάς. ἔστι γὰρ ὅτε πολ-
λαχῶς αὐτὸ τὸ ἄθροισμα καὶ τὸ στί-
φος τῶν πεπιστευκότων ἐκκλησίαν
οὕτως ὀνομάζουσιν αἱ γραφαί, τῶν
τελειοτέρων κατὰ προκοπὴν εἰς ἓν
B πρόσωπον καὶ σῶμα τὸ τῆς ἐκκλησίας
ἀναγομένων. οἱ μὲν γὰρ κρείττονες,
καὶ γνησιώτερον ἀσπάσαντες ἤδη τὴν
ἀλήθειαν, οὗτοι διὰ τὴν τελείαν κά-
θαρσιν καὶ πίστιν ἀποστειρωθέντες τῶν
τῆς σαρκὸς ἀτοπημάτων, ἐκκλησία
γίνονται καὶ βοηθὸς τοῦ Χριστοῦ, παρθέ-
νος ὥσπερ, κατὰ τὸν ἀπόστολον, αὐτῷ
καθηρμοσμένοι τε καὶ νενυμφευμέ-
C νοι, ἵνα τὴν καθαρὰν τῆς διδασκαλίας
ὑποδεξάμενοι καὶ γόνιμον σποράν,
συνεργήσωσι βοηθοῦντες τῷ κη-
ρύγματι πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν σωτη-
ρίαν. οἱ δὲ ἀτελεῖς ἔτι, καὶ ἀπαρ-
χόμενοι τῶν μαθημάτων, εἰς σω-
τηρίαν ὠδίνονται καὶ μορφοῦνται,
ὥσπερ ὑπὸ μητράσι πρὸς τῶν τε-
λειοτέρων, ἕως τ' ἂν ἀποκυηθέντες
D ἀναγεννηθῶσιν εἰς μέγεθος καὶ κάλ-
λος ἀρετῆς· καὶ πάλιν αὖ κατὰ προ-
κοπὴν ἐκκλησία καὶ οὗτοι γεγονότες,
εἰς ἑτέρων τόκον ὑπουργήσωσι τέ-
κνων, καὶ ἀνατροφήν, μήτρας δίκην
ἐν τῷ δοχείῳ τῆς ψυχῆς τὸ θέλη-
μα τελεσφορήσαντες ἀλώβητον τοῦ
λόγου. ἐπισκέψασθαι γὰρ χρὴ καὶ τὰ
κατὰ τὸν ἀοίδιμον Παῦλον· ὅτι ὁπότε
οὐδέ-

οὐδέπω τέλειος ὢν ἐν Χριστῷ, γεννᾶται πρότερον καὶ γαλουχεῖται, εὐαγγελιζομένου καὶ ἀνακαινίζοντος αὐτὸν Ἀνανίου τῷ βαπτίσματι· καθὼς ἐν ταῖς πράξεσιν ἡ ἱστορία περιέχει. ὅτε δὲ ἠνδρώθη, καὶ ᾠκοδομήθη ἤδη εἰς τελειότητα πνευματικὴν ἀναπλασθεὶς, καὶ βοηθὸς ἀπειργάσθη καὶ νύμφη τοῦ λόγου, τὰ σπέρματα τῆς ζωῆς ὑποδεξάμενος καὶ συλλαβὼν τηνικαῦτα ὁ πρότερος χρηματίσας παιδίον, ἐκκλησία γίνεται καὶ μήτηρ, ὠδίνων καὶ αὐτὸς τοὺς δι' αὐτοῦ τῷ κυρίῳ πεπιστευκότας, ἕς τ' ἂν καὶ ἐν τούτοις ὁ Χριστὸς μορφωθεὶς ἀποτεχθῇ. τεκνία γάρ μου, φησὶν, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. καὶ πάλιν· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. οὐκοῦν ταύτῃ συνέστηκεν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναφέρεσθαι καὶ τὸν Χριστὸν, τὸ κατὰ τὴν Εὔαν θεώρημα καὶ τὸν Ἀδάμ. τοῦτο γὰρ τὸ μέγα μυστήριον, ὡς ἀληθῶς, καὶ ὑπερκόσμιον, ὃ ἐγὼ δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμβλύτητα νοὸς, κατ' ἀξίαν τοῦ καὶ μέγεθος εἰπεῖν ἀδυνατῶ· ὅμως δ' οὖν ἐπιχειρητέον. λέγειν γὰρ ἑπόμενον ἂν εἴη λοιπὸν δὴ καὶ τὰ ἑξῆς πρὸς ὑμᾶς. ὁ γάρτοι Παῦλος εἰς ἁγιασμὸν ἐκκαλούμενος πάντας καὶ σωφροσύνην, ταύτῃ τὸ κατὰ τὸν πρωτόπλαστον καὶ τὴν Εὔαν, κατὰ δευτέραν ἐπαπόρησιν, εἰς Χριστὸν ἀνηκόντισε καὶ τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς τὸ τοὺς ἀνεπιστήμονας κατασιγᾶσθαι, γυμνουμένους προ-

A nondum perfectus in Chriſto eſſet, generatur primùm & lactatur, euangelizante ipſum & per baptiſmum renouante Anania, ſicut in Actibus hiſtoria exhibet. Quando autem factus eſt vir, & ædificatus iam eſt in perfectionem ſpiritus reformatus, & adiutorium effectus eſt & ſponſa Verbi, ſuſ- B ceptis & conceptis ſeminibus vitæ: tunc qui priùs fuerat paruulus, Eccleſia fit & mater, parturiens eos & ipſe qui per ipſum Domino crediderant: donec in ipſis quoque Chriſtus formatus pareretur. Ait enim: *Filioli quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis.* Gal. 4. 19. Et rurſus: *In Chriſto enim Ieſu per Euangelium* 1. Cor. 4. 15. C *ego vos genui.* Hinc igitur apparet, ad Chriſtum & Eccleſiam referri, quod de Eua & Adamo traditur. Magnum verè myſterium, & vſu mundi ſuperius: quod ego propter imbecillitatem & hebetudinem mentis, pro dignitate eius ac magnitudine diſſerere non valeo. tamen id facere co- D nandum eſt. Reſtat enim vt cætera loci huius apud vos exequar. Paulus ergo ad ſanctificationem & caſtitatem cunctos prouocans, ita vt diximus, quæ de homine primo feruntur & Eua, iuxta ſecundam expoſitionem ad Chriſtum direxit & Eccleſiam, quò indoctis os obſtrueret, prætextum illis & excuſationem eripiens om-

nem: qui laſciuiæ dediti, & libidine in ipſis prædominante corrupti deliciis, vim Scripturis inferre non dubitant, contra orthodoxam ipſas interpretantes veritatem: ac tamquam vallum obtendentes defendendæ incontinentiæ; tum id quod di-
Gen 1.24. xit Deus: *Creſcite & multiplicamini.* Tum illud aliud: *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem.* Neque ipſos pudet incurſare Spiritum ſanctum. Ac tamquam ad hoc nati ſint, ſubſidentem ac quaſi ſopitum concupiſcentiæ fomitem, velut torrem adhuc fumantem, flatu euentilant, & titillationibus redaccendunt. Quare ſatis acriter doloſa hæc ipſorũ & maligna conſilia, quæſitóſq; prætextus excutiẽs: cùm proceſſiſſet ad præſcribendum, quatenus, & quomodo accedere viros ad mulieres deceat: ac pronunciaſſet ita illos id agere debere, vt Chriſtus ſe coniunxit Eccleſiæ, ſeipſum pro ea tradens, vt ipſam ſanctificaret ac mundaret lauacro aquæ in verbo; recurrit ad Geneſim inductâ mentione eorum quæ illic dicuntur de primo homine, accomodans & illa ad ſui propoſiti ſententiam, ne anſam præbeat vllam verbis illis ſacris abutendi prócurantibus voluptates prætextu propagationis humanæ ſpeciei. Conſiderate enim, ô Virgines, vt quàm efficaciſſimè volens ad caſtitatem inducere fideles, per multa ipſis argumenta inſinuare conatur

A φάσεων· ἀκολασταίνοντες γὰρ διὰ τὰς ὑπερβαλλούσας ῥύσεις ἐν αὐτοῖς τῆς ἡδυπαθειῶν, παρὰ τὸν ὀρθόδοξον βιάζεσθαι τολμῶσι λογισμὸν τὰς γραφὰς, ὥσπερ ἔρυμα προανατείνοντες ἀκρασίας τό, τε· εἶπεν ὁ θεὸς αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε· καὶ τό· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. οὐδὲ αἰσχύ-
B νονται καταστρέχοντες τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τούτῳ γεγονότες, ἐντυφόμενον ἔτι καὶ ἐνθωκεύοντα τὸν οἶστρον ἀναρριπίζουσιν, ἐξάπτοντες ἐρεθισμοῖς. διὸ δὴ καὶ μάλα δριμέως τὰς ἐπικλόπους ταύτας αὐτῶν κακοφροσύνας τε καὶ πεποιημένας προφάσεις ἐκκόπτων, ἐλθὼν εἰς τὸ διατάξασθαι, πῶς δέοι προσφέρεσθαι τοὺς ἄνδρας ταῖς γυναιξὶ, καὶ
C ἀποφηνάμενος, ὅτι οὕτως ὥσπερ καὶ ὁ Χριστὸς, τῇ ἐκκλησίᾳ ἑαυτὸν παραδιδοὺς ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι· ἀνέδραμεν εἰς τὴν γένεσιν, ἐπιμνησθεὶς τῶν περὶ τὸν πρωτόπλαστον ῥητῶν, ἐξομαλίζων εἰς τὸν προκείμενον αὐτῷ καὶ αὐτὰ νοῦν τῆς ὑποθέσεως· ὅ-
D πως μὴ παράσχῃ λαβὴν τοῖς κεφαλαίοις καταχρήσασθαι τούτοις τοὺς προσβαίνοντας, προφάσει τεκνογονίας, σωμάτων παρατελβάς. ἐπισκέψασθε γὰρ, ὅτι σωφρονεῖν, ὦ παρθένοι, κατὰ κράτος θέλων τοὺς πεπιστευκότας, διὰ πολλῶν αὐτοῖς τεκμηρίων ὑπεμφαίνειν πειρᾶται

τὸ ἀξίωμα τῆς ἁγνείας· ὅτε μὲν· περὶ A δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, λέγων, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι· αὐτόθεν δεικνὺς ἤδη περιφανῶς, τὸ μὴ προσψαύειν γυναικὸς εἶναι καλὸν, προτάξας αὐτὸ καὶ προεκθέμενος ἀπολελυμένως· εἶτα τὴν ἀσθένειαν αὖθις συνιδὼν, καὶ τὴν ὑπερέκκαυσιν τῶν ἀκρατεστέρων τὴν εἰς συνουσίαν, συνεχώρησε τοῖς μὴ B δυναμένοις ἄρχειν σαρκὸς, χρῆσθαι ταῖς αὐτῶν ὁμευνοῖς μᾶλλον, ἢ παραπίπτοντας ἀσχημόνως ἐκχύσθαι περὶ πορνείας. ἀμέλει μετὰ τὸ ἐπιτρέψαι ταῦτα, εὐθέως παρήγαγε τόδε· ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν· ὅπερ ἐστίν· εἰ μὴ δύνασθε, ὦ οὗτοι, παντάπασι σωφρονεῖν διὰ τὴν ἀκρα- C σίαν καὶ τὴν ὑγρότητα τῶν σωμάτων, ἐπιτρέψω μᾶλλον ταῖς σφῶν αὐτῶν κοινωνεῖν γαμεταῖς· ἵνα μὴ καὶ ἐγκράτειαν ἐπαγγέλλεσθαι νομιζόμενοι πειράζησθε συνεχῶς ὑπὸ τοῦ πονηροῦ εἰς ἀλλοτρίας ἐκφλεγόμενοι. φέρε γὰρ, αὐτὰ τὰ κείμενα διαθρήσωμεν ἐπιμελέστερον· ὅτι οὐκ ἀπολελυμένως ὁ Ἀπόστολος ἐ- D πένευσε ταῦτα τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ προθεὶς τὴν αἰτίαν πρότερον, δι᾽ ἣν εἰς τοῦτο παρήχθη. ἀποφηνάμενος γοῦν, καλὸν εἶναι ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι, εὐθέως παρήγαγε· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω· τουτέστι, διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς πορνείας, εἰ μὴ

præſtantiam continentiæ. aliquando quidem: *De quibus vero ſcripſiſtis*, dicens, *bonum eſt homini mulierem non tangere.* 1. Cor. 7. Inde oſtendens iam clarè, honeſtum eſſe non accedere ad mulierem: cùm hoc in capite conſtituat & abſolutè proponat. Deinde infirmitatis humanæ conſcius, & æſtum vehementem reputans, quo intemperantiores in coïtum rapiuntur, permittit non valentibus imperare carni, vti vxoribus ſuis potiùs, quàm turpi lapſu in fornicationes effundi. Denique poſt illa ſic permiſſa, ſtatim hoc addit: *Ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram.* Ibid. v. 6. quod eſt: Si non poteſtis, heus vos, omnino in caſtitate viuere propter inolitam corporibus vim libidinis, ſuadeo potiùs, & me remitto ad hoc, vt coniugibus potiùs veſtris conſueſcatis, ne dum profiteri videmini continentiam, tentemini aſſiduè à malo dæmone ad alienarum concupiſcentiam mulierum inflammati. Age enim, contextum ipſum diligentiùs inſpiciamus, obſeruemúſque non abſolutè annuiſſe iſta paſſim omnibus Apoſtolum: ſed propoſitâ priùs causâ, quâ ad id adactus eſt. Cùm dixiſſet ergo, *bonum eſſe homini mulierem non tangere*, ſtatim ſubiunxit: *propter fornicationem verò vnuſquiſque ſuam vxorem habeat.* 1. ad Cor. 7. 2. Hoc eſt, propter neceſſitatem fornicationis, niſi

ſuſtinetis cohibere voluptatem.
Verſ. 3. *Et vnaquæque mulier proprium virum habeat. Vxori vir debitum reddat, ſimiliter, & vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir; ſimiliter & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier. Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram. Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium.* Circumſpectè valde appoſitum & hoc. ſecundùm indulgentiam enim ſignificauit conſilium ſe nunc dediſſe, non autem ſecundùm imperium. nam imperium quidem ibi potiùs vſurpat, vbi continentiam ſuadet, & tangi mulierem vetat: indulgentiam verò iis impendit, qui nequeunt, vti dixi, coërcere concupiſcentiam. Ac de iis quidem, tam viris, quàm mulieribus, qui ſingulari coniugio vel iam deuincti ſunt, vel deinde coniungentur, iſta conſtituit. De iis verò viris, qui amiſerunt iam vxores, aut mulieribus, quæ amiſerunt viros; deinceps diligenter inueſtiganda eſt Apoſtoli ſententia, quid
Verſ. 8. de iis definiat. *Dico autem* (inquit) *non nuptis, & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego. Quòd ſi non ſe continent, nubant. melius eſt enim nubere, quàm vri.* Perſeuerat hic quoque præferre

A φέρετε κολάζειν τὴν ἡδονήν· καὶ ἑκάστη γυνὴ τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω· τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ἡ γυνή, τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνήρ, τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή· μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώ-
B νου πρὸς καιρόν, ἵνα σχολάζητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνέρχησθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν· τεθεωρημένως δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο· κατὰ συγγνώμην γὰρ ἐπεσημήνατο συμβεβουλευκέναι νῦν, οὐ κατ' ἐπιταγήν· ἐπειδὴ τὴν μὲν
C ἐπιταγὴν ἐπὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τοῦ μὴ ἅπτεσθαι γυναικὸς λαμβάνει· τὴν δὲ συγγνώμην ἐπὶ τῶν μὴ δυναμένων, ὡς ἔφην, κολάζειν τὴν ἐπιθυμίαν. περὶ μὲν οὖν μονογάμων τε καὶ μονογαμίδων, ὧν ἡ συζυγία ἕως ἔτι καὶ αὖθις, ταῦτα νομοθετεῖ. περὶ δὲ τῶν ἀποβαλλομένων ἤδη γαμετὰς ἀνδρῶν, ἢ γυ-
D ναικῶν τοὺς συζύγους, πάλιν αὐτὴν ἀκριβῶς ἐξιχνευτέον τὴν ἀποστόλου φωνήν, ὅτι ποτε χρησμῳδεῖ· λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς, ἐὰν οὕτω μείνωσιν, ὡς καὶ ἐγώ· εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖσσον γάρ γαμῆσαι, ἢ πυροῦσθαι. ἐπίμεινε καὶ ἐνθάδε προκρίνων

τὴν ἐγκράτειαν. ἑαυτὸν γὰρ παράδειγμα μέγιστον λαβών, εἰς τὸ ζηλῶσαι τοὺς ἀκροατὰς προκαλέσασθαι ταύτην τὴν ἔνστασιν, κρεῖττον εἶναι διδάξας τὸν ἐπὶ μιᾷ γαμετῇ συνεζευγμένον ἐφ᾽ ἑαυτῷ μένειν, ὥσπερ δὴ καὶ αὐτός· εἰ δ᾽ αὖ τοῦτο διὰ τὴν ἐκπύρωσιν, καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος, δυσκατόρθωτον εἴη τινὶ, εἰς δεύτερον κατὰ συγγνώμην προσελθεῖν τὸν οὕτως ἔχοντα συγκατατίθεται γάμον· οὐκ αὐτὸ τοῦτο διγαμίαν ἀποφηνάμενος εἶναι καλὸν, ἀλλ᾽ ἄμεινον κρίνας τῆς ἐκπυρώσεως· ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐν ἡμέρᾳ τοῦ πάσχα καὶ τῆς νηστείας ἐπισφαλῶς νοσηλευομένῳ προσέφερε τροφὴν, καὶ ἐκέλευε διὰ τὴν ἀσθένειαν ἀπογεύσασθαι τούτων τῶν προσφερομένων, λέγων· ὡς ἄρα τὸ μὲν ἀληθῶς, ὦ οὗτος, καλὸν, ἐχρῆν ὥσπερ δὴ καὶ ἡμᾶς, καί σε καρτερῶς διαμείναντα, τῶν αὐτῶν μεταλαβεῖν· ἀπηγόρευται γὰρ σήμερον διαίτης ἐπιμνησθῆναι τὸ σύνολον· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ νόσῳ προκαταχεθεὶς ἐξησθένησας, καὶ οὐ δύνῃ φέρειν, ταύτῃ δὴ συγγνώμην νέμοντες συμβουλευόμεθα σιτίων ἐπορέξασθαί σε, ἵνα μὴ παντάπασι διὰ τὴν νόσον οὐ δυνηθεὶς ἀντισχεῖν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς τροφῆς, διαφθαρῇς. οὕτω δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος ἐνθάδε, πρότερον εἰπών, ὅτι βούλοιτο πάντας ὑγιεῖς εἶναι ἐ

A continentiam. ſeipſum enim in exemplum offerens, magnum vtique ſtimulum admouet auditoribus, ad imitationem ſui tentandam, in re quantumuis ardua; melius eſſe docens, eum qui aliàs vnius mulieris coniux fuerit, apud ſe deinceps manere, ſicuti & ipſe faciebar. Quòd ſi hoc propter æſtum & vim concupiſcentiæ B difficile nimiùm alicui fuerit, in ea, quam ſecundo loco ei proponit indulgentiâ, receptum ei prouidet, vſum coniugij permittens: non quòd ſecundas nuptias abſolutè bonas & expetendas pronunciet, ſed eas meliores, incendio iudicat. Sicut enim ſi quis in die Paſchæ & ieiunij grauiter æ- C grotanri cuipiam cibum offerat, & iubeat propter infirmiratem guſtare ex his quæ offert, dicens: bonum quidem erat, ô amice, & verè oportebat te quoque, ſicut & nos, & ſicut tu ipſe cùm valebas, facere quod omnes hodie faciunt: interdictum eſt enim hodie, vt ſcis, vllo cibo veſci; ſed quoniam morbo correptus, & D multùm debilitatus non potes id ferre, propterea indulgentiam imperrienres ribi, conſulimus, vt hîs cibis veſcaris, ne fortè planè non valens propter imbecillitatem morbo contractam reſiſtere cupiditati cibi, moriaris. Sic ait & Apoſtolus hoc loco: priùs enim dixerat cupere ſe, ſanos omnes & caſtos

eſſe, vti & ipſe erat; poſtea tamen grauatis morbo paſſionum, ne fornicantes omninò pereant, violenter abrepti libidinis impetu, & titillationibus carnis in congreſſus inceſtos, & adulteros, permittit ſecundas nuptias, melius ad eas venire, iudicans eſſe, quam vri, & inhoneſtè ſe gerere. De continentia, & nuptiis, de caſtitate, & communicatione virorum, & in vtris eorum vtilitas ad iuſtitiæ profectum reperiatur, hactenus à me dictum ſit: de Virginitate verò reſtat vt deinceps exponamus, quid Paulus idem ſanxerit: hoc igitur agamus.

1. Corinth. 7. 25.

ſic autem ille habet. *De Virginibus præceptum Domini non habeo: conſilium autem do, tanquam miſericordiam conſecutus à Domino, vt ſim fidelis. Exiſtimo ergo hoc bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem, quoniam bonum eſt homini ſic eſſe. Alligatus es vxori? noli quærere ſolutionem: ſolutus es ab vxore? noli quærere vxorem. ſi autem acceperis vxorem non peccaſti: & ſi nupſerit Virgo, non peccauit: tribulationem tamen carnis habebunt huiuſmodi. ego autem vobis parco.* Valde cautè introducto de virginitate ſermone & conſulturus mox dare nuptui ſuam Virginem cui placuerit, ne quicquam eorum, quæ ad ſanctificationem ducunt, per neceſſitatem, fiat & vim, ſed ex propoſito,

A σώφρονας, ὥσπερ δὴ καὶ αὐτός, τὸ μετὰ ταῦτα τοῖς βεβαρημένοις νόσῳ τῶν παθῶν, ἵνα μὴ πορνεύσαντες πάντη λυμανθῶσιν, οἰστρηλατούμενοι τῶν παιδογόνων μελῶν τοῖς γαργαλισμοῖς εἰς ἐπιμιξίας ὀθνείων σπερμάτων, ἐπέτρεψε τὴν διγαμίαν· μᾶλλον κρεῖσσον αὐτὴν εἶναι κρίνας τοῦ πυροῦσθαι καὶ ἀσχημονεῖν. B καὶ περὶ μὲν ἐγκρατείας, καὶ γάμων, καὶ σωφροσύνης, καὶ κοινωνίας ἀνδρῶν, καὶ ἐν τίνι τούτων τὸ ὠφέλιμόν ἐστιν εἰς δικαιοσύνης κατασκευὴν, σχεδὸν ἤδη μοι τέλος ἔχει. περὶ δὲ παρθενίας εἰρῆσθαι λείπεται λοιπὸν, εἴ τι καὶ περὶ ταύτης ἄρα διαθεσμοθετεῖται. ἐκείνου καὶ τούτων πέρι διαληπτέον. ἔχει γὰρ ὧδε· περὶ δὲ τῶν C παρθένων, ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι, ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν, διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην· ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ λάβῃς, οὐχ ἥμαρτες· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ D παρθένος, οὐχ ἥμαρτε· θλῖψιν δὲ ἕξουσι τῇ σαρκὶ οἱ τοιοῦτοι· ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι· λίαν εὐλαβῶς τὸν περὶ παρθενίας εἰσηγησάμενος λόγον, καὶ μέλλων συμβουλεύειν γαμίζειν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, ὅτῳ φίλον, ὅπως μηδὲν τῶν εἰς ἁγιασμὸν φερομένων κατ' ἀνάγκην γένοιτο καὶ βίαν, ἀλλὰ κατὰ προαίρεσιν

αὐτεξούσιον ψυχῆς· τοῦτο γὰρ προσφορον θεῷ· οὐ βούλεται δὲ ἐξ αὐθεντίας αὐτοῦ ταῦτα, καὶ γνώμης λελέχθαι τοῦ κυρίου, τουτέστι τὸ γαμίζεσθαι τὴν παρθένον. ἀμέλει φήσας· ἐὰν δὲ καὶ γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτε· σχεδὸν πάλιν ὑπευλαβηθεὶς, ἀνετάραξε τὴν συγκατάθεσιν, κατὰ συγγνώμην ἀνθρωπίνην ὑπεμφαίνων ταῦτα συμβεβουλευκέναι, ἀλλ' οὐ κατὰ θείαν. εὐθέως γοῦν μετὰ τὸ εἰπεῖν· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτε· ἐπήγαγε τὸ, θλίψιν δὲ ἕξουσι τῇ σαρκὶ οἱ τοιοῦτοι· ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι· ὅ δή ἐστιν· ἐγὼ φειδόμενος ὑμῶν, ὦ οὗτοι, ταῦτα συνεθέμην, ἐπειδήπερ ταῦτα οὕτω φρονεῖν εἵλεσθε· ὅπως [δὲ] μὴ δόξω κατὰ βίαν ἐπισπέρχειν ὑμῶν εἰς τοῦτο καὶ καταναγκάζειν τινάς. ὅμως δὲ, εἰ καὶ ταύτην φίλον ὑμῖν μᾶλλον τρέπεσθαι, ἀποδυσπετήσαντας ἁγνείας βαστάσαι· καὶ οὕτω λυσιτελεῖν ἡγοῦμαι κρατεῖν ὑμᾶς τῶν τῆς σαρκὸς ἐρεθισμῶν, μὴ παραχρωμένους, διὰ τὸ γεγαμηκέναι, τοῖς ἑαυτῶν σκεύεσιν εἰς ἀκαθαρσίαν· ἐπιφέρει γοῦν· τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος λοιπόν ἐστιν· ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν. εἶτα αὖθις ἐπιμένων, καὶ προσκαλούμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, ἐπεξειργάσατο τὸν λόγον, ἰσχυρῶς κρατύνων τὴν ἐν-

A liberóque arbitrio animæ; hoc enim acceptum apud Deum: non vult ex auctoritate ipſius, & ſententia Domini hæc dicta eſſe, videlicet vt nuptui virgo tradatur: nimirùm, cùm dixiſſet, *ſi autem nupſerit Virgo, non peccauit:* deinde indulgentiâ propè reuocatâ, remiſſionem illam ſuam conturbauit, & penè
B dubiam reddidit, ſecundùm indulgentiam humanam ſubindicãs ea ſe conſuluiſſe, non autem ſecundùm diuinam: ideo ſtatim poſtquam dixit *ſi nupſerit Virgo,* Verſ. 28.
non peccauit: addidit, *tribulationem tamen carnis habebunt huiuſmodi: ego autem vobis parco.* id eſt, ego parcens vobis, ô amici, hæc propoſui, quandoquidem eum vitæ ſtatum elegiſtis; ne vi-
C dear per vim vrgere ad hoc veſtrũ aliquos, & cogere. Quamuis tamen iſtam vobis coniugij ſortem ſequi libet, ſubire non ſuſtinentibus continentiæ iugum: conducibile iudico, vel ſic moderari vos titillationibus carnis, eas intra ſaltem conceſſum vſum coniugij compeſcendo, non abutentes, nuptialis licentiæ prætextu, veſtris ipſo-
D rum vaſibus in immunditiam. ſubinfert igitur: *Hoc itaque di-* Verſ. 29.
co, fratres; tempus breue eſt: reliquum eſt, vt & qui habent vxores, tamquam non habentes ſint. Deinde rurſus inſiſtens, & vehementiùs incitans ad eadem, quæ priùs indicauit, orationem magno niſu corroborat ad tanto vrgentiùs inducendam per-

ſuaſionem Virginitatis. Diſertè igitur atque expreſsè, quæ ſequuntur priùs dictis adaptans, quaſi concludendo exclamat : *Vers. 32.* *Volo vos ſine ſolicitudine eſſe. qui ſine vxore eſt, ſolicitus eſt quæ domini ſunt, quomodo placeat Deo. qui autem cum vxore eſt, ſolicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori. Innupta cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu. quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro.* Omnibus autem ſine vlla dubitatione manifeſtum eſt, cogitare quæ Domini ſunt, & placere Deo, multò eſſe melius, quàm cogitare quæ ſunt mũdi, & placere vxori. Quis enim tam hebes & cæcus ſit, vt ſtatim non ſentiat, adhortationẽ Pauli vehementer ad continentiæ ſuaſionem incumbere. *Porrò hoc,* *Vers. 35.* ait, *ad vtilitatem veſtram dico, non vt laqueum vobis iniiciam, ſed ad id quod honeſtum eſt.* Adiunge modò dictis, tradi à Paulo, aut ſatis innui, Dei gratuitum donum eſſe, propoſitum, & profeſſionem Virginitatis. ideo enim eos, qui obnoxij paſſionibus carnis, per cauſam vanæ gloriæ, ad eam ſe conferunt, aut in ea hærere volunt, reiicit, conſulens ipſis nuptias, ne vigore iuuentutis, rebelliones membrorum & æſtus carnis patientes, turpe aliquid perpetrent, tentationibus animam vincentibus. Verba Pauli conſideremus. *Vers. 36.* *Si quis*

A στασιν τῆς παρθενίας· ῥητῶς γοῦν τὰ ἑξῆς ἐπισυνάψας τοῖς προειρημένοις, ἐπεφώνησε· θέλω ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι· ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. μεμέρισται καὶ ἡ γυνὴ, καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος B μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. πᾶσι γὰρ ἀναμφισβητήτως ἐστὶ καταφανὲς, ὡς ἄρα μεριμνᾷν τὰ τοῦ κυρίου, καὶ ἀρέσκειν τῷ θεῷ, πολλῷ ἄμεινον τοῦ μεριμνᾷν τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἀρέσκειν τῇ γυναικί. τίς γὰρ οὕτως C ἠλίθιος, καὶ πηρὸς τὰς ὄψεις, ὃς οὐκ αὐτόθεν αἴσθεται τὴν παραίνεσιν τοῦ Παύλου τὸ πλέον ῥέπουσαν εἰς ἁγνείαν· τοῦτο γάρ, φησι, πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον. ἐπίστησον δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, ὅπως καὶ θεοδώρητον εἶναι τὸ τῆς παρθενίας ἐπιτή- D δευμα παρεσήμανε. ὅθεν τοὺς κατὰ πρόφασιν κενοδοξίας τῶν ἀκρατέστερον ἐπὶ τοῦτο προεληλυθότας ἀποβάλλεται, συμβουλεύων γαμεῖν, ἵνα μὴ καιρῷ τῆς ἀκμῆς, σφυγμοὺς καὶ φλεγμονὰς παρεχούσης αὐτοῖς τῆς σαρκός, ἀσχημονῶσιν οἰστρηλατούμενοι τὴν ψυχήν. τί γὰρ παραδίδωσιν, ἐπισκεπτέον. εἰ δέ τις

ἀσχημονεῖν

ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, φησὶν, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω, οὐχ ἁμαρτάνει· γαμείτωσαν. οἰκείως ἐνταῦθα προκρίνων τὸν γάμον τῆς ἀσχημοσύνης, ἐπὶ τῶν ἑλομένων μὲν παρθενεύειν, δυσαναχετούντων δὲ τὸ μετὰ ταῦτα, καὶ ἀποκαμόντων· καὶ λόγῳ μὲν, δι' αἰδῶ τὴν πρὸς ἀνθρώπους, αἰσχυνομένων ἐπιμένειν· ἔργῳ δὲ οὐδὲ μακρότερον ἐνδιατείνασθαι δυναμένων. τὸν μέντοι αὐτοκρατορικῷ καὶ αὐθαιρέτῳ κρίνοντα προθέσει τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ σάρκα παρθένον, καὶ μὴ ἔχοντα ἀνάγκην, ὅπερ ἐστὶ πάθος ἐκκαλούμενον τὴν ὀσφὺν εἰς συνουσίαν· εἰσὶ γὰρ δὴ καὶ διαφορὰς ὡς εἰκὸς, σωμάτων· τούτῳ διαμιλλωμένῳ καὶ διαθλοῦντι, καὶ σπουδαίως ἐπιμένοντι τῇ ἐπαγγελίᾳ, καὶ ταύτην ἄριστα διαπεραινομένῳ, παρακελεύεται μένειν καὶ τηρεῖν, τῇ παρθενίᾳ τὰ πρωτεῖα νέμων· ὁ γὰρ δυνάμενος, φησὶ, καὶ φιλοτιμούμενος τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ σάρκα παρθένον, κρεῖττον ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ δυνάμενος, γαμίζων δὲ νομικῶς, καὶ μὴ λαθροφθορῶν, καλῶς. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὐτάρκως· λαβέτω δὲ μετὰ χεῖρας ὁ βουλόμενος τὴν πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν, καὶ καθ' ἕκαστον ὁμιλήσας τοῖς ἐγγεγραμμένοις,

autem turpem, inquit, *ſe videri exiſtimat ſuper virgine ſua, quòd ſit ſuperadulta, & ita oportet fieri: quod vult faciat: non peccat ſi nubat*: tacitè hîc, & conſentaneè præferens nuptias turpitudini, ratione habita eorum, qui elegerunt quidem Virginitatis profeſſionem, ægrè autem deinde in ea ſe continent, ac aliò interdum tentationibus inflexi reſpiciunt, & verbo quidem propter hominum reſpectum iactant ſe perſeuerare, re autem ipsâ ſentiunt diutius ibi ſe ſtare non poſſe. In eo tamen, qui libero, & ſui potente imperio ſibi eam legem dixerit, vt ſuam carnem virginem ſeruet, quíque non habeat neceſſitatem, hoc eſt, non patiatur vim tyrannicam indomitæ cupiditatis, lumbos in libidinem prouocantis (eſſe enim indoles varias, & naturas corporum) in eo, inquam, robuſtè certante, ac ſubigente corpus ſuũ, ſícque laudabiliter in propoſito perſeuerante, perducentéque bene cœpta ad optatum finem, vtique palmam præſtantiæ Virginitati Paulus tribuit, dum eum, vt ſic agat, adhortatur. Qui enim poteſt, ait, & cui robur mentis in hoc ſufficit, vt honeſtiſſima contentione carnẽ ſuam Virginem cuſtodiat, melius facit; qui autem non poteſt, legitimè autẽ coniugiũ ſuſcipit, neque ſe furtiuis inquinat voluptatibus, bene facit etiã ipſe. Verùm de his hactenus ſatis. Sumat autem qui volet in manus illam ad Corinthios epiſtolam, & ſingulis eius loci partibus accuratè inſpectis,

hæc quæ diximus etiam conſideret, cúmque illis comparet, inuenturus per omnia congruere. Hæc tibi pro viribus de caſtitate, ô Areta, ego de meo confero.

EVBVLIVM. Quàm multis, ô Gregorium, vix tandem ad propoſitum peruenit ſcopum, longiſſimum emenſa, & tranſgreſſa pelagus verborum!

GREGORIVM. Ita eſt, vt dicis. ſed age, reliqua expediamus fideliſſimè reddentes, quæ ab vnaquaque dicta ſunt, dum recens eorum memoria viget, & quaſi perſonare adhuc iis aures meas ſentio, priùs quàm auolent, & diffugiant. Facilè enim recordatio recèns auditarum rerum ex memoria ſenum deletur.

EVBVLIVM. Dic ſanè: talium enim ſermonum auditores cupidi conuenimus.

GREGORIVM. Vbi ergo, vt rectè dicebas, excurſo tranquillo quodam prolixi ſermonis æquore, terram aliquando Thalia tenuit: eam Theopatra excipiens, ſe in hunc modum loquutam eſſe ipſa referebat.

A τότε καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενα σκεψάσθω ἀντιπαραβάλλων, εἰ μὴ συμφωνίας πάσης ἔχονται, καὶ ὁμοφροσύνης τῆς πρὸς αὐτά. Ταῦτά σοι κατὰ δύναμιν ὑπὲρ ἁγνείας, ὦ Ἀρετή, κἀγὼ συνεισφέρω.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΝ. Σφόδρα διὰ πολλῶν, ὦ Γρηγόριον, μόλις εἰς B τὸ προκείμενον ἀφίκετο, μακρότατον ἀναμετρησαμένη καὶ περαιωθεῖσα πέλαγος λόγων.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Ἔοικεν οὕτως ἔχειν· ἀλλ' ἴθι, καὶ τὰ λοιπὰ ἐφεξῆς μνημονεύσαντες, μιμητικώτατα διέλθωμεν, ὡς ἔτι ἔναυλον τὴν ἀκρόασιν ἔχειν μοι δοκῶ, πρὶν ἀποπτῆναι καὶ διαφυγεῖν· εὐε- C ξάλειπτοι γὰρ νέων ἀκουσμάτων μνῆμαι γερόντων.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΝ. Ἀλλὰ λέγε. Τούτων γὰρ καὶ ἐληλύθαμεν ἀσμένως ἀκουσόμενοι τῶν λόγων.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Ναὶ μὲν δή, καθάπερ εἶπας, μετὰ τὸ καταχθῆναι τὴν Θάλειαν δρόμοις ἀκυμάντοις εἰς τὴν γῆν, ἡ Θεοπάτρα D ἐφεξῆς ὑπολαβοῦσα, ἑαυτὴν ἔφη εἰπεῖν τάδε.

A

ΘΕΟΠΑΤΡΑ.

ΛΟΓΟΣ Δ'.

Εἰ μὲν ἐπὶ τὴν αὐτὴν, ὦ παρθένοι, διεξόδων ἡ σοφία τῆς λογικῆς ἵστατο τέχνης, καὶ τὴν αὐτὴν ἀεὶ διεπορεύετο τρίβον· οὐδεμία ἂν ὑπῆρχε μηχανὴ τοῦ οὐκ ἀποκναίειν, ἐπιχειροῦσαν τοῖς ἤδη B προηγωνισμένοις. Εἰ δὲ μυρίαι μὲν λόγων ὁρμαὶ καὶ διέξοδοι, πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ἐπεισπνέοντος ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ· τίς ἡ ἀποκλήρωσις, ἐγκαλύπτεσθαι καὶ δειλιᾶν; οὐκ ἀναίτιος γὰρ, ὅτῳ μέτεστι χάριτος, ἐὰν τὰ καλὰ μὴ κοσμοίη λόγοις εὐχαριστηρίοις. διὸ φέρε καὶ ἡμεῖς ὑφυμνήσωμεν τὴν χα- C ρισμάτων τὸ καλλιφεγγὲς ἄστρον καὶ τιμαλφέστατον τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἁγνείαν· εὐρυτάτη γὰρ ἡ τοῦ πνεύματος αὕτη καὶ ἄφθονος ὁδός· πόθεν οὖν ἀπαρξάμεναι δὴ, πρέποντα δόξομεν καὶ εἰκότα λέγειν τοῖς προκειμένοις, ἐντεῦθεν ἐπισκεπτέον. Ἐγὼ γὰρ ἀκριβῶς αἰσθέσθαι μοι δοκῶ, ὅτι τῆς εἰς τὸν παράδεισον ἀποκαταστάσεως, καὶ τῆς D εἰς τὴν ἀφθαρσίαν μεταβολῆς, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν καταλλαγῆς οὐδὲν οὕτως αἴτιον ἄλλο γέγονε, καὶ σωτήριον ἀνθρώποις, τὸ στρατηγῆ-

THEOPATRA.

ORATIO IV.

SI ſemper iiſdem, ô Virgines, veſtigiis artis dicendi ſapientia inſiſtere deberet; & vnâ eâdémque perpetuò graderetur viâ: fieri non poſſet, quin moleſta eſſet oratio mea, dum aggredior de iis diſſerere, quæ iam ab iis, quæ antè dixerunt, ſunt occupata. Quoniam verò innumerabiles, & mirabiliter varij, multifariéque diſſimiles orationis flexus, quam multiplex Dei nos afflantis ſpiritus huc ducens illúcq; circumagit: quæ infirmitas vocationi diffidẽtis ſuæ animi fuerit, occultare ſe ac degeneri latere metu? Non enim extra culpam eſt, qui conceſſæ ſibi Dei gratiâ facultatis conſcius, non eâ vtitur ad ornandas res honeſtas ſermonibus, meritam Deo bonorum omnium autori laudẽ referentibus. Quare nos quoque, pro modulo facultatis, celebremus puriſſimè lucẽtem, & micantiſſimè ſplendidam Chriſti ſtellam, caſtitatem. Latiſſima enim Spiritûs ipſa eſt, & ſine inuidiâ patens ſemita. Vnde igitur initio ducto apta poſſimus & conſentanea argumento quod dudum tractatur intexere, hinc prouidendum eſt. Ego ſane planè comperiſſe mihi videor, nihil eſſe magis efficax reſtituendis in paradiſum hominibus, & mortalitati in incorruptibilitatem reparandæ, reconciliandíſq; cum Deo nobis, quàm ſalutarem, & viæ ad vitam

ducem hominibus caſtitatem. Cur ita ſentiam exponere conabor, vt clarè vi gratiæ, de qua agimus, auditu comperta, quantorum illa nobis ferax bonorum ſit, intelligatis. Ab initio poſtquam expulſus è paradiſo meritò ſuæ tranſgreſſionis homo eſt, flumen quoddam corruptionis latiſſimè fuſum inundauit, & vehementi ruens impetu pernicioſis vorticibus, non ſolum exteriùs circumueniebat quidquid occurreret, ſed penitus in intima quoque penetrans, animas etiam ipſas ſuffocabat. Hæ verò tentationibus pulſatæ aſſiduis, ſurdæ, ac vitiis abreptæ ferebantur, ab omni propriarum regendarum nauium abalienatæ cura, quòd nihil fixum, certúmque cernerent, cui adhærentes inniterentur. Senſus quippe animæ, vt talium rerum periti docent, poſtquam exteriùs ingruentibus perturbationibus victi, exceperint furentis cupiditatis, velut fluctus cuiuſdam redundantis, impetum: ſtatim à recto curſu deflectuntur, tenebríſque offuſi, quicquid in natura eſt ad bonum vergens, obruunt, impediúntque, ne in rectum eat. Quare Deus nos ita malè habentes miſeratus, & neque reſiſtere, neque ſuſtinere nos à lapſu exitiali valentes, demiſit è cœlis optimum, & glorioſiſſimum auxilium, caſtitatem: vt ex ipſa religatis noſtris corporibus, inſtar nauium tranquillita-

A σαν ἡμᾶς εἰς ζωὴν, ὡς ἁγνεία. πειράσομαι γὰρ, ἣ διανοοῦμαι, περὶ τούτων ἐνδείξασθαι νῦν· ἵνα σαφῶς τὴν δύναμιν τοῦ προειρημένου χαρίσματος ἀκούσασαι, πόσων ἡμῖν παρεκτικὸν ἀγαθῶν ἐγενήθη, γνῶτε. τὸ γοῦν ἀρχαῖον μετὰ τὸ μετοικισθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐκβληθέντα διὰ τὴν παρά-
B βασιν, τὸ ῥεῦμα τῆς φθορᾶς ἐπὶ πολὺ προσεχύθη, καὶ φερόμενον σφοδρῶς συρμοῖς ἐξαισίοις, οὐ μόνον ἔξωθεν ἀτάκτως περιέφερε τὸ προστυχὸν, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐπιχεόμενον εἴσω, κατέκλυζε τὰς ψυχάς. αἱ δὲ, συνεχῶς τοῦτο πάσχουσαι, κωφαὶ καὶ δυσπαθεῖς ἐφέροντο, κυβερνᾷν ἀπαλλαγεῖσαι
C τὰ σφέτερα σκάφη, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐφάψασθαι βεβαίου τινός· αἱ γὰρ αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς, ὡς οἱ τούτων ἔφασαν ἐπιστήμονες, ἐπειδὰν τῶν ἔξωθεν προσαπτόντων παθῶν ἡττηθεῖσαι, προσδέξωνται τὰς ἐπιφορὰς τοῦ τῆς ἀνοίας ἐπικλύσαντος εἴσω κύματος, εὐθέως τῆς εὐθείας ὁρμῆς ἐμποδίζουσι σκο-
D τωθεῖσαι, τὸ πᾶν αὐτῆς εὐθυνόμενον πορεύεσθαι κατὰ φύσιν κῦτος. ὅθεν ὁ θεὸς οἰκτειρήσας ἡμᾶς ἔχοντας οὕτως, καὶ οὔτε ἀναχεῖν, οὔτε ἀνασφῆλαι δυναμένους, κατέπεμψεν ἐξ οὐρανῶν τὸ ἄριστον καὶ εὐκλεέστατον βοήθημα, τὴν ἁγνείαν· ὅπως ἐξ αὐτῆς ἀποδήσαντες ἡμῶν τὰ σώματα, πλοίων δίκην, γαλη-

ναίως ἔχωμεν ὁρμισθέντες ἀδια-
φθορᾶς· καθὼς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον μαρτυρεῖ. τοῦτο γὰρ ἐν τῷ
ἑκατοστῷ τριακοστῷ ἕκτῳ φέρεται
ψαλμῷ, ἔνθα ὕμνον εὐχαριστή-
ριον ἀναπέμπουσιν ἱλαρῶς αἱ ψυ-
χαὶ τῷ θεῷ, ὁπόσαι δὴ παραλη-
φθεῖσαι, καὶ κρατηθεῖσαι, περιπο-
λοῦσιν ἤδη μετὰ Χριστοῦ τὸν οὐρανόν,
ὅτι μὴ κατεποντίσθησαν ὑπὸ ὑλι-
κῶν καὶ σωματικῶν ῥευμάτων. ἐν-
τεῦθεν γὰρ καὶ τὸν Φαραὼ φασὶ τύπον
ἀπενέγκασθαι κατὰ τὸν Αἴγυπτον διά-
βολον· ἐπεὶ τὰ μὲν ἄρρενα ἀφει-
δῶς εἰς τὸν ποταμὸν ἐκέλευε ῥίπτε-
σθαι· τὰ δὲ θήλεα ζωογονεῖσθαι. καὶ
γὰρ καὶ ὁ διάβολος βασιλεύων, ἀπὸ
Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως τῆς μεγά-
λης Αἰγύπτου τοῦ κόσμου, τὰ μὲν
ἄρρενα καὶ νοητὰ τῆς ψυχῆς ἔκ-
γονα, ὑπὸ τῶν ῥευστῶν παραφέ-
ρεσθαι καὶ ἀναιρεῖσθαι παθῶν σπου-
δὴν εἶχε· τὰ δὲ σαρκικὰ καὶ ἀναί-
σθητα αὔξεσθαί τε καὶ πληθύ-
νεσθαι γλίχεται. ἀλλὰ γὰρ ἵνα μὴ
παρεκβαίνωμεν τοῦ προκειμένου,
φέρε δὴ τὸν ψαλμὸν ἐξηγησώ-
μεθα ἐν χερσὶν λαβοῦσαι τοῦ-
τον, ὃν αἱ καθαραὶ καὶ ἀλώβη-
τοι ψυχαὶ προσᾴδουσι τῷ θεῷ·
ἐπὶ τῶν ποταμῶν, λέγουσαι, Βα-
βυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ
ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι
ἡμᾶς τῆς Σιών· ἐπὶ ταῖς ἰτέαις
ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν· ὄργανα καλοῦσαι σα-
φῶς τὰ σκηνώματα ἑαυτῶν, ἃ ἀνεκρέμασαν ἀπὸ τῶν πεισμά-

A te potiamur, ſine corruptione in portum ſubducti, ſicuti & Spiritus ſanctus teſtatur. Hoc enim centeſimo trigeſimo ſexto continetur pſalmo, vbi hymnum gratulatorium lætantes Deo concinunt animæ, quæcunque hinc aſſumptæ deambulant cum Chriſto ſupra cęlos, gratias agentes, quòd abreptæ non fuerint vorticibus quibuſ- B dam terrenorum, & corporeorum fluctuum. In quo Pharaonem aiunt, illum Ægypti tyrannum, figuram Diaboli fuiſſe: quando mares quidem ſine miſericordia iubebat in profluentem abiici, fœminas verò ſeruari. Sic enim Diabolus regnans ab Adam, vſque ad Moyſen, ſupra magnam hanc Ægy- C ptum mundi, mares quidem, & ſpirituales fœtus animæ, à fluxis abripi, ſubmergíque vitiis procurat ſtudioſè: carnalia verò, & ſenſus expertia augeri, & multiplicari percupit. Verum ne quod propoſuimus nobis excidat, age, Pſalmum iſtum in manus ſumptum enarremus, quem purè, & immaculatæ animæ concinunt Deo: *Super* Pſal. 136.
D *flumina*, dicentes, *Babylonis illic ſedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion, in ſalicibus medio eius ſuſpendimus organa noſtra.* organa vocantes manifeſtè ſua ipſarum corpora, quæ ſuſpenderunt, è retinacu-

lis caſtitatis, alligantes ea ligno, ne poſſent abreptæ rurſus trahi fluctu incontinentiæ. Babylon enim, quæ tumultus, aut confuſio interpretatur, circumfluam hanc deſignat vitam, cuius in medio ſedentes, circum vndique alluimur, quamdiu in mundo ſumus fluminibus nequitiæ in nos ſemper irruentibus. Propterea trepidamus & gemimus, clamantes cum lacrymis ad Deum, ne fluctibus voluptatis auulſa ab arbore caſtitatis cadant in profluentem noſtra organa. Pro ſymbolo enim Virginitatis diuinæ vbique ſcripturæ ſalicem vſurpant: quoniam flos eius in aquam intritum ſi bibatur quidquid titillationes intus ciet ac prurigines, extinguit: eoque vſque valet, vt ſteriles efficiat & ad generandum inutiles omnes in venerem motus. vti & Homerus indicauit, ſalices propterea
Hom. il. frugiperdas vocans. In Eſaïa verò *iuſti quaſi ſalices germinare* dicuntur *iuxta præterfluentes aquas.* Tunc enim altè ſurgit, & amplè ſpecioſéque dilatatur Virginitatis frutex, quando iuſtus, cui eius ſeruandæ excolendæque gratia data eſt, mitiſſimis Chriſti fontibus, & Sapientiæ vegetabili quadam pluuiâ maduerit. Vt enim ſalix non niſi affluenti aquæ copia creſcit virétque: ſic ea indoles
Iſ. 44. 4.

A τῶν τῆς ἁγνείας, ἐξάψασαι τοῦ ξύλου, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἐξαρπασθεῖσαι πάλιν παρασυρῆναι τῷ ῥεύματι τῆς ἀκρασίας. Βαβυλὼν γὰρ, ταραχὸς ἢ σύγχυσις ἑρμηνευομένη, τὸν περίρρυτον βίον δείκνυσι τοῦτον, οὗ ἐν μέσῳ καθεσθέντες περικλυζόμεθα, καθ' ὃν ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ χρόνον, τῶν ποταμῶν τῆς κακίας ἐφορμών-
B των ἀεί. διὸ καὶ περιδεεῖς ἐσμὲν, καὶ κατολοφυρόμεθα, καὶ βοῶμεν μετὰ κλαυθμῶν πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα μὴ κατολισθήσωσιν ἡμῶν ἀπορρηχθέντα τοῖς κύμασι τῆς ἡδονῆς ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τῆς ἁγνείας τὰ ὄργανα. ἐν τύπῳ γὰρ τῆς παρθενίας πανταχοῦ παραλαμβάνουσι τὴν ἰτέαν αἱ θεῖαι γραφαί·
C ἐπειδήπερ τὸ ἄνθος αὐτῆς εἰς ὕδωρ ἀποτριβὲν, ἐὰν ποθῇ, πᾶν ὅσον εἰς ὀχείας ἀνάζει καὶ ἐρεθισμοὺς, καταςβέννυσιν, ἕως τ' ἂν εἰς ἄρδην ἀποστειρώσῃ, καὶ ἄγονον ἀπεργάσηται πᾶσαν τὴν ἐπὶ παιδοποιίαν φοράν· ὥσπερ δὴ καὶ ὅμηρος ἐμήνυσε, διὰ τοῦτο καλέσας ὠλεσικάρπους τὰς ἰτέας. καὶ ἐν Ἡσαΐᾳ
D δὲ οἱ δίκαιοι ὡς ἰτέα λέγονται φύειν ἐπὶ παραρρέον ὕδωρ· εἰς ὕψος γὰρ τότε τὸ τῆς παρθενίας ἔρνος μεγεθύνεται σφοδρῶς τε καὶ λαμπρῶς, ὅταν ὁ δίκαιος καὶ ἐγκεχειρισμένος τηρεῖν αὐτὴν καὶ ἐργάζεσθαι, τοῖς ἠπιωτάτοις τοῦ Χριστοῦ νάμασιν ἀρδεύηται, σοφίᾳ καταψεκάζων. ὃν γὰρ τρόπον τὸ δένδρον τοῦτο χλοηφορεῖν πέφυκεν ὕδατι καὶ βλαστάνειν· οὕτως ἐπανθεῖν

A ἀεὶ καὶ ἐπακμάζειν ποτιζομένη λόγοις πέφυκεν ἡ παρθενία· ἵνα δὴ καὶ ἀνακρεμάσαι τὸ ὄργανον ἀπ' αὐτῆς ἑαυτοῦ δυνηθῇ τις. εἰ οὖν οἱ ποταμοὶ τῆς Βαβυλῶνος τὰ ῥεύματα τῆς ἡδυπαθείας εἰσίν, ὡς οἱ σοφοί φασι, τὰ συγχέοντα καὶ ταράσσοντα τὴν ψυχήν· ἀνάγκη τὰς ἰτέας εἶναι τὴν σωφροσύνην, B ἀφ' ἧς ἀνακρεμῶντες ἀνέλκομεν τὰ ὄργανα τὰ παιδεργόνα, ταλαντούμενα κάτω, καὶ βρίθοντα τὸν νοῦν· ἵνα μὴ κατενεχθέντα περὶ τοὺς ὀχετοὺς τῆς ἀκρασίας, σκωλήκων δίκην εἰς τοὺς ἰχῶρας ἐγχρίμπτωνται, καὶ τὰς σηπεδόνας. χρησιμωτάτην γὰρ καὶ ἐπίκουρον εἰς ἀφθαρσίας κτῆσιν τὴν παρθενίαν ὁ θεὸς ἐδωρήσατο, C σύμμαχον ἀποστείλας τοῖς ὀρεγνυμένοις καὶ ποθοῦσι· καθὼς ὁ ψαλμὸς ὑφηγεῖται τὴν Σιών, ὃ δή ἐστι, τὴν ἔκλαμπρον ἀγάπην, καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ἐντολήν· ἐπειδήπερ ἡ Σιὼν ἐντολὴ σκοπιᾶς ἑρμηνεύεται· ὧδε γὰρ ἀναλογισώμεθα πάλιν, καὶ τὰ ἑξῆς· τί δή ποτε ἐπηρωτῆσθαι D πρὸς τῶν αἰχμαλωτιστῶν ὁμολογοῦσιν αἱ ψυχαί, τὴν ᾠδὴν ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας ᾆσαι κυρίου; ἢ πάντως ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἱερὰν ᾠδὴν εἶναι καὶ ἀπόρρητον διδάσκουσιν, ἣν οἱ ἁμαρτάνοντες καὶ μοιχώμενοι, τῷ πονηρῷ προσᾴδουσιν. ἐξορχοῦνται γὰρ

A Virginitatis eſt, vt ſacris impinguari ſermonibus ad florendum vigendúmque debeat: nec aliter in eam molem firmitatémque proficiat, ex quâ ſuſpendere organum ſuum quiſque poſſit. Si ergo flumina Babylonis fluxus voluptatis ſunt, vt ſapientes volunt, confundentes & turbantes animam: conſequens eſt, vt caſtitas ſalicibus B deſignetur, ex quâ ſuſpendentes ſurſum trahimus organa libidinis, vergentia deorſum, & degrauantia mentem, ne velut torrentis impetu protuſa in cloacas impudicitiæ, vermium more ad fæces & putres tabos adhæreſcant. Vtiliſſimam nimirum & in primis efficacem ad corruptionis adeptionem de- C dit Virginitatem Deus, adiutricem eam mittens & fidam ſociam cupidè adſpirantibus ad id decus: quales ſubindicat Pſalmus nomine Sionis, quæ vox exprimit illuſtrem caritatem & mandatum de ipſa: quandoquidem vocabulum, *Sion, mandatum ſpeculæ* interpretatur. Sic enim reputemus deinde quæ ſequũtur. Quid tan- D dem eſt, cur interrogatas ſe ab iis qui captiuas duxerunt ipſas, animæ fateantur, vt canticum Domini canerent in terra aliena? Nempe hoc dicendo planè docent, Euangelium ſacrum eſſe arcanúmque canticum: quod, qui per libidines & adulteria Chriſtiani peccant, diabolo canunt. Tranſiliunt enim

mandata, voluntatem ſpirituum nequitiæ implentes, & ſancta proiiciunt canibus, ac margaritas ante porcos, quemadmodum & illi de quibus Propheta indignans ait: *Et legerunt foris legem*. Non enim vtique, quòd extra portas Ieruſalem domóſve ſuas egreſſi, legem Iudæi legerent, propterea tam vehementer increpantur à Propheta, & tamquam flagitij affines accuſantur: ſed quòd tranſgredientes mandata, & offendentes Deum, externa quidem ſpecie, legebant velut pij ac Dei cultores diuina mandata: animis verò nequaquam admittebant, per fidem ea retinentes, ſed reſpuebant, operibus negantes. Hinc enim canticum Domini cantant in terra aliena, legem diſtrahentes quodammodo, & interpretantes humiliùs, expectantes ſcilicet regnum ſenſibile, ſpéſque ſuas in terra hac planè aliena, neque diu duratura, collocantes: vbi qui captiuos eos ducunt, illectant voluptatibus, inſidiantes vt eos decipiant. Videntur autem qui Euangelium inſanis prædicant, modulari canticum Domini in terrâ alienâ, cuius Chriſtus non eſt agricola. Verùm illæ animæ quæ puriſſimum, lætum, impermixtum, pium, ſpecioſum Virginitatis induerunt, & latè fuſis radiis vi-

Amos 4. 5. iuxta lxx.

A τὰς ἐντολὰς, τὸ θέλημα τῶν πνευμάτων τελοῦντες τῆς πονηρίας, καὶ ῥίπτουσι τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, καὶ τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, ὃν τρόπον κἀκεῖνοι περὶ ὧν ὁ προφήτης δυσχεραίνων φησί· καὶ ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον. οὐ γὰρ ὅτι τῶν πυλῶν ἔξω τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἢ τῶν οἰκιῶν, ἀνεγίνωσκον B ἐξιόντες οἱ Ἰουδαῖοι τὸν νόμον, διὰ τοῦτο δὴ καὶ ὁ προφήτης ἰσχυρῶς αὐτῶν κατηγορεῖ καὶ ὑπευθύνοις ἐγκλήματι βοᾷ γεγονέναι· ἀλλ' ὅτι παρερχόμενοι τὰς ἐντολὰς, καὶ ἀσεβοῦντες εἰς τὸν θεὸν, ἐπιμεμορφασμένως μὲν ἀνεγίνωσκον δῆθεν ὡς εὐσεβεῖς τὰ προστάγματα· κατὰ ψυχὴν δὲ οὐκ ἐδέ- C χοντο μετὰ πίστεως ἔχοντες, ἀλλ' ἀπέπτυον ἔργοις ἀρνούμενοι· ἐντεῦθεν γὰρ τὴν ᾠδὴν ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας ᾄδουσι κυρίου· ταπεινότερον περιέλκοντες καὶ ἐξηγούμενοι τὸν νόμον· βασιλείαν αἰσθητὴν προσδοκῶντες, καὶ ἐπὶ γῆς ταύτης τῆς ἀλλοτρίας, ἣν παρελεύσεσθαι λόγος, τιθέμενοι τὰς ἐλπί- D δας· ἔνθα οἱ αἰχμαλωτισταὶ δελεάζουσιν ἡδοναῖς, λοχῶντες πρὸς ἀπάτην. ἐοίκασι δὲ καὶ οἱ προσᾴδοντες τὸ εὐαγγέλιον ἄφροσιν, ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας μελῳδεῖν τὴν ᾠδὴν κυρίου, ἧς μή ἐστιν ὁ Χριστὸς γεωργός· ἀλλ' αἱ τὸ καθαρώτατον, καὶ φαιδρὸν, καὶ ἀμιγὲς, καὶ εὐαγὲς, καὶ εὐπρεπὲς τῆς παρθενίας ὑποδῦσαι καὶ ἀναλάμψα-

σαι

σαι κάλλος, καὶ στεῖραι, αἱ ἄγονοι τῶν
ῥευστῶν καὶ ἀλγεινῶν εὑρεθεῖσαι πα-
θῶν, ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας οὐ μελῳ-
δοῦσι τὴν ᾠδήν· ὅτι μὴ φέρονται τὰς
ἐλπίδας τῇδε, μηδὲ προσετήκασι
θνητῶν σωμάτων τρυφαῖς, μηδὲ
ταπεινῶς καταστέπτονται τὸν νοῦν
τῶν ἐντολῶν· ἀλλ' εὖ αἱ γενναίως,
μετὰ φρονήματος ὑψηλοῦ, τὰς ἐ-
παγγελίας ἄνω προσαθροῦσαι, τοῦ
οὐρανίου δυψῶσαι καὶ σύμφυ-
τον τόπον· ὅθεν ἀγάμενος αὐτῶν ὁ
θεὸς τὰ φρονήματα, μεθ' ὁρκωμο-
σίας ἐξαιρέτους ἐπαγγέλλεται διδό-
ναι τιμάς, ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης
προσανατάσσων καὶ καθιδρύων· λέγει
γὰρ ὧδε· ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου Ιε-
ρουσαλὴμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου·
κολληθείη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγ-
γί μου, ἐὰν μή σου μνησθῶ, ἐὰν
μὴ προανατάξωμαι τὴν Ιερου-
σαλὴμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης
μου. Ιερουσαλὴμ τὰς ἀμιάντους
αὐτὰς δὴ ταύτας, ὡς ἔφην, καὶ ἀ-
πήμονας ψυχὰς εἶναι λέγων, αἵτινες
ἄτρυγον τὸ τῆς παρθενίας αὐστηρῶς
ἀμολύντοις χείλεσι σπασάμεναι
πόμα, ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν
καθαρμόζονται παραστῆσαι Χριστῷ
κατ' οὐρανὸν, τὸν τῶν ἀμιάντων ἄ-
θλων ἀγῶνα νικήσασαι. ταύτῃ γὰρ
καὶ Ησαΐας ὁ προφήτης παρεγγυᾷ·
φωτίζου φωτίζου, λέγων, Ιερου-
σαλὴμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ
δόξα κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκε.
ταῦτα δὲ τὰ ἐπαγγέλματα μετὰ τὴν ἐξανάστασιν τελεσιουργηθήσεσθαι δη-

A brant decorem, ſteriles & pe-
nitus expertes fluxarum & in
dolores fœcundarum repertæ
libidinum, in alienâ terrâ Can-
ticum non cantant: quoniam
ſpes inde ſuſpenſas non tra-
hunt; neque mortalium cor-
porum intabeſcunt deliciis;
neque abiectè mandatorum
mentem æſtimant: ſed benè
B ac fortiter, generoſo ſublimí-
que propoſito, ſurſum promiſ-
ſiones intuentur, cælum ſi-
tientes, vt ſibi aptum & nata-
lem locum. Vnde magnificiens
nobiles earum cogitationes
Deus, cum iuramento promit-
tit eximios ſe ipſis honores re-
penſurum, in principio læti-
tiæ præponens eos & conſti-
tuens. Sic enim ait: *Si oblitus* Verſ. 6.
C *fuero tui Ieruſalem, obliuioni de-
tur dextera mea. Adhæreat lin-
gua mea faucibus meis, ſi non
meminero tui; & ſi non propo-
ſuero Ieruſalem in principio læti-
tia mea.* Nomine Ieruſalem im-
maculatas iſtas, quas dixi, & ex-
pertes noxæ deſignans animas:
quæ auſtero Virginitatis mero
impollutis hauſto labiis, vni
D viro Virginem caſtam in cælo
deſpondent exhibere Chriſto,
incoinquinatorum certaminũ
præmio coronatæ. Hinc enim
Eſaïas Propheta denunciat. *Il-* Iſ. 60.
*luminare, illuminare Ieruſalem,
quia venit lumen tuum, & glo-
ria Domini ſuper te orta eſt.*
Hæc porrò promiſſa poſt reſur-
rectionem implenda, cuius pa-

A lam eſt. Neque enim de ciuitate illa primariâ Iudææ toties nominata, Spiritus ſanctus loquitur: ſed de cæleſti vtique illâ & beatâ Ieruſalem, quam vult intelligi eſſe congregationem animarum, quas præpoſuiſſe ſe primas in principio lætitiæ nouorum ſæculorum denunciat Deus, ſplendidè inſuper promittens: B introducturum ſe ipſas in puram inacceſſibilis lucis habitationem, ibíque collocaturum candidiſſimo Virginitatis exornatas mundo. Niſi alicui earum veniat in mentem ſponſalem ornatum exuere: quod eſt relaxare mentem in imaginationes indecentes. Denique Ier. 2. 32. *non obliuiſci Virginem ornamenti ſui & ſponſam faſciæ pectoralis ſuæ*, C quod apud Ieremiam dicitur, ſignificat non remittere neque reſoluere vinculum caſtitatis, illecebris aut auocationibus ſeductum vllis. Pectoris enim mentione meritò mens & cogitatio noſtra deſignari creditur. Faſcia verò pectoralis, vel zona colligens ac ſtringens propoſitum animæ in caſtitatem, eſt caritas in Deum: D quam mihi & vobis Imperator noſter & Paſtor Ieſus, idémque princeps, & ſponſus, ô præclaræ Virgines, concedat, vt numquam interruptam, & velut inuiolabili munitum ſigillo depoſitum ad finem vſque ſeruemus. Hac enim poſſeſſione melius hominibus auxilium non facilè quis aliud vſurpaue-

A λον καὶ παντί. οὐ γὰρ περὶ τῆς πολυθρυλλήτου κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πολίχνης τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον χρησμῳδεῖ, ἀλλὰ περὶ τῆς οὐρανοπόλεως ἀληθῶς ἐκείνης, καὶ μακαρίας Ἱερουσαλήμ· ἣν δή φησιν αὐτὴν εἶναι τὸ ἄθροισμα τῶν ψυχῶν, ἃς προδιατάξασθαι πρώτας ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης τῶν καινῶν αἰώ- B νων ἐπιφανῶς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται, εἰς καθαρὰν οἴκησιν ἀδύτων φώτων τῷ λευκοτάτῳ τῆς παρθενίας ἐστολισμένας κόσμῳ κατοικίζων· ὅτι μὴ ἐμνημόνευσαν τὸν κόσμον ἀποδύσασθαι τὸν νυμφικόν, τουτέστι χαυνῶσαι τὸν λογισμὸν φαντασίαις ἐκτόποις· ἀμέλει τὸ μὴ ἐπιλανθάνεσθαι νύμφην τὸν C κόσμον, μηδὲ παρθένον τὴν στηθοδεσμίδα αὐτῆς, λεγόμενον ἐν Ἱερεμίᾳ, τὸ μὴ ἐνδοῦναι καὶ χαλάσαι τὸν δεσμὸν τῆς σωφροσύνης ἀπάταις δηλοῖ καὶ περισπασμοῖς. στῆθη γάρ, αἱ φρένες εἰκότι λόγῳ, καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν εἶναι νομίζεται· ἡ δὲ στηθοδεσμὶς, ἡ συνδοῦσα ζώνη καὶ συσφίγγουσα τὴν πρόθεσιν τῆς D ψυχῆς εἰς ἁγνείαν, ἐστὶν ἡ πρὸς θεὸν ἀγάπη· ἣν ἐμοί τε καὶ ὑμῖν ὁ στρατηγὸς ἡμῶν καὶ ποιμὴν Ἰησοῦς, καὶ ἄρχων, καὶ νυμφίος, ὦ καλλιπάρθενοι, ἄρρηκτόν τε καὶ ἐσφραγισμένον μέχρι τέλους τηρῆσαι παράσχοι· τούτου γὰρ τοῦ κτήματος τοῖς ἀνθρώποις ἄμεινον βοήθημα οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως ἕτερον λά-

σοι, ἀρέσκων θεῷ καὶ προσφι- A λές· διὸ ἐγὼ χρῆναί φημι τὴν ἁγνείαν ἅπαντας τιμᾶν, καὶ διὰ παντὸς ἀσκεῖν τε καὶ ἐγκωμιάζειν. αὗταί σοι καὶ παρ' ἡμῶν αἱ ἀπαρχαὶ τῶν λόγων ἀρκείσθωσαν, ὦ Ἀρετή· τὰ μὲν παιδείας, τὰ δὲ καὶ σπουδῆς χάριν. ἀλλὰ δέχομαι τὸ δῶρον, ἔφη φάναι τὴν Ἀρετὴν, καὶ κελεύω B μετὰ σὲ τὴν Θάλλουσαν λέγειν. δεῖ γάρ με παρὰ μιᾶς ἑκάστης ὑμῶν ἀποδέξασθαι τὸν λόγον. τὴν οὖν Θάλλουσαν βραχὺ ἐπισχοῦσαν, καὶ πρὸς ἑαυτὴν τι σκεψαμένην, εἰπεῖν ἔφη.

A rit, placens & dilectum Deo. Quamobrem aio ego honorandam omnibus Virginitatem eſſe, omnique loco ac tempore tum exercendam, tum laudandam. Hæ tibi & à nobis primitiæ ſermonum, ô Arete, ſufficiant, vel eruditionis, vel ſtudij gratiâ. Ego verò (aiebat dixiſſe Areten) libens accipio B quod offers, & iubeo poſt te Thalluſam dicere. decretum quippe mihi eſt ab vnaquaque veſtrum exprimere ſermonem. Thalluſam igitur paululum moratam quaſi ad colligendum ſe, commentandúmque breuiter aliquid, ſic locutam referebat.

ΘΑΛΛΟΥΣΑ. C

ΛΟΓΟΣ Ε'.

ΑΛΛ' ὦ Ἀρετὴ συλλήπτειραν ἀξιῶ παραστῆναί σε καὶ τανῦν, ὅπως πρῶτον μέν σου, καὶ τῶν παρόντων ἔπειτα, φανῶμεν ἄξια λέγειν· τὸ γὰρ μέγιστον καὶ ἐπιφανέστατον ἀνάθημα καὶ δῶρον, οὗ μηδὲν ἀντάξιον ἄλλο προσενέγκασθαι πάρεστιν D ἀνθρώποις θεῷ, τὸ ἆθλον τῆς παρθενίας εἶναι πέπεισμαι, διαρκῶς ἀπὸ τῶν σῶν ἠθημένη γραμμάτων. οὐ γὰρ ἂν πολλῶν πολλὰ κατ' εὐχὰς ἐν τῷ νόμῳ καλὰ κατεργασαμένων, μόνοι μεγάλην εὐχὴν ἐλέγον-

THALLVSA.

ORATIO V.

EGO verò te, Arete, rogo, vt adiutrix adſis nunc quoque: quò ſermonem inſtituere te primùm, deinde etiam & reliquo cœtu non indignum videamur. Tuis videlicet inſtituta libris ac literis planè mihi D perſuaſi, id quod hac oratione conabor demonſtrare, maximum & ſpectabiliſſimum quod diuinis appendi tholis donum poſſit; pulcherrimum, inquam, quod ab homine vmquam Deus accipiat munus, eſſe Virginitatis profeſſionem vltrò ſuſceptam eius causâ. Enimvero cum multa in lege memorentur in Dei laudem ab hominibus religionis ſtudio concepta vota; quorum ſuum ibi cuique pretium, ſua laus conſtat: ſoli magno ſe obligaſſe voto dicun-

tur, qui ſe ipſos liberâ voluntate ſuſcepto caſtæ vitæ propoſito Deo ſacrauerint. Sic enim Num. 6. illic legitur. *Et locutus eſt Dominus ad Moyſem dicens, loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: Vir, ſiue mulier, quicumque magnè vouerit votum caſtificandi caſtitatem Domini.* Vouet aliquis aurea argenteáque vaſa allaturum ſe in templum, ibíque conſecraturum: hic fructuum, ille bonorum decimas à ſe offerendas. Alius pinguiſſima quæque capita gregum & armentorum, nonnemo facultates omnes ſuas Deo conſecrat. Et nullus adhuc horum id poteſt conſequi, vt magnum vouiſſe Domino dicatur votum. Illi tantùm hoc tribuitur, qui ſe in ſolidum Deo addicit. Contendendum mihi apud vos, ô Virgines, ſtatui veris afferendis rationibus, vt certam diuini Spiritus ſententiam in hâc ſcripturâ videatis. Nimirum qui aliquâ ex parte ſeſe cuſtodit & religioni attendit, aliquâ rurſus ex parte auerti ſe ſinit, & ab officio relaxatur, totus in ſolidum Deo non ſiſtitur. Quare opus eſt perfectum quemque ſiſtere Deo quæque ad animam, quæque ad corpus pertinent, vt integra, nullóque deficiens oblatio ſit. Idcircò enim Abraamo Gen. 15. 9. Deus præcipit: *Sume mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium: turturem quoque & columbam.* Quæ ſi ex allegoriâ velimus euoluere hanc tacitè

A τὸ πληροῦν, τῶν σφᾶς αὐτοὺς αὐθαιρέτῳ βουλῇ προσενέγκασθαι θεῷ ἑλομένων· ἔχει γὰρ τὸ ῥητὸν οὕτως· καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· ἀνὴρ, ἢ γυνὴ, ὃς ἐὰν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν κυρίῳ. εὔχεται χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ B εἰς τὸν νεὼν σκεύη προσκομίσας ἀναθεῖναί τις· ἕτερος ἀναθεῖναι τὴν δεκάτην τῶν καρπῶν, ἄλλος τῆς οὐσίας, ἕτερος τὰ κράτιστα τῶν ποιμνίων, ἄλλος τὴν ὕπαρξιν καθιεροῖ, καὶ οὐδέπω μεγάλην εὐχὴν εὔξασθαι δύναται τῷ κυρίῳ· ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ὁ ἑαυτὸν ἀναθεὶς ὁλοτελῶς. ἐπι- C χειρητέον γὰρ ἀληθεῖ λόγῳ πρὸς ὑμᾶς, ὦ παρθένοι, τὴν κατὰ τὸ πνεῦμα διάνοιαν δηλῶσαι τῆς γραφῆς· ὁ γὰρ κατά τι μέρος φυλασσόμενος καὶ προσέχων, κατά τι δὲ περισπώμενος καὶ πλημμελῶν, ὅλος οὐκ ἀνάκειται θεῷ· χρεὼν γὰρ τὸν τέλειον πάντα ἀναθεῖναι τά τε τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ τῆς σαρ- D κὸς, ὅπως ἄρτιος εἴη, καὶ μὴ ἐλλιπής. ταύτῃ γὰρ δὴ καὶ τῷ Ἀβραὰμ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται· λάβε μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, λέγων, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τρυγόνα, καὶ περιστεράν· ὅ ἐστιν εὐφήμως· ἐπίστησον γὰρ, ὅτι περὶ τούτων κἀκεῖ-

νο περιευνῷ· προσένεγκέ μοι, καὶ φύλαξον ἄζυγα καὶ ἀκάκωτον σου τὴν ψυχὴν, δαμάλεως δίκην, καὶ τὴν σάρκα, καὶ τὸν λογισμόν. τὴν μὲν ὡς αἶγα, ἐπειδὴ τὰ μετέωρα καὶ κρημνώδη περιπολεῖ· τὸν δὲ ὡς κριὸν, ἵνα μηδαμῶς ἀποσκιρτήσας ἐκπέσῃ καὶ ἐξολισθήσῃ τῆς ἀληθείας· οὕτω γὰρ ἐντελὴς ἔσῃ καὶ ἀνεπίληπτος, ὦ Ἀβραάμ, ἀναθεὶς ἐμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὸν νοῦν· ἃ συμβολικῶς δάμαλιν ἔφη, καὶ αἶγα, καὶ κριὸν τριετίζοντα, οἱονεὶ τὴν γνῶσιν ἀκατέμφατον τῆς τριάδος ἐπανῃρημένα. τάχα δὲ καὶ τὴν πρώτην, καὶ τὴν μέσην, καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου καὶ τῆς ἡλικίας ἡμῶν αἰνίσσεται τρίβον, βουλόμενος, ὡς ἔνι μάλιστα καὶ τὸν τῶν παίδων, καὶ τὸν τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὸν τῶν γεραιτέρων χρόνον σωφρόνως βιώσαντας αὐτῷ προσενέγκασθαι· καθ' ὃν τρόπον καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἐν εὐαγγελίῳ παρακελεύεται Ἰησοῦς Χριστὸς, ὧδε νομοθετῶν· οἱ λύχνοι ὑμῶν μὴ σβεννύσθωσαν, καὶ αἱ ὀσφύες ὑμῶν μὴ λυέσθωσαν. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι γίνεσθε ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων· ἵνα ἐλθόντι καὶ κρούσαντι αὐτῷ, εὐθέως ἀνοίξωσι· μακάριοι ἐστὲ, ὅτι

A innuunt ſententiam. Offer mihi & impolluta incorruptáque cuſtodi tuam primum animam vaccæ ſymbolo deſignatam, tum carnem, poſtremò mentem: quarum hæc quidem ſublimia cogitando perſequens per capram ſignificatur, animal per abrupta & præcipitia niti ſurſum ſolitum: illam verò adum-
B brat aries, petulcum & exultabundum pecus, laſciuientem & ipſam ægréque ſe tenentem, niſi acri ab illicitis imperio repreſſa prohibeatur à veri officij via prolabi. Sic enim perfectus eris & irreprehenſibilis, ô Abraam, conſecratis mihi pariter, anima, ſenſu, & mente, tuis: quæ ſymbolicè per vac-
C cam, capram, & arietem exprimuntur: quibus mentio ternarij inſpergitur ad inſinuandam ſanctæ ac benè ominatæ Trinitatis neceſſariam notionem. niſi forte hîc potius occultè innuitur prima, media, & vltima vitæ ac ætatis noſtræ via. Studente Deo quam maximè, vt enitamur contentione
D ſummâ, pueritiam, virilem, & ſenilem ætatem caſtiſſimè tranſactas ei pariter dicare. quemadmodum & Dominus noſter Ieſus Chriſtus in Euangelio præcipit, ita præſcribens: *Sint lumbi veſtri præcincti & lucernæ ardentes in manibus veſtris: & vos ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum quando reuertatur à nuptiis, vt cùm venerit & pulſauerit confeſtim aperiant ei. Beati ſerui illi, quos cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes: Amen dico vobis, quòd* Luc. 12. 35.

faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis. Et ſi venerit in ſecundâ vigiliâ, & ſi in tertiâ vigiliâ venerit, & ita inuenerit, beati ſerui illi. In his conſiderate tres deſignari vigilias noctis, veſpertinam, ſecundam, & tertiam: & tres in vnamquamque illarum intentari Domini Aduentus, ô Virgines, vt tres ætatum noſtrarum mutationes indicentur: quarum prima puerilem, adultam altera, ſenilem vltima indicat. Vult nempe nos Deus, ſiue adhuc pueros mori contingat, puros illibatóſque nullíuſque conſcios labis deprehendi. Similiter autem in ſecundâ tertiáque quaſi vitæ ſtatione, ſi nos in iis hora vltima conuenerit. Veſpertina cuſtodia florem adoleſcentiæ ac iuuentutem hominis habet, quâ turbari pars animæ ſuperior perturbationum fluctibus incipit; pubeſcente iam carne atque in libidinem geſtiente. Secunda æui maturitatem obtinet, per quam in virum iam perfectum homo euectus ſtatu niti quodam incipit, ac robur denique ſolidum adeptâ mente, concupiſcentiæ tumultibus erroribuſque vitæ dominari. Huic tertio loco vltima ſuccedit deficientis vitæ portio, quâ imagines pleræque cupiditatum euaneſcunt, marceſcente iam carne atque in ſenium vergente. Quamobrem conuenit accenſâ nos in corde ſemper ardente fidei lampade, & lumbis caſtimoniæ baltheo præcinctis, vigilare atque expectare

A ἀνακλινεῖ ὑμᾶς, καὶ παρελθὼν διακονήσει, κἂν τῇ δευτέρᾳ, κἂν τῇ τρίτῃ, μακάριοι ἐστέ. ἐπισκέψασθε γὰρ ὅτι τρεῖς ὑποθέμενος φυλακὰς νυκτὸς, ἑσπερινὴν, καὶ δευτέραν, καὶ τρίτην, καὶ τρεῖς ἑαυτοῦ παρουσίας, ὦ παρθένοι, τὰς τρεῖς ἡμῶν τῆς ἡλικίας ᾐνίξατο μεταβολὰς, τὴν μειρακιώδη, καὶ τὴν B πρόσηβον, καὶ τὴν πρεσβυτικήν· βουλόμενος ἵνα καὶ τὴν πρώτην ἄγοντας ἡλικίαν, τουτέστι παῖδας ὄντας, ἂν ἔλθῃ παραληψόμενος τοῦ κόσμου, ἑτοίμους καταλάβῃ καὶ καθαροὺς, μηδὲν ἐπιτετηδευκότας σκαιόν· καὶ τὴν δευτέραν ὁμοίως, καὶ τὴν τρίτην. ἑσπερινὴ γὰρ φυλακὴ ὁ καιρός ἐστι τῆς ἀκμῆς τοῦ C ἀνθρώπου, καὶ ἡ νεότης, καθ᾽ ἣν ἄρχεται ταράσσεσθαι τὸ ἡγεμονικὸν, ἐπιθολούμενον ταῖς ἐξαλλαγαῖς τοῦ βίου, ἡβώσης αὐτοῦ τῆς σαρκὸς ἤδη καὶ τρεπομένης εἰς πάθος· δευτέρα δὲ, ὁπηνίκα λοιπὸν εἰς ἄνδρα τέλειον ἐλάσας, ἄρχεται στάσιν καὶ βεβαιότητα τῶν θορύβων ὁ νοῦς προσλαμβάνειν καὶ τῆς οἰήσεως· τρίτη δὲ, ὅτε D αἱ πλεῖσται φαντασίαι φθίνουσι τῶν ἐπιθυμιῶν, ἀπομαραινομένης ἤδη τῆς σαρκὸς, καὶ εἰς γῆρας προκυπτούσης· διὸ προσῆκεν ἄσβεστον ἐν τῇ καρδίᾳ πίστεως ἐξάψαντας λύχνον, καὶ ὀσφὺν ἀναζωσαμένους τῆς σωφροσύνης, ἐγρηγορέναι καὶ προσδοκᾶν

ἀεὶ τὸν κύριον· ἵνα κἂν ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ παραλαβεῖν ἡμῶν τινας βουληθῇ, κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ, κἂν ἐν τῇ τρίτῃ ἐλθὼν, καὶ εὕρῃ ἑτοιμοτάτους, καὶ ἃ προσέταξεν ἐργαζομένους, ἀνακλινεῖ εἰς Ἀβραὰμ κόλπους, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ· ὁ Ἱερεμίας δὲ, ἀγαθόν φησιν ἀνδρὶ ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐν νεότητι αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ κυρίου μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. ἀγαθὸν γὰρ ἐκ παίδων ὡς ἀληθῶς, ὑποθέντα τὸν αὐχένα τῇ θείᾳ προσοχῇ μὴ ἀποσείσασθαι μέχρι γήρως τὸν ἐπιβάτην καθαραῖς φρεσὶν ἐποχούμενον, ἀεὶ τὸν λογισμὸν εἰς τὸ χεῖρον καθέλκοντος τοῦ πονηροῦ. τίς γὰρ οὐ τὰς δι' ὀμμάτων, τίς δ' οὐ τὰς δι' ὤτων, τίς δ' οὐ τὰς διὰ γεύσεως, ὀσφρήσεώς τε, καὶ ἀφῆς ἡδονὰς καὶ τέρψεις ἀποδέχεται, τὸν ἡνίοχον μὴ φέρων σωφροσύνην, εἴργουσαν καὶ καθαιμάττουσαν τὸν ἵππον τῆς κακίας; ἕτερος μὲν οὖν εἰς τοῦτο ἐπιβλέψας, ἄλλα δοξάσει· ἡμεῖς δὲ ἀνατεθεῖναι λέγομεν ἑαυτὸν τελείως Θεῷ, ὃς ἐκ παίδων φιλοτιμεῖται φυλάττειν παρθενίαν ἀσκῶν. περισπούδαστος γὰρ, καὶ μεγάλας ἐλπίδων δωρεὰς τοῖς ἐφιεμένοις αὐτῆς ταχέως φέρει, τὰ λυμαντήρια τῆς ψυχῆς ἀπομαραίνουσα πάθη καὶ ὑπεκκαύματα· φέρε γὰρ

A perſeueranter Dominum: vt ſiue in primâ ætate noſtrum aliquos velit aſſumere, ſiue in ſecundâ, ſiue in tertiâ, veniens reperienſque paratiſſimos, & quæ mandauit exequentes, reclinet in ſinu Abraam, Iſaac, & Iacob. Ieremias vero, *Bonum eſſe ait viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentiâ ſuâ:* & à Ier. Thr. 3. 17.
B Domino non defecerit anima eius. Bonum enim verè eſt, iam tum à pueritiâ ſuppoſitum diuinæ attentioni collum non retrahere vſque ad ſenectutem, neque excutere vectorem puris inſidentem mentibus: licèt mentem diabolus non ceſſet in peius abſtrahendo deflectere. Nam quis aliter quàm aurigam impoſitum geſtando caſtita-
C tem, vtique coercituram & domituram malo laſciuientem velut quendam equum nequitiæ, quis, inquam, aliter illecebras ſeſe per oculos, per aures, per guſtum inſinuantes, quis tactus delicias & molles iucunditates vltro ſe ingerentes non admittat? Erit fortè, qui hoc intuens, alia omnia ſentiet: noſtra verò hæc ſententia,
D hæc oratio eſt: perfectè ſeſe Deo conſecraſſe illum, qui à puero cuſtodire Virginitatem, frequentandis religionis & aliarum virtutum officiis, contendit. Rem enimuero expetendam: quippe quæ ipſam deſiderantibus magna pignora ſperatorum præmiorum in anteceſſum repræſentat, eo ipſo quòd animæ pernicioſas debilitat cupiditates, & incendiis quaſi frigidam affundit. Nunc

quomodo per eam Deo in ſolidum ſacremur, explicandum eſt: declarando legem, Numerorum perſcriptam libro, in quâ magni voti eſt mentio. Aio autem inter vota omnia votum maximũ eſſe caſtitatem: indéque id oſtendo, quòd per eam, & palam, & in totum, dedicata Domino ſum: cui non modò intactam à viri congreſſu carnẽ meam, ſed ab omni, qui ſine alieno tactu queat exiſtere, ſenſu libidinis immaculatam cuſtodire contendo. Nam *innupta cogitat*, inquit, *quæ Domini ſunt, quomodo placeat Domino*. Non ſolùm ne aliqua parte claudicantem virtutis opinionem referat: ſed vt vtrobique pariter, & in corpore, & in ſpiritu ſanctificetur, membra ſua Deo conſecrans. Quid porrò ſit conſecrare in ſolidum ſe Deo, deinceps dicendum. Os meum ſi apertum ad quædam fuerit, ad quędam verò clauſum. Puta, illud aperiam ad enarrationes ſcripturarum, ad Dei laudes iuxta orthodoxam doctrinam magnificè pro facultate celebrandas; claudam verò, cuſtodiam ipſi & oſtium imponens, ne vana otioſaque loquatur: tunc os meum caſtum eſt, & Deo ſacrum. Lingua mea calamus & inſtrumentum ſapientiæ fit. ſcribit enim per illam inſignibus characteribus diuina manus, ediſſerendis ſcripturarum ſenſibus, & è profunditate oraculorũ eruendâ in apertum S. Spiritus ſententiâ mentem illuminans.

A εἰσηγήσομαι πῶς ἀνακείμεθα τῷ κυρίῳ· τὸν γοῦν μεγάλως εὔξασθαι εὐχὴν, ἐν τοῖς ἀριθμοῖς νομοθετούμενον, τοῦτο παρίστησιν, ὅπερ ἐπὶ πλέον ἐγὼ διηγησαμένη ἀποφαίνω, μεγάλην εὐχὴν εἶναι παρὰ πάσας εὐχὰς ἀποδεικνύουσα τὴν ἁγνείαν. τότε γὰρ ἀνάκειμαι καὶ περιφανῶς καὶ πᾶσα τῷ κυρίῳ,
B ὁπότε μὴ μόνον τὴν σάρκα συνουσίας ἀνέπαφον, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν ἀτοπημάτων ἄσπιλον τηρεῖν ἀγωνίζομαι. ἡ γὰρ ἄγαμος μεριμνᾷ, φησὶ, τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ· οὐ μόνον ἵνα μὴ χωλὴν τῆς ἀρετῆς κατά τι μέρος ἀπενέγκηται τὴν δόξαν, ἀλλ' ἄμφω, κατὰ τὸν ἀπόστολον, καὶ ἐν τῷ σώ-
C ματι, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἁγιάζηται, ἀναθεῖσα τὰ μέλη κυρίῳ. τί γάρ ἐστι τὸ ἀναθεῖναι ἑαυτὸν τελείως κυρίῳ, λεκτέον· ἐὰν ἐπὶ τῶνδε μὲν ἀνοίξω τὸ στόμα, ἐπὶ τῶνδε δὲ κατακλείσω. οἷον, ἀνοίξω μὲν περὶ τὰς ἐξηγήσεις τῶν γραφῶν, εἰς τὸ ὀρθοδόξως ὑμνῆσαι καὶ μεγαλοπρεπῶς κατὰ δύναμιν τὸν θεόν· κατα-
D κλείσω δὲ, θύραν αὐτῷ θεμένη καὶ φυλακὴν, τοῦ μάταια μὴ λαλεῖν· ἁγνεύει μου τὸ στόμα, καὶ ἀνάκειται τῷ Θεῷ. ἡ γλῶσσά μου κάλαμος γέγονε, σοφίας ὄργανον· γράφει γὰρ δι' αὐτῆς ἀριδήλοις γράμμασιν, ἀπὸ τοῦ βάθους καὶ τῆς δεινότητος τῶν γραφῶν φωτίζων τὸν νοῦν, τοῦ πνεύματος ὁ λόγος.

ὁ κύ-

A ὁ κύριος γραμματεὺς τῶν αἰώνων ὀξυγράφος, ὅτι ταχέως καὶ ὀξέως τὴν βουλὴν ἀναγράφεται μόνος καὶ πληροῖ τοῦ πατρός· ὀξέως σκύλευσον, ἀκούων, ταχέως προνόμευσον· τούτου κάλαμός ἐστιν ἡ γλῶσσά μου τοῦ γραμματέως· ἡγιάσθη γὰρ αὐτῷ καὶ ἀνάκειται κάλαμος, ὥσπερ ὡραῖος, ὡραιότερα γράφων τῶν B τὰ ἀνθρώπινα δόγματα κρατυνόντων ποιητῶν καὶ λογογράφων· ἐὰν ἐθίσω καὶ τὰς ὄψεις μὴ ἐπιθυμεῖν ὥρας σωμάτων, μηδὲ τέρπεσθαι θέαις ἀσχήμοσιν, ἀλλὰ τὰ ἄνω περισκοπεῖν, ἁγνεύουσι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἀνάκεινται τῷ κυρίῳ· ἐὰν τὰ ὦτα φράξασα ἀπὸ δυσφημίας καὶ ψιθυ- C ρισμῶν, ἀναπετάσω λόγῳ θεοῦ, φοιτῶσα παρὰ σοφοῖς, ἀνατέθεικα καὶ τὰς ἀκοὰς κυρίῳ. ἐὰν ἀποστήσωμαι τὰς χεῖρας ἀπὸ καπηλείας, ἀπὸ μεταπράσεως, ἀπὸ φιλοχρημοσύνης, ἀπὸ πληκτισμοῦ, ἁγνεύουσι καὶ αἱ χεῖρες θεῷ· ἐὰν ἐφέξω τὸ πορευτικὸν διεστραμμένας ὁδοὺς πορεύεσθαι, D ἀνατέθεικα καὶ τοὺς πόδας, οὐκ εἰς δικαστήρια καὶ θιάσους παρερχομένη, ὅθι ἄνδρες ἀλιτρόδικαι τελέθουσιν· ἀλλ' εἰς τὸ κατορθῶσαι, πληρώσασά τι τῶν ἐντολῶν. τί μοι λοιπὸν, ἐὰν διαγνεύω καὶ τὴν καρδίαν, πάσας τὰς δια-

A Velociter ſcribens ſcriba qui vtitur hoc calamo, Dominus eſt ſæculorum, ſtrenuus, & morarum ſegnium oſor artifex. Quare celeriter ac raptim conſilium ſolus & ſcribit & implet Patris. cui meritò nomen inditum eſt: *Accelera ſpolia detrahere, feſtina prædari.* Isa. 8 3. Huius calamus eſt ſcribæ lingua mea, caſtè ipſi propterea ſacrata, & ſpecie quadam fulgens eius amore digna: quippe pulchriora ſcribens, quàm vel Poëtæ, vel ſcriptores alij, qui humanis adſtruendis opinionibus eloquentiam conſumunt. Si aſſuefecero meos oculos non concupiſcendis formis corporum; neque eos ſiuero ſpectaculis indecoris delectati, ſed cæleſtia ſuſpicere iuſſero: caſti erunt oculi, & Deo ſacri. Si rurſus aures aduersùs obtrectationes & murmurationes ſepiuero, aperuero autem eas verbo Dei, frequentans auditoria ſapientum: conſecraui & aures Domino. Si auertero manus à turpi & fraudulentâ nundinatione, à plagio, ab auaritiâ, ab iniuſtâ vi: caſtæ ſunt manus quoque, ac dicatæ Deo. Si facultatem gradiendi cohibuero, ne peruerſas ingrediatur vias, cõſecraui Deo pedes etiam: non ad fora, non ad conuiuiales cœtus aut choreas, vbi viri ſint perditi, me conferens; verùm ſemper eos adhibens ad implenda Dei mandata. Quid reſtat poſt hæc, niſi vt corde caſta, & ſacra Deo ſim? quod conſequar cunctis meis

cogitationibus ad Dominum referendis; nihil malum mente verſando, mundanum nihil reputans; ſi non penes me ſuperbia, non ira reſideat; ſi legem Domini die meditor ac nocte. Hoc demum eſt
Num. 6. *magnam caſtificare caſtitatem, magnum vouentem votum*. Hinc iam conſequenter exponere pergam, quæ iſto legis loco præſcribuntur, quæ in veſtris ipſæ quotidianis ſtudiis & exercitiis recognoſcetis. Dudum enim illa obſeruatis: meritò quidem, ea enim ritum & formulam Virginitatis veræ continent, docentia quibus abſtinere, quæque ab ſe arcere deceat Virginem. Sic autem habent.
Num. 6. *Et locutus eſt Dominus Moyſi, dicens: loquere Filiis Iſraël, & dices ad eos: Vir, ſiue mulier, quicumque magnè fecerit votum caſtificandi caſtitatem Domino, à vino & ſicerâ temperabit: & acetum ex vino, & acetum ex ſicerâ, & quæcumque ex vua fiunt, non bibet; & vuam recentem, & vuam paſſam non comedet, omnibus diebus voti ſui.* Hoc eſt: ex iis quæ gignuntur ab arbore nequitiæ, qui vouit Domino, ſéque ipſi conſecrauit, non carpet, quòd ea ſoleant ebrietatem, & à vigili rationis exercitio alienationem inducere. Duo porrò genera vitium diuerſa, quantum ex ſcripturis intelligimus, ſeparatim inuicem naſcuntur, & diſſimiliter inter ſe habent. Quarum vna

A νοήσεις αὐτῆς ἀναθεῖσα κυρίῳ, φαῦλον οὐδὲν ἐνθυμοῦμαι, κοσμικὸν οὐδὲν διαλογίζομαι, τῦφος οὐκ ἐμπολιτεύεται καὶ ὀργὴ παρ' ἐμοὶ, τὸν νόμον καὶ ἐν ἡμέρᾳ μελετῶ κυρίου καὶ ἐν νυκτί· καὶ τοῦτ' ἔστι μεγάλην ἁγνείαν ἁγνεῦσαι, μεγάλην εὐξάμενον εὐχήν. πειράσομαι δὲ καὶ τὰ ἑξῆς ὑμῖν τούτων, παρθένοι,
B φράσαι τῶν διατάξεων, ἐπειδήπερ τῶν σφετέρων ἐξήρτηται καὶ αὐτὰ κατορθωμάτων, θεσμὸς περὶ παρθενίας ὄντα, καὶ χρησμοὶ διδάσκοντες ὧν ἀπέχεσθαι προσῆκε, καὶ ἀναγωγὸν εἶναι, τὴν παρθένον· γέγραπται γὰρ οὕτως· καὶ ἐλάλησε κύριος τῷ Μωϋσῇ, λέγων· λάλησον τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, καὶ ἐρεῖς
C πρὸς αὐτούς· ἀνὴρ, ἢ γυνὴ, ὃς ἂν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνισθῆναι κυρίῳ, ἀπὸ σίκερα καὶ οἴνου ἁγνισθήσεται, καὶ ὄξος ἐξ οἴνου, καὶ ὄξος ἐκ σίκερα, καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ σταφυλῆς οὐ πίεται· καὶ σταφυλὴν πρόσφατον, καὶ σταφίδας οὐ φάγεται, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ· ὅπερ ἐστὶν,
D ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τῆς πονηρίας τῶν γινομένων, ὁ κατεγγυήσας ἑαυτὸν τῷ κυρίῳ καὶ ἀναθεὶς, οὐ δρέψεται, διὰ τὸ παρεκτικὸν ἀεὶ μέθης αὐτὸ καὶ ἐκστάσεως πεφυκέναι. δύο γὰρ ἀμπέλων διαφορὰς ἐκ τῶν γραφῶν ᾐσθήμεθα, αἳ χωρὶς ἀλλήλων γινέσθην, ἀνομοίως τε ἐχέτην· ἡ μὲν γὰρ

ἀθανασίας τε καὶ δικαιοσύνης ἐστὶ παρεκτική, ἡ δὲ μανίας αὖ καὶ παραφροσύνης· ἄμπελος μὲν γὰρ νηφάλιος, καὶ εὐφραντική, κλημάτων δίκην, ἐκ τῶν μαθημάτων τοὺς βότρυς ἱλαροὺς ἀπεωροῦσα τῶν χαρισμάτων καταστάζοντας ἀγάπην, ὁ κύριος ἡμῶν ἐστιν Ἰησοῦς, ὁ λέγων διαῤῥήδην τοῖς ἀποστόλοις· ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, ὑμεῖς τὰ κλήματα, ὁ δὲ πατήρ μου ὁ γεωργός· ἀγρία δὲ καὶ θανατηφόρος, ὁ διάβολος, λύσσαν, καὶ ἰὸν, καὶ ὀργὴν ἀποστάζων· ὥσπερ δὴ καὶ Μοϋσῆς ὑφηγεῖται διαγράφων περὶ αὐτῆς· ἐκ γὰρ ἀμπέλου Σοδόμων, φησὶν, ἡ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόῤῥας· ἡ σταφυλὴ αὐτῶν, σταφυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτῶν· θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνίατος· ἐκ ταύτης τρυγήσαντες οἱ Σοδόμων οἰκήτορες, εἰς ἄκαρπον ἀῤῥένων ὄρεξιν οἰστρηλατήθησαν τραπῆναι παρὰ φύσιν. ἐντεῦθεν οἱ ἐπὶ Νῶε κραιπαλήσαντες, εἰς ἀπιστίαν κατώλισθον, καὶ ὑποβρύχιοι κατεποντώθησαν κατακλυσμῷ· ἐντεῦθεν ἀρυσάμενος ὁ Κάϊν, τὰς μιαδέλφους ἐφοίνιξε χεῖρας, καὶ ἔχρανε τὴν γῆν λύθρῳ συγγενεῖ· ἐντεῦθεν μεθυσκόμενα τὰ ἔθνη, θήγουσιν ἑαυτῶν εἰς ἀλληλοφόνους μάχας τοὺς θυμούς. οὕτω γὰρ οὐκ ἐξίσταται ἄνθρωπος ἀπὸ οἴνου καὶ παραπαίει, ὥσπερ ἀπὸ ζήλου καὶ ὀργῆς;

A quidem immortalitatis & iuſtitiæ præbitrix eſt : altera è contrario, furoris atque dementiæ. Vitis quidem prior, ſobria, lætificans cor, è ſuis præceptis tamquam è palmitibus lætas oſtentans dependentes vuas chariſmatum, ſtillantes caritatem, Dominus noſter eſt Ieſus, manifeſtè dicens Apoſtolis : *Ego ſum vitis* Ioan. 15. 5.
B *vera, vos palmites ; pater autem meus agricola.* Syluestris verò alia & mortifera vitis, diabolus eſt ; rabiem, & venenum, & iram diſtillans. Vt & Moyſes innuit ſcribens de ipsâ : *Ex vite Sodomorum vitis eorum, & palmes eorum ex* Deuter. 32. 32.
Gomorrhâ : vua eorum, vua fellis, botrus amaritudinis eis.
C *Furor draconum vinum eorum, & furor aſpidum inſanabilis.* Ex hâc vite collectâ vindemiâ, Sodomorum ciues in ſterilem maſculorum concupiſcentiam æſtu furioſæ libidinis ebullierunt, contra naturæ vſum. Indidem qui Noë temporibus crapulæ indulgebant, in infidelitatem prolapſi ſunt, & ſubmerſi diluuio perierunt.
D Inde hauſto Caïn poculo, parricidales manus fraterno ſanguine cruentauit, & terram cognato cruore polluit. Inde ebriæ gentes ſuos acuunt in pugnas & mutuas cædes barbaros furores. An non enim homo vt à vino dementatus titubat & offendit, ſic & ab inuidiâ & ab irâ quoque?

An non vt inebriatus vino furit, ſic dolore, ſic amore, ſic libidine amens ruit? Ab hac vite præcipitur Virgini ne guſtet: quò ſobria & vigil à curâ ſæculari, lucentem lampadem lucis iuſtitiæ accendat Verbo. *Attendite* enim inquit Dominus, *ne grauentur corda veſtra crapulâ & ebrietate, & curis huius vitæ: & ſuperueniat in vos repentina dies illa, tamquam laqueus.* Non ſolùm autem ex iis quæ fiunt ex hâc vite præcipitur Virgini ne vllo modo guſtet, ſed & ex illis quoque quæ eam imitantur, eíque ſunt affinia. Sicera enim vocatur omne vinum factitium, non naturâ genitum, ſed arte paratum, ſiue ex palmis, ſiue ex aliis pomis aut fructibus expreſſum ſit. Quemadmodum enim vini pocula, ſic & hæ potiones obturant offuſcántque rationem vehementer: adeóque, vt vobis quod res eſt dicam, quidquid, præter vinum ex vite natum, ebrietatem & mentis alienationem bibenti obiicit, ſiceræ vocabulo à ſapientibus deſignatur. Ne igitur Virgo ſolùm ſibi à veris & genus malum ipſa ſui ſpecie præferentibus peccatis nequitiæ cauens, iis polluatur quæ illam quadamtenus æmulantur & participant, aliorum victrix, ab aliis ſuperata, hoc eſt, ne veſtium verſicolorum ſpecioſis emollita

Luc. 21. 32.

A οὕτως οὐ μεθύσκεταί τις ἀπὸ οἴνου καὶ παραφρονεῖ, ὡς ἀπὸ λύπης, ὡς ἀπὸ ἔρωτος, ὡς ἀπὸ ἀκρασίας; ἀπὸ ταύτης προστέτακται τῆς ἀμπέλου μὴ γεύσασθαι τὴν παρθένον, ἵνα νηφάλιος ὑπάρχουσα καὶ ἄϋπνος ἀπὸ μερίμνης βιωτικῆς, ἐκλαμπρον τὴν λαμπάδα τοῦ φωτὸς τῆς δικαιοσύνης ἐξάπτῃ τῷ λόγῳ· B προσέχετε γάρ, φησὶν ὁ κύριος, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι κραιπάλῃ, καὶ μέθῃ, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς. οὐ μόνον δὲ τῶν ἐκ τῆς ἀμπέλου κατεργαζομένων ἐκείνης προστέτακται μηδαμῶς κατὰ μηδένα τρόπον προσψαύειν τὴν παρθένον, C ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντιμίμων αὐτῆς καὶ παραπλησίων· σίκερα γὰρ πᾶς ὁ σκευαστὸς οἶνος καλεῖται καὶ νόθος, κἄν τε ἐκ τῶν φοινίκων, κἄν ἐκ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων σκευαζόμενος ᾖ· ἐπισκοτίζουσι γὰρ ὃν τρόπον αἱ ἐξ οἴνου προπόσιαι, καὶ ταῦτα, σφοδρῶς τὸν λογισμόν, καὶ εἰ χρὴ φάναι λόγῳ πρὸς ὑ- D μᾶς ἀληθεῖ, πᾶν τὸ μέθην φέρον καὶ ἔκστασιν ψυχῆς, μετὰ τὸν οἶνον τὸν ἐξ ἀμπέλου, σίκερα κεκλήκασιν οἱ σοφοί. ὅπως οὖν δὴ μὴ μόνον τῶν γενικῶν ἁμαρτημάτων φυλαττομένη τῆς πονηρίας, ὑπὸ τῶν ἀντιμίμων αὐτῆς χραίνηται καὶ ἀντιρρόπων, ἑτέρων μὲν κρατοῦσα, ὑφ' ἑτέρων δὲ κρατουμένη, τουτέστιν, ἱματίων διαφερόντων ὑφαῖς ἁβρυ-

νομένη, ἢ καὶ λίθοις, καὶ χρυσῷ, καὶ πλεονεξίᾳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ τὸ σῶμα καλλωπισμοῖς· ἃ δὴ καὶ αὐτὰ μεθύσκει τὴν ψυχήν· διὰ τοῦτο ταῦτα νομοθετεῖ, ἵνα μὴ εἰς γυναικισμοὺς ἐκχέηται, καὶ γέλωτας, καὶ ἀπάτας ἀνασοβουμένη καὶ μωρολογίας· ἅπερ ὠδίνουσι καὶ κύουσι τὸν πονηρὸν λογισμόν, ὥσπερ καὶ ἐν ἑτέροις ἐμήνυσεν· οὐ φάγεσθε τὴν ὕαιναν, εἶπεν, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ. αὕτη γὰρ ὀρθὴ πρὸς οὐρανὸν καὶ σύντομος ὁδοιπορία, τὸ μὴ μόνον ἐμπόδιον ἐφέλκεσθαί τι τῶν ἐκτραχηλιζόντων τὸν ἄνθρωπον, ἐπτοημένην περὶ τὰς ἡδυπαθείας καὶ θρύψεις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπημμένων αὐτοῖς· καὶ γὰρ θυσιαστήριον ἀναίμακτον εἶναι παρεδόθη θεοῦ τὸ ἄθροισμα τῶν ἁγνῶν· οὕτω μέγα τι χρῆμα καὶ ἔνδοξον ἡ παρθενία φαίνεται. διὸ δὴ καὶ ἄχραντον αὐτὴν καὶ καθαρὰν πάντῃ φυλακτέον, μηδὲν κοινωνοῦσαν ταῖς σαρκὸς ἀκαθαρσίαις, ἀλλ' ἔσω, κατὰ πρόσωπον τοῦ μαρτυρίου, σοφίᾳ κεχρυσωμένην εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἱδρῦσθαι, τὴν εὐωδίαν τῆς ἀγάπης ἀναθυμιῶσαν κυρίῳ. ποιήσεις γάρ μοι, φησί, μετὰ τὸ θυσιαστήριον τὸ περικεχαλκωμένον εἰς τὰ ὁλοκαυτώματα, ᾧ εἰσκομίζονται αἱ προσφοραί, ἄλλο θυσιαστήριον ἐξ ἀσήπτων ξύλων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτὸ χρυσίῳ, καὶ δώσεις αὐ-

A textibus, vel gemmis & auro, & quæ iſtis ſumptum ſuggerit, auaritiâ, ſimilibúſque corporis ornamentis capta irretitáque teneatur (quæ & ipſæ curæ animam inebriant) propterea hæc præcipit: cohibens etiam ipſam, ne excuſſa in muliebres leuitates effundatur, in riſus, fallacias, ſcurrilitates. Nam & B hæc parturiunt, conceptámque fouent, impudicam cogitationem: vti & alibi ſignificauit, ſic præſcribens. *Ne comedite hyænam & ſimilia eius.* Leu. 11. Hæc enim recta demum & breuis in cælum via eſt: non modò non trahere Virginem ſecum quæ impedimento eunti ſint, quæque ipſam præcipitare in caſum valeant; ſed & ab iis cauere, C quæ iſtis ſunt affinia. Nam altare incenſi, ab omni etiam cruoris victimarum macula purum, traditum nobis eſt Deo eſſe debere cœtum caſtorum. adeo magna & præclara res Virginitas eſt. Quare immaculatam illam & perfectè puram omni curâ ſeruare oportet, nulla in re communicantem cum D immunditiis carnis, ſed intus ante faciem Teſtimonij ſapientiâ deauratam, verſùs ſancta ſanctorum erigere ſuffitum ſemper exhalantem Deo ſuauis odoris caritatis. *Faciès* enim inquit, *mihi poſt altare circumtectum ære, ad holocauſta, quò deferuntur oblationes, aliud altare ex imputribilibus lignis, & deaurabis illud auro & dabis il-* Exod 30.

lud in conſpectu veli, quod eſt ſuper arcam teſtimonij, ante faciem propitiatorij, quod eſt ſupra teſtimonia in quibus manifeſtabor tibi illic. Et adolebit ſuper illud Aaron incenſum aromatum mane, quando concinnabit lucernas. adolebit ſuper illud incenſum ſemper in conſpectu Domini in generationes veſtras: non inferet ſuper illud incenſum alienum, & holocauſtum, ſacrificium, & libationem non libabit ſuper ipſum. Si lex eſt iuxta Apoſtolum ſpiritualis, imagines continens futurorum bonorum: age, reducto velo literæ euolutam intueamur ad nudum veritatem. Tabernaculum, quod formare exornaréque variè Hebræi iuſſi ſunt, expreſſio quædam Eccleſiæ fuit, vt rebus informatum ſenſibilibus haberent ſimulacrum, quo diuina olim euentura myſteria prænunciarent. Nam quod oſtenſum exemplar in monte eſt, in quod intuens fabricatus eſt Tabernalum Moyſes, idea quædam exacta erat domicilij cæleſtis, cui nos quoque nunc repræſentandæ ſeruimus, liquidiùs quidem, quàm ſi adhuc in figuris verſaremur legis veteris, non tamen ita clarè, vt quando ipſa per ſeipſam ſe palam oſtendet veritas. Verum enim purum & liquidum, quæ mortalitatis huius conditio eſt, nondum ſe hominibus indulſit: quippe cùm meræ incorruptionis intuitum ferre non poſſimus: vti neque noſtri oculi contra intueri ſolis radios im-

A τὸ ἀπένδυτι τοῦ καταπετάσματος, τοῦ ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μαρτυρίων, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ, καὶ θυμιάσει ἐπ᾽ αὐτοῦ Ἀαρὼν θυμίαμα ἀρωμάτων ἐν πρωΐ, ὅτε ἀγαθύνῃ τοὺς λύχνους, θυμιάσει ἐπ᾽ αὐτοῦ θυμίαμα διαπαντὸς ἔνδυτι κυρίου εἰς τὰς γενεὰς
B ὑμῶν· οὐκ ἀνοίσεται ἐπ᾽ αὐτοῦ θυμίαμα ἀλλότριον, καὶ ὁλοκαύτωμα, θυσίαν, καὶ σπονδὴν οὐ σπείσεται ἐπ᾽ αὐτοῦ· εἰ ὁ νόμος ἐστὶ, κατὰ τὸν ἀπόστολον, πνευματικὸς, τὰς εἰκόνας ἐμπεριέχων τῶν μελλόντων ἀγαθῶν· φέρε δὴ, ἀπαμφιάσασαι τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ κάλυμμα τοῦ γράμματος, ἐφηπλωμένην ἐπισκεψώμεθα γυμνῶς τὴν ἀκρίβειαν.
C μίμημα τῆς Ἐκκλησίας ἐκελεύοντο δαιδαλεῖν Ἑβραῖοι τὴν σκηνὴν, ἵν᾽ ἔχοιεν διὰ τῶν αἰσθητῶν τὴν εἰκόνα τῶν θείων προκαταγγέλλειν πραγμάτων. τὸ γὰρ ἐν τῷ ὄρει παράδειγμα παρενεχθὲν, πρὸς ὃ βλέπων ἐτεκτήνατο τὴν σκηνὴν ὁ Μωϋσῆς, ἰδέα τις ἦν τῆς κατὰ τὸν οὐρανὸν οἰκήσεως ἀκριβὴς, ἣν ἡμεῖς
D τρανότερον μὲν τῶν τύπων, ἀμαυρότερον δὲ τῆς ἀληθείας, θεραπεύομεν νῦν· ἧλθε γὰρ ἀκραιφνὲς εἰς ἀνθρώπους, ὡς πέφυκεν, οὔπω τὸ ἀληθὲς, οἳ μηδὲ βαστάσαι φέρομεν ἄκρατον ἐνταῦθα θεάσασθαι τὴν ἀφθαρσίαν, ὁπότε μηδὲ τὰς ἡλιακὰς ἀκτί-

A δὴν ἀκτῖνας· ἀλλὰ Ἰουδαῖοι μὲν τὴν σκιὰν τῆς εἰκόνος τρίτην ἀπὸ τῆς ἀληθείας κατηγγέλκασιν· ἡμεῖς δὲ τὴν εἰκόνα τῆς κατ' οὐρανὸν διοικήσεως ἐναργῶς ἐκθειάζομεν· τὸ γὰρ ἀληθὲς ἀκριβῶς μετ' ἀνάστασιν δηλωθήσεται, ὁπότε πρόσωπον κατὰ πρόσωπον τὴν ἁγίαν σκηνὴν, τὴν πόλιν τὴν ἐν οὐρανοῖς, B ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς θεός, ἀλλ' οὐ δι' αἰνιγμάτων καὶ ἐκ μέρους, ἐποπτεύσομεν. Ἰουδαῖοι μὲν γὰρ τὰ ἡμέτερα προανεφώνησαν· ἡμεῖς δὲ τὰ οὐράνια προαναγγέλλομεν· ἐπειδήπερ ἡ μὲν σκηνὴ σύμβολον ἦν τῆς ἐκκλησίας· ἡ δὲ ἐκκλησία, τῶν οὐρανῶν. διὸ τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς σκηνῆς ἐν τύπῳ τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἔ- C φην, λαμβανομένης, χρὴ καὶ τὰ θυσιαστήρια σύνθημά τι τῶν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν πραγμάτων φέρειν, καὶ τὸ μὲν περικεχαλκωμένον ἀπεικάζεσθαι τῇ γερουσίᾳ καὶ τῷ περιβόλῳ τῶν χηρῶν· θεοῦ γάρ εἰσιν ἔμψυχος βωμὸς, εἰς ὃν ἀνακομίζονται σὺν μόσχοις καὶ τὰς δεκάτας, καὶ τὰ ἑκούσια θυσίαι τε- D λούμενα κυρίῳ· τὸ δὲ περίχρυσον θυσιαστήριον, ἔνδον ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἁγίων ἀνακείμενον, κατὰ πρόσωπον τοῦ μαρτυρίου, εἰς ὃ ἀπείρηται θυσίαν καὶ σπονδὴν ἀναφέρεσθαι, τοῖς ἐν παρθενίᾳ παραβλητέον,

A pune ſuſtinent. Iudæi porrò vmbram imaginis tertiam à veritate annunciarunt: nos verò imaginem ipſam vno gradu admotiorem veritati gerimus in iis, quæ diuino inſtituto in Eccleſiâ fiunt, illuſtre præferentes ſimulacrum conuerſationis gubernationiſque cæleſtis, cuius manifeſta ſpecies tantùm B poſt reſurrectionem in apertum conſpectum dabitur, quando iam facie ad faciem ſanctum Tabernaculum, ciuitatem cæleſtem, cuius artifex & conditor Deus eſt, non autem ampliùs in ænigmate & ex parte, videbimus. Nempe vt Iudæi res noſtras præſignificauerunt ſuis vmbris: ſic nos cæleſtia prænunciamus, eorum imagines C exhibentes: quandoquidem Tabernaculum quidem Eccleſiæ ſymbolum fuit, Eccleſia verò repræſentatio vitæ cæleſtis eſt. Quare cùm, vt diximus, Tabernaculum Eccleſiæ figura fuerit: videndum reſtat, quam Eccleſiæ partem propriè ſpectauerint altaria, quæ commemorauimus, duo. Ego per prius quidem ære D tectum, ſenilem chorum viduarum in ſacro ſepto degentium intellexerim. Dei enim ſpirans ara ſunt, ad quam paſſim conferuntur vituli, decimæ, & voluntariæ oblatæ, quæ in Domini ſacrificium cedunt. Inauratum autem altare, intus in ſanctis Sanctorum repoſitum, ante faciem teſtimonij, in quod prohibitum eſt ſacrificium & libationem ferre, ad eas quæ in ſtatu Virginitatis ſunt, videtur

referendum , quarum corpora
libidinoſæ omnis expertia pu-
tredinis immortali auro prote-
cta ſunt. Aurum duabus paſſim
commendatur dotibus : quòd
rubiginem non contrahat , &
quòd fulgore innato, radiorum
ſolis ſpeciem quamdam refer-
re videatur. Aptum in vtro-
que Virginitatis ſymbolum ,
nullas admittentis ſordes ac
maculas , & ſemper diuini
Verbi luce reſplendentis: pro-
ptereáque meritò intra ſacra
penetralia, proximè ſancta San-
ctorum, in conſpectu Patris im-
maculatis collocata manibus ,
incenſi ritu preces aſſiduas mit-
tit Domino, acceptas in odorem
ſuauitatis. Sicut & Ioannes ſi-
Apoc. 5. 8. gnificauit , incenſum quod in
phialis vigintiquatuor ſeniorum
erat , orationes Sanctorum eſſe
dicens. Hæc ribi de caſtitare ,
prout in promptu licuit , &
ego pro viribus, ô Arete, con-
fero.

A τῷ ἀκηράτῳ χρυσῷ τὰ ἄσπιλα
συνουσίας σώματα κατησφαλισ-
μένας. δύο γὰρ τὰ εἰς ἔπαινον
θρυλλοῦνται χρυσοῦ, ὅτι τε ἰὸν οὐ
παραδέχεται, καὶ τὴν χροιὰν ταῖς
ἡλίου μετρίως παραπλησιάζειν
φαντάζεται βολαῖς· σύμβολον δὲ
εἰκότως ἄρα τοῦτο τῆς ἁγνείας τῆς μὴ
προσιεμένης ὅλως κηλίδα καὶ σπῖ-
B λον, ἀλλὰ καὶ φωτὶ καταστραπτο-
μένης ἀεὶ τοῦ λόγου· καὶ ἔνδον
εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἔστηκε πλη-
σιαίτερον, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ πα-
τρὸς, ἀχράντοις χερσὶ, θυμιαμάτων
δίκην, τὰς προσευχὰς ἀναπεμ-
πάζουσα κυρίῳ, δεκτὰς εἰς ὀσμὴν
εὐωδίας· καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐμήνυ-
σε, τὰ θυμιάματα τὰ ἐν ταῖς φιά-
λαις τῶν εἰκοσιτεσσάρων πρεσβυτέ-
C ρων, προσευχὰς ἁγίων εἶναι φρά-
σας. Ταῦτά σοι, ὡς ἐκ τοῦ παραχρῆ-
μα, κἀγὼ κατὰ δύναμιν, ὑπὲρ
ἁγνείας, ὦ Ἀρετὴ, συμβάλλομαι.

AGATHA.

ORATIO VI.

HÆc locutâ Thalluſâ, refe-
rebat ab Arete Theopatra
ſceprro contactam Agatham :
háncque, ſimul ſenſit, exſurrexiſ-
ſe, & ſic reſpondiſſe. Cùm multa
fiducia tum perſuadēdi quod di-
cam, tum benè ac feliciter pero-
randi, ô Arete, ſuſcipiam prouin-
ciam quam imponis, te vtiq; ip-
ſâ in eius geſtione mihi affuturâ.

ΑΓΑΘΗ.

ΛΟΓΟΣ ϛʹ.

D ΕΙΠΟΥΣΗΣ δὲ ταῦτα
τῆς Θαλλούσης ἡ Θεοπά-
τρα ἔφη τῷ σκήπτρῳ τὴν Α-
ρετὴν ψαῦσαι τῆς Ἀγάθης· τὴν
δ' αἰσθομένην εὐθέως ἀναστῆναι,
καὶ ἀποκρίνασθαι· ὅτι μετὰ πολ-
λῆς εὐτολμίας, καὶ πειθοῦς, καὶ
τῆς τοῦ καλῶς εἰπεῖν ὑπολήψεως,
ὦ Ἀρετὴ, σοῦ παρομαρτούσης,
πειρά-

A πειράσομαι δὴ κἀγὼ κατὰ δύναμιν εἰς τὸ προκείμενον εἰσενέγκασθαί τι, κατ' ἐμαυτὴν μέντοι, καὶ οὐ πρὸς τὰ εἰρημένα. οὐ γὰρ ἂν δυναίμην ἐφάμιλλα τούτοις οὕτω ποικίλως καὶ λαμπρῶς ἀπειργασμένοις φιλοσοφεῖν· δόξω γὰρ ἀποφέρεσθαι ψόγον ἀβελτηρίας, εἰ τοῖς κατὰ σοφίαν ἐξισάζεσθαι κρείττοσι προσσπουδάζω. B εἰ οὖν ἀνέχεσθε καὶ τῶν ὅπως ἂν τευχθῇ ῥητορευόντων, ἐπιχειρῶ λέγειν, οὐδὲν προθυμίας καθυφειμένη· ἀρκτέον δὲ ἐντεῦθεν.

Ἀμήχανον, ὦ παρθένοι, κάλλος, καὶ συγγενὲς τῇ σοφίᾳ, καὶ πρόσφορον, ἅπαντες εἰς τὸν κόσμον κεκτημένοι τοῦτον ἀφικνούμεθα· C ἀπηκριβῶνται γὰρ αἱ ψυχαὶ τῷ γεννήσαντι τότε μάλιστα καὶ πλασαμένῳ, ὁπότε τὴν καθ' ὁμοίωσιν ἰδέαν ἄχραντον ἐκλάμπουσι, καὶ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ὄψεως ἐκείνης, D πρὸς ἣν ἀφορῶν ὁ θεὸς, ἀθάνατον μορφὴν καὶ ἀνώλεθρον ἐχούσας αὐτὰς ἀπειργάζετο, τοιαῦται διαμένουσι. τὸ γὰρ ἀγέννητον κάλλος καὶ ἀσώματον, καὶ μήτε ἀρχόμενον, μήτε φθίνον, ἀλλ' ἄτρεπτον καὶ ἀγήρω, καὶ ἀπροσδεὲς, αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ καὶ εἰς αὐτὸ φῶς ἐν ἀφράστοις καὶ ἀπροσίτοις ἀναπαυόμενον ἐξουσίαις, περιουσίᾳ πάντα

A Conabor, inquam, & ego ad argumẽti propoſiti tractationem conferre aliquid, accommodatum illud quidem potius ad captum tenuitatis meæ, quàm debitâ proportione reſpondens iis quæ iam ab aliis perorata ſunt. Non enim poſſem comparabilia iis adeò variè ac ſplendidè elaboratis diſputare. Et ſtultitiæ B profectò notam in me attractatura mihi videor, ſi ad id connitar, cóque inſiliam, vt ad eorum ęqualitatem dicendi laude pertigiſſe iudicer, qui ſapientiâ præſtant. Si quis eſt igitur apud vos dicendi locus iis, qui mediocri & vulgari dicendi facultate inſtructi ſunt: dicere aggredior, nihil quod ad cauſam hanc fa- C ciat, ſtudij ac diligentiæ prætermittens. Incipiam autem hinc.

Incomparabili, ô Virgines, cognatáque atque affini ſapientiæ inſignitæ formâ in mundum venimus. Exactè enim li- D neamenta referunt, eius qui creauit & formauit eas, animæ, tunc cùm eius exemplaris puriſſimi ad quod intuens Deus in immortalem eas naturam edidit, ſplendore mirabili circumfuſæ, pulchritudinem illam intaminatam obtinent, quam ortu primo acceperunt ab autoris manu. Ingenitum enim & incorporeum pulcrum, & neque incipiens, neque deſinens, ſed immutabile, ſenij expers, defectu laborans nullo, ipſe in ſeipſo, & in ipſum lumen in ineffabilibus & inacceſſibilibus requieſcens poteſtatibus, abundantiâ omnia

complectens, & creans, & immutans, fabricauit ad imaginem imaginis ſuæ animam: quæ inde rationalis & immortalis, ad imaginem quippe condita vnigeniti, vt dixi, incomparabilem habet pulcritudinem. Quare ſpiritualia nequitiæ depereunt eam, & quò illa potiantur, inſidias ſtruunt: polluere ſumma vi conantia Deiformem eius illam & amabiliſſimam ſpeciem. Vti & Propheta Ieremias indicat, exprobrans Ieruſalem: *Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere in conſpectu amatorum tuorum.* De ea loquens, quæ ſeipſam proſtituit aduerſariis poteſtatibus in contaminationem. Amatores enim ſunt diabolus, & angeli eius, rationalem noſtram & perſpicacem intelligentiæ pulcritudinem polluere & inquinare ſui commiſtione machinantes, & adulteri eſſe cupientes omnis Deo deſponſatæ animæ. Si ergo inuiolatam cuſtodiat quis & immaculatam iſtam pulcritudinem, omnino talem qualem qui condidit & expinxit ipſam, delineauit, æternam & intelligentem imitans naturam cuius & character eſt homo, & expreſſa effigies, factus velut ſimulacrum pulcherrimum & ſacrum: hinc tranſlatus in Beatorum ciuitatem cælos, ibi velut in templo ad perpetuam moram collocabitur. Incontaminata porrò noſtra pulcritu-

Ier. 3. 3.

A περιέχων, καὶ κτίζων, καὶ μετασχηματίζων, ἐτεκτήνατο κατ' εἰκόνα τῆς εἰκόνος ἑαυτοῦ τὴν ψυχήν. διὸ καὶ λογικὴ καὶ ἀθάνατός ἐστι· κατ' εἰκόνα γὰρ δημιουργηθεῖσα τοῦ μονογενοῦς, ὡς ἔφην, ἀνυπέρβλητον ἔχει κάλλος· διὸ δὴ καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ἐρῶσιν αὐτῆς, καὶ ἐφεδρεύουσι, χρᾶναι βιαζόμενα τὴν B θεοείκελον αὐτῆς ἐκείνην καὶ ἐπέραστον ἰδέαν· ὥσπερ δὴ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας παρίστησιν, ὀνειδίζων Ἱερουσαλήμ· ὄψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας ἀπέναντι τῶν ἐραστῶν σου· τὴν παραδοῦσαν ἑαυτὴν ταῖς ἀντικειμέναις δυνάμεσιν εἰς βεβήλωσιν, λέγων. ἐρασταὶ γάρ εἰσιν ὁ διάβολος, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν C ἄγγελοι, οἱ τὸ λογικὸν ἡμῶν καὶ διορατικὸν τῆς φρονήσεως κάλλος μιαίνειν καὶ μολύνειν τῇ ἑαυτῶν ἐπιμιξίᾳ τεχναζόμενοι, καὶ μοιχοὶ γενέσθαι πάσης τῆς τῷ κυρίῳ νενυμφευμένης ἐπιθυμοῦντες ψυχῆς. ἐὰν οὖν ἀμόλυντον τοῦτο τηρήσῃ τις τὸ κάλλος καὶ ἀσινὲς, καὶ τοιοῦτον, ὁποῖον αὐτὸς ὁ συστησάμε- D νος αὐτὸ καὶ ζωγραφήσας ἀπετύπωσε, τὴν αἰώνιον ἀπομιμησάμενος φύσιν καὶ νοητὴν, ἧς καὶ χαρακτήρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀπεικόνισμα, γεγονὼς οἷον ἄγαλμά τι περικαλλέστατον καὶ ἱερόν· ἐντεῦθεν μετενεχθεὶς εἰς τὴν μακάρων πόλιν τὸν οὐρανοὺς, ὥσπερ ἐν ναῷ κατοικισθήσεται· ἄχραντον γὰρ τὸ κάλ-

λος ἡμῶν ἄριστα τότε τηρεῖται καὶ ἀσφαλῶς, ὁπότ' ἂν παρθενίᾳ σκεπόμενον, ὑπὸ τοῦ καύσωνος ἔξωθεν μὴ μελαίνηται τῆς φθορᾶς, ἀλλ' αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ μένον δικαιοσύνῃ κοσμῆται, νυμφαγωγούμενον τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ· ὃν τρόπον δὴ καὶ αὐτὸς εἰσηγεῖται, χρῆναι παραινῶν ὥσπερ ἐν λαμπάσι, ταῖς σφετέραις σαρξὶ, τὸ φῶς ἀνακαίεσθαι τῆς ἁγνείας· ἐπειδήπερ ὁ τῶν δέκα παρθένων ἀριθμὸς, τὰς εἰς Χριστὸν πεπιστευκυίας ἀριθμεῖσθαι βούλεται ψυχὰς, τῷ δέκα, τὴν ἀπευθύνουσαν μόνην ὁδὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀποτυπούμενος. ἀλλ' αἱ μὲν πέντε ἔμφρονες ἐτύγχανον ἄρα καὶ σοφαί· αἱ δὲ πέντε μωραὶ καὶ ἄσοφοί τινες· οὐ γὰρ ἐπρομηθεύσαντο ἐλαίου σφῶν τὰ ἀγγεῖα πλήρη παρασκευάσαι, δικαιοσύνης ἀπομείνασαι κεναί· αἰνίσσεται γὰρ διὰ τούτων τὰς ἐπὶ πέρατα παρθενίας ἐπισπερχομένας ἐλθεῖν, καὶ πάντα εἰς τὸ πληρωθῆναι συντείνοντα τὸν ἔρωτα τοῦτον κοσμίως δρώσας καὶ σωφρόνως· καὶ τὰς ἐπαγγελλομένας μὲν καὶ σεμνυνομένας τοῦτο σκοπεῖν, ὀλιγωρούσας δὲ καὶ ἡττωμένας τοῦ κόσμου ταῖς ἐξαλλαγαῖς, καὶ ὥσπερ σκιαγραφούσας μᾶλλον εἴδωλον ἀρετῆς, ἢ αὐτὴν ἐργαζομένας ἔμπνουν τὴν ἀλήθειαν. τὸ γὰρ λεγόμενον, ὡμοιῶσθαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες ἐλα-

A do, tunc optimè cuſtoditur & ſecurè, quando à Virginitate protecta, ab exteriori corruptionis æſtu infuſcata non fuerit, ſed ipſa in ſeipſâ permanens, ornatu compta iuſtitiæ, in ſponſam acceſſerit Filio Dei: quemadmodum ipſe inſinuat, oportere admonens in noſtris corporibus velut in lampadibus, lucem accendi caſtitatis.
B ſiquidem decem Virginum numerus, multitudinem exprimit credentium in Chriſtum animarum, denarij notâ numeri rectam in cœlos viam, quæ vna ſolùm eſt, efformans. Verùm earum quinque cordatæ ac ſapientes erant: quinque autem ſtultæ ac fatuæ. Non enim prouiderunt
C ſibi oleum, quo implerent vaſa ſua, iuſtitiâ vacuæ manentes. Per has enim, deſignat eas, quæ ſtrenuè currunt vt ad Virginitatis regionem perueniant, & quæ ad hunc amorem explendum attinent, honeſtè ac ſobriè peragunt omnia: & eas, quæ id ſpectare ſe vnum, cóque gloriari, palam præ ſe ferunt, remit-
D tunt verò poſtea diligentiam, & ſuperari ſe ſinunt viciſſitudinibus mundi; ac quaſi virtutis ſimulacrum primis ſolùm & rudibus lineamentis deformant; non autem viuam ipſam ſpirantémque in ſe ipſis elaborant. Quod enim dicitur ſimile eſſe regnum cælorum decem Virginibus, quæ accepe-

runt lampades ſuas & exierunt obuiam ſponſo, ſignificat eandem ab omnibus propoſiti ac profeſſionis viam electam, deſignatam per literam, Ī, denarij numeri indicem. Dederunt enim pariter ſe ſe omnes in ſocietatem vnius quaſi peregrinationis, eundem profitentes ſe ſcopum ſequi, ideóque dicuntur decem, quòd idem vltrò vniuerſæ vitæ genus ſectámque ſuſceperint. Non verò pariter etiam omnes exierunt in occurſum ſponſi. Nam earum quidem aliquæ alimentum in tantâ copiâ quanta in longum poſt tempus ſuperaret, largè ac prouidè ſuggeſſerant ſuis lampadibus oleo flammam alentibus: aliæ verò neglexerunt futuri curam, in præſens conſulere contentæ. Quare in pares numeros denario diuiſo, in quinarios ſeparantur duos: quòd videlicet quinque ſenſus, quos plerique ſapientiæ portas appellarunt, puras & virgines à peccatis hæ quidem ſeruauerunt; illæ verò contra magno numero iniuſtorum operum corruperunt, fermentantes eos malitiâ. Temperantes enim & velut continentes à iuſtitiâ, feraces fuerunt delictorum. vnde & contigit diuinis eas ſeptis meritò excluſas eiici. Nam ſenſuum ea vis eſt, vt ſiue rectè agimus, ſiue peccamus, ex æquo tam bona quàm praua opera in effectum perduci ſine ipſis nequeant. Et vt Thalluſa dixit oculorum Virginitatem eſ-

A βον τὰς λαμπάδας αὐτῶν, καὶ ἐξῆλθον ἀπαντήσουσαι τῷ νυμφίῳ, σημαίνειν βούλεται τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐπανῃρημένην διὰ τὴν ἔμφασιν τοῦ Ī στοιχείου. ἐστείλαντο μὲν γὰρ αἱ παραπλησίως ἑαυτὰς εἰς τοῦτο καθομολογήσασαι, καὶ ταύτῃ κικλήσκονται δέκα, ἐπειδὴ τὴν αὐτήν, B ὡς ἔφην, εἵλοντο πρόθεσιν, οὐκέτι δὲ ὁμοίως ἐξῆλθον ὑπαντήσουσαι τῷ νυμφίῳ· αἱ μὲν γὰρ ἐφόδιον ἄφθονον καὶ εἰσαῦθις ἐπορίσαντο ταῖς ἐλαιοθρέπτοις λαμπάσιν· αἱ δὲ κατερραθυμηκυῖαι, τοῦ παρόντος μόνον ἐπιμεληθεῖσαι. διὸ δὴ καὶ ἰσάριθμοι πρὸς πέντε διαιροῦνται, ἐπειδήπερ τὰς πέντε αἰσθήσεις, αἱ C μὲν αὐτῶν ἐφυλάξαντο καθαράς, καὶ παρθένους ἁμαρτημάτων, ἃς οἱ πλεῖστοι σοφίας προσηγόρευσαν πύλας· αἱ δὲ τοὐναντίον πλήθεσιν ἀδικημάτων ἐλωβήσαντο, φυράσασαι κακίᾳ· ἐγκρατευσάμεναι γὰρ καὶ ἁγνεύσασαι δικαιοσύνης, εὐφόρησαν μᾶλλον παραπτώμασιν, ἐξ D οὗ δὴ καὶ συνέβη τῶν θείων ἔξω περιβόλων ἀποκλεισθείσας ἀπαγορευθῆναι· εἴτε γὰρ κατορθοῦμεν, εἴτε πλημμελοῦμεν, διὰ τούτων ἑκάτερα καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα κρατύνεται, καὶ τὰ κακοπραγήματα· καὶ ὥσπερ ἡ Θάλλουσα καὶ ὀφθαλμῶν ἔφη, καὶ ὤτων ἀ-

γείαν ἐστὶ καὶ γλώσσης, καὶ τῶν λοιπῶν A
καθεξῆς αἰσθητηρίων· οὕτω δὴ καὶ
ἐνταῦθα τὴν πίστιν ἄσυλον ἡ φυλα-
ξαμένη τῶν πέντε διόδων τῆς ἀρετῆς,
ὁράσεως, γεύσεως, ὀσφρήσεως,
ἁφῆς τε, καὶ ἀκοῆς, πέντε προσαγο-
ρεύεται παρθένοι, διὰ τὸ τὰς πέντε
τῆς αἰσθήσεως ἁγνὰς ἀποκαταστῆσαι
τῷ Χριστῷ φαντασίας, ἀφ' ἑκά-
στης αὐτῶν οἷα λαμπτὴρ τὴν ὁσιό- B
τητα λάμπουσα διαυγῶς. ἡ γὰρ πεν-
τάφωτος ἡμῶν ὡς ἀληθῶς λαμ-
πὰς ἡ σάρξ ἐστιν, ἣν ἡ ψυχὴ βα-
στάζουσα δᾳδὸς δίκην, τῷ νυμφίῳ
παρίσταται Χριστῷ τῇ ἡμέρᾳ τῆς
ἀναστάσεως παραφαίνουσα διὰ πα-
σῶν τῶν αἰσθήσεων διεκθρώσκουσαν
λαμπρὰν τὴν πίστιν, καθὼς αὐτὸς
ἐδίδαξεν εἰπών· πῦρ ἦλθον βα- C
λεῖν εἰς τὴν γῆν καὶ τί ἤθελον εἰ εἴδη
ἀνήφθη; γῆν ἡμῶν τὰ σκηνώμα-
τα φράσας εἰς ἃ ἐβούλετο ταχέως
ἀναφθῆναι τὴν ὀξυκίνητον τῆς διδα-
σκαλίας αὐτοῦ καὶ διάπυρον πρᾶ-
ξιν· τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ
δικαιοσύνῃ παραβλητέον. ἀνομ-
βρούσης γὰρ ταῦτα τῆς ψυχῆς ἀφθό-
νως, καὶ ἐπιχεούσης τῷ σώματι, εἰς ὕ- D
ψος ἀναφλέγεται τῆς ἀρετῆς ἄσβεστον
τὸ φῶς, ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων
ἐκλάμπον τὰς πράξεις τὰς κα-
λάς, ὥστε δοξασθῆναι τὸν πατέ-
ρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τοιοῦτον ἔ-
λαιον ἄρα κἀκεῖνοι προσέφερον
ἐν τῷ Λευιτικῷ, ἄτρυγον ἔλαιον,
καθαρὸν, κεκομμένον, καῦ-

ſe quandam, item aurium, & linguæ, reliquorúmque conſequenter ſenſuum: ita & hîc quæ fidem inuiolatam ſeruauerit quinque meatuum virtutis, viſûs, guſtûs, odoratûs, tactûs, & auditûs, vna licèt, quinque Virgines nuncupatur, quòd per quinque quaſi foramina quinque ſenſuum, intus conceptam ſanctitatis lucem cuibrans, ſplendidam & Chriſto iucundam exhibeat ſpeciem quintuplicium quaſi radiorum. Lucerna ſcilicet & lampas velut quædam quinque micans luminibus, caro noſtra eſt: quam geſtans anima velut facem ſponſo præfert Chriſto, in die reſurrectionis magnificè oſtentans fulgurantem ex cunctis ſenſibus ſplendidam fidem. Sicut ipſe docuit dicens: *ignem veni mittere in terram: & quid volo niſi vt accendatur?* Terram corpora noſtra appellans, intra quæ vult celeriter accendi, citò mobilem doctrinæ eius & inflammatam operationem. Olei autem ſymbolo ſapientiam & iuſtitiam deſignari intelligendum eſt. Nam hæc dum largè ſuppeditat anima & affundit corpori, altè inflammatum aſſurgit inextinguibile virtutis lumen, oſtendens coram hominibus opera bona, vt glorificetur Pater qui eſt in cælis. Tale videlicet oleum & illi offerebant in Leuitico, *defæcatum oleum, purum, expreſſum, vt ar-* Leu.24.2.

deat lucerna extra velum ante A *Dominum*. Sed illis quidem breuiſſimum lumen mandatum erat curare à veſperâ ad mane. Quare candelabrum ipſorum, quod alebatur operibus & fide populi, rectè videtur poſſe comparari ſermoni prophetico, liberam profitendæ caſtitatis fiduciam oſtentanti. Templum verò in quo candelabrum lucebat, B benè refertur ad funiculum hereditatis. Siquidem candelabrum in vna ſolùm domo lucere poteſt. Ante diem igitur oportebat hoc accendi candelabrum. *Accendent* enim *illud* ait *vſque mane*. hoc eſt vſque ad aduentum Chriſti: quoniam ſole Virginitatis & iuſtitiæ iam exorto, non eſt opus candelabro. Quanto igitur C tempore populus ille congeſſit alimenta flammæ candelabri huius, ſuppeditans oleum per opera, lampas ipſis caſtitatis extincta non eſt: ſed erat lucens ſemper, & reſplendens, [a] in funiculo hereditatis. quando verò defecit oleum, à fide ipſis in petulantiam verſis, candelabrum prorſus lucere deſiit. Per iſtam D verò noctem reſplenduerunt continuâ ſucceſſione productæ lampades Virginum, cælitus mundo velut ſalutarem lucem incorruptionem inferentium. Suppeditare igitur & nunc continuè oportet defæcatum oleum bonorum operum, & prudentiæ, ab omni

[a] *hoc eſt, in populo Hebræo.*

A σαι λύχνος ἔξω τοῦ καταπετάσματος ἔναντι κυρίου· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν βραχύτατον φῶς προσετέτακτο θεραπεύειν ἀφ' ἑσπέρας εἰς ἕω· ὁ γάρ τοι λύχνος αὐτῶν ἔοικεν εἰκάζεσθαι τῷ λόγῳ τῷ προφητικῷ, τὸν ἐπὶ σωφροσύνην φαίνοντι παῤῥησίαν, τρεφόμενος ἀπὸ τῶν πράξεων καὶ τῆς πίστεως τοῦ B λαοῦ· ὁ δὲ ναὸς τῷ σχοινίσματι τῆς κληρονομίας. ἐπειδήπερ λύχνος περὶ οἶκον ἕνα μόνος δύναται φαίνειν· πρὸ τῆς ἡμέρας οὖν ἐχρῆν τοῦτον καίεσθαι τὸν λύχνον· καύσουσι γὰρ αὐτόν, φησι, ἕως πρωΐ, τουτέστιν, ἕως παρουσίας τοῦ Χριστοῦ· ὅτι τοῦ ἡλίου τῆς ἁγνείας ἀνατείλαντος, καὶ τῆς δικαιοσύνης, οὐ χρεία λύχνου· ὅ- C σον μὲν οὖν ὁ λαὸς ἐκεῖνος χρόνον ἀπεθησαύρισε τὰ τρέφοντα τὸν λύχνον, ἐπιχορηγῶν τὸ ἔλαιον διὰ τῶν ἔργων, ὁ λύχνος αὐτοῖς οὐκ ἔσβεστο τῆς σωφροσύνης, ἀλλ' ἦν φαινόμενος ἀεί, καὶ λάμπων ἐν τῷ σχοινίσματι τῆς κληρονομίας· ὅτε δὲ ἐπέλιπε τὸ ἔλαιον, ἀπὸ τῆς πίστεως εἰς ἀκολασίαν αὐτῶν ἐκτρα- D πελιζομένων, ὁ λύχνος ἄρδην ἀπεσβέσθη· ἵνα δὴ πάλιν ἐξαστράψωσι τὰς λαμπάδας ἐπαλλήλοις διαδοχαῖς, ἄνωθεν αἱ παρθένοι τῷ κόσμῳ πυρσεύουσαι τὴν ἀφθαρσίαν· χορηγητέον οὖν δὴ τὸ ἄτρυγον ἔλαιον, καὶ νῦν, τῶν καλῶν ἔργων ἀδεῶς, καὶ τῆς συνέσεως, πάσης

κάτω βρεθούσης ἀφυλισμένον A φθορᾶς· ἵνα μὴ χρονίσαντος τοῦ νυμφίου, σβεσθῶσιν ὁμοίως καὶ ἡμῶν αἱ λαμπάδες· ὁ γάρ τοι χρονισμός ἐστι τὸ περὶ τῆς παρουσίας διάστημα τοῦ Χριστοῦ· ὁ δὲ νυσταγμὸς καὶ ἡ κοίμησις τῶν παρθένων, ἡ ἔξοδος ἀπὸ τοῦ βίου· τὸ δὲ μεσονύκτιον, ἡ βασιλεία τοῦ ἀντιχρίστου, καθ᾽ ἣν ὁ ὀλοθρευτὴς ἄγγελος ἐπιπορεύεται τὰς οἰ- B κίας· ἡ δὲ κραυγή, ἡ γενομένη καὶ λέγουσα, ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ· ἐστὶν ἡ φωνὴ ἡ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν, καὶ ἡ σάλπιγξ· ὁπότε πάντων ἐξαναστάντων αὐτοῖς οἱ ἅγιοι τῶν σωμάτων, ἐπὶ νεφελῶν ὀχήσονται εἰς τὴν ἀπάντησιν ἁρπασθέντες τοῦ κυρίου. προσεκτέον γάρ, ὅτι μετὰ τὴν κραυγὴν ἐγη- C γέρθαι πάσας ἔφη τὰς παρθένους ὁ λόγος, τουτέστι μετὰ τὴν ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐνεχθεῖσαν βοήν, ἀναστήσεσθαι τοὺς νεκρούς· ὥς που καὶ Παῦλος παρεγγυᾷ, ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος, λέγων, ἐν κελεύματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ᾽ οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, τουτ- D έστι τὰ σκηνώματα, ἐνεκρώθησαν γὰρ ἀπαμφιασθέντα τῶν ψυχῶν· ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα, τὰς ψυχὰς λέγων· ἡμεῖς γὰρ κυρίως οἱ ζῶντες ἐσμὲν αἱ ψυχαί, αἵτινες μετὰ τῶν σωμάτων ἀπειληφυῖαι ταῦτα, ἐν νεφέλαις ἀπαντησόμεθα, τὰς λαμπάδας φέρουσαι κεκοσμημένας οὐκ ἀλλοτρίῳ καὶ κοσμικῷ κόσμῳ τινί, ἀλλὰ τῷ φρονή-

deorſum grauante purgatum corruptione: ne moram faciente ſponſo extinguantur ſimiliter & noſtræ lampades. Mora videlicet ſponſi, eſt ſpatium quod hinc ad Aduentum Chriſti vltimum intercedit. Dormitatio verò & ſomnus Virginum, exitus è vitâ. Nox autem media, regnum Antichriſti, quando exterminator Angelus tranſibit per domos. Clamor verò: *Ecce ſponſus venit exite obuiam ei*, eſt vox de cælis, & tuba, quando ſanctis omnibus ſua corpora reſuſcitata recipientibus, vniuerſi pariter nubibus inuehentur in occurſum rapti Domini. Obſeruandum enim eſt, poſt clamorem exurrexiſſe dici omnes Virgines: hoc eſt, poſt vocem è cælis demiſſam reſurrecturos mortuos: quemadmodum & Paulus tradit: *Ipſe Dominus*, inquiens, *in iuſſu & in voce Archangeli, & in tubâ Dei deſcendet de cælo: & mortui qui in Chriſto ſunt reſurgent primi*: hoc eſt corpora: mortem enim illa ſubierunt, amiſſis animabus. *Deinde nos qui viuimus, ſimul rapiemur cum illis*. Animas ſignificans. Nos enim qui propriè viuimus, ſumus Animæ, quæ cum corporibus, iis reſumptis, in nubibus occurremus, lampadas ferentes ornatas non alieno & mundano quopiam ornatu, ſed pruden-

1. ad Theſ. 4.16.

tiæ & caſtitatis, aſtrorum ritu latè iubar vibrantium, æthereo ſplendore pleniſſimum. Hæc noſtrorum, ô pulcræ Virgines, orgia myſteriorum ſunt. Hæc illotum, quæ in Virginitatis operto celebrantur, arcanæ cerimoniæ ſacrorum. Ea præmia immaculatorum certaminum caſtitatis. Deſponſor Verbo, & æternam incorruptionis dotem accipio coronam & diuitias à Patre, & per ſæcula triumphum duco ſplendidis & immarceſcibilibus ſapientiæ floribus coronata. Choreas ago cum palmam ferente Chriſto per cælum, circa principio carentem & ab omni exitio ſecurum Regem, inacceſſibilium facta luminum lucifera. Canto nouum in ſodalium cœtu meatum canticum Archangelorum, nouam gratiam enuncians Eccleſiæ. Sequi enim Dominum ſemper multitudinem Virginum, & vbicumque fuerit verbum beatos ſuos ab illis frequentari cœtus, vnus ex ipſis Ioannes clamat: arcanè id in centum quadraginta quatuor millium mentione ſignificans. Ite ergo, ô recentium ſeculorum felix ac florens Virginum corona: ite, vaſa implete veſtra iuſtitiâ. Hora enim ecce eſt exurgendi, & occurrendi ſponſo. Ite, blanditias vitæ pellaces, & illecebroſa incantamenta circumagentia, peruertentiáque animas, aure ſurdâ prætergreſſæ.

A σεως καὶ σωφροσύνης ἀστέρων δίκην ἀποστιλβόντων σέλας, αὐγῆς αἰθερίου πεπληρωμένον. ταῦτα τῶν ἡμετέρων, ὦ καλλιπάρθενοι, τὰ ὄργια μυστηρίων· αὗται τῶν ἐν παρθενίᾳ μυσταγωγηθέντων αἱ τελεταί· ταῦτα τὰ ἐπίχειρα τῶν ἀμιάντων ἄθλων τῆς σωφροσύνης· νυμφεύομαι τῷ λόγῳ, καὶ τὸν αἰ-
B διον τῆς ἀφθαρσίας προῖκα λαμβάνω στέφανον, καὶ πλοῦτον, παρὰ τοῦ πατρός· καὶ ἐν τοῖς αἰῶσι στεφανηφοροῦσα πομπεύω λαμπροῖς καὶ ἀμαράντοις τῆς σοφίας τοῖς ἄνθεσι· συγχορεύω βραβεύοντι τῷ Χριστῷ κατ' οὐρανὸν, ἀμφὶ τὸν ἄναρχον καὶ ἀνώλεθρον βασιλέα· ἀδύτων γέγονα λαμπαδηφόρος φώτων,
C καὶ ἐφυμνῶ τὸ καινὸν μετὰ τῆς ὁμηγύρεως ᾆσμα τῶν ἀρχαγγέλων, τὴν καινὴν χάριν ἐξαγγέλλουσα τῆς ἐκκλησίας· συνέπεσθαι γὰρ ἀεὶ τὸν ὅμιλον τῶν παρθένων τῷ κυρίῳ, καὶ συνθιασωτεύειν ἔνθα ἂν εἴη, λόγος ἠχεῖ. τούτων εἷς Ἰωάννης, καὶ ἐν τῇ τῶν ἑκατὸν χιλιάδων καὶ τεσσαρά-
D κοντα καὶ τεσσάρων αἰνίσσεται μνήμῃ. ἴτε οὖν, ὦ νεολαία τῶν καινῶν αἰώνων· ἴτε, ἀγγεῖα πληρώσατε σφῶν δικαιοσύνης· ὥρα γὰρ λοιπὸν ἐξεγείρεσθαι, καὶ ὑπαντιάζειν τῷ νυμφίῳ· ἴτε, τὰς ἴυγγας, καὶ τὰ θέλγητρα κωφῶς παραμείψασαι τοῦ βίου, τὰ περιδινοῦντα καὶ γοητεύοντα τὰς ψυχάς·

τεύξεσθε

A τεύξεσθε γὰρ τῶν ἐπαγγελμάτων, ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρας ζωᾶς δείξαντα κέλευθον. Σοὶ τόνδε προφητείαις πλεκτὸν στέφανον ἐκ τῶν προφητικῶν λειμώνων, ὦ Ἀρετή, κἀγὼ κοσμήσασα προσφέρω.

Conſequemini profectò quæ promiſſa ſunt vobis.

Hoc per eum, qui monſtrat iter mihi, iuro, ſalutis.

Hanc tibi Prophetiis textam coronam, ex propheticis collectam pratis, ô Arete, & ego à me concinnatam offero.

ΠΡΟΚΙΛΛΑ. B
ΛΟΓΟΣ ζ΄.

ΔΙΑΠΕΡΑΝΑΜΕΝΗΣ οὖν ἄρτι καὶ Ἀγάθης, ἔφη, τὸν λόγον, καὶ εὐδοκιμησάσης ἐφ' οἷς ἐσηγόρησε, πάλιν ἡ Ἀρετὴ τὴν Προκίλλαν ἐκέλευσε λέγειν. ἡ δὲ ἀναστᾶσα καὶ ἔμπροσθεν παρελθοῦσα τῆς κλισιάδος, ἔλεξε τοιάδε. C

Ἀποῤῥαθυμεῖν καὶ μετὰ τοσούτοις οὐ θέμις μοι λόγοις, ὦ Ἀρετή, ἀναμφισβητήτως πεπιστευκυίᾳ τῇ πολυποικίλῳ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ, πλουσίως ἐχούσῃ διδόναι, καὶ διαφόρως, ὅπῃ βούλεται· καὶ γὰρ πελάγιοι πλωτῆρές φασι, φέρεσθαι μὲν τοῖς ναυτιλλομένοις τὸ αὐτὸ πνεῦμα· ἄλλους δὲ τὰ περὶ τὸν D πλοῦν ἀλλοίως αὐτῶν μεταχειριζομένους, οὐκ εἰς τὴν αὐτὴν εἰσορμίσασθαι σπεύδειν· οἷς μὲν γὰρ τὸ πνεῦμα κατὰ πρύμνης οὔριον ἵσταται· τοῖς δὲ καὶ ἐξ ἐγκαρσίων φέρει· καὶ ὅμως ἑκατέροις ὁ πλοῦς ἀνύεται ῥᾷστα.

PROCILLA.
ORATIO VII.

VBI ſic optimè Agatha perorasset, & magnam vniuerſi conſeſſus laudem tuliſſet, Arete Procillam iuſſit dicere. Illa verò ſurgens, & ante oſtium tabernaculi progreſſa, in hunc modum locuta eſt.

Cunctari me, & ad dicendum pigram eſſe, etiam poſt tot taléſq; ſermones, nefas, ô Arete, ſit; vtique fretam non fruſtra ſperando auxilio multiformis ſapientiæ Dei, pronam in promptu habentis facultatem communicandæ ſui copioſè ac variè cuicunque vult. Aiunt enim qui maritimarum nauigationum experientiam habent, aſpirare quidem nauigantibus vnum eundémque ventum: horum verò alios aliter nauigationem ſuam regentes, non eandem in regionem vt appellant contendere. Nempe aliis à puppi ferens in directum afflat aura; alios à latere licèt impellens, tamen obliquatis ſcitè velis prouehit: vtriſque eiuſdem ope curſum facilè peragentibus.

Quo exemplo nobis quoque varias quaſi diſſerendi regiones de vno argumento ſequentibus idem vnus intelligens, Sanctus, Vnicus, à paternis ſuperne leniter aſpirans theſauris ſapientiæ Spiritus, afflabit omnibus ſuaue ſibilantem & rectâ ferentem auram intelligẽtiæ, quæ dirigendo ſine labore orationis curſui ſufficiat. Ego meæ, tali fiduciâ inchoandæ, moram nullam facio. Vnus is demum verus, ac grauis laudandi modus eſt, ô Virgines, quando laudans & re quæ laudatur, & cæteris quæ laudantur omnibus, longè præſtantiorem ſuæ laudationis teſtem exhibet. Inde ſiquidem clarè licet intelligere, neque ad gratiam, neque ex neceſſitate, neque iuxta incertam opinionem vulgi, laudationem eſſe compoſitam: ſed exactum ad veritatem continere, miniméque ſuſpectum de adulatione iudicium. Enimuero qui de Filio Dei, iam tum ante ſæcula exiſtente, pleniùs ac diſertiùs Prophetæ Apoſtolíque diſputarunt, & diuinam eius præ cæteris hominibus naturam demonſtrarunt, non vtique Angelos autores eorum quæ illi tribuebant laudum allegarunt: ſed ex ipsâ protinus vnde apta pendent omnia dictis ſuis autoritatem arceſſiuerunt. Decebat enim vt omnibus, poſt Patrem, aliis maior, eo teſte vteretur, qui ſolus ipſo maior eſt. Et ego eorum quæ magnificè de Virginitate ſplendidéque dictura ſum, non homines producam autores, ſed eum cui

A ἀτὰρ δὴ καὶ τὸ τῆς σοφίας νοερὸν πνεῦμα, καὶ ἅγιον, καὶ μονογενὲς, ἀπὸ τῶν πατρῴων ἄνωθεν πρᾳέως καταπνεόμενον θησαυρῶν, πάσαις ἡμῖν λιγυρὸν οὖρον πνεῦσαν γνώσεως, ἐπαρκέσει τὸν δρόμον ἀλύπως ἀπευθῦναι τῶν λόγων· ἐμοὶ γὰρ καιρὸς B ἤδη λέγειν· εἷς τρόπος ἀληθὴς ἐπαίνων οὗτός ἐστιν, ὦ Παρθένοι, καὶ σεμνὸς, ὁπόταν ὁ ἐπαινῶν, τοῦ ἐπαινουμένου, καὶ τῶν ἐπαινουμένων ἁπάντων κρείττονα παρέχῃ μάρτυρα· πάρεστι γὰρ ἐντεῦθεν μαθεῖν ἀκριβῶς, ὅτι μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης, μηδὲ κατὰ δόξαν, ἡ εὐφημία γίνε- C ται τῶν λόγων· ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν καὶ ἀθώπευτον κρίσιν. καὶ γὰρ οἱ πληρέστερον εἰσηγησάμενοι περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ πρὸ αἰώνων, προφῆται καὶ ἀπόστολοι, καὶ μᾶλλον αὐτὸν τῶν ἄλλων θεολογήσαντες ἀνθρώπων, οὐκ εἰς ἀγγελικὴν ἀνήγαγον αὐτῷ ῥῆσιν τοὺς ἐπαίνους, D ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ἀνημμένον πάντων τὸ κῦρος καὶ τὸ κράτος. ἦν γὰρ ἐμπρεπὲς, τὸν ἁπάντων μείζονα τῶν ἄλλων μετὰ τὸν πατέρα, μόνῳ τῷ ἑαυτοῦ μείζονι χρήσασθαι μάρτυρι. καὶ δὴ καὶ τῆς ἁγνείας οὐκ εἰς ἀνθρωπίνην ἀνοίσω κἀγὼ δόξαν τοὺς ἐπαίνους, ἀλλ' εἰς αὐτὸν

ῷ μέλομϐυ, καὶ ὃς τὸ πᾶν αἰτή-
ρηται, γεωργὸν αὐτῆς ἀποδεικνύ-
ουσα τοῦτον, καὶ ἐραστὴν τῆς ὥρας
ὄντα, καὶ ἀξιόχρεων μάρτυρα·
καὶ τοῦτο καὶ ἐν τῷ τῶν ᾀσμάτων
ᾄσματι παρέστησε διαθρῆσαι τῷ
βουλομένῳ φανερῶς, ἔνθα αὐ-
τὸς ὁ Χριστὸς τὰς ἐν παρθενίᾳ πα-
γίως καταγεγυμνασμένας ἐγκωμιά-
ζων, φησί· ὡς κρίνον ἐν μέσῳ
ἀκανθῶν, οὕτως ἡ πλησίον μου
ἐν μέσῳ τῶν θυγατέρων· κρίνῳ
παρεικάζων διὰ τὸ καθαρὸν, καὶ
εὔπνουν, καὶ ἡδὺ, καὶ ἱλαρὸν,
τὸ χάρισμα τῆς ἁγνείας· ἐαρινὸν
γὰρ ἡ ἁγνεία, καὶ ἐπανθοῦν ἁβρῶς
ἀεὶ λευκοῖς τοῖς κάλυξι τὴν ἀφ-
θαρσίαν· ὅθεν δὴ καὶ ἐρᾶν τοῦ
κάλλους τῆς ἀκμῆς αὐτῆς, ὁμολο-
γεῖν οὐκ ἐπαισχύνεται· ἐκαρδίωσας
ἡμᾶς, ἐν τοῖς ἑξῆς, ἀδελφή μου
νύμφη, λέγων, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς
ἑνὶ ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου, ἐν μιᾷ
ἐνθέματι τραχήλου σου, ὅτι ἐ-
καλλιώθησαν μαστοί σου, καὶ ὀσ-
μὴ ἱματίων σου ὑπὲρ πάντα τὰ
ἀρώματα· κηρίον ἀποστάζουσι χεί-
λη σου, νύμφη· μέλι καὶ γάλα
ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου, καὶ ὀσμὴ
ἱματίων σου ὡς ὀσμὴ λιβάνου. κῆ-
πος κεκλεισμένος ἀδελφή μου
νύμφη, κῆπος κεκλεισμένος, πη-
γὴ ἐσφραγισμένη· ταῦτα Χρι-
στὸς ταῖς ἐπὶ τέρατα παρθε-
νίας ἐλθούσαις τὰ ἐγκώμια ψάλ-
λει, πάσας ἑνὶ περιγράψας

A curæ ſumus, excellentiſſimum
rerum omnium Principem
Deum, à quo & Virginitatem
excoli, eiúſque ſpeciem ada-
mari demonſtrabo: eum, in-
quam, laudum Virginitatis ido-
neum vtique teſtem proferam.
Nam ſuam ea de re ſententiam
perſpicuè cuiuis cognoſcere
volenti declaratam expoſuit in
Cantico Canticorum, vbi Chri-
B ſtus ipſe animas in Virginitatis
propoſito conſtantes commen-
dans, ait: *Sicut lilium in medio*
ſpinarum, ſic proxima mea in Cant. 2.
medio filiarum. Lilio compa-
rans propter puritatem, fra-
grantiam, ſuauitatem, & hila-
ritatem recreantis oculos ſpe-
ciei, donum Virginitatis. Ver-
na quippe res Virginitas, mol-
liter efflореſcentibus & ſemper
C candidis exhalans calycibus in-
corruptionem. Vnde & ſe ama-
re formam iuuentutis eius fa-
teri non erubeſcit. *Vulneraſti*
cor in ſequentibus *ſoror mea*, Cant. 4. 9.
ſponſa, dicens, *vulneraſti cor*
meum in vno oculorum tuorum,
in vno ornamento colli tui. Quam
pulcræ ſunt mammæ tuæ: & o-
dor veſtimentorum tuorum ſu-
D *per omnia aromata. Fauum di-*
ſtillant labia tua, ſponſa, mel
& lac ſub linguâ tuâ, & odor
veſtimentorum tuorum ſicut o-
dor thuris. Hortus concluſus ſo-
ror mea ſponſa, hortus concluſus,
fons ſignatus. Hæc Chriſtus a-
nimabus, quæ ad Virginitatis
ſepta ſeſe receperunt, encomia
canit. Omnes vno circumſcri-

bens ſponſæ nomine, quoniam ſponſam coniũgi oportet ſponſo, & ab eo denominari, puramque & prorſus illibatam eſſe inſtar horti ſignati, vbi omnia cæleſtis fragrantiæ aromata naſcuntur, vt ſolus veniens ea carpat Chriſtus incorporeis germinantia ſatibus. Carnem quippe non curat Verbum: neque immortalis ſpiritualiſque naturæ corruptibilia illa deperit, manus, faciem, pedes, ſed immaterialis & ſpiritualis pulcritudinis aſpectu delectatur, florem vigorémve non attingens corporum. Conſiderate enim, ô Virgines, quando ab ipſo dicitur ſponſæ: *Vulneraſti cor meum in vno oculorum tuorum:* indicari perſpicacem prudentię oculum. Poſtquam ſcilicet illum homo interior deterſerit planéque mundauerit, vt liquidiùs intueatur veritatem. Duplicem enim eſſe videndi facultatem, animæ vnam, alteram corporis manifeſtum eſt cuiuis. Verùm eam quæ ad corpus pertinet, amari à ſe non profitetur Verbum: id reſeruans alteri, quæ per mẽtem exercetur. Propterea *in vno*, inquit, *oculorum tuorum vulneraſti cor meum.* quaſi diceret: intuitu Prudentiæ incitaſti cor noſtrum in amorẽ, fulgorem ab intus ſplendidiſſimum euibrans caſtitatis. Iam ornamenta colli vocantur tor-

A τῷ νύμφης ὀνόματι· ἐπειδὴ τὴν νύμφην ἡρμόσθαι μὲν δεῖ καὶ κατονομάζεσθαι τῷ μνηστευσαμένῳ· ἄχραντον δὲ ἔτι καὶ ἀμιγῆ τυγχάνειν, παράδεισον ὥσπερ ἐσφραγισμένον, ἐν ᾧ πάντα τῆς εὐωδίας τῶν οὐρανῶν φύεται τὰ ἀρώματα· ἵνα μόνος ἐλθὼν αὐτὰ δρέψηται Χριστὸς, ἀσωμάτοις βλαστήσαντα σπο-
B ραῖς· ἐρᾷ γὰρ ὁ λόγος οὐδενὸς τῆς σαρκός· ὅτι μὴ πέφυκεν ἀποδέχεσθαί τι τῶν φθειρομένων, οἷον χεῖρας, ἢ πρόσωπον, ἢ πόδας· ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ ἄϋλον, καὶ πνευματικὸν βλέπων εὐφραίνεται κάλλος· μὴ ἁπτόμενος τοῦ σώματος τῆς ὥρας. Ἐπισκέψασθε γὰρ ὅτι τὸ, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς, ὦ παρθένοι,
C λεγόμενον πρὸς αὐτοῦ τῇ νύμφῃ, ἐν ἑνὶ ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου, τὸν διορατικὸν τῆς φρονήσεως ὀφθαλμὸν δείκνυσιν· ὁπότε δὴ τοῦτον ὁ ἔσω σμήξας ἄνθρωπος καθαρῶς, τρανώτερον τὴν ἀλήθειαν ἐποπτεύσει. διττὴν γὰρ ὄψεως εἶναι δύναμιν, πάντη που καταφανές· μίαν μὲν ψυχῆς, θατέραν δὲ σώματος. ἀλλ'
D οὐχὶ τῆς τοῦ σώματος ἐρᾶν ὁ λόγος ὁμολογεῖ· ἀλλὰ τῆς κατὰ διάνοιαν μόνον, ἐν ἑνὶ, φάσκων, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου, καὶ ἐν μιᾷ ἐνθέματι τραχήλου σου· ὅπερ ἐστίν· ὦ αὕτη, τῷ ἐπεράστῳ σου βλέμματι τῆς συνέσεως, ἀνεπτέρωσας ἡμῶν τὴν καρδίαν εἰς πόθον, ἔσωθεν τὸν ἀείδηλον κόσμον ἐξαστράπτουσα τῆς σωφροσύνης· ἐνθέματα γὰρ τραχήλων καλεῖται τὰ περι-

δέρραια, τὰ ἐκ ποικίλων καὶ τι- A μίων συντεθειμένα λίθων. ἀλλ' αἱ μὲν σωμασκοῦσαι ψυχαὶ, τὸν αἰσθητὸν τουτονὶ κόσμον ἀμφὶ τὸν τράχηλον τὸν ἔξω τῆς σαρκὸς περιτεθείκασι πρὸς ἀπάτην τῶν θεωμένων· αἱ δὲ ἁγνεύουσαι, ἔνδοθεν ἔμπαλιν τὸν κόσμον ἐξάπτονται, τὸν ἀπὸ τῶν τιμίων καὶ ποικίλων ὡς ἀληθῶς συγκείμενον B λίθων, τῆς ἐλευθερίας, τῆς μεγαλοφροσύνης, τῆς σοφίας, τῆς ἀγάπης· ὀλίγα φροντίσασαι τῶν τῆδε προσκαίρων ποικιλμάτων, ἃ φύλλων δίκην πρὸς ὥραν θάλλοντα συναφαυαίνονται τοῦ σώματος ταῖς τροπαῖς. διπλοῦς γὰρ ὁ περὶ τὸν ἄνθρωπον φαίνεται κόσμος, ὧν τὸν ἔνδον C ὁ κύριος ἀποδέχεται, τὸν ἀκήρατον, ἐν μιᾷ λέγων τραχήλων ἐνθέματι τῆς νύμφης κεκαρδιῶσθαι, οἱονεὶ τοῦ ἔσωθεν ἀνθρώπου τῆς καταστολῆς αἴγλην ἀποστίλβοντος, ὠρέχθαι σημαίνων· ὥς που καὶ ὁ ψαλμῳδὸς μαρτυρεῖ· πᾶσα, λέγων, ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν. μὴ ὑπολαμ- D βανέτω δέ τις, ἀποκρούεσθαι τὸν ἕτερον ὅμιλον τῶν πεπιστευκότων, δόξας ἡμᾶς τὰς παρθένους μόνας εἰσηγήσεσθαι τευξομένας τῆς ἐπαγγελίας· συννοήσας, ὅτι καὶ φυλαὶ, καὶ πατριαὶ, καὶ τάγματα, κατ' ἀναλογίαν ἑκάστων ἔσονται τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο καὶ Παῦ-

A ques aut monilia ex variis, & pretioſis contexta gemmis. Cæterùm quæ corporibus ſtudent animæ, ſenſibilem hunc ornatum circa ceruicem exteriorem carnis exponunt ad deceptionem intuentium: quæ verò Virginitatem profitentur, interiorem è contrario ſibi ornatum circumdant è variis & ipſum, & verè pretioſis con- B ſtantem gemmis, libertate, magnanimitate, ſapientiâ, caritate; parum curantes iſtos qui hîc in vſu ſunt, citò diffluentes ornatus, qui foliorum ritu ad tempus vigentes, mutationibus corporis per ſtatas vices contingentibus euaneſcunt. Duplex enim nitor eſt, quo commendari ad aſpectum C homo poteſt. Prior internus, immarceſcibilis, quo Dominus capitur, *in vno* ſibi aiens, *ornamento colli ſponſæ, cor vulnerari.* quaſi pellici ſe, atque ad amorem accendi ſignificans ſplendore ab interioris veſtitu hominis emicante. Vti Pſalmiſta quoque atteſtatur: *Omnem* Pſal. 44. aiens *gloriam filiæ Regis ab intus* eſſe. Nolim verò quiſquam D exiſtimet reiici aliam multitudinem credentium: putans nos ſolas Virgines introductum iri potituras promiſſis bonis: non cogitans eorum, qui fidei communione tenentur vnius, Tribus, cognationes, ordines futuros plurimos, cum proportione propoſita omnibus præmia participaturos. Id quod Pau-

1. Cor. 15. 4. lus exprimit: *Alia*, dicens, *claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas ſtellarum. Stella enim à ſtella differt in claritate.* Math. 5. *ita & reſurrectio mortuorum.* Ipſe Dominus non eoſdem omnibus honores decernit. Sed alios regno cælorum annumerat, aliis hereditatem terræ pollicetur, alios promittit viſuros Patrem. nempe corde mundos, hoc eſt Virgines, in quo prærogatiuam Virginitati ſuam ſeruat, primum ordinem & chorum conſecratarum ipſi Virginum in requiem nouorum ſæculorum, tamquam in thalamum in ſuo comitatu ſecum introducendum prædicens. Atteſtatur enim eas, vt pote non in aliquâ ætatis parte, aut exiguo tempore, ponderi trahentium deorſum corporum generosè reluctatas; ſed quæ per totam vitam eum laborem tolerare non reformidauerint, certamine velut quodam olympico Virginitatis fortiter perfunctæ, ac tentationes paſſæ vehementes voluptatum, feróſque metus & dolores, cæteráque nequitiæ hominum mala, numquam iis ſuccubuerint aut ceſſerint; teſtatur, inquam, eas tales ſic meritas, primas omnium relaturas præmia, in meliori promiſſionis extra ordinem collocatas loco. Denique iſtas ſolùm animas fidei probatæ, electam ſuam ſponſam Verbum appellat: reliquas autem

A λος διαγράφει· ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, λέγων, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ· οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν· καὶ ὁ κύριος δὲ οὐ πᾶσι τὰς αὐτὰς ὁμολογεῖ δοῦναι τιμάς· ἀλλ' ἑτέροις ἐν βασιλείᾳ καταριθμεῖται τῶν οὐρανῶν, B ἄλλοις κληρονομίαν ἐπαγγέλλεται γῆς, ἑτέροις ὄψεσθαι τὸν πατέρα· καὶ δὴ καὶ ἐνταῦθα πρῶτον τὸ τάγμα καὶ τὸν χορὸν τὸν ἅγιον αὐτῷ τῶν παρθένων, ὥσπερ εἰς νυμφῶνα τὴν ἀνάπαυσιν τῶν καινῶν αἰώνων ἐφομαρτοῦντα, συνεισελεύσεσθαι χρησμῳδεῖ. ἐμαρτύρησε γάρ, ὡς οὐ κατά τι μόριον χρόνου ἐν C βραχεῖ καρτερησάσαις σωμάτων ἀχθηδόνας, ἀλλὰ διαπαντὸς τλῆσαι τοῦ βίου μὴ ἀποδειλιασάσαις, τὸν ἀγῶνα τὸν ὀλυμπιακὸν ἀληθῶς διαθλησάσαις τῆς ἁγνείας· βασάνοις τε γὰρ ἀγρίαις ἡδονῶν, καὶ φόβοις, καὶ λύπαις ἀντισχοῦσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις τῆς πο- D νηρίας τῶν ἀνθρώπων κακοῖς, ἀποφέρονται τὰ γέρα πρῶται τῶν ἄλλων, εἰς τὸν ἀμείνω τῆς ἐπαγγελίας ἐκτεταγμέναι χῶρον. ἀμέλει ταύτας μόνον ἐκλεκτὴν νύμφην τὰς ψυχάς, καὶ γνησίας, ὁ λόγος ἑαυτοῦ καλεῖ· τὰς δὲ λοιπὰς παλλακάς, καὶ νεάνιδας,

concubinas, adoleſcentulas,

καὶ θυγατέρας, λέγων ὧδε· ἑξήκοντά εἰσι βασίλισσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός· μία δέ ἐστι περιστερά μου, τελεία μου, μία δέ ἐστι τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτὴ τῇ τεκούσῃ αὐτήν· ἴδοσαν αὐτὴν θυγατέρες καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν· πολλῶν γὰρ οὐσῶν δηλονότι τῆς ἐκκλησίας τῶν θυγατέρων, μία δέ ἐστι μόνη, ἐκλεκτή, καὶ τιμιωτάτη ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῆς ὑπὲρ πάσας, τὸ τάγμα τῶν παρθένων· ἐὰν δέ τῳ περὶ τούτων ἀμφισβήτησις ᾖ, ὡς οὐδέπω τῶν κεφαλαίων ἱκανῶς ἐπεξειργασμένων, καὶ ἔτι βούλοιτο κατ᾿ ἀναγωγὴν αὐτῶν πνευματικὴν διαρθρωθῆναι πληρέστερον, τίνες εἰσὶν αἱ βασίλισσαι, αἱ παλλακαί, καὶ αἱ νεάνιδες· λέξομεν, δύνασθαι ταῦτα λελαλῆσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς κατὰ πρόσβασιν χρόνων ἐν δικαιοσύνῃ διαπρεψάντων· οἷ τῶν πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμόν, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καθεξῆς· εἶναι γὰρ νύμφην μὲν τὴν ἐκκλησίαν· βασιλίσσας δέ, τὰς βασιλικὰς ἐκείνας, τὰς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ψυχάς, εὐαρέστους τῷ θεῷ γεγενημένας, τουτέστι τὰς ἀμφὶ τὸν Αβελ, καὶ τὸν Σήθ, καὶ τὸν Ενώχ· παλλακὰς δέ, τὰς μετὰ τὸν κατακλυσμόν, τῶν προφητῶν· αἷς, πρὸ τοῦ τὴν ἐκκλησίαν ἁρμοσθῆναι τῷ κυρίῳ, παλλακίδων δίκην συγγινόμενος, ἀληθεῖς ὑπέσπειρε λόγους ἐν ἀφθόρῳ καὶ καθαρᾷ φιλοσοφίᾳ,

A aut filias, ſic dicens: *Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentulæ quarum non eſt numerus. vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ & beatificabunt eam.* Cùm multæ videlicet ſint Eccleſiæ filiæ, electa & honoratiſſima in oculis B ipſius hæc eſt ſuper omnes, nimirum ordo Virginum. Quòd ſi quis de his dubitet, quaſi adhuc hæc ſcriptura nequaquam ad purum declarata fuerit, ac præterea velit ad ſpiritualem eam referri ſenſum, iuxtáque illum diſtinctiùs exponi quænam ſint reginæ, quæ verò concubinæ, quæ demum adoleſcentulæ: dicemus, C fieri poſſe vt iſta dicta ſint de iis qui à principio per ſucceſſiones temporum in iuſtitiâ excelluerunt. Puta, qui ante diluuium, quíque poſt diluuium, quíq; poſt Chriſtum continuâ ſerie. Eccleſia videlicet ſponſa eſt. Reginæ verò regiæ illæ, Deo placentium ante diluuium D Patriarcharum animæ, nempe Abel, Seth, Enoch. Concubinarum verò mentione adumbratæ fuerint animæ Prophetarum, qui poſt diluuium fuerunt: quæ ex Domino, antequam ei Eccleſia iungeretur, veracium verborum purę incorruptæque ſapientiæ ſemina conceperunt, Can. 6.7.

vt ei gignerent fidem & ſpiritum ſalutis. Tales enim fœtus edunt eiuſmodi animæ, monumenta ſui æternùm manſura relinquentes, quibus ſui Spiritus participationem Chriſtus indulſerit. Nam ſi Moyſis libros, Dauidis, Salomonis, aut Iſaïæ aliorúmque conſequenter Prophetarum intueri volueritis, ô Virgines, videbitis quales quãque vitæ ac mundo ſalutares poſt ſe fœtus reliquerint, propter eam, quæ ipſis cum Dei filio interceſſit, communionem. Quare conſideratè admodum concubinas vocat animas Prophetarum, quoniam arcanis congreſſibus eas ſibi iungebat, neque illas adhuc publicè, vt poſtea Eccleſiam, duxerat, occiſo in nuptiales epulas vitulo ſaginato. Quærendum porrò præterea videtur, ne quid nos dictu neceſſarium effugiat, quid cauſæ ſit cur reginæ quidem ſexaginta numerentur, concubinæ octoginta, adoleſcentulæ verò tam multæ inducantur, vt earum numerus propter multitudinem iniri nequeat; ſponſa denique cur ponatur vna? Incipiamus à ſexaginta. Sexaginta, opinor, reginas hîc vocauit eos, qui ab Adamo vſque ad Noë, continua ſucceſſione temporum, Deo placuerunt. Quoniam aliis hi præceptis ac legibus ad ſalutem conſequendam opus non habuerunt, etiamnum recente apud ipſos memoriâ crea-

A ἵνα γεννήσωσιν αὐτῷ συλλαβοῦσαι
πίστιν, πνεῦμα σωτηρίας. Τοιαῦτα
γὰρ ἀποβλαστήματα φύουσιν αἱ
ψυχαί, ἀείμνηστον φέροντα κλέος,
ὁπόσαις ἂν ὁ Χριστὸς συνανακρα-
θῇ. εἰ γὰρ βούλεσθε εἰς Μωϋσέως
ἀποβλέψαι βίβλους, ἢ Δαβίδ,
ἢ Σολομῶντος, ἢ Ησαΐου, ἢ τῶν
καθεξῆς προφητῶν, ὦ παρθένοι,
B εἴσεσθε, οἷα καταλελοίπασιν ἑαυ-
τῶν ἔκγονα τῷ βίῳ σωτήρια,
διὰ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ κοι-
νωνίαν. ὅθεν τεθεωρημένως παλ-
λακὰς προσηγόρευσε τὰς ψυχὰς
τὰς προφητικὰς ὁ λόγος, ὅτι μὴ
φανερῶς αὐτὰς οὔπω καθάπερ
δὴ καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐπηγάγετο,
θύσας δι' αὐτὴν τὸν μόσχον τὸν
C σιτευτόν· ἐπαπορητέον δὲ καὶ τοῦ-
το πρὸς τούτοις, ἵνα μηδὲν ἡ-
μᾶς τῶν ἀναγκαίων ἀποδρᾶναι
δυνηθῇ, τί δήποτε τὰς μὲν βασι-
λίσσας ἑξήκοντα ἔφη, τὰς δὲ
παλλακὰς ὀγδοήκοντα, τὰς δὲ
νεάνιδας τοσαύτας, ὅσον μηδὲ
ἀριθμεῖσθαι διὰ τὴν πληθύν, τὴν
δὲ νύμφην μίαν; καὶ πρῶτον
D περὶ τῶν ἑξήκοντα λεκτέον. ἑξή-
κοντα βασιλίσσας ἐντεῦθεν, ὡς οἶ-
μαι δή, τοὺς ἀπὸ τοῦ πρωτο-
πλάστου μέχρι Νῶε κατὰ διαδοχὴν
εὐαρεστήσαντας ἐκάλεσε τῷ θεῷ·
ἐπειδήπερ ἑτέρων οὗτοι παραγγελ-
μάτων καὶ θεσμῶν εἰς τὸ σωθῆναι
χρείαν οὐκ ἐσχήκασιν, ἔτι προσ-
φάτου τῆς κατὰ τὴν ἑξαήμερον οὔσης
αὐτοῖς

αὐτοῖς τῆς κόσμου συστάσεως. ἐμέ-
μνηντο γὰρ οὗτοι, ὡς ἐν ἓξ ἡμέ-
ραις ὁ θεὸς ἐτεκτήνατο τὴν κτίσιν,
τά τε ἐν τῷ παραδείσῳ γεγονότα·
καὶ πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐντολὴν ἔχων
μὴ ἅψασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως,
ἐξώκειλεν, ἀποβουκολήσαντος αὐ-
τὸν τοῦ τῆς κακίας σοφιστοῦ· ἐντεῦθεν
δὴ τὰς ἀπὸ τῆς συστάσεως εὐθέως τοῦ
κόσμου κατὰ διαδοχὴν τὸν θεὸν ποθεῖν
ἑλομένας ψυχὰς, καὶ σχεδὸν, εἰ χρὴ
φάναι, τοῦ πρώτου αἰῶνος οὔσας
ἔκγονα, καὶ γείτονας τῆς μεγάλης
ἑξαημέρου, ἑξήκοντα βασιλίσσας
ἔφη συμβολικῶς, διὰ τὸ μετὰ τὴν
ἑξαήμερον εὐθέως, ὡς ἔφην, γε-
γονέναι· μεγάλην γὰρ ἐσχήκασιν οὗ-
τοι τιμὴν, ἀγγέλοις συνομιλήσαν-
τες, καὶ τὸν θεὸν ὕπαρ οὐκ ὄναρ πολλά-
κις θεασάμενοι. ἐπισκέψασθε γὰρ,
ὅσην εἶχε παρρησίαν ὁ Σὴθ πρὸς τὸν
θεὸν, ὅσην ὁ Ἄβελ, ὅσην ὁ Ἐνὼς,
ὅσην ὁ Ἐνὼχ, ὅσην ὁ Μαθουσάλα,
ὅσην ὁ Νῶε, πρῶτοι δικαιοσύνης
γεγονότες ἐρασταὶ, καὶ πρῶτοι τῶν
πρωτοτόκων τέκνων ἀπογεγραμ-
μένων ἐν οὐρανοῖς, τῆς βασιλείας κα-
ταξιωθέντες, ὥσπερ ἀπαρχή τις τῶν
φυτευμάτων εἰς σωτηρίαν πρώϊ-
μος τῷ θεῷ βλαστήσαντες καρπός.
καὶ περὶ μὲν τούτων αὐτάρκως· πε-
ρὶ δὲ τῶν παλλακῶν πάλιν λεκτέον·
τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, ἀνωτέρω

A tionis mundi ſex diebus con-
diti. Recordabantur, inquam,
vniuerſitatem hanc rerum mi-
rabili ſex dierum operatione à
Deo fuiſſe fabricatam, infi-
xámque ſenſibus gerebant hi-
ſtoriam in Paradiſo geſtorum:
vt nempe accepto mandato
non tangendæ arboris ſcien-
tiæ, illectus ab artifice nequi-
B tiæ in exitium miſer impegit.
Hinc eas, quæ ſtatim à conſti-
tutione mundi continua ſuc-
ceſſione amare Deum elege-
runt animas ferme, vt ſic
dicam, primi ſæculi ſoboles,
& vicinas magni ſenarij die-
rum, ſexaginta Reginas ſym-
bolicè vocat: quia, vt dixi,
ſtatim poſt creationem ſex die-
C bus factam extiterunt. Regiâ
quadam in hoc ſupra cæteras
eminentes ſorte, quòd præci-
puo præ reliquis honore affe-
ctæ ſunt: dignatæ conſuetudi-
ne familiari Angelorum: &
Deum palam, non per ſom-
nium, ſæpe intuitæ. Conſide-
rate enim quanta Setho fami-
D liaritas cum Deo fuit? quàm
intima aſſiduáque cum eodem
conuerſatio Abelis, Enoſi, E-
nochi, Mathuſalæ, Noëmi? Pri-
mi hi amatores iuſtitiæ: primis
primogenitorum adſcriptorum
cæleſti regno honoribus digna-
ti: primitiæ verè nouitate ip-
ſa & naſcendi prærogatiua iu-
cundiores, expectatorum fru-
ctuum, quæ ex plantatis Deo arboribus anticipata maturita-
te prouenerunt. Ac de his quidem ſatis. De concubinis re-
ſtat dicere. Apud eos qui poſt diluuium fuerunt, quaſi exoleſ-

cebat prior illa ſenſim conſeneſcens & ſpatio antiquata temporum Dei notitia. Opúſque iis alterâ inſtitutione erat, quæ aduersùs innaſci iam & ſerpere incipientem idololatriam præſidio mortalibus auxilióque poſſet eſſe. Nec defuit neceſſitati Deus: qui ne rerum obliuio ſalutarium omne funditus humanum obrueret genus, prædicari curauit à Prophetis ſuum filium, eiúſque appariturum in carne aduentum tantò ante nunciari: per quem ſpiritualis octonarij, remiſſionem peccatorum, & reſurrectionem præbituri, gratia & cognitio promulganda foret. Circumcidenda quippe per ipſum vitia hominum & corruptionem. Propter hoc, catalogum Prophetarum qui ab Abraam fuerunt, propter circumciſionis annunciationem octonario comprehenſam numero, ex quâ pendebat lex, octoginta concubinas appellauit: quoniam hi principes iam tum antequam Eccleſia deſponſaretur Verbo, diuinis conceptis ſeminibus, ſpiritualis octonarij circumciſionem prænuntiarũt, tempore legis nouæ promulgandam. Quod adoleſcentulas innumeras attinet; earum mentione deſignatæ ſunt multitudines innumerabilium iuſtorum, qui, non illi quidem in ſupremo perfectionis ſtatu, verùm in inferiori ordine, iuuenili alacritate generosè certauerunt aduersùs peccatum. Cæterùm ex his omnibus, neque Reginæ, neque concubinæ,

A λοιπὸν ἡ γνῶσις ἦν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐχρῆζον ἑτέρας διδαχῆς, ἑρπούσης ἤδη τῆς εἰδωλολατρείας, ἥτις αὐτοῖς αὖθις ἀλεξίκακος ἔσοιτο καὶ βοηθός· ὁ οὖν θεὸς, ἵνα μὴ πάντη τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων αἰσθωθῇ λήθῃ τῶν καλῶν, τὸν ἴδιον παῖδα τοῖς προφήταις ἐκέλευσεν ὑπηχῆσαι τὴν ἐσομένην ἑαυτοῦ παρουσίαν διὰ σαρ-

B κὸς εἰς τὸν βίον, καθ᾽ ἣν ἡ τῆς πνευματικῆς ὀγδοάδος χαρὰ καὶ γνῶσις κηρυχθήσεται, ἀφέσεως ἁμαρτημάτων οὖσα καὶ ἀναστάσεως παρεκτική· περιτμηθήσεσθαι γὰρ δι᾽ αὐτῆς τῶν ἀνθρώπων τὰ πάθη καὶ τὴν φθοράν· καὶ διὰ τοῦτο, τὸν κατάλογον τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ προφητῶν, διὰ τὴν τῆς περιτο-

C μῆς πρεσβείαν, τὸν ὀκτὼ περιεχούσης ἀριθμὸν, ἧς ἐξήρτηται καὶ ὁ νόμος, ὀγδοήκοντα παλλακὰς ἐκάλεσεν· ὅτι πρῶτοι πρὶν τὴν νύμφην τὴν ἐκκλησίαν κατεγγυηθῆναι τῷ λόγῳ, τὰ θεῖα συλλαβόντες σπέρματα, τὴν νοητῆς προεξήγγειλαν ὀγδοάδος τὴν περιτομήν· νεάνιδας δὲ πάλιν εἰς ἀνάριθμον συντελούσας ὅμιλον, τὰ ὑπὸ τοῖς

D κρείττοσι δικαιοπραγήσαντα πλήθη, καὶ νεανικῶς, καὶ γενναίως διαθλήσαντα πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καλεῖ· ἀλλὰ τούτων οὐδ᾽ αἱ βασίλισσαι, οὐδ᾽ αἱ παλλακαί,

A οὐδ᾽ αἱ νεάνιδες συγκρίνονται τῇ ἐκκλησίᾳ. ἡ γὰρ τελεία καὶ ἐκλεκτὴ παρὰ πάσας αὐτὰς νομιζομένη, ἡ ἐκ πάντων συνεστῶσά τε καὶ συνηνωμένη τῶν ἀποστόλων, ἐστὶν ἡ ὑπερβάλλουσα νύμφη τῷ κάλλει τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρθενίας πάσας· διὸ καὶ μακαρίζεται καὶ αἰνεῖται πρὸς τῶν ἄλλων, ὅτι αὕτη καὶ εἶδε καὶ ἤκουσεν ἀφθόνως ἃ B ἐκεῖναι ἐπεπόθησαν κἂν ἐκ βραχέος θεάσασθαι, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι, καὶ οὐκ ἤκουσαν· μακάριοι γάρ, φησιν, οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν, ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, οἱ βλέποντες, ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι, ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκου- C σαν. οὐκοῦν διὰ ταῦτα μακαρίζουσι ταύτην οἱ προφῆται, καὶ θαυμάζουσιν, ὅτι ὧν αὐτοὶ μὴ ἐπέτυχον ἀκροαταὶ γενέσθαι καὶ θεάμονες, ἡ ἐκκλησία κατηξιώθη καὶ μετείληφεν. ἑξήκοντα γάρ εἰσι βασίλισσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός· μία ἐστὶ περιστερά μου, τελεία D μου· δυνήσεται δέ τις ἑτέρως τὴν νύμφην φάναι τὴν σάρκα τὴν ἀμόλυντον εἶναι τοῦ κυρίου, ἧς χάριν τὸν πατέρα καταλείψας κατῆλθεν ἐνταῦθα, καὶ προσεκολλήθη, καὶ ἐγκατέσκηψεν, ἐνανθρωπήσας εἰς αὐτήν· διὸ δὴ καὶ περιστερὰν αὐτὴν τροπι-

A neque adoleſcentulæ cum Eccleſiâ comparantur. Hæc enim perfecta & electa ſupra ipſas vniuerſas habita, ex omnibus conflata & in vnum coagmentata Apoſtolis, eſt illa excellens ſponſa, vna incomparabilis vernanti forma viuidæ floridæque iuuentutis & Virginitatis facilè omnes ſuperans. B Quocirca & beata prædicatur, & laudatur præ aliis, quòd ipſa viderit audieritque otioſè quæ illæ cùm audire ac videre vel ad breue tempus concupierint, nec videre tamen audiréve potuerunt. *Beati* quippe Dominus inquit diſcipulis, *oculi veſtri videntes quæ videtis. Dico enim vobis quod multi Prophetæ cupierunt videre quæ* C *videtis, & non viderunt: & audire quæ auditis, & non audierunt.* Ob hanc meritò cauſam beatam Eccleſiam Prophetæ vocant, eámque admirantur, quoniam quæ ipſis, cùm cuperent, videre audiréque non contigit, eorum ipſa ſpectatrix & particeps fuit. *Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentulæ* D *quarum non eſt numerus. Vna eſt columba mea, perfecta mea.* Licebit autem cuipiam alio iſta modo interpretanti, dicere carnem incorruptam, ſponſam in his Domini vocari: propter quam relicto Patre huc deſcendit eique adhæſit, & agglutinatus eſt, incarnans ſe in eam. Quare illam tropicè co-

Math. 13. 17.

Cant. 6. 7.

lumbam appellat: quoniam hoc manſuetum ac familiare animal eſt, libenter ſub eodem tecto cum hominibus habitans. Vna enim profectò labis nævíque omnis expers eſt, ornata præterea longè ſupra omnium virtutes excellenti iuſtitiæ mundo, formæque tanta fulgens præſtantiâ, vt nemo eorum qui vel ſummè Deo placuerunt, ad vllam etiam è longinquo virtutis aſpirare comparationem cum eâ poſſit. Quocirca meritò in conſortium maieſtatis vnigeniti adſcita ab eo eſt, illam ſibi adaptante vnientéque. Itaque in quadrageſimo quarto pſalmo, quæ ex pluribus adſtat à dextris Dei Regina, aureo virtutis ornatu veſtita, cuius concupiuit pulcritudinem Rex, caro eſt, vt aiebam, immaculata illa & beata, quam ipſe Deus Verbum delatam in cælos in dextera Patris conſtituit, in veſtitu deaurato circumdatam varietate. hoc eſt, in ſtudiis incorruptionis, quæ ſymbolicè vocauit veſtitum deauratum & varium. Quoniam ex diuerſis variegatur iſtud, & quaſi contexitur officiis operibúſque bonis veſtimentum. puta ex caſtitate, ex prudentiâ, ex fide, caritate, patientia, reliquíſque virtutibus, quæ operientes turpitudinem carnis, ornant hominem ornatu aureo. Reſtat vt quid in conſequentibus pſalmi poſt commemoratam exal-

A κῶς ἔφη· ἐπειδὴ τιθασὸν τὸ ζῶον, καὶ ὑπωρόφιον, καὶ διαίτῃ τῇ μετὰ ἀνθρώπων ἐνασμενίζον· μόνη γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄσπιλος καὶ ἀμίαντος εὑρέθη, καὶ πάντας ὑπερέχουσα τῷ τῆς δικαιοσύνης κόσμῳ καὶ κάλλει, ὥστε μηδένα καὶ τῶν εἰς ἄκρον εὐαρεστησάντων τῷ θεῷ ταύτης δυνηθῆναι πέλας, ὡς πρὸς σύγκρισιν ἀρετῆς, B στῆναι· καὶ διὰ τοῦτο κατηξιῶσθαι κοινωνὸν αὐτὴν γενέσθαι τῆς βασιλείας τοῦ μονογενοῦς, αὐτῷ καθηρμοσμένην τε καὶ ἑνωθεῖσαν· καὶ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ δὲ καὶ τετάρτῳ ψαλμῷ, ἡ ἐκ τῶν πλειόνων παρισταμένη ἐκ δεξιῶν βασίλισσα τοῦ θεοῦ μερῶν, ἡ τῷ διαχρύσῳ τῆς ἀρετῆς κόσμῳ κατεστολισμένη, ἧς ἐπεθύμησε τοῦ κάλ- C λους ὁ βασιλεὺς, ἡ σάρξ ἐστιν, ὡς ἔφην, ἡ ἄχραντος ἐκείνη καὶ μακαρία, ἣν αὐτὸς ἀνακομίσας ὁ λόγος εἰς οὐρανοὺς, ἐκ δεξιῶν παρέστησε τοῦ πατρὸς, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ κεκοσμημένην· ὃ δή ἐστιν, ἐν ἐπιτηδεύμασι τῆς ἀφθαρσίας, ἃ συμβολικῶς ἔφησε χρυσᾶ κροσσωτά· ἐπειδὴ γὰρ ἐκ ποικίλων ποι- D κίλλεται τοῦτο καὶ συγκαθυφαίνεται κατορθωμάτων τὸ ἔνδυμα, οἷον ἁγνείας, φρονήσεως, πίστεως, ἀγάπης, ὑπομονῆς, καὶ τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν, ἃ δὴ κατακαλύπτοντα τὴν ἀσχημοσύνην τῆς σαρκὸς, κοσμεῖ τὸν ἄνθρωπον κόσμῳ χρυσῷ· ἔπειτα τί δὴ πάλιν καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς τοῦ ψαλμοῦ, μετὰ τὸ τὸν ἀν-

θρόνον ἐκ δεξιῶν ἐνθρονισθεῖσαν τοῦ A παντοκράτορος, ὃν ἀνείληφεν ὁ λόγος, τὸ πνεῦμα παραδίδωσιν, ἐπισκεπτέον· ἀπενεχθήσονται, φησί, τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς· αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονταί σοι, ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, ἀχθήσονται εἰς ναὸν τοῦ βασιλέως. πάνυ προφανῶς ἐνταῦθα λοιπὸν ἔοικεν ἐγκωμιάζειν τὸ B πνεῦμα τὴν ἁγνείαν, μετὰ τὴν νύμφην, ὡς ἀποδεδώκαμεν, τοῦ κυρίου, δευτέρας προσιέναι τῷ παντοκράτορι ἐν ἀγαλλιάσει καὶ εὐφροσύνῃ τὰς παρθένους ἐπαγγελλόμενον, ὑπ' ἀγγέλων δορυφορουμένας τε καὶ παραπεμπομένας· οὕτω γὰρ ἐπεραστόν τε τὸ τῆς παρθενίας ἐστίν, ὡς ἀληθῶς, καὶ περιπόθητον κλέος, ὥστε ὀπίσω τῆς C βασιλίσσης, ἣν ἀνήγαγεν ὁ κύριος, ἀναμάρτητον ἀποτορνεύσας τῷ πατρί, τὸν χορὸν τῶν παρθένων, καὶ τὸ τάγμα προσκομίζεσθαι, τὰ δευτερεῖα τῆς νύμφης κεκληρωμένον. ταῦτά σοι καὶ παρ' ἡμῶν, ὦ Ἀρετή, τὰ γυμνάσματα τῶν λόγων ὑπὲρ ἁγνείας ἐστηλιτεύσθω.

A tationem carnis à Chriſto aſſumptæ ad dexteram Patris, Spiritus ſanctus adiungat, conſideremus. *Adducentur*, inquit, *Regi Virgines poſt eam, proximæ eius afferentur tibi. afferentur in lætitia & exultatione, adducentur in templum Regis.* Pſal. 44. Valde manifeſtè videtur hîc Virginitatem laudare diuinus Spiritus, ac polliceri, B Virgines ſecundo poſt Chriſti ſponſam loco, hoc eſt, vt reddidimus, poſt carnem ipſius immaculatam, acceſſuras ad omnipotentem in lætitia & exultatione, deductas tuto præſidio & ſplendido comitatu Angelorum. Adeo enim amabile, & ſupra modum deſiderabile decus eſt virginitatis, C vt poſt reginam, quam peccati expertem effecit ornauitque Dominus, & ad patrem duxit, Virginum chorum, ordinémque, ſecundo ſtatim poſt ſponſam honore dignetur. Hæ tibi à nobis quoque exercitationes ſermonum, ô Arete, ſuper virginitate palam appendantur.

D

ΘΕΚΛΑ.

ΛΟΓΟΣ Η'.

ΕΙΠΟΥΣΗΣ δὲ ταῦτα τῆς Προκίλλης, ἐμὸς ὁ κλῆρος, ἡ Θέκλα ἔφη, μετὰ ταύτην ἐφεξῆς ἀγωνίζεσθαι· καὶ χαίρω συνέμπορον ἔχουσα κἀγὼ τὴν σο-

THECLA.

ORATIO VIII.

TALIA vbi Procilla peroraſſet, meus iam, Thecla inquit, agendi locus eſt. eóque gratulans occurro, magnæ mihi ego quoque adiutricis conſcia ſapien-

tiæ; cuius etiam quavis citharâ ſuauiorem vocem, audire mihi adhortantem videor, & inſtruentem me, ad accuratè decoréque diſſerendum.

ARETE. Volenti ſanè mihi, ô Thecla, plurimúmque gaudenti, experrectus iſte tuus, & vltro emicans ad capeſſendam rem impetus accidit. Ex quo equidem omen iam hinc augur-iúmque rapio non fallax, reſponſuram te magnificè expectationi noſtræ, ac pro tua inſigni facultate locum hunc totum copioſè ornaturam & ſplendidè. Quid enim ad hoc vtique tibi deeſt, quæ externæ philoſophiæ variæque eruditionis, cunctarúmque artium liberalium comprehenſione cedas nemini: euangelicâ verò ac diuinâ doctrinâ ſcilicet antecellas omnibus, vt pote à ſummo eius generis inſtituta edoctáque Magiſtro Paulo.

THECLA. Sumamus ergo ſine morâ principium dicendi ab ipsâ protinus notatione nominis: inquiramúſque quam ob cauſam principaliſſimum iſtud & beatum ſtudium quo de agimus παρθενία vocitetur: tum explicabimus quale id ſit, quamque habeat vim. Denique quos ex ſe fructus ad extremum edat. Parum enim abeſt, quin miſerâ omnes vulgò ignoratione laborent huius laudis incredibiter excellentis ſupra quælibet alioquin heroïca officia virtutum, quæcumque vel ad purgationem, vel ad exornationem vſurpamus animæ. παρθενία ſiquidem, quaſi πανθεία *omnino diuina* leui mutatione literæ ex merito dicta eſt; vt

A φίαν τῶν λόγων, αἰσθάνομαι, κιθάρας δίκην, ἔσωθεν ἁρμοζομένην με καὶ παρασκευάζουσαν εἰς τὸ μεμελημένως εἰπεῖν καὶ εὐσχημόνως.

ΑΡΕΤΗ. Ἄριστα, ὦ Θέκλα, τὴν προθυμίαν ἀπεδεξάμην, ᾗ καὶ πιστεύω εἰς δύναμιν πρεπόντως ἀποδοῦναί σέ μοι τοὺς λόγους· φιλοσοφίας τε γὰρ τῆς ἐγκυκλίου καὶ παιδείας οὐδενὸς ὑστερήσεις· τῆς εὐαγγελικῆς τε αὖ καὶ θείας, τί χρὴ καὶ λέγειν, παρὰ Παύλῳ σεσοφισμένην.

ΘΕΚΛΑ. Οὐκοῦν λέγωμεν δὴ πρῶτον αὐτόθεν ἀπ' αὐτῆς ἀπαρξάμεναι τῆς ἐπωνυμίας, δι' ἣν αἰτίαν ἐκλήθη παρθενία τοῦτο τὸ κορυφαιότατον καὶ μακάριον ἐπιτήδευμα, οἷόν τε ὂν τυγχάνει, καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, εἶτ' εἰσύστερον ὁποίους καρποὺς ἀποτελεῖ· κινδυνεύουσι γὰρ ὀλίγου σύμπαντες αὐτὴν ἠγνοηκέναι μυρίων διαφέρουσαν τῶν ἄλλων τῆς ἀρετῆς πλεονεκτημάτων, ὁπόσα εἰς κάθαρσιν καὶ κόσμον διαπονούμεθα τῆς ψυχῆς· πανθεία γὰρ ἡ παρθενία κατὰ μίαν ὑπαλλαγὴν καλεῖται στοιχείου, ὡς

δὴ μόνη τὸν ἔχοντα, καὶ τετελεσμένον αὐτῆς τὰς ἀφθάρτους τελετὰς θεῷ παρεικάζουσα, οὗ μεῖζον ἀγαθὸν ἀδύνατον εὑρεῖν, ἡδονῆς τε λύπης ἀπῳκισμένον· καὶ τὸ τῆς ψυχῆς καταρδευόμενον ἀληθῶς αὔξεταί τε, καὶ κουφίζεται πτέρωμα, τῶν ἀνθρωπίνων ἐξίπτασθαι καθ' ἡμέραν ἐθιζόμενον σπουδασμάτων· ἐπειδὴ γὰρ πανήγυριν τὸν βίον ἡμῶν σοφῶν παῖδες εἰρήκασιν εἶναι, ἡμᾶς δὲ τὸ δρᾶμα τῆς ἀληθείας, τὴν δικαιοσύνην, ἥκειν ὡς εἰς θέατρον ἐπιδειξομένους, ἀντιπεχούντων ἡμῖν καὶ ἀνταγωνιζομένων τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων· ἀνανεύοντας ἄνω δεῖ, καὶ ἀντιπταμένους μετεωρίζεσθαι, καὶ φεύγειν τὰ θέλγητρα τῆς καλλιφωνίας αὐτῶν καὶ τὰ σχήματα, ἔξωθεν φαντασίᾳ σωφροσύνης ἐπικεχρωσμένα, ἢ τὰς σειρῆνας μᾶλλον τὰς ὁμηρικάς· κηλούμενοι γὰρ ταῖς ἡδοναῖς τῆς πλάνης πτερορρυοῦσι πολλοὶ, καὶ βαρύνονται εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς βίον ἥκοντες, χαυνωθέντων αὐτοῖς καὶ χαλασθέντων τῶν τόνων, καθ' οὓς ἡ τῶν πτερῶν τῆς σωφροσύνης συγκρατεῖται φύσις, κουφίζουσα τὰ κάτω νεύοντα περὶ τὴν φθο-

A pote quę ſola poſſeſſorem ſuum, incorruptis eius initiatum ſacris Deo efficit ſimilem, quo bono maius nullum reperiri poteſt, & à voluptatis doloríſque perturbationibus æquè ſeiunctam. Cuius irrigatione velut quadā aucta & vegetata vis animæ, volucrem mirabiliter leuitatem concipit, per quam B euecta ſupra regionem, & conſuetum modum quotidianarum homini curarum, altè ad cæli viciniam extollitur. Quoniam enim panegyrim vitam eſſe noſtram ſapientes dixerunt; nos autem quaſi perſonas ſcenæ iuſtitiam veritatis in theatrum dantes; contra nitentibus & diC uerſo ſpectaculo auertere ad ſe oculos & plauſus contendentibus, diabolo & dæmonibus æmulis noſtris: expedit, ne nos quoq; pellacibus pompis rapiamur, tollere ad cælum oculos, & ſublimi volatu fugere illecebras dulcium vocum, ſpecioD ſíque choragij fulgores, exteriùs inducto probitatis honeſtæ tectorio fœdiſſima vitia celantes; & Sirenum arte Homericarum vitæ ac ſaluti publicæ inſidiantes: non ſine pernicie multorum, qui ſæuis deliniti blanditiis atque ad erroris voluptates adhæreſcentes, pennis velut diffluentibus grauantur deorſum, & ex ætheriâ profeſſionis diuinæ ſublimitate in vitæ vulgaris humilitatem relabuntur, relaxatis & languidâ mollitie reſolutis neruis illis alarum, quibus generoſæ Virginitatis corroboratur cæleſtis indoles, inde ſatis valens ad inhibendam ſurſúmque leuandam molem corporum in corruptio-

nem pronam. Hinc tibi, ô A-rete, nomen eſt, ſic dictæ, vel quòd per te ipſam αἱρετὴ eligibilis, eligíque digna es honeſtate innata propriáque tibi; vel quòd αἴρεις attollis, & cælum verſus ſubleuas candidiſſimas, quibus ſemper inueheris, mentes. Eſto ergo mihi particeps adiutríxque ſermonis quem nutu imperióque ſum ingreſſa tuo. Qui enim defluxum, quem dixi, pennarum paſſi, in voluptates deciderint, non priùs dolere ac laborare deſinunt, quàm impulſu concupiſcentiæ vehementi ad explenda pertracti deſideria nequitiæ, excluſi ſacris, & myſteriorum veritatis exules, ex ſacrâ in quam erant producti, ſcenâ exturbati, eo dedecoris miſeriæque delabuntur, vt ne in coniugij quidem honorabilis ſtatione permanentes, in ſæuè dulcibus tragicorum amorum per horribilia flagitia furoribus volutentur. Quę verò heroïcæ beatæque animæ alacri expeditóque ſuſpenſæ Virginearum alarum niſu, in ſupermundanam vitæ regionem viſum curſúmque direxerint, intuitæ procul, quæ nemo alius hominum vidit, prata ipſa & viridaria incorruptionis, & ſpecie mirâ immortalium florum, plenâ copiâ, nitentes hortos; ſemper animo verſant ea, quæ illic oſtenduntur, ſpectacula: quo fit, vt tanquam vilia deſpiciant quæ hîc putantur pulcra, opes, honores, nobilitatem, nuptias: nec quidquam eorum æſtimatione aliquâ dignentur. Quin & ſi quis corpora eorum feris flammíſve

A ραὶ τῶν σωμάτων. ὅθεν, ὦ Ἀρετὴ, εἴτε ὅτι δι' ἑαυτὴν αἱρετὴ, εἴτε διὰ τὸ αἴρειν καὶ μετεωρίζειν πρὸς οὐρανὸν, ταύτην ἔσχηκας τὴν ἐπωνυμίαν ἐπὶ λευκοτάτων ἀεὶ βαίνουσα φρενῶν, ἴθι μοι συνδιαπληρουμένη τοῦ λόγου, ὃν αὐτὴ προσέταξας εἰπεῖν. οἱ γὰρ πτερορρυήσαντες, καὶ πεσόντες εἰς τὰς ἡ-
B δονὰς, οὐ πρότερον λήγουσι λύπης καὶ πόνων, ἕως τ' ἂν τῇ τοῦ πάθους ἐπιθυμίᾳ τὴν ἀνάγκην ἐκπληρώσωσι τῆς ἀκρασίας, ἀμύητοι καὶ ἀτελεῖς τοῦ τῆς ἀληθείας ἀπομείνωσι δράματος, ἀντὶ τῆς μετ' αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης παιδοποιήσεως, ἀγρίαις ἐρώτων λυττήσαντες ἡδοναῖς· αἱ δὲ εὔπτεροι καὶ
C κοῦφαι εἰς τὸν ὑπερκόσμιον τόπον ὑπερκύψασαι τοῦ βίου, καὶ ἰδοῦσαι πόρρωθεν ἃ μὴ ἕτερος ἀνθρώπων ἐθεάσατο, τοὺς λειμῶνας αὐτοὺς τῆς ἀφθαρσίας, ἀμήχανα κάλλη καὶ ἄνθη φέροντας, καὶ πεπληρωμένους, ἀεὶ πρὸς αὐταῖς εἰσιν ἀναπολοῦσαι τὰ ἐκεῖ θεάματα, καὶ διὰ τοῦτο μικρὰ
D ἡγοῦνται τὰ ἐνταῦθα νομιζόμενα καλὰ, πλούτους, καὶ δόξας, καὶ γένη, καὶ γάμους· καὶ οὐδὲν ἔτι ἐκείνων περὶ πλείονος ποιοῦνται· ἀλλὰ καὶ εἴ τις αὐτῶν θηρίοις ἢ πυρὶ βούλοιτο

τὰ

A τὰ σώματα παραδιδόναι, καὶ τιμωρεῖσθαι, ἑτοίμως ἔχουσι τῶν ἀλγηδόνων ἀφροντιστεῖν διὰ τὸν ἐκείνων πόθον, καὶ τὴν ἐκείνων ἔκπληξιν· ὥστε δοκεῖν αὐτὰς, καὶ ἐν κόσμῳ οὔσας, μὴ εἶναι ἐν κόσμῳ, ἀλλὰ τῷ φρονήματι καὶ τῇ ὁρμῇ τῆς ἐπιθυμίας εἰς τὴν ἄγειν ἤδη τῶν ἀστέρων ἐν τοῖς οὐρανοῖς τυγχάνειν· οὐ γὰρ θέμις B ἐπὶ γῆς βρίθειν κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν τὸ τῆς παρθενίας πτερὸν, ἀλλ' ἄνω φέρειν εἰς οὐρανὸν, εἰς καθαρὸν αἰθέρα, καὶ τὸν τῶν ἀγγέλων γείτονα βίον· ὅθεν καὶ πρῶται τῶν ἄλλων, μετὰ τὴν ἀνάκλησιν καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν, αἱ ὀρθῶς καὶ πιστῶς παρθενεύουσαι τῷ Χριστῷ, τὰ νικητήρια φέ- C ρονται τῶν ἄθλων, τοῖς τῆς ἀφθαρσίας ἄνθεσι στεφθεῖσαι πρὸς αὐτοῦ· ἅμα γὰρ τῷ καταλεῖψαι τὸν κόσμον τὰς ψυχὰς λόγος τοῖς παρθένοις ὑπαντῶντας ἀγγέλους μετὰ πολλῆς εὐφημίας εἰς τοὺς προειρημένους παραπέμπειν λειμῶνας αὐτὰς, εἰς οὓς καὶ πρόσθεν ἐλθεῖν ἐγλίχοντο, μακρόθεν D αὐτοὺς φαντασιωθεῖσαι τότε, ὁπότε ἔτι ἐνεδήμουν τοῖς σώμασιν, ἰνδάλλοντο τὰ θεῖα· ἐνταῦθα δὴ ἐλθούσας, θαυμαστά τινα θεά-

A obiicere voluerit, diríſque excarnificare ſuppliciis, quantamvis acerbitatem tormentorum parati expectant ſecuríque. adeò iſta, de quâ dixi, pulcherrimâ ſpecie perculſi correptíque, nihil admirari, ne videre quidem poſſunt rerum mundi, in quo ita ſunt vt longè abeſſe videantur; ac iam mentis B altitudine nobiliúmque deſideriorum impetu rapi ſuper aſtra in cælíſque verſari. Non enim fas eſt in terram vergere contra ſuæ indolem naturæ Virginitatis alam: cuius potiùs & officium & innata proprietas eſt, hominem ad cælum purúmque æthera, viciniámque Angelicæ vitæ tollere. Vnde priores cæteris poſtquam hinc euo- C catæ per mortem ſunt quæ rectè fidelitérque Virginitatem coluerunt, victoriæ coronas certaminum contentioni reſpondentes à Chriſto conſequuntur, immortalitatis redimitæ floribus ipsâ eius manu. Siquidem ſimul felices illæ animæ ſolutæ corporibus mundum reliquerint, præſto ecce adſunt D virgines virginibus obuiam feſtiuè procurrentes Angeli, ambitioſo famulatu deducturi eas, in ipſas de quibus memorauimus amœniſſimas, nec fruſtra ipſis procul trans vitæ nebulam viſas, & conſtanti deſiderio concupitas ſedes: quando fruſtra obſtante craſſitie corporum, quibus adhuc deuinctæ tenebantur, lynceam perſpicacitatem illuminatarum mentium in diuinas tamen formas admittebant. Iam verò illuc perductis fruenda offeruntur

illuſtriſſimarum, & ſupra quam homines ſuſpicari poſſunt, admirabilium beatiſſima ſpectacula pulcritudinum. Ipſa quippe illic iuſtitia, ipſa prudentia, ipſa ſeſe palam monſtrat indulgétque cum caritate veritas, & caſtitas; aliíque id genus ſpecioſiſſimi ſapientiæ flores ac fœtus. quorum nos hîc vmbras ſolas imaginantes quaſi per ſomnium, putamus ex humanis conſtare operationibus: quoniam nullum ſuppetit ipſorum conſpicuum ſimulacrum; ſed deſignationes dumtaxat exiles, quas ipſas obſcurè, & veluti in caligine quadam, à nobis delineari, ipſi plerumque ſentimus. Non enim vnquam in vita mortali iuſtitiæ, prudentiæ, tranquillitatis ipſius veram ſpeciem, habitum, magnitudinem informauit quiſquam oculo mentis aut corporis: quæ illic coram & verè, quantæ qualéſque ſunt palam cernuntur. Eſt, inquam, in iſtis Elyſiis beatóque Paradiſo ſylua ſpecioſè vernans diuinarum arborum, continentiæ ipſius, ipſius caritatis, ipſius prudentiæ: quali modo amœna terrarum Tempe laudatis illis decorantur plantis, & ſpecie ramorum, & fructuum ſuauitate commendatis, puta vitis, malogranati, malorum omnis generis. Quarum vt hîc & virore ad aſpectum, & ſapore ad guſtum homines fruuntur, & eo ſe beatos putant: ſic iſtarum naturæ haud paulo melioris arborum, tranſlatæ in cæleſtem vitam animæ, ſpectacula præclara ſuauiſſimóſque fructus capiunt, cum eâ felici differentiâ, quòd harum nec copia deficit, nec amœnitas de-

A σθαι, καὶ ἔκλαμπρα, καὶ μακάρια κάλλη, τὰ ὁποῖα ἐξειπεῖν εἰς ἀνθρώπους δυσχερές· εἶναι γὰρ αὐτὴν δικαιοσύνην, καὶ αὐτὴν φρόνησιν, ἀγάπην αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ ἀλήθειαν, καὶ σωφροσύνην, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως ἐπιφανῆ τῆς σοφίας ἄνθη καὶ φυτά,
B ὧν ἡμεῖς ἐνθάδε σκιὰς μόνας φαντασματώδεις ὀνειρώττοντες, ἀπὸ τῶν πράξεων ἡγούμεθα τῶν ἀνθρωπίνων συνεστάναι, ὅτι μή ἐστιν αὐτῶν δεῦρο μηδὲν εἴδωλον καταφανές, ἀλλ' ἀπεικονίσματα μόνον ἀειδῆ, ἃ δὴ καὶ αὐτὰ σκοτεινῶς πολλάκις ἀπεικάζοντες αἰσθανόμεθα. οὐ γὰρ ἂν πώποτε δικαιοσύνης αὐτῆς, ἢ συνέ-
C σεως, ἢ εἰρήνης, ὀφθαλμοῖς ἐθεάσατό τις μέγεθος, ἢ σχῆμα, ἢ κάλλος. ἐκεῖ δὲ ἐν τῷ ὄντι, ὡς εἰσὶν ὁλοτελῆ βλέπονται καὶ σαφῆ. εἶναι γὰρ δένδρον τι σωφροσύνης αὐτῆς, εἶναι ἀγάπης, εἶναι συνέσεως, ὥσπερ καὶ τῶν ἐνθάδε τὰ φυτὰ
D καρπῶν, οἷον σταφυλῆς, ῥοιᾶς, καὶ μήλων, οὕτω δὴ κἀκείνων βλέπεσθαι μὲν καὶ ἐσθίεσθαι τοὺς καρπούς, οὐ μὴν ἀπόλλυσθαι καὶ φθί-

νειν, ἀλλ᾽ εἰς ἀθανασίαν αὔξειν καὶ θειότητα τοὺς τρεφομένους· καθὼς κἀκεῖνος, ἐξ οὗ πάντες ἐσμὲν, πρὸ τοῦ παραπεσεῖν, καὶ πηρωθῆναι τὰς ὄψεις, ἐν τῷ παραδείσῳ τυγχάνων ἀπεκαρπεύετο, τοῦ θεοῦ θεμιστεύσαντος τὸν ἄνθρωπον τῆς σοφίας ἐργάτην εἶναι καὶ φύλακα φυτῶν. Τοιούτοις γὰρ ἦν καρποῖς πεπιστευμένος γεωργεῖν καὶ ὁ πρῶτος Ἀδάμ· καὶ ὁ Ἱερεμίας δὲ ταῦτα τυγχάνειν ἰδικῶς ἔν τινι τόπῳ καὶ ἀφεστῶτι μεγάλην ἀπόστασιν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς οἰκουμένης, οἶδεν· ἔνθα τοὺς ἐξολισθήσαντας τῶν αἰώνων ἀγαθῶν κατοικτίζων, λέγει· μάθετε ποῦ ἐστι φρόνησις, ποῦ ἐστιν ἰσχὺς, ποῦ ἐστιν ἡ σύνεσις, τοῦ γνῶναι ἅμα, ποῦ ἐστι μακροβίωσις καὶ ζωὴ, ποῦ ἐστι φῶς ὀφθαλμῶν καὶ εἰρήνη· τίς εὗρε τόπον αὐτῆς, ἢ τίς εἰσῆλθεν εἰς θησαυροὺς αὐτῶν; Τούτων οὖν διελθούσας εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀποκαρπεύεσθαι λόγος τῶν ἀρετῶν τὰς παρθένους, διατάκτοις φωσὶ καὶ πολλοῖς καταρδομένας, ἃ δίκην πηγῆς αὐταῖς ὁ θεὸς ἀνεβλύζεται καταλάμπων ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα φωσὶν ἀδύτοις· ἀεὶ δὲ χορεύουσιν ἐμμελῶς γεραίρουσαι τὸν θεόν. περικέχυται γὰρ αὐταῖς ἀὴρ καθαρὸς, καὶ μὴ καθιππαζόμενος ἡλίῳ. νῦν οὖν, ὦ παρθένοι, σωφροσύνης ἀχράντου θυγα-

A fluit: ſed æternæ ipſæ diuinæque, vtentes ipſis veſcentéſque in immortalitatem alunt, æternitatem eis diuinitatémque communicantes. Talis cuiuſdam felicitatis vſuram ille primus, ex quo ſumus omnes, homo habuit vitio ſuo breuem, ante videlicet quàm oculorum quibus iſta ſentiuntur, meretur priuatione cæcari. Deus B enim ſic inſtituerat, vt plantarum ſapientiæ cuſtos cultórque homo eſſet. Talium quippe arborum concredita homini primo cultura fuerat. Et hæc reperiri intellexit Ieremias ſeorſim, in loco quodam, qui ab orbe noſtro longè diſiunctus eſt. Sic enim ait vbi eorum miſeriam deplorat, qui æui beati bonis exciderunt.
C *Diſcite vbi ſit prudentia, vbi ſit virtus, vbi ſit intellectus: vt ſcias ſimul, vbi ſit longiturnitas vitæ & victus, vbi ſit lumen oculorum & pax. quis inuenit locum eius? & quis intrauit in theſauros eorum?* Horum nempe in theſauros ingreſſæ Virgines, decerpunt de virtutibus; multis & bene or- D dinatis irrigatæ luminibus, quę inſtar fontis Deus ipſis infundit, colluſtrans illud æuum luce inacceſſibili: ſemper autem choros agunt, modulatè laudantes Deum. Circumfunditur autem ipſis aër purus, nec ſplendorem ſuum debens ſuper equitanti ſoli. Nunc ergo, Virgines, caſtitatis incorruptæ fi-

Baruch. 3.14.

liæ, de vita omnibus bonis A beatâ, déque cælorum regno contentio vobis eſt. Eia in eandem Virginitatis intemeratæ laudem cum prioribus vos quoque conſpirate, parum curantes vitæ fructum ac coniugij. Non enim exiguam facultatem Virginitas præbet facilè aſſequendæ incorruptionis: quippe quæ excitatam humo B carnem in altum eleuet, redundantes eius humores ſiccet, lutulentámque grauitatem leuitatis impreſſione fortioris vincat. Neque vos ſordidarum & peccare docentium auditus vllus fabularum inclinet ad terram. Nec mœror gaudium interpolet: conſcitæ pudore culpæ, ſpei beatæ præceptam lætitiam extorquente. C Sed conſtanti perſeuerantiâ laboris, excutite ingruentes in vos clades, non funeſtantes luctu ſerenitatem placidæ mentis. Vincat enim fides per omnia, & lux eius repellat quæ mali miſſu dæmonis circa cor nundinantia ſeſe ingerunt fœda ſimulacra. Nimirum vt quando ſerenam noctem plena illu-D ſtrans luna, affuſis ab occaſu denſis atríſque nubibus ad tempus occulitur, non aufertur tamen: quippe ſtatim vi venti diſflatis nubibus, mundo clara redditur. Sic & vos lucem Virginitatis oſtendentes mundo, etſi anguſtiis & laboribus vexamini, ne tamen, ne quæſo, Virgines, circa ſpem ve-

A τέρες, ὑπὲρ ζωῆς ἡμῖν ἀφθόνου, καὶ βασιλείας οὐρανῶν ἡ σπουδή· εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν τῆς ἁγνείας καὶ ὑμεῖς προθύμως τοῖς πρὸ ὑμῶν συμφρονήσατε, ὀλίγα φροντίσασαι τοῦ βίου· οὐ γὰρ μικρὸν εἰς ῥαστώνην ἀφθαρσίας, ἁγνεία, ἀνωφερῆ τὴν σάρκα πρὸς ὕψος αἴρουσα, καὶ B τὸ καθυγρὸν αὐτῆς ἀναξηραίνουσα, καὶ πηλῶδες βάρος ὁλκῇ μείζονι· μηδὲ βελιθέτω τῆς ἀκοῆς ὁ ῥύπος, ῥέπων εἰς τὴν γῆν· μηδὲ μετακοσμείτω λύπη τὴν χαράν, ἐκτήκουσα τὰς ἐπὶ τοῖς κρείττοσιν ἐλπίδας· ἀλλὰ ἀτρύχως ἀποσείεσθε τὰς ἐπισυμβαινούσας ὑμῖν συμφοράς, C μὴ θολοῦσαι γόοις τὸν λογισμόν· νικάτω γὰρ ἡ πίστις πάντη, καὶ ἀπωθείσθω τὸ φῶς αὐτῆς τὰ φερόμενα τοῦ πονηροῦ περὶ τὴν καρδίαν φάσματα· ὥσπερ γὰρ ὅταν ἡ σελήνη τὸν οὐρανὸν αἴγλης ἐκλάμψασα πληρώσῃ, καὶ πᾶς ὁ ἀὴρ αἴθριος γένηται, ἄφνω δὲ νεφέλαι ποθὲν ἐκ δυ-D σμῶν ὑποδραμοῦσαι βάσκανοι, τὸ φῶς αὐτῆς πρὸς ὀλίγον ἐπισκιάζουσιν, οὐ μὴν ἀφαιροῦνται· ἅτε εὐθέως τῇ ῥύμῃ τοῦ πνεύματος ἐξωθούμεναι· οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ κόσμῳ λάμπουσαι τὴν ἁγνείαν, ὑπὸ θλίψεων ὀχληθεῖσαι καὶ πόνων, ὦ παρθένοι, μὴ ὀκλάσητε πρὸς

τὰς ἐλπίδας. ἐξωθοῦνται γὰρ τῷ πνεύματι τὰ ἐκ τοῦ πονηροῦ νέφη· ἐὰν ὥσπερ ἡ μήτηρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς, ἡ γεννῶσα τὸν ἄρσενα παρθένον ἐν τῷ οὐρανῷ, μὴ δειλιάσητε λοχῶντα καὶ ἐφεδρεύοντα τὸν ὄφιν· περὶ ἧς ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἀμηγέπη διεξελεύσομαι δηλοῦσα· καιρὸς γὰρ τὰ νῦν. καὶ ὤφθη μέγα σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, τὴν ἀποκάλυψιν ὁ Ἰωάννης ἐξηγούμενος λέγει, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς· καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα κράζει ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη τεκεῖν· καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων πυῤῥὸς, μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα· καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον μέρος τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς, τῆς μελλούσης ἐκτεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ· καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρσενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, καὶ ἡρπάγη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν, καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ· καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν, ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς γυναικὸς ἱστορούμενα, καὶ τοῦ δράκοντος, ὡς ἐν ἐπιτομῇ, τέλος ἔχει.

A ſtram titubetis. Spiritus mox aderit difflaturus diabolicas nubes: ſi vos, quemadmodum mater veſtra, illa maſculum Virginem in cælo pariens, infenſi anguis inſidias minimè metuatis. De qua ego quidem muliere diſtinctiùs vobis diſſerere conſtitui: ídque agen-
B di tempus hoc eſt. *Signum magnum apparuit in cælo*, ait in Apocalypſi Ioannes. *Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim. & in vtero habens clamabat parturiens, & cruciabatur vt pariat: & viſum eſt aliud ſignum in cælo: & ecce Draco magnus, rufus, habens capita ſeptem &* Apoc. 12.
C *cornua decem, & in capitibus eius diademata ſeptem, & cauda eius trahebat tertiam partem ſtellarum cæli. & miſit eas in terram. & draco ſtetit ante mulierem, quæ erat paritura: vt cùm peperiſſet, filium eius deuoraret. Et peperit filium maſculum, qui recturus erat omnes*
D *gentes in virgâ ferreâ. & raptus eſt filius eius ad Deum, & ad thronum eius. & mulier fugit in ſolitudinem, vbi habebat locum paratum à Deo, vt ibi paſcant eam diebus mille ducentis ſexaginta.* Hæc ibi ſummatim de muliere & dracone,

quorum interpretationem excogitare maius eſt quiddam noſtris viribus. Experiamur tamen ei fidentes, qui iuſſit vt ſcripturas ſcrutaremur. Cuius ſententiæ ſi eſtis vos quoque, nihil verebor ad rem aggredi, paratam à vobis habens ſpem veniæ, ſi fortè ad intimè penetrandam ſcripturæ arcanam mentem peruenire neutiquam potuero. Quæ apparuit amicta ſole in cælo mulier, coronata ſtellis duodecim, cui ad pedes luna ſubſidet, quæ parturit & cruciatur vt pariat, ipſa propriè eſt ſecundum exactam intelligentiam Mater veſtra, ô Virgines, virtus quædam in ſeipſa exiſtens diuerſa à filiis: quam interdum Prophetæ diuerſa diſiunctáque ſimul intuentes Ieruſalem appellant, interdum ſponſam, aliquando Sion montem, nonnumquam templum & tabernaculum Dei. Nam quæ ſtudet cupitque illuminari vis apud Prophetam, inclamante ipſi ſpiritu, *Illuminare, illuminare, Ieruſalem quia venit lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt. Ecce tenebræ operient terram & caligo populos. Super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt reges in lumine tuo, & gentes in ſplendore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos & vide, omnes iſti congregati ſunt, venerunt tibi. Filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere*

Iſ. 60.

A περὶ δὲ τῆς τὴν ἐπίλυσιν αὐτῶν διαλέξασθαι καὶ εἰπεῖν, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς· ὅμως τολμητέον, πιστεύσασιν τῷ κελεύσαντι τὰς γραφὰς ἐρευνᾶν. εἰ οὖν καὶ σφῶν τὰ λεγόμενα συνδοκεῖ, χαλεπὸν οὐδὲν ἤδη στείλασθαι· πάντως γὰρ συγγνώσεσθε, πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῆς γραφῆς, ἐὰν μὴ δυνηθῶ διαρκέσαι. ἡ ὀφθεῖσα B περιβεβλημένη τὸν ἥλιον ἐν τῷ οὐρανῷ γυνή, καὶ στέφανον ἐξ ἀστέρων περικειμένη δώδεκα, ἧς τὴν ἕδραν εἶχεν ἡ σελήνη πρὸς τοῖς ποσί, καὶ ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη τεκεῖν, αὕτη κυρίως ἐστὶ κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον μήτηρ ὑμῶν, ὦ παρθένοι, δύναμίς τις οὖσα καθ' ἑαυτὴν ἑτέρα τῶν τέκνων· ἣν ὁτὲ μὲν Ἱερουσαλὴμ C οἱ προφῆται, κατὰ τὴν συνόψιν τῶν ἐπιφερομένων, ὁτὲ δὲ νύμφην, ὁτὲ δὲ Σιὼν ὄρος, ὁτὲ δὲ ναὸν καὶ σκηνὴν θεοῦ κεκλήκασιν· ἡ γὰρ παρωρμημένη φωτίζεσθαι δύναμις ἐν τῷ προφήτῃ, φωτίζου, κεκραγότος αὐτῇ τοῦ πνεύματος, Ἱερουσαλήμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπί σε ἀνατέταλκεν· ἰδοὺ καλύψει D σκότος καὶ γνόφος γῆν, καλύψει ἐπ' ἔθνη, ἐπὶ δὲ σὲ φανήσεται κύριος, καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπί σε ὀφθήσεται, καὶ πορεύσονται βασιλεῖς τῷ φωτί σου, καὶ ἔθνη τῇ λαμπρότητί σου· ἀνάβλεψον κύκλῳ τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἥκασι πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὤμων

ἀρθήσονται· ἔστιν ἡ ἐκκλησία, ἧς τὰ τέκνα πασσυδεὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν πάντοθεν πρὸς αὐτὴν ἥξει, καταθέοντα αὐτῇ· δεχομένη τε τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον, τὴν λαμπρότητα, στολῆς σχήματι, περιβεβλημένη τοῦ λόγου, ἥδεται· ποίῳ γὰρ ἄλλῳ τιμαλφεστέρῳ κόσμῳ ἢ τιμιωτέρῳ τὴν βασίλισσαν ἔπρεπε κοσμηθεῖσαν νυμφαγωγηθῆναι τῷ κυρίῳ, φῶς ὡς ἱμάτιον λαβοῦσαν; διὸ καὶ αὐτὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνακληθῆναι· ἴθι γὰρ, ἀναβᾶσαι τῷ λόγῳ, θεάσασθε, ὥσπερ τὰς πρὸς γάμον παρθένους, γυναῖκα μεγάλην, καθαρὸν καὶ ἀκήρατον ὅλον καὶ μόνιμον κάλλος, καὶ οὐδὲν ἐλαττούμενον τῆς λαμπρότητος τῶν φώτων ἀποστίλβουσαν· καὶ ἀντὶ μὲν στολῆς αὐτὸ φῶς ἠμφιεσμένην, ἀντὶ δὲ λίθων τιμίων ἀστράσι φαιδροῖς τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένην. ὃ γὰρ ἡμῖν ἐσθὴς, τοῦτο ἐκείνῃ φῶς, ὃ δὲ ἡμῖν χρυσὸς, ἢ διαφανεῖς λίθοι, τοῦτο ἐκείνῃ ἄστρα· ἄστρα δὲ οὐχ ὁποῖα ταῦτα τὰ ἐν τῷ ὁρατῷ κείμενα τόπῳ, ἀλλά τινα κρείττω καὶ διαφερέστερα, ὥστε εἰκόνας ἐκείνων μᾶλλον νομίζεσθαι ταῦτα καὶ ἀπεικάσματα· βεβηκέναι ἐπὶ τῆς σελήνης· σελήνην, ὡς ἡγοῦμαι, τὴν πίστιν τροπικῶς τῶν ἀποκαθαιρομένων τὴν φθορὰν τῷ λουτρῷ λέγων, διὰ τὸ προσεοικέναι

A *ſurgent* : eſt Eccleſia, cuius filij magno vndique confluxu poſt reſurrectionem ad ipſam venient, concurrentia in ſinum eius : quæ lumen accipiens inocciduum, gaudet ſtolæ ritu Verbi ſplendorem induta. Nam quo alio pretioſiori ſpecioſiorive ornatu comptam eam adduci
B ſponſam decebat Domino, quàm luce pro veſtimento circumdatam ? cuius ornamenti etiam reſpectu à Patre vocata fuerit. Agite enim, in altum euectæ mentis alis contemplamini, vt ſolent eſſe ſpectaculo nuptiali comptæ ornatu Virgines, mulierem grandem, immaculatam totam, ſtabilem quandam pulcritudinem, ni-
C hílque minus quàm radios lucis ſplendidæ vndique vibrantem : & pro ſtola quidem, luce veſtitam ; pro lapidibus autem pretioſis, ſplendentibus ſtellis circum caput ornatam. Quod enim nobis veſtis, hoc illi lux : & quod nobis aurum, aut pellucidi lapilli, hoc illi ſtellæ. Stellæ verò non vulgares iſtæ, quales ſerenâ nocte ſe oculis
D oſtentant ; ſed aliæ potiores lucidioréſque : adeo vt hæ, quas cernimus, illarum nihil niſi figuræ ſimulacráque imperfecta videantur. Iam calcare lunam mulier dicitur. Lunæ ſymbolo fidem, ni fallor, innuens eorum, qui per lauacrum à corruptione purgantur. Propterea quòd eius lumen ſimile vi-

detur aquæ tepidæ : & omnia quæ naturæ ſunt humidæ ex eâ pendent. Inſiſtit igitur ſupra fidem, & perſuaſionem noſtram Eccleſia, quaſi ſupra plenam quandam lunæ ſpeciem ; donec ſub introeat plenitudo gentium : parturiens & regenerans animales in ſpirituales, ſecundum rationem quâ mater eſt. Vt enim informe viri ſemen quæ concepit mulier, certo menſium orbe perfectum hominem efformat : ſimiliter quis dixerit eos, qui ad Verbum confugiunt, ſemper conceptos ab Eccleſiâ, & ad Chriſti ſimilitudinem exemplari eius inſpecto formatos, certis temporum effici periodis ciues beatorum illorum ſæculorum. Quare illam eſſe in lauacro neceſſe eſt, eos qui lauantur generantem. Hoc enim modo & σελήνη, hoc eſt luna, vocatur ea quam circa lauactum obtinet vis : quoniam νέον σέλας, nouum iubar, renouati qui regenerantur, hoc eſt, nouam lucem ſpargunt. Vnde & de nouo illuminati per quandam circumlocutionem vocantur : quâ ſpirituale plenilunium iam in ipſis per memoriam paſſionis inchoatum, certo temporum orbe conſummandum deſignatur ; interim autem præfigurandum, quoad lumen perfectum oriatur magnæ diei. Si verò quis (non enim graue ſit diſertè omnia exprimere) non acquieſcens modò dictis, con-

A τὸ φῶς αὐτῆς μᾶλλον ὕδατι λιαρῷ, καὶ πᾶσαν δὲ αὐτῆς ἠρτῆσθαι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν. ἐφέστηκεν οὖν ἐπὶ τῆς πίστεως καὶ προσλήψεως ἡμῶν ἡ ἐκκλησία κατὰ τὴν τῆς σελήνης συνόψιν, μέχρις ἂν εἰσέλθῃ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν· ὠδίνουσα καὶ ἀναγεννῶσα τοὺς ψυχικοὺς εἰς πνευματι-
B κούς, καθ' ὃν λόγον καὶ μήτηρ ἐστίν· ὥσπερ γὰρ σπορὰν ἀνδρὸς ἀμόρφωτον ὑποδεξαμένη γυνή, περιόδοις χρόνων ἄνθρωπον ὁλόκληρον ἀποκυεῖ· ταύτῃ δὴ καὶ τοὺς προσφυγόντας τῷ λόγῳ φήσειεν ἄν τις συλλαμβάνουσαν ἀεὶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν καθ' ὁμοίωσιν ἰδέαν αὐτοὺς καὶ μόρφωσιν μορφοῦσαν τοῦ
C Χριστοῦ, περιόδοις χρόνων πολίτας μακαρίων ἐκείνων αἰώνων ἐργάζεσθαι· ὅθεν δὲ ἀνάγκης αὐτὴν ἐφεστάναι δεῖ τῷ λουτρῷ τοὺς λουομένους γεννῶσαν. τούτῳ γὰρ καὶ σελήνη κέκληται τῷ τρόπῳ ἡ περὶ τὸ λουτρὸν αὐτῆς ἐνέργεια· ἐπειδὴ νέον σέλας ἀνανεωθέντες οἱ ἀναγεννώμενοι λάμπουσιν, ὅ ἐστι νέον
D φῶς· ὅθεν καὶ νεοφώτιστοι καλοῦνται περιφραστικῶς τὴν πνευματικὴν πανσέληνον αὐτοῖς κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πάθους καὶ τὴν ἀνάμνησιν νέαν ἀεὶ παραφαινούσης· ἕως ἂν αὐτῇ καὶ τὸ φῶς τὸ τέλειον ἀνατείλῃ τῆς μεγάλης ἡμέρας· ἐὰν δέ τις, οὐδὲν γὰρ χαλεπὸν ἔτι διαῤῥήδην εἰπεῖν, ἀγανακτήσας φέρῃ πρὸς

τὰ

τὰ εἰρημένα· καὶ πῶς ὑμῖν ἐξήγησις, ὦ παρθένοι, γίνεται κατὰ νοῦν τῆς γραφῆς, ὁπότε ἡ μὲν ἀποκάλυψις ἄρσενα τὴν Ἐκκλησίαν διορίζεται γεννᾷν, ὑμεῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἀπολουτρουμένων περιειλήφατε τὰς τελεσφόρους ὠδῖνας αὐτῆς πληροῦσθαι λεγομένας; λέξομεν. ἀλλ' ὦ φιλαίτιε, ἀλλ' οὐδέ σοι πάρεστιν ἀποδεῖξαι τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι τὸν γεννώμενον· πάλαι γὰρ πρὸ τῆς ἀποκαλύψεως ἐπεπλήρωτο μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ λόγου. ὁ δὲ Ἰωάννης περὶ παρόντων καὶ μελλόντων θεσμῳδεῖ· ὁ δὲ Χριστὸς πάλαι κυηθεὶς, οὐχ ἡρπάσθη, ὁπότε ἐτέχθη, πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, φόβῳ τοῦ μὴ λυμήνασθαι αὐτὸν τὸν ὄφιν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐγεννήθη, καὶ κατῆλθεν αὐτὸς ἀπὸ τῶν θρόνων τοῦ πατρὸς, ἵνα τὸν δράκοντα χειρώσηται, μείνας ἐπιτρέχοντα τῇ σαρκί· ὥστε ἀνάγκη ὁμολογεῖν δὴ καὶ σὲ, τὴν ἐκκλησίαν εἶναι τὴν ὠδίνουσαν καὶ γεννῶσαν τοὺς ἀπολουτρουμένους, ὥς που καὶ ἐν Ἠσαΐᾳ τὸ πνεῦμά φησι· πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν· τίς ἤκουσε τοιοῦτο; καὶ τίς ἑώρακεν οὕτως; εἰ ὤδινε γῆ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, καὶ εἰ ἐγεννή-

A tra excipiat. Quæ eſt hæc, quámque ad mentem ſcripturæ huius expoſitio, ô Virgines, cùm vtique Apocalypſis maſculum ab Eccleſiâ generari definiat: vos autem iſtum Eccleſiæ partum ita interpretamini, vt in iis qui per baptiſmum regenerantur impleri doceatis. Huic ita reſpondebimus. Atqui B ne tibi quidem, vitilitigator argute, facile fuerit oſtendere Chriſtum eſſe ipſum iſtum maſculum, qui editus à muliere parturiente in lucem dicitur. Dudum ſiquidem ante Apocalypſim impletum eſt myſterium Incarnationis Verbi, quo Chriſtus eſt natus ex muliere. Porrò Ioannes non de præteritis, ſed de iis quæ vel tunc fie- C rent, vel quæ olim euentura eſſent, loquitur. Præterea Chriſtus dudum conceptus, poſtquam deinde natus eſt, non eſt raptus ad thronum Dei, metu ne illi noceretur à ſerpente: quin potiùs ad hoc ipſum venit, & è Patris throno prodiit, vt draconis incurſum D in carnem ſuam pateretur, & ſic eum ſubiugaret. Quare te quoque fateri neceſſe eſt, Eccleſiam eſſe iſtam mulierem quæ parturit: fœtum autem eius eſſe illos, qui ei par baptiſmum aggregantur. vt per Eſaïam ſpiritus dicit: *Priuſquam parturiret peperit, & antequam veniret partus eius, effugit &* Iſ. 66. 7.
peperit maſculum. Quis audiuit vmquam tale? aut quis vidit huic ſimile? Numquid parturiet terra in die vnâ? aut parie-

tur gens ſimul quia parturiuit A
Sion , & peperit maſculum?
Quem effugit? non ſanè alium
quàm draconem, vt generaret
populum ſpiritualis Sion, ma-
rem ; qui nempe muliebribus
ex vitiis, & mollitie, fortior
exurgens in Domini vnitatem
occurreret, maſculo robuſtus
animi propoſito virilique con-
ſtantiâ. Dicamus ergo hæc rur- B
ſus eadem, & ab initio reſum-
ptâ continuâ ſerie, ad finem mo-
dò dicta diſtinctiùs exponen-
do deducamus. Attende igi-
tur, an non ſic tibi ad rectam,
& probabilem ſententiam lo-
cus hic explicari videatur. E-
go marem tunc gigni ab Ec-
cleſia puto dici, cùm conuerſi
baptizantur : quoniam linea-
menta, formam, virilémque C
Chriſti animum, ſumendo ba-
ptiſmo fideles concipiunt : vt
fiat tunc in ipſis vera forma,
expreſsáque imago vnigeniti,
per certam cognitionem & fi-
dem : ita vt in vnoquoque ſpi-
ritualiter generetur Chriſtus.
Ac propterea Eccleſia parturit
enititúrque, donec formetur in
nobis genitus Chriſtus : vt quiſ-
que ſanctorum participando D
Chriſto Chriſtus fiat. Iuxta
quem ſenſum in quadam ſcri-
Pſ. 104. 15. pturâ dicitur : *Nolite tangere
Chriſtos meos, & in Prophetis
meis nolite malignari.* Quaſi
Chriſti verè ij ſint, qui per com-
municationem ſpiritus in Chri-
ſtum baptizati fuerint, conferé-
te hîc tranſitum in Verbum, &

A ἐτέχθη ἔθνος εἰσάπαξ, ὅτι ὤδινησε
Σιὼν καὶ ἔτεκεν ἄρσενα; τίνα διέ-
φυγεν; ἢ πάντως τὸν δράκοντα,
ἵνα γεννήσῃ τὸν λαὸν ἡ νοητὴ Σιὼν,
τὸν ἄρσενα, τὸν τῶν γυναικείων
παθῶν καὶ τῆς ἐκλύσεως εἰς τὴν
ἑνότητα τοῦ κυρίου καταντήσαν-
τα, καὶ ἀπαρσενωθέντα τῇ σπουδῇ.
λέγωμεν οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐ-
B πανα ποδίσασαι, μέχριπερ ἂν καθε-
ξῆς πρὸς τὸ τέλος ἔλθωμεν, ἐξη-
γούμεναι τὰ προειρημένα· σκόπει
οὖν ἐάν πως καί σοι δοκῇ πρὸς δι-
δοξίαν ὁ λόγος πληροῦσθαι. ἐγὼ γὰρ
τὸ ἄρσενα ταύτῃ γεννᾶν εἰρῆσθαι νο-
μίζω τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ τοὺς χα-
ρακτῆρας, καὶ τὴν ἐκτύπωσιν, καὶ τὴν
ἀρρενωπίαν εἰλικρινῶς τοῦ Χριστοῦ
C προσλαμβάνουσιν οἱ φωτιζόμε-
νοι, τῆς καθ' ὁμοίωσιν μορφῆς ἐν
αὐτοῖς ἐντυπουμένης τοῦ λόγου, καὶ
ἐν αὐτοῖς γεννωμένης κατὰ τὴν ἀκριβῆ
γνῶσιν καὶ πίστιν· ὥστε ἐν ἑκάστῳ γεν-
νᾶσθαι τὸν Χριστὸν νοητῶς· καὶ διὰ τοῦτο
ἡ ἐκκλησία σπαργᾷ καὶ ὠδίνει, μέ-
χριπερ ἂν ὁ Χριστὸς ἐν ἡμῖν μορ-
φωθῇ γεννηθεὶς, ὅπως ἕκαστος τῶν ἁ-
D γίων τῷ μετέχειν Χριστοῦ, Χριστὸς
γεννηθῇ, καθ' ὃν λόγον καὶ ἔν τινι
γραφῇ φέρεται, μὴ ἅψησθε τῶν
Χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφή-
ταις μου μὴ πονηρεύεσθε. οἱονεὶ
Χριστῶν γεγονότων τῶν κατὰ μετουσίαν
τοῦ πνεύματος, εἰς Χριστὸν βεβαπτι-
σμένων, συμβαλλούσης ἐνταῦθα
τὴν ἐν τῷ λόγῳ τράνωσιν αὐ-

τῶν, καὶ μεταμόρφωσιν τῆς ἐκκλησίας· βεβαιοῖ δὲ καὶ ταῦτα Παῦλος φανερῶς διδάσκων, ἔνθα φησί· Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δῷ ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· εἰς γὰρ τὰς ἀναγεννωμένων ψυχὰς ἀναγκαῖον ἐξομοργνύμενον ἐκτυποῦσθαι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ἔοικε δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τοῦτο μάλιστα προσεοικέναι καὶ συμφωνεῖν, τὸ χρησμῳδούμενον ἄνωθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ Χριστῷ, ἐπὶ τὸν ἁγνισμὸν ἥκοντι τοῦ ὕδατος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· παρατηρητέον γάρ, ὅτι τὸ μὲν υἱὸν αὐτοῦ εἶναι, ἀορίστως ἀπεφήνατο καὶ ἀχρόνως· εἶ γάρ, αὐτῷ ἔφη, καὶ οὐ γέγονας· ἐμφαίνων μήτε πρόσφατον αὐτὸν τετυχηκέναι τῆς υἱοθεσίας· μήτε αὖ προϋπάρξαντα, μετὰ ταῦτα τέλος ἐσχηκέναι, ἀλλὰ προγεννηθέντα, καὶ ἔσεσθαι, καὶ εἶναι τὸν αὐτόν· τὸ δέ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, ὅτι προόντα ἤδη πρὸ τῶν αἰώνων ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐβουλήθη καὶ τῷ κόσμῳ γεννῆσαι· ὃ δή ἐστι, πρόσθεν ἀγνοούμενον γνωρίσαι· ἀμέλει τοῖς μηδέπω τῶν ἀνθρώπων

A transformationem eorum Eccleſiâ. Confirmat autem & hæc Paulus, palam docens, vbi dicit: *Huius gratiâ flecto genua mea ad Deum & Patrem, ex quo omnis paternitas in cælo, & in terra nominatur: vt det vobis ſecundùm diuitias bonitatis ſua ſpiritu corroborari* B *per ſpiritum ipſius in interiorem hominem, habitare Chriſtum per fidem in cordibus veſtris.* Etenim in regeneratorum animas neceſſe eſt, veluti ſeſe ſigilli ritu imprimens efformari exprimique Verbum veritatis. Videtur autem vel maximè congruere iam dictis, eáque adſtruere, quod ex perſonâ Patris Chriſto ad Iordanem baC ptiſmi causâ venienti dicitur oraculum antiquum: *Filius* Pſal. 2 *meus es tu, ego hodie genui te.* Obſeruandum enim filium eſſe ſuum dicere indefinitè, & ſine determinatione temporis. *Es* enim, ait; non autem *fuiſti.* Significans neque recèns ipſi contigiſſe filiationem; neque D quod iam ſit, vmquam eſſe deſiturum: ſed qui ante genitus fuerit, eundem ſemper eſſe, & fore. Quòd verò addit, *ego hodie genui te*, declarat, qui iam ante ſæcula priùs in cælo erat, hunc voluiſſe ſe mundo quoque generare: hoc eſt: priùs ignoratum oſtendere. Itaque iis hominibus, qui nondum

agnoueuerunt multifariam Dei ſapientiam, nondum genitus eſt Chriſtus; quod eſt: nondum eſt cognitus, nondum manifeſtatus, nondum apparuit. Si verò ſenſerint & ipſi myſterium gratiæ: tunc & ipſis, quippe qui iam conuerſi ſint & crediderint, per notitiam & prudentiam gignitur. Quare conuenienter, hinc Eccleſia maſculum Verbum, in iis qui caſtificantur, ſemper formare dicitur & generare. Et hactenus quidem de partu ipſius pro viribus dictum ſit. Deinceps de dracone, déque aliis in iſta ſcriptura memoratis fides liberanda eſt. Conemur ergo ea vt poterimus exponere, nihil deterritæ magnitudine obſcuritatéque ænigmatum ingenti. Quòd ſi quid perplexum ac difficile inciderit, ego rurſum vobis quaſi pontem ſternam, aut portitoris officio trans amnem deportabo. Draco magnus, rufus, verſutus, multiplex, ſepticeps, corniger, trahens tertiam ſtellarum partem, qui ſtat in inſidiis vt filium parturientis mulieris deuoret, diabolus hic eſt, obſidere ſolitus ac circumuenire, peruertereque conans recens baptizatorum mentem Chriſti admiratione amoréque occupatam: deleréque ex illâ, ſi queat, effigiem illam ac formam modò impreſſam, & ingenitam Verbi. Verùm fruſtra eſt, conatúſque illi ſui abeunt in vanum. ſur-

A συνηθημένοις τὴν πολυποίκιλον σοφίαν τοῦ θεοῦ, ὁ Χριστὸς οὐδέπω γεγέννηται· ὅπερ ἐστὶν, οὐδέπω ἐγνώσθη, οὐδέπω πεφανέρωται, οὐδέπω ἐφάνη. εἰ δὲ αἴσθοιντο καὶ οὗτοι τῆς χάριτος τὸ μυστήριον· τότε δὴ καὶ αὐτοῖς, ὁπότε ἐπέστρεψαν καὶ ἐπίστευσαν, κατὰ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν σύνεσιν
B γεννᾶται. διὸ προσηκόντως ἐντεῦθεν ἡ ἐκκλησία τὸν ἄρσενα λόγον ἐν τοῖς ἁγνιζομένοις ἀεὶ μορφοῦν λέγεται καὶ γεννᾶν. καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν ὠδίνων αὐτῆς εἰς δύναμιν εἴρηται· τὰ δὲ περὶ τοῦ δράκοντος καὶ τῶν ἄλλων, τῇδε μεταβλητέον. ἐκοινοῦ πειρασόμεθα πάλιν ἄλλως γέ πως
C δηλοῦν, ὦ παρθένοι, μηδὲν ἀποδειλιῶσαι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν αἰνιγμάτων τῆς γραφῆς· εἰ δέ τι δύσκολον ἐμπίπτει τοῖς λόγοις, ἐγὼ πάλιν ὑμᾶς ὥσπερ ποταμὸν διαβιβάσω. ὁ δράκων, ὁ μέγας, ὁ πυῤῥὸς, ὁ πολύτροπος, ὁ πολυειδὴς, ὁ ἑπτακέφαλος, ὁ κερασφόρος, ὁ σύρων τὸ τρίτον τῶν
D ἀστέρων, ὃς ἕστηκεν ἐφεδρεύων, ἵνα τὸ τέκνον τῆς ὠδινούσης γυναικὸς καταφάγῃ, ὁ διάβολος οὗτός ἐστιν ὁ ἐνεδρεύων, ὁ λοχῶν λυμήνασθαι τῶν φωτισθέντων τὸν χριστόληπτον νοῦν, καὶ τὴν ἐκτύπωσιν καὶ ζωώσιν τὴν ἐν αὐτοῖς ἀποτεχθεῖσαν τοῦ λόγου· ἀλλ' ἀστοχεῖ καὶ σφάλλεται τῆς ἄγρας, ἀ-

νων πρὸς ὕψος ἁρπαζομένων τῶν A
ἀναγεννωμένων πρὸς τὸν θρόνον
τοῦ θεοῦ, ὅ δή ἐστιν, ἄνω περὶ
τὴν θείαν ἕδραν, καὶ τὴν ἀσκαν-
δάλιστον ὑπόβασιν τῆς ἀληθείας,
αἴρεται τὸ φρόνημα τῶν ἀνακαι-
νισθέντων, τὰ ἐκεῖ βλέπειν, καὶ τὰ
ἐκεῖ φαντάζεσθαι παιδαγωγου-
μένων, ἵνα μὴ ἀπατηθῇ πρὸς τοῦ
δράκοντος βρίθοντος κάτω· οὐ γὰρ B
αὐτῷ θέμις τοὺς ἄνω νεύοντας καὶ
βλέποντας ἀφανίσαι. οἱ δὲ ἀστέ-
ρες εἰσίν, οὓς τῷ τῆς οὐρᾶς ἄκρῳ
κατὰ κορυφῆς ἐφαπτόμενος εἰς
τὴν γῆν κατέσπασε, τῶν αἱρέ-
σεων αἱ συστροφαί· ἀστέρας γὰρ σκο-
τεινούς, ἀμυδρούς, καὶ ταπεινο-
στρεφεῖς, τὰς ἐπισυνόδους τῶν ἑ-
τεροδόξων εἶναι φραστέον· ἐπει- C
δὴ τῶν οὐρανίων ἐπιστήμονες εἶ-
ναι δὴ βούλονται καὶ αὐτοί, καὶ εἰς
Χριστὸν πεπιστευκέναι, καὶ τὴν ἕ-
δραν ἔχειν τῆς ψυχῆς ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς, καὶ πλησιάζειν τοῖς ἄστροις,
ὡς φωτὸς τέκνα· ἀλλὰ κατασύ-
ρονται, τοῦ δράκοντος ἐκσεισθέντες
ταῖς πλοκαῖς· ὅτι μὴ τῶν τριγώνων
εἴσω τῆς εὐσεβείας ἔστησαν σχημάτων, D
πταίσαντες αὐτῆς περὶ τὴν ὀρθό-
δοξον θρησκείαν· ὅθεν καὶ τρίτον τῶν
ἀστέρων ἐκλήθησαν μέρος· οἷον, περὶ
ἕνα τὸν ἀριθμὸν τῆς τριάδος διε-
σφαλμένοι· ὁτὲ μὲν τὸν τοῦ πατρός,
ὡς Σαβέλλιος, αὐτὸν τὸν παντοκρά-
τορα λέξας πεπονθέναι· ὁτὲ δὲ
τὸν τοῦ υἱοῦ, ὡς Ἀρτεμᾶς, καὶ οἱ

A ſum enim longè ad thronum
Dei rapiuntur qui regenerati
ſunt. hoc eſt:eorum mens & co-
gitatio qui renouati per fidem,
& baptiſmum ſunt, altè attolli-
tur circum diuinam ſedem, &
inoffenſum veſtigium ſolúm-
que veritatis, inſtituta erudi-
táque vt quæ ibi ſunt intuea-
tur, imaginetur, in iis hærear,
illícque teneatur: ne fraude
B hinc doliſve detrahi queat dra-
conis deorſum deprimentis:
cui non permittitur in ſuperna
verſos iiſque intentos contem-
plandis, deiicere. Stellæ verò
quas ſummâ caudâ draco de fa-
ſtigio ipſarum contingens euer-
rit in terram deuoluitque, hæ-
reſum peruerſæ ſectæ ſunt. Stel-
las quippe tenebroſas, in humi-
C lia deiectas, conuenticula hete-
rodoxorum rectè dixerimus:
quando ſeſe cæleſtium peritos
& ipſi iactant, & in Chriſtum
crediidiſſe glorientur, ſtatio-
némque in cælis habere; atque
inter aſtra verſari, vt lucis fi-
lios. Verùm detrahuntur dra-
conis excuſſi flexibus: quo-
niam intra triangulares reli-
gionis figuras non ſe conti-
D nent; prolabentes ex ipsâ, &
ex orthodoxo Dei cultu exor-
bitantes. Vnde tertia ſtellarum
pars vocantur: quoniam circa
vnum ex numeris Trinitatis
deluſi errant. Aliquando qui-
dem circa Patrem, vt Sabel-
lius, qui omnipotentem ipſum
paſſum aſſeruit. Aliquando cir-
ca Filium vt Artemas, & qui

apparentiam in eo ſolam agno- A
ſcunt : aliquando circa Spiritum ſanctum, vt Ebionæi, qui ex proprio motu prophetas locutos contendunt. Marcionis enim, & Valentini, Elchaſæíque, & aliorum melius fuerit ne mentionem quidem facere. Quæ verò genuit, & peperit maſculum in cordibus eorum, qui crediderunt Verbum, inuiolata illæſáque ab ira ſer- B
pentis, in deſertum ſummota, mater noſtra eſt, vt diximus, Eccleſia. Deſertum verò, in quod vbi venit, ibi paſcitur per mille ducentos ſexaginta dies, verè deſertum à malis: ſterilis corruptionis, nec ferax terra noxiorum germinum, difficilis aditu eadem, & aſperitate ſua quadam vulgarium C
hominum veſtigiis parum commodè calcabilis: cæterum frugibus tamen fructibúſque felix, quin & paſcuis abundans, & amœnè florens peruiáque ſanctis, copiâ redundans ſapientiæ, germinánſque vitam, hic eſt ipſe in quo ſumus pulcherrimus, ſpecioſiſſimus, vmbroſus ſyluis, ſuauiſſimíſque halans floribus virtutis hortus. D
Cant. 4. 16. *Ibi ſurrexit Auſter, & flauit Aquilo, & fluunt aromata;* & ambroſiis omnia roribus madent, immortalis vitæ ſemper virentibus coronata plantis. Quo in loco iam nos ſumus legentes flores, & ex iis reginæ coronam purpuream, & ſplendidam texentes Virginitatis in-

A δοκήσει αὐτὸν ἀποφηνάμενοι πεφυκέναι· ὁτὲ δὲ περὶ τὸ τοῦ πνεύματος, ὡς Ἐβιωναῖοι, ἐξ ἰδίας κινήσεως τοὺς προφήτας λελαληκέναι φιλονεικοῦντες. Μαρκίωνος γὰρ, καὶ Οὐαλεντίνου, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἐλχασαῖον, καὶ τοὺς ἄλλους, καλὸν μηδὲ μνημονεῦσαι· ἡ δὲ γεννῶσα καὶ γεννήσασα
B τὸν ἀρρενωπὸν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστευσάντων λόγον, καὶ ἄχραντος καὶ ἀβλαβὴς ἀπὸ τοῦ θηρὸς τῆς ὀργῆς εἰς τὴν ἔρημον παραγεγενημένη, ἡ μήτηρ ἡμῶν ἐστιν, ὡς ἀποδεδώκαμεν, ἡ ἐκκλησία· ἡ δὲ ἔρημος, εἰς ἣν ἐλθοῦσα τρέφεται τὰς χιλίας καὶ διακοσίας ἡμέρας καὶ ἑξήκοντα,
C ἡ κακῶν ἔρημος ἀληθῶς, καὶ ἄγονος, καὶ στεῖρα φθορᾶς, καὶ δυσπρόσιτος, καὶ δύσβατος τοῖς πολλοῖς, εὔκαρπος δὲ, καὶ εὔβοτος, καὶ εὐθαλὴς, καὶ εὐεπίβατος ἁγίοις, καὶ πλήθουσα σοφίας, καὶ βλαστάνουσα ζωὴν, αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ ἀρετῆς ἐστι τὸ κάλλιστον, καὶ καλλίδενδρον, καὶ καλλίπνουν χωρίον.
D Ἔνθα ἐξηγέρθη ὁ νότος, καὶ διέπνευσεν ὁ βορρᾶς, καὶ ῥέουσι τὰ ἀρώματα, καὶ τῶν ἀμβροσίων πεπλήρωται δρόσων, ἀθανάτου ζωῆς βλάσταις ἀμαράντοις κατεστεμμένα, εἰς ὃ ἐσμὲν ἡμεῖς ἀνθολογοῦσαι νῦν καὶ πλέκουσαι τῇ βασιλίσσῃ τὸν ἁλουργῆ στέφανον καὶ ἐκλαμπρὸν τῆς παρθενίας ἀ-

A θίκτοις δακτύλοις· ἀρετῆς γὰρ κοσμεῖται καρποῖς ἡ νύμφη τοῦ λόγου. αἱ δὲ χίλιαι καὶ διακόσιαι ἡμέραι καὶ ἑξήκοντα, ἃς ἐνθάδε ἐσμὲν εἰς ἐπιδημίαν, ἡ τοῦ πατρός ἐστιν, ὦ παρθένοι, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ πνεύματος κατ' εὐθεῖαν ἀκριβὴς καὶ ἀρίστη σύνεσις, ἣν γέγηθεν ἡμῶν ἡ μήτηρ αὐξανομένη, καὶ ἀγάλ-
B λεται τοῦτον τὸν χρόνον, μέχρι τῆς αὖ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν καινῶν αἰώνων εἰς τὴν ἄγειν ἐλθοῦσα κατὰ τοὺς οὐρανούς, μηκέτι δι' ἐπιστήμης κατασκέπτηται τὸ ὄν, ἀλλὰ σαφῶς ἐποπτεύσῃ, Χριστῷ συνεισελθοῦσα. τὰ γὰρ χίλια ἐν ἑκατοντάσι δεκαπλασιασθέντα, τέλειον ἀριθμὸν καὶ πλήρη περιέχει· ὃ δή
C ἐστι σύμβολον αὐτοῦ τοῦ πατρός, τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ δημιουργήσαντος, καὶ ἐν ἑαυτῷ συγκρατοῦντος τὰ πάντα. τὰ δὲ διακόσια τὸ ἐκ δύο τελείων ἀριθμῶν συνεζευγμένον, ὃ δή ἐστι σύμβολον τοῦ ἁγίου πνεύματος, καθὸ τῆς γνώσεώς ἐστι τοῦ υἱοῦ τοῦτο καὶ πατρὸς παρεκτικόν. τὰ δὲ ἑξήκοντα, τὸν ἓξ ἀριθμὸν ἐν δεκάσιν ἔχει, ὃ δή ἐστι σύμβολον τοῦ Χριστοῦ· ἐπει-
D δήπερ ὁ τῶν ἓξ ἀπὸ μονάδος προϊὼν ἀριθμὸς ἐκ τῶν ἰδίων συνίσταται μερῶν, ὥστε μήτε λείπειν ἐν αὐτῷ τι, μήτε πλεονάζειν· εἰς τὰ ἑαυτοῦ γὰρ μέρη ἀναλυόμενος συμπληροῦται· οἷον, τῶν ἓξ εἰς ἴσα μέρη ἐξ ἴσων τεμνόμενος μερῶν, ἀνάγκη τὴν αὐτὴν ἐκ τῶν

tactis digitis. Virtutis enim ornatur fructibus ſponſa Verbi. Mille porrò ducenti ſexaginta dies, per quos hîc ſumus in peregrinatione, Patris eſt, ô Virgines, & Filij, & S. Spiritus ſecundum rectam fidem exacta & optima cognitio, quâ gaudet mater noſtra ex eáque alitur & creſcit, & iucundè reficitur per hoc tempus, donec inſtituantur noua ſæcula, quando in cœtum aggregata beatorum qui in cælis degunt, non iam per ratiocinationes & contentionem mentis intelliget id quod eſt, ſed palam & clarè ipſum cernet ſimul cum ipſo vltra intimum admiſſa velum. Millenarius quippe ex centenario decies multiplicato conſtans, perfectum numerum & plenum continet: quod eſt ſymbolum Patris, qui ex ſeipſo condidit, & in ſeipſo continet omnia. Ducenta verò ex duobus perfectis numerus conflatus, ſymbolum ſunt S. Spiritus: quatenus is notitiæ Filij & Patris eſt præbitor. Denique ſexaginta, ſenarium numerum in decadibus habent, eóque ſymbolum Chriſti eſt: quoniam ſenarius ex vnitate progrediens numerus, ex propriis componitur partibus ita, vt nec deſit ipſi, nec redundet ex iis quidquam. In ſuas enim ipſius partes reſolutum exhauritur. Nimirum ſi ſex æquales in numeros alios atque alios diuidantur: neceſſe eſt, ex iiſ-

dem ſimul iterum iunctis ſenarius idem reparetur numerus. Primùm quippe ſi diuidatur medius, tria efficit: rurſus ſi in tres diuidatur partes, efficit duo: Si deniq; in ſex partes diſtribuatur, vnicuíque parti ſola vnitas competet. Vnde patet refundi ſemper in ſenarium omnes eius diuiſiones ac partes. Nam in bis tria, ter duo, ſexies vnum diuiſus, coniunctis inter ſeſe tribus, duobus, & vno, rurſus ſenarium integrum perficit. Perfectus autem hic numerus neceſſariò totus eſt, cui nihil deſit aliud ad naturalis plenitudinis modum, nec vltra eum redundet vmquam. Aliorum autem numerorum quidam pluſquam perfecti ſunt, vt duodenarius: media quippe pars eius ſenarius eſt, tertia verò quaternarius, quarta ternarius, ſexta binarius, duodecima vnitas. Hæc autem, in quæ duodenarius poteſt diuidi, ſi rurſus in ſe componantur, excedunt duodenarium, qui ſe proinde non ſeruat æqualem ſuis partibus, ſicut ſenarius. Alij imperfecti, vt octonarius. Huius enim dimidium, quaternarius; quarta verò pars, binarius; octaua, vnitas. In quas diuiſus partes ſi rurſus ex ipſis componatur, nihil niſi ſeptenarium reddit: indigens vnitate, vt ad ſui complementum perueniat: non planè ex omni parte ſibi conſonans ipſi, vt ſenarius. Qua propter hic ad filiũ Dei refertur, à plenitudine diui-

A διαμερισθέντων τμημάτων πάλιν ποσότητα πληροῦσθαι. πρῶτον γὰρ μέρος κατὰ μέσον διαιρούμενος ποιεῖ τὸν τρία· εἶτα εἰς τρία διαιρούμενος μέρη, ποιεῖ τὸν δύο· εἶτα εἰς ἓξ μερισθεὶς, ποιεῖ τὸν ἕνα, καὶ συμπληροῦται πάλιν εἰς ἑαυτόν· εἰς γὰρ δὶς
B τρία, καὶ τρὶς δύο, καὶ ἑξάκις ἓν διαιρούμενος, συντεθειμένων τῶν τριῶν, καὶ τῶν δύο, καὶ τοῦ ἑνὸς, πάλιν ἀναπληροῖ τὸν ἕξ· τέλειος δὲ πᾶν ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ, τὸ μήτε προσδεόμενον εἰς συμπλήρωσιν ἑτέρου, μήτε πλεονάζον ἑαυτοῦ πώποτε· τῶν δὲ ἄλλων ἀριθμῶν οἱ μὲν ὑπερτέ-
C λειοί εἰσιν, ὡς ὁ δώδεκα· τὸ γὰρ ἴσον αὐτοῦ μέρος τὰ ἕξ, καὶ τὸ τρίτον τὰ τέσσαρα, καὶ τὸ τέταρτον τὰ τρία, καὶ τὸ ἕκτον τὰ δύο, καὶ τὸ δωδέκατον τὸ ἕν, εἰς ἃ δύναται μερίζεσθαι, συντεθέντα ὑπερβάλλοισι τὸν δώδεκα, οὐ τηρήσαντος ἑαυτὸν ἴσον
D τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν, ὡς ὁ ἕξ· οἱ δὲ ὑποτέλειοι, ὡς ὁ ὀκτώ· τὸ γὰρ ἥμισυ αὐτοῦ τὰ τέσσαρα, καὶ τὸ τέταρτον τὰ δύο, καὶ τὸ ὄγδοον τὸ ἕν, εἰς ἃ τέμνεται μέρη, συντεθέντα ποιεῖ τὸν ἑπτὰ, καὶ προσδεῖται μονάδος εἰς τὴν ἑαυτοῦ συμπλήρωσιν· οὐχ ὡς ὁ ἕξ παντοίως ἑαυτῷ σύμφωνος ὤν. διὸ καὶ τὴν ἀναφορὰν εἰς τὸν υἱὸν ἀνείληφε τοῦ θεοῦ, ἀπὸ τοῦ πληρώματος τῆς θεότητος

τος εἰς τὸν βίον ἐληλυθότος. κενωθεὶς γὰρ, καὶ τὴν μορφὴν τοῦ δούλου προσλαβὼν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ τελειότητα πάλιν ἀνεπληρώθη καὶ τὴν ἀξίαν· αὐτὸς γὰρ ἐν ἑαυτῷ σμικρυνθεὶς, καὶ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ἀναλυθεὶς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ σμικρότητος καὶ τῶν ἑαυτοῦ μερῶν εἰς τὴν συμπλήρωσιν πάλιν τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὸ μέγεθος κατέστη, οὐδέποτε τοῦ τελείου εἶναι μειωθείς. ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ κόσμου κτίσις ἐκ τούτου φαίνεται πᾶσα συγκειμένη τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τῆς ἁρμονίας, ἐν ἓξ ἡμέραις ποιήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς· τῆς ποιητικῆς δυνάμεως τοῦ λόγου τὸν ἓξ ἐμπεριέχοντος ἀριθμὸν, καθ' ὃν ἡ τριὰς σωμάτων ἐστὶ ποιητική· μῆκος γὰρ, καὶ πλάτος, καὶ βάθος σῶμα ἐργάζεται· ὁ δὲ ἓξ ἐκ τῶν τριγώνων ἐστὶ συγκείμενος· καὶ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔστι καιρὸς πρέπων ἐν τῷ ταρόντι διεξελθεῖν δι' ἀκριβείας, ἵνα μὴ τὸ προκείμενον ἐάσαντες, τὰ πάρεργα σκοπῶμεν· οὐκοῦν δεῦρο εἰς τὴν ἔρημον ἐλθοῦσα ταύτην καὶ ἄγονον κακῶν, ἡ ἐκκλησία τρέφεται, πτερουμένη τοῖς οὐρανοπόροις τῆς παρθενίας πτεροῖς, ἃς ἀετοῦ μεγάλου πτέρυγας ὁ λόγος ἔφη· νικήσασα τὸν ὄφιν, καὶ τὸ πληροσελήνου τῆς ἑαυτῆς τὰς νεφέλας τὰς δυσχειμέρους ἀπεωσαμένη· τούτων γὰρ χάριν οἱ

A nitatis in vitam perfectum. Exinanitus enim, & formâ ſerui ſuſceptâ, in ſuam ipſius rurſus perfectionem pleniſſimè atque dignitatem reſtitutus eſt. Ipſe enim in ſe ipſo diminutus, & in ſuas ipſius partes reſolutus, ex ipsâ diminutione ſuâ, & ex ſuis partibus, in plenitudinem rurſus priorem, atque in ma- B gnitudinem reparatus eſt. alioqui nunquam ita minutus, vt non ſimul perfectus exiſteret. Sed & mundi creatio ex hoc tota conflata numero videtur. Sex quippe dierum ſpatio cælum, & terram quæque iis continentur, Deus condidit: ſenarium in ſeſe continente numerum creatricis virtutis ratione, in qua ternarius corporum effe- C ctor cēſetur: longitudo quippe, profunditas, & latitudo corpus efficiunt. Porrò ſenarius ex trigonis conflatur. Ac de his quidem non eſt opportuna in præſens occaſio diſſerendi accuratè: ne omiſſo principali propoſito, in conſectaneis, aut circumſtantibus hæreamus. Hanc igitur in ſolitudinem malorum ſterilem D ſepoſita, vti prius diximus, Eccleſia, paſcitur pennáſque adoleſcens accipit, ſenſim ſeſe pertingendæ cælorum altitudini paribus inſtruens Virginitatis alis: quas *alas Aquilæ magnæ* ſcriptura vocat: quibus victo ſerpente, & ſui, quod calcat pedibus, plenilunij procelloſis nubibus ſuperatis, in tutum euadit. Horum gratiâ hi, quos

A hactenus impendimus, prolati à nobis ſermones ſunt: adhortantes vos, ô egregiæ Virgines, ad totis viribus imitandam Matrem: cauendúmque ne inficiamini doloribus, conuerſionibus, & calamitatibus vitæ: quò poſſitis lætæ cum illâ occurrere in thalamum, præferentes ornatas lampades. B Ne ergo deſpondeatis animos propter vafras artes, & calumnias ſerpentis: ſed præparate vos acriter ad pugnam, galeam ſalutis, & loricam, tum crurum femorúmque indumenta bellica indutæ; incredibilem enim ipſi conſternationem inferetis, magno in ipſum animo robuſtâque inuectæ con- C ſtantiâ. Neque omnino ſuſtinebit impetum; ne ad ſpeciem quidem ſtabit, Dei videns iuſſu ductúque inſtructas, & accinctas aduerſum ſe acies procedere. Sed ſtatim tollere vos certaminum ſeptem opima ſpolia præmiáque ſinet multiceps, & multifrons beſtia.

Fronte leo, caudâque draco, medio orbe chimæra,
D *Ore vomens ſæuis incendia lurida flammis,*
Quam Patris imperio Rex victor ab æthere Chriſtus
Confecit, facili multorum cæde ferocem.
Quos gratam ſpumeis faucibus eſcam habuit

habiturúſque erat, nemine furori eius valente obſiſtere, niſi maturè victam ipſam exarmatámque interfeciſſet, deprehenſam euentu imbecillitatem

A μεταξὺ πάντες οὗτοι παρηνέχθησαν λόγοι, διδάσκοντες ὑμᾶς, ὦ καλλιπάρθενοι, κατὰ κράτος μιμεῖσθαι τὴν μητέρα, μὴ ἀποθολοῦσθαι δὲ ταῖς ἀχθηδόσι, καὶ τροπαῖς, καὶ θλίψεσι τοῦ βίου, ἵνα συνεισέλθητε γαῦροι μετ' αὐτῆς εἰς τὸν νυμφῶνα, παραφαίνουσαι τὰς λαμπάδας· μὴ B οὖν ἀποδειλιάσητε πρὸς τὰς μεθοδείας, καὶ διαβολὰς τοῦ θηρός, ἀλλὰ καρτερῶς ἐνσκευάσασθε πρὸς τὴν μάχην, τὴν κόρυν τοῦ σωτηρίου, καὶ τὸν θώρακα, καὶ τὰς κνημῖδας ἐξωπλισμέναι. μυρίαν γὰρ αὐτῷ κατάπληξιν παρέξετε μετὰ πολλοῦ λήματος καὶ εὐψυχίας προσβάλ- C λουσαι· οὐδὲ στήσεται πάντως ἐκ τοῦ κρείττονος ὁρῶν τὰς ἀντιπάλους παρατεταγμένας· ἀλλ' αὐτόθεν ἄρασθαι τῶν ἑπτὰ παλαισμάτων ὑμᾶς συγχωρήσει τὰ ἀριστεῖα ὁ πολυκέφαλος καὶ πολυπρόσωπος θήρ.

Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο·
D Καὶ τὴν μὲν κατέπεφνε πατρὸς τεράεσσι πιθήσας
Χριστὸς ἄναξ, πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν, οὐδέ τις ἔτλη.
Λοίγιον ἐκ γενύων ἀφρὸν ἐρευγομένην.

εἰ μὴ πρότερον ἐκλύσας αὐτὴν κατειργάσατο, καὶ ἀσθενῆ

A καὶ εὐκαταφρόνητον ἡμῖν παντελῶς ἐποίησε Χριστός· διὸ θυμὸν ἄῤῥενα λαβοῦσαι, καὶ νήφοντα, ἐνδυνάμει θέσθε τῷ θηρὶ σφριγῶντι τὰ ὅπλα, μηδὲ ὑποχωρήσητε τὸ σύνολον, ἐφ' οἷς θρασύνεται, ταραχθεῖσαι· μυρίον γὰρ ἕξετε κλέος, ἐὰν ἀφέλητε νικήσασαι τοὺς ἐπ' αὐτοῦ στεφάνους ἑπτά, δι' οὓς ὁ ἀγὼν ἡμῖν πρόκειται, καὶ B ἡ πάλη, κατὰ τὸν διδάσκαλον Παῦλον· ἡ γὰρ καταγωνισαμένη τοῦ διαβόλου πρότερον, καὶ νεκρώσασα τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς, τῶν ἑπτὰ στεφάνων τῆς ἀρετῆς ἐγκρατὴς γίνεται, τοὺς ἑπτὰ μεγάλους ἀγῶνας διαθλήσασα τῆς ἁγνείας· κεφαλὴ γὰρ τοῦ δράκοντός ἐστιν ἡ ἀκρασία, καὶ ἡ τρυφή· ὁ ταύ- C την συνθλάσας, ἀναδεῖται τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης. κεφαλή ἐστι, καὶ ἡ δειλία, καὶ ἡ θρύψις· ὁ ταύτην πατήσας, τὸν στέφανον ἀναιρεῖται τοῦ μαρτυρίου· κεφαλή ἐστι καὶ ἡ ἀπιστία, καὶ ἡ ἄνοια, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως τῆς πονηρίας πλεονεκτήματα· ὁ ταῦτα κατεργασάμενος καὶ ἀνε- D λών, τὰς ἐπ' αὐτοῖς τιμὰς ἀποφέρεται, πολυτρόπως ἐκκεραϊζομένης τοῦ δράκοντος τῆς ἰσχύος. καὶ γὰρ καὶ τὰ δέκα κέρατα καὶ κέντρα, ἅπερ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἐλέχθη φέρειν, αἱ δέκα ἀντιθέσεις εἰσίν, ὦ καλλιπάρθενοι, τοῦ δεκαλόγου, αἷς ἀνακερατίζειν εἴωθε καὶ

eius contemnendam irridendámque proponens nobis Chriſtus. Quare marem animum ſobriúmque concipientes fortia ringenti fruſtra rebellantíque belluæ pectora opponite. Nihil quidquam eius oppugnationibus cedite, aut idcircò turbemini, quòd ferocientem videatis. Infinitam enim refer-etis gloriam, ſi ei victrices abſtuleritis ſeptem illas quas gerit coronas; de quibus certamen nobis & contentio propoſita eſt, ſecundùm magiſtrum Paulum. Quæ enim priùs vicerit diabolum, & eius ſeptem capita mortificauerit, ſeptem virtutis coronas adipiſcetur, ſeptem magnis perfuncta certaminibus caſtitatis. Caput enim draconis eſt intemperantia & luxus: qui hoc caput confregerit, ornabitur coronâ continentiæ. Caput eſt ignauus timor animi fracti: qui hoc pede premens eliſerit, coronam auferet martyrij. Caput eſt infidelitas, & dementia, aliæque id genus redundantiæ prauitatis: quæ qui confecerit, quæ impoſita ipſis elucent diadematum inſignia, præmia victoriæ opima auferet, multifariè contusâ draconis potentiâ. Nam etiam ſeptem cornua, & acumina, quæ in ſuis capitibus draco ferre dictus eſt, decem prauarum eius ſuggeſtionum articuli, ô Virgines, ſunt totidem decalogi præceptis oppoſiti, per quos arietare ac vehe-

A menter impetere ſolet animas multorũ. Primo præcepto quo iubetur: Diliges Dominum Deum tuum: contraria ſapiens ipſe & obtrudere incautis arte mirâ ſatagens: & ſic aliis conſequenter Dei legibus. Vide enim cornu ipſius acre, & inflammatum, fornicationẽ, quo luxurioſos percutit: vide adulterium, vide mendacium, vide auaritiã, B vide furtum, & alia his affinia germanáque, quę ſubnaſcuntur circum illa, homines occidentia capita draconis, quæ vbi vos adiutore Chriſto contuderitis, honeſtabitis veſtra floridis coronis, quas vobis à Deo impetrabit hæc de diabolo reportata victoria. Noſtrum enim eſt præferre præponeréque meliora ſequioribus, cæleſtia terrenis, C quippe qui donati à Deo ſimus arbitrio noſtri potente, ſibique imperante pleno iure, extra neceſſitatem omnem. Nóſque fecit noſtri Dominos in eligendo quæ placent: non ſeruientes fato aut fortunæ, quod homines multi faciunt. Tu verò non vt homo, ſed vt beatus & bonus eſto. Niſi homo eſſe velis ad exemplum perfecti homi- D nis Chriſti, ad eius archetypum te ipſum expingens emendánſque, & in omnibus illum imitans. Omnium ſanè malorum maximum eſt illud inſitum pleriſque, peccatorum cauſas ad ſtellarum motus referre, & affirmare vitam noſtram fati neceſſitatibus gubernari.

βάλλειν τὰς τῶν πλείστων ψυχάς· τῇ ἀγαπήσεις ἐντολῇ κύριον τὸν θεόν σου, τὰ ἐναντία φρονῶν καὶ τεκταινόμενος, καὶ τοῖς ἑξῆς νομοθετήμασιν. ἴδε γὰρ κέρας αὐτοῦ διάπυρον, τὸ πικρὸν, τὴν πορνείαν, ᾧ τοὺς ἀκράτορας βάλλει· ἴδε τὴν μοιχείαν, ἴδε τὸ ψεῦδος, ἴδε τὴν φιλαργυρίαν, ἴδε τὴν κλοπὴν, καὶ τὰ ἄλλα τούτοις ἀδελφὰ καὶ συγγενῆ, ὁπόσα ἐξισχύουσιν ἀμφὶ ταῖς κεφαλαῖς αὐτοῦ ταῖς ἀνθρωποκτόνοις πεφυκότα, ἃς ὑμεῖς συμμαχήσαντος Χριστοῦ ἐκκαρατίσασαι, λήψεσθε τοῖς κατὰ τοῦ δράκοντος κατανθεμῶσαι στεφανώμασιν ὑμῶν τὰς θείας κεφαλάς· ἡμέτερον γὰρ προκρίνειν τὰ κρείττω καὶ προτάσσειν τῶν γηγενῶν, αὐτοκράτορα καὶ αὐτεξούσιον τὸν λογισμὸν εἰληφότας, καὶ πάσης ἀνάγκης ἐκτὸς, εἰς τὸ αὐτὸ δεσπότας αἱρεῖσθαι τὰ ἀρέσκοντα, οὐ δουλεύοντας εἱμαρμένῃ καὶ τύχαις. ὡς οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς μακάριος ἔσω καὶ ἀγαθός· εἰ τῷ ἀνθρωπείῳ παραδείγματι χρώμενος τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἑαυτὸν ζωγραφῶν, κἀκεῖνον μιμούμενος βιώσῃ. πάντων γὰρ κακῶν μέγιστον ἔμφυτον τοῖς πολλοῖς, τὸ τὰς αἰτίας τῶν ἁμαρτημάτων εἰς τὰς τῶν ἀστέρων κινήσεις ἀναφέρειν, καὶ τὸν βίον ἡμῶν οἰακίζεσθαι τῆς εἱμαρμένης ταῖς ἀνάγκαις λέγειν·

A καθάπερ οἱ μετὰ ἀλαζονείας πολλῆς ἀστεροσκοπήσαντες· ὑπονοίᾳ γὰρ μᾶλλον ἢ τῷ φρονεῖν πεπιστευκότες, ὃ μεταξὺ τῆς ἀληθείας ἐστὶ καὶ τοῦ ψεύδους, πολὺ τῆς τῶν ὄντως ὄντων θέας ἐξηπατήθησαν· ὅθεν εἰ παρείης, ὦ Ἀρετὴ, πληρωθέντος ἤδη μοι
B τοῦ λόγου, ὃν αὐτὴ προσέταξας δέσποινα ῥηθῆναι, πειράσομαι δὴ, συναγωνιζομένης σου καὶ συμπνεούσης, πρὸς τοὺς χαλεπαίνοντας καὶ ἀμφισβητοῦντας ὡς οὐκ ἀληθῆ λεγόμεν, αὐτεξούσιον εἶναι φάσκουσαι τὸν ἄνθρωπον, διευκρινήσασθαι ὅτι

C Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπέρμορον ἄλγε' ἔχουσιν
αἱρούμενοι τὰ ἡδέα περὶ τῶν συμφερόντων.

ΑΡΕΤΗ. Ἀλλὰ πάρειμι καὶ συναγωνίζομαι· τελέως γὰρ ὁ λόγος κεκοσμήσεται καὶ τούτων προσαφθέντων.

D ΘΕΚΛΑ. Πάλιν οὖν δὴ πρῶτον περὶ τοιούτων εἰς δύναμιν εἴπωμεν, τὴν γοητείαν αὐτῶν ἐφ' ᾗ θρασύνονται γυμνώσαντες, ὡς μόνων κατειληφότων ἐξ οἵων ὁ οὐρανὸς κεκόσμηται σχημάτων, κατὰ τὰς αἰγυπτίων καὶ χαλδαίων ὑποθέσεις. Φάσκουσι γὰρ, ὥσπερ

A Quemadmodum iſti faciunt arrogantiſſimi ſiderum contemplatores: vnde notitiam futurorum haurire ſe iactant. ſuſpicionibus vanis indulgentes potiùs, quàm rectâ ſecurâque prudentiâ de rebus obſcuris probabiliter opinanres (quod quidem licet, eſt enim
B inter claram veritatem manifeſtúmque mendacium, medium tolerabile veriſimilis opinatio) vnde longè à certa veri cognitione decepti aberrarunt. Quare ſi permiſeris, ô Arete, abſoluto iam mihi ſermone, quem ipſa imperaſti: conabor adiuuante te nouum inchoare, pertexeréque alium aduersùs eos, qui indignantur, cùm dicimus
C liberum, & ſui arbitrum hominem eſſe, miráſque vt id nobis eripiant, intricant lites. Aduersùm quos euincam, eos qui peccant & pereunt
Nequitiâ ſibi damna ſuâ mortémque creare:
quippe qui dulcia præ vtilibus elegerint.

D ARETE. Age, permitto quod vis, & certaminis ſociam en me tibi offero. Nam hâc adiunctâ quam ſpondes diſputatione, illuſtrior, & omnibus abſolutior numeris tua euadet oratio.

THECLA. Reſumamus igitur de his ſermonem, & ante omnia impoſturam iſtorum detegamus, quâ ſe gloriosè oſtentant, tamquam ſoli compertum habeant, qualibus cælum figuris concinnetur iuxta Ægyptiacas & Chaldaicas hypotheſes. Aiunt enim orbem mundi,

ſphæræ more verſatilis, rapidis conuerſionibus circumagi, terrâ centri, & puncti locum obtinente. Circumactus quippe, inquiunt, cùm ſphæricus ſit, neceſſe eſt, ſeruatis ſemper iiſdem interuallis partium, mediam exactè inter omnia terram conſidere, circa quam ipſo ſeniorem vertitur cælum. Nam ex puncto & centro prius poſito ambitus deſcribitur. Fuiſſe autem volunt circa terram profundum & chaos. in profundum enim & chaos erroris miſeri prolapſi ſunt. Quoniam *cùm Deum cognouiſſent, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis: & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum.* Quod & ipſorum, qui ab illis prædicantur ſapientes, teſtimonio euincitur, nullam in corporibus terrenis antiquitatis, ac per hanc honoris, prærogatiuam agnoſcentibus, quâ olympiis, hoc eſt cæleſtibus naturis præſtent. Quare agnoſcendum eſt primos omnium cultores Chriſti, pueriliter ineptire deſiiſſe, Gentilium ſemper puerorum reiectis irriſiſque nugis, fabulis magis figmentíſque veritatem, quàm arte dicendi obruentium; ac cælis imputantium hominum calamitates. Neque ipſos pudet terræ ambitum circumſcribere geometricis inuentis ac figuris: cælumque ſimulacris volucrum, aquatilium, & terreſtrium or-

Ad Rom.

A σφαίρας ἀτόρνου στροφαῖς ἀπεικάζεσθαι τὴν περιφέρειαν τοῦ κόσμου, τῆς γῆς κέντρου καὶ σημείου τόπον ἐχούσης· περιφορᾶς γὰρ οὔσης σφαιρικῆς, ἀνάγκη φασὶ κατὰ τὰς ὁμοίας διαστάσεις, τῶν αὐτῶν ὄντων διαστημάτων, μέσην τοῦ παντὸς τὴν γῆν τυγχάνειν, περὶ ἣν ὁ οὐρανὸς B περιδίνεται πρεσβυτέραν οὖσαν. εἰ γὰρ ἐκ σημείου καὶ κέντρου περιφέρεια συνέστηκε, καὶ τὸ κατ' αὐτὴν χάος καὶ βάθος· εἰς βάθος γὰρ καὶ χάος ὄντως κατωλίσθησαν οἱ σχέτλιοι πλάνης· ὅτι γνόντες τὸν Θεὸν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν, ἢ εὐχαρίστησαν· ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς, C καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· καὶ ταῦτα καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς εἰρηκότων σοφῶν, ὡς οὐδὲν ὀλυμπίων ἐντιμότερον γηγενὲς, καὶ πρεσβύτερον. ὅθεν οὐκ ἀεὶ παῖδες ὄντως οἱ Χριστὸν ἐγνωκότες, καθάπερ ἕλληνες, οἱ μύθοις μᾶλλον καὶ πλάσμασιν, ἢ τέχνῃ τῶν λόγων, τὴν ἀλήD θειαν χώσαντες, καὶ τοῖς οὐρανοῖς τὰς τῶν ἀνθρώπων προσαρμόσαντες συμφορὰς, οὐδὲν αἰσχύνονται καταγράφοντες τὴν τῆς οἰκουμένης περιφορὰν γεωμετρικοῖς θεωρήμασι καὶ σχήμασι, καὶ τὸν οὐρανὸν εἰδώλοις πτηνῶν, καὶ νηκτῶν, καὶ χερσαίων, εἰσηγούμενοι κεκοσμῆσθαι,

καὶ τὰς ποιότητας τῶν ἀστέρων ἐκ τῆς A
περὶ τοὺς ἀρχαίους ἀνθρώπους συμφορῶν κατεσκεύασαν· ὥστε τὰς τῶν πλανητῶν αὐτοῖς κινήσεις ἐκ τοιούτων ἠρτῆσθαι σωμάτων. εἰλίσσεσθαι γὰρ περὶ τὴν τῶν δώδεκα ζωδίων φύσιν φασὶ τοὺς ἀστέρας, ἑλκομένους τῇ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου φορᾷ, ὡς καὶ διὰ συγκράσεως αὐτῶν ὁρᾶσθαι
τὰ ἀποβαίνοντα πολλοῖς, κατὰ τὰς B
πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συναφείας τε καὶ ἀποῤῥοίας, ἀνατολάς τε αὖ καὶ δύσεις. σφαιροειδὴς γὰρ ὑπάρχων ὁ πᾶς οὐρανὸς, καὶ κέντρῳ, καὶ σημείῳ κατ' αὐτοὺς τῇ γῇ χρώμενος, διὰ τὸ πάσας ἀπὸ τῆς περιφορᾶς τὰς προσαπτούσας εὐθείας ἐπὶ τὴν γῆν, ἴσας ἀλλή-
λαις εἶναι, ὑπὸ τῶν περιεχόν- C
των αὐτὸν διακρατεῖ κύκλων· ὧν μείζων μὲν ὁ μεσημβρινὸς δοκεῖ, καὶ δεύτερος ὁ εἰς ἴσα τέμνων μέρη, καλούμενος ὁρίζων· τρίτος δὲ, ὁ τούτους ἐπιδιαιρῶν ἰσημερινός· παρ' ἑκάτερα δὲ τούτου τροπικοὶ δύο, θερινὸς καὶ χειμερινός· καὶ ὁ μὲν πρὸς τοῖς
ἀρκτίοις, ὁ δὲ πρὸς τοῖς νοτίοις D
μέρεσι. τούτων ὁ λεγόμενος ἄξων, περὶ ὃν αἵτε ἄρκτοι, ὅ, τε ἀρκτικὸς ἔξωθεν ἔχων τὸν τροπικόν. καὶ αἱ μὲν ἄρκτοι περὶ αὐτὰς στρεφόμεναι, καὶ βρίθου-

A nari docere belluarum: qualitates quin etiam aſtrorum ex cladibus infortuniiſque priſcorum mortalium enatas dicere. Adeo vt ipſi Planetarum, ex horum ſententiâ, motus ex huiuſcemodi, quæ prius in vitâ fuerint, corporibus modum originémque trahant. Gyrare videlicet circa ſignorum duo-
B decim naturam ſtellas aiunt, rapidâ Zodiaci tractas circuli vertigine: atque ex horum iſto contractâ motu temperatione varia ſignorum prouideri à ſe quæ pleríſque in poſterum euentura ſunt, nexu quippe fatali cohærentia coniunctionibus, influxibus, ortibus, occaſibúſve ipſorum. Sphæricæ quippe formæ cælum eſſe vniuer-
C ſum. Eiuſmodíque ſphæræ pro centro, & puncto medio globum eſſe terræ: quoniam omnes vndecumque ab ambitu in terram incidenres lineæ, inuicem æquales ſint. Vnde terram conficiunr à ſupernè ipſam ambientibus poſſideri regíque circulis, quorum Meridianus inrer maximos emineat. Ab hoc ſecundus ſit, vniuerſum item
D in partes æquales duas partiens, Horizon dictus. Tertius hos interſecans, Æquinoctialis. Iſtorum porrò hinc inde ad latera Tropici duo, æſtiuus & hybernus: hic à Septentrione, ille ab Auſtro. Ad hos pertinet is, qui Axis dicitur: circa quem torquentur Vrſæ, Arcticúſque circulus, extra quem poſitus eſt tropicus. Et Vrſæ quidem ſeſe mutuò gyro perpetuo ſequentes, quaſi pondus mole ſuâ pri-

mum orbi vniuerſo imprimunt, cuius velut grauitate circa Polos Axémque rotatur. Vnde motus vniuerſi Vrſæ potiſſimum effectrices ſunt, altera iuxta ilia alterius capita habentes: intactæ æquè ambæ à peruadente globum terræ, cui nos inſiſtimus, Finitore circulo. Iam Zodiacum per omnes ſe porrigere circulos, eóſque amplexu contingere, obliquo latè meatu procedentem: eſſéque in ipſo animalium inſignes formas, quæ ſigna duodecim vocantur, ab Ariete ducto principio in Piſces deſinentia: quæ in ſiderum cenſum perueniſſe narrant fabuloſis cauſis. Nam Arietem quidem ipſam illam eſſe aiunt eius nominis beſtiam, quæ Hellen Athamantis filiam cum Phrixo per Ponti fretum tranſuexit ad Scythas. Taurum verò cæli honore ac ſtatione dignatum gratiâ Iouis, cui fidelem nauarat operam, deportandâ in Cretam Europe. Lacteum quoque circulum initium ducentem à nodo Piſcium, & hinc ſeſe Arietem versùs porrigentem, candorem à Iunonis vberibus habere memorant Iouis imperiis adactæ lac Herculi præbere. Itaque iuxta iſtos, ante Europen, Phrixum, Caſtoras, aliáque in Zodiacum poſtea ex hominibus ferísve conſtellata, nulla erat adhuc fatalitas natalis. Et ſine fortuna naſcendi primi olim progenitores illi noſtri vixere. Talis hæc quædam eſt ineptæ vanæque credulitatis febris, quæ

A σαι τὸν διὰ τῶν πόλων ἄξονα, τὴν τοῦ παντὸς ἀπεργάζονται κίνησιν κόσμου, κατὰ τὰς ἀλλήλων ἰξύας ἔχουσαι τὰς κεφαλὰς, καὶ ἄχραντοι τοῦ καθ' ἡμᾶς ὁρίζοντος οὖσαι· τὸν ζωδιακὸν δὲ πάντων ἐφάπτεσθαι τῶν κύκλων λοξὴν ποιούμενον τὴν κίνησιν· B εἶναί τε ἐν αὐτῷ ζωδίων ἀριθμὸν, ἃ καλεῖται δωδεκατημόρια, δώδεκα, ἀπὸ κριοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντα μέχρι τῶν ἰχθύων, ἃ κατηστερίσθαι παριστᾶσιν ἐχεμύθοις αἰτίαις· τὸν μὲν κριὸν φάσκοντες τὸν τὴν Ἕλλην εἶναι τὴν Ἀθάμαντος διακομίσαντα καὶ Φρίξον εἰς Σκύθας· τὸ δὲ βούκρανον, εἰς τι- C μὴν Διὸς, τοῦ τὴν Εὐρώπην ταύρου διαπεραιώσαντος εἰς τὴν Κρήτην· καὶ τὸν καλούμενον δὲ γαλαξίαν κύκλον, ὃς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ συνδέσμου τῶν ἰχθύων ἐπὶ τὸν κριὸν ποιεῖ, ἀπὸ τῶν τῆς Ἥρας μαζῶν Ἡρακλεῖ προ- D χυθῆναι λόγος Διὸς ταγαῖς. ὥστε κατ' αὐτοὺς, περὶ τῆς Εὐρώπης, καὶ Φρίξου, καὶ τοῖν Διοσκούροιν, καὶ τῶν ἄλλων ζωδίων, τῶν ἐξ ἀνθρώπων καὶ θηρῶν καταστερισθέντων, οὔπω γένεσις ἦν· ἀλλὰ χωρὶς γενέσεως ἐβίωσαν ἡμῶν οἱ παλαιότεροι. ἐπιχειρητέον γὰρ μήπως τὸ ψεῦδος ἰσχύσωμεν,

ὥσπερ

ὥσπερ ἰατροὶ φαρμάκοις τῶν λόγων ἀμβλυώσαντες ἰατρικοῖς σβέσαι, τῇ δὲ σκοπεῦσαι τὴν ἀλήθειαν. εἰ κρεῖσσον ἦν τὸ ὑπὸ γένεσιν εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, ὦ σχέτλιοι, τοῦ μὴ εἶναι, διὰ τὴν αἰτίαν οὐκ αὐτόθεν, ἀφ᾽ οὗπερ ἔφυ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, γένεσις ἦν; εἰ δὲ ἦν, τίς χρεία τῶν ὑπόγυον καταστερισθέντων, λέοντος, καρκίνου, διδύμων, παρθένου, ταύρου, ζυγοῦ, σκορπίου, κριοῦ, τοξότου, ἰχθύων, αἰγόκερω, ὑδροχόου, περσέως, κασσιεπείας, κηφέως, πηγάσου, ὕδρου, κόρακος, κρατῆρος, λύρας, δράκοντος, καὶ τῶν ἄλλων, ἐξ ὧν εἰσηγεῖσθε κατακοσμηθέντας τοὺς πολλοὺς κατειληφέναι τὴν μαθηματικὴν ταύτην, μᾶλλον δὲ καταθεματικὴν πρόγνωσιν; ἤτοι οὖν καὶ ἐπὶ τῶν ἔμπροσθεν γένεσις ἦν, καὶ μάταιος ἡ τούτων σύστασις· ἢ οὐκ ἦν, καὶ εἰς τὴν κρείσσονα κατάστασιν καὶ διαγωγὴν ὁ Θεὸς τὸν βίον μετέστησεν, τῶν ἔμπροσθεν χείρονα βιωσάντων χρόνον· ἀλλὰ κρείττους οἱ παλαιότεροι τῶν νῦν· ὅθεν καὶ χρυσοῦν ἐκλήθησαν γένος· οὐκ ἄρα ἡ γένεσις. εἰ ὁ ἥλιος καθιππεύων τοὺς κύκλους, καὶ ἐπιπορευόμενος ἐτησίοις τὰ ζώδια περιόδοις, τὰς μεταβολὰς ἀπο-

A vitam, & genus hominum corripuit: cui nos age, velut medici, conemur extinguendæ temperandæve, ſi qua poſſumus, idonea conferre medicamenta. Heus vos adeſte animis: ſi erat melius ſubditos natali neceſſitate naſci homines, ô miſeri, quàm oriri ab illa liberos: quare
B non ab ipſo protinus initio, cùm primum eſſe homines cœperunt, natalis iam tum fatalitas conſtituta eſt? Quòd ſi iam tum erat: quid opus fuit ſiderari poſtea, conſtellaríque variis ſubinde caſibus Leonem, Cancrum, Geminos, Virginem, Taurum, Libram, Scorpium, Arietem, Sagittarium, Piſces, Capricornum, Aquarium, Per-
C ſeum, Caſſiepeam, Cepheum, Pegaſum, Hydrum, Coruum, Craterem, Lyram, Draconem, & alia eiuſmodi, quorum obſeruationibus eruditos pleroſque iſtos artis magiſtros huius ponitis didiciſſe Mathematicam iſtam, aut potius Catathematicam prænotionem? Enimuero
D ſi primorum æuo mortalium natalis iam erat fatalitas: inutilis hæc fuit animalium in cælos euectio. Si verò non erat, & ſecundis Dei curis inſtituta res hæc eſt: vtique credendum elimare ſuum opus creatorem emendaréque adiunctione iſtâ voluiſſe: ac cùm primi homines re præclara infeliciter caruerint, meliorem in hoc poſterorum ſortem conſulente ipſis Deo eſſe factam. Atqui vobis ipſis conſtat autoribus, feliciorem à principio fuiſſe hominum vitam: vnde illos appellatis aureum genus. Non eſt igitur natalis fatalitas. Si ſol ſuperequitans circulos, & annuis ſigna obiens periodis, mutationes efficit con-

A uerſionéſque reducit ſtatas temporum: qui antequam ſigna mutatis in ſtellas animalibus conflarentur, iiſque ornaretur cælum, nati iam erant, quo pacto viuere poterant nondum æſtate, autumno, hyeme, vere diſcretis, per quarum tempeſtatum mutuâ mixtam ſucceſ-

B ſione temperiem, corporum alitur, augetur, coaleſcitque natura? Atqui non ſolùm vixerunt, ſed longæuiores robuſtioréſque durarunt quàm qui nunc viuimus: ſimili videlicet tunc quoque tempeſtatum vice diuinæ nutu Prouidentiæ mundum vegetante. Non igitur per fortuitos caſus diuerſo tempore, ſubuectis in cælum animalibus

C auctus terræ coloniis æther eſt, & fabuloſis figuris variegatus. Si Sol, Luna, cæteráque ſidera diſtinguendis ſeruandíſque numeris temporum, ornandóque cælo ac vicibus tempeſtatum inducendis, facta, diuina ſunt, & naturæ humanâ præſtantioris: neceſſariò conſequens inde

D fit, meliorem ipſa quàm hęc noſtra eſt, nempe beatam, tranquillam, iuſtitiâ virtutéque ſupra humanum morem compoſitam vitam degere; cuius indicium ſit ordinatiſſimorum æterna, & felix conſtantia motuum. Si verò mortalium infelices caſus, inſana conſilia, fœda facinora, machinantur ipſa, operantúrque vehementiſſimis ad ea, & ineluctabilibus adigentia impulſibus; ſi flagitiis turpiſſimis, ſi mutationibus morum & vitæ tragicis attendunt; ſi ſtudio víque additâ mala mundi vrgent & perpetrant: vtique iam nequiora & miſerabiliora ipſis hominibus ſint: quippe in terrenam humilitatem cæleſte faſtigium depri-

A πλεῖ, καὶ τὰς τροπὰς τῶν καιρῶν, ὃ πρὸ τοῦ καταστερισθῆναι τὰ ζώδια γεγονότες, καὶ κοσμηθῆναι τούτοις τὸν οὐρανόν, πῶς διήρκεσαν, μηδέπω θέρους, μετοπώρου, χειμῶνος, ἔαρος διακεκριμένων, δι' ὧν ἡ τοῦ σώματος αὔξεται καὶ συγκρατεῖται φύσις; ἐξήρκεσαν, καὶ πολυχρονιώτεροι

B γεγόνασι, καὶ ῥωμαλεώτεροι παρὰ τοὺς νῦν, ὁμοίως καὶ τότε διαθύνοντος τοὺς καιροὺς θεοῦ. οὐκ ἄρα ἐκ τοιούτων ὁ οὐρανὸς πεποίκιλται σχημάτων. εἰ ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη, καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, τὰ εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γεγονότα καὶ κόσμον οὐρανοῦ, καὶ τροπὰς καιρῶν, θεῖά ἐστι καὶ κρείττ-

C ονα τῶν ἀνθρώπων· ἀνάγκη καὶ κρείττονα βίον, καὶ μακάριον αὐτὰ καὶ εἰρηνικόν, καὶ πολλῷ τοῦ ἡμετέρου βίου διαλλάττοντα δικαιοσύνῃ καὶ ἀρετῇ διάγειν, κινούμενα κίνησιν εὔτακτον καὶ εὐδαίμονα· εἰ δὲ τῶν θνητῶν συμφορὰς καὶ κακοφροσύνας αὐτὰ τεκταίνεται καὶ

D ἐνεργεῖ, περὶ τὰς ἀσελγείας ἀσχολούμενα, καὶ τὰς μεταβολὰς, καὶ τροπὰς τοῦ βίου, ἄρα ἀθλιώτερα τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν, εἰς τὴν γῆν βλέ-

ποντα καὶ τὰς ἐπικήρους καὶ ἀθέσμους πράξεις, καὶ μηδὲν κρεῖττον τῶν ἀνθρώπων διάγοντα, εἴγε τῆς ἐκείνων ἀποῤῥοίας καὶ κινήσεως ὁ ἡμέτερος ἤρτηται βίος. εἰ πᾶσα πρᾶξις χωρὶς ἐπιθυμίας οὐ γίνεται, οὐδὲ μὴν ἐπιθυμία χωρὶς ἐνδείας, ἀνενδεὲς δὲ τὸ θεῖον· ἀνεννόητον ἄρα πονηρίας· καὶ εἰ ἡ τῶν ἄστρων φύσις ἐγγυτέρω τέτακται Θεοῦ, κρείσσων οὖσα τῆς τῶν κρεισσόνων ἀνθρώπων ἀρετῆς, ἀνεννόητα κακίας ἐστὶ καὶ ἀνενδεῆ τὰ ἄστρα. καὶ ἄλλως. πᾶς ἡμῖν ὁμολογήσει τῶν πεπεισμένων τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας εἶναι θεῖα, καὶ μακρὰν ἀπῳκίσθαι κακίας, καὶ τῶν γηγενῶν πράξεων· ἀνεπίδεκτα πάθους ἡδονῆς ὄντα, καὶ λύπης· οὐ γὰρ προσεῖναι τοῖς οὐρανίοις τοιαύτας ὀρέξεις βδελυκτάς· εἰ δὲ τούτων ἐκτὸς, καὶ ἀνενδεῆ πεφύκασι, πῶς τοῖς ἀνθρώποις ἃ μὴ αὐτὰ βούλονται, καὶ ὧν ἐκτός εἰσι, τεκταίνονται; οἱ διοριζόμενοι τὸν ἄνθρωπον μὴ εἶναι αὐτεξούσιον, ἀλλ' ἀνάγκαις ἀφύκτοις εἱμαρμένης λέγοντες οἰακίζεσθαι, καὶ ἀγράφοις προστάγμασιν, εἰς αὐτὸν ἀσεβοῦσι

A mentia, vltro in vilibus nefariiſque occupata factis: neque omnino quidquam cur hominibus præferantur habentia, ſi ab eorum influxu, & motu noſtra vita pendet. Si nullum ſine præuio cupiditatis impulſu fit opus; neque cupiditas abſque indigentiæ irritamento conci-
B pitur; indigentiæ porrò ſit expets, id quod diuinum eſt: idem neceſſariò incapax fuerit conſciſcendæ perpetrandæque prauitatis. Si rurſus Aſtrorum natura diuinæ affinis admotáque eſt, eminens perfectione ſupra perfectiores hominum: innocens vtique inconſciáque mali-
C tiæ, vti & egeſtatis incapax cæleſtium luminum natio fuerit. Idem proponamus aliter. Quiuis ex iis qui ſibi perſuaſerunt ſolem, lunam, & ſtellas, diuinas eſſe res, aſſentietur profectò nobis longè ipſas à malitia diſiunctas abhorrere, à dedecore prauarum actionum, quarum
D ortus è terrâ eſt, cuius à contagione aſtra remotiſſima, nec voluptatis nec doloris attingi perturbationibus queunt: neque enim ineſſe cæleſtibus pudenda hæc, & abominabilia vitia fœdarum cupiditatum. Si autem horum expertia nulliúſque ſunt indiga: quomodo hominibus ea inſpirant, quæ ipſa non cogitant, quæ non probant, quæ oderunt, à quibus longiſſimè abhorrent? cur illa, inquam, ipſa inſuperabilibus decretis, inuictis impulſibus ingerunt obtrudúntque hominibus? Planè qui definiunt hominem, non eſſe ſui liberè potentem; & ineuitabili neceſſitate fati, ac non ſcriptis, impreſſis legum æternarum iuſſis ferri agíque ineluctabili fatalitate docent humanam vitam: in ipſum impiè

ſe gerunt Deum, quem ſic inducunt autorem effectorémque peccatorum humanorum. Si enim aſtrorum vniuerſum circularem motum modulatè Deus ipſe ineffabili ſapientia, & inexcogitabili diſpenſat, clauum vniuerſi rectiſſimè gubernans: aſtra verò qualitates neceſſariò effectrices malitiæ, virtutíſque influunt in vitam, neceſſitatis adamantinis vinculis homines in iſta tracturas: autorem vtrique & rributorem malorum profitenrur Deum. Atqui omnium ſenſu iudicióque prorſus innocens omnis culpæ Deus eſt. Explodatur ergo natalis faralitas. Quicumque vel minimâ eſt aſperſus ſenſus boni parriculâ, fatebitur ſtatim numen diuinum bonum, iuſtum, ſapiens, verum, ad iuuandum pronum, alienum à procurandis malis, non implicitum viroſis affectibus eſſe; aliáque talia ipſi attributa conuenire. Iam ſi & iuſti meliores iniuſtis ſunt, iíſque inuiſa eſt iniuſtitia; & iuſtitiâ Deus, quippe qui iuſtus ſit, gaudet: odioſa profectò ipſi eſt iniuſtitia, quæ iuſtitiæ conrraria & infenſa eſt: non eſt igitur autor iniuſtitię Deus. Si quod ſemper ad omnia prodeſt, bonum eſt; prodeſt autem caſtitas & domo, & vitæ, & amicis: bona vtrique eſt caſtiras. Quòd ſi naturâ bona eſt caſtitas, caſtitati verò luxuria contraria: id autem eſt malum, quod bono contrarium eſt: ſequitur malam eſſe luxuriam. Quòd ſi luxuria naturâ mala eſt, per eam autem fiunt

A τὸν Θεὸν, παρεκτικὸν αὐτὸν τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν καὶ ποιητὴν εἰσηγούμενοι. εἰ γὰρ τὴν τῶν ἀστέρων ἅπασαν κυκλικὴν κίνησιν ἐμμελῶς αὐτὸς ἀφράστῳ σοφίᾳ καὶ ἀνεννοήτῳ διέπει, κατευθύνων τὸν οἴακα τῆς οἰκουμένης· οἱ δὲ ἀστέρες τὰς ποιότητας τῆς κακίας καὶ τῆς ἀρετῆς ἐκτελοῦσι τῷ βίῳ, ἀνάγκης δεσμοῖς

B τοὺς ἀνθρώπους ἕλκοντες εἰς ταῦτα· αἴτιον τῶν κακῶν τὸν Θεὸν ἀποφαίνονται καὶ δότην· ἀλλ᾽ ἀναίτιος πᾶσι πάσης βλάβης ὁ Θεός· οὐκ ἄρα γενέσεις. πᾶς ὅστις κἂν βραχὺ συνετὸς ὁμολογήσει τὸ θεῖον ἀγαθὸν, δίκαιον, σοφὸν, ἀληθὲς, ὠφέλιμον, ἀναίτιον κακῶν, ἀσύμπλοκον πάθους, καὶ πᾶν ὅ, τι

C τοιοῦτο· καὶ εἰ οἱ δίκαιοι κρείσσους εἰσὶ τῶν ἀδίκων, καὶ ἔστιν αὐτοῖς ἡ ἀδικία βδελυκτὴ, χαίρει δὲ ὁ θεὸς τῇ δικαιοσύνῃ δίκαιος ὢν, συζητὴ αὐτῷ ἡ ἀδικία, ἐναντίον οὖσα καὶ ἐχθρὸν τῇ δικαιοσύνῃ· οὐκ ἄρα ἀδικίας αἴτιος ὁ θεός. εἰ τὸ ὠφελοῦν πάντως ἐστὶν ἀγαθὸν, ὠφέλιμον δὲ σωφροσύνη καὶ οἴκῳ, καὶ βίῳ, καὶ φί-

D λοις· ἀγαθὸν ἄρα ἐστὶν ἡ σωφροσύνη. καὶ εἰ ἡ σωφροσύνη φύσει ἀγαθὸν, ἀκολασία δὲ ἐναντίον σωφροσύνῃ, τὸ δὲ ἐναντίον τῷ ἀγαθῷ κακόν· κακὸν ἄρα ἡ ἀκολασία. καὶ εἰ ἡ ἀκολασία φύσει κακὸν, κατὰ ἀκολασίαν δὲ μοιχεῖαι

γίνονται, καὶ κλοπαὶ, καὶ ὀργαὶ, καὶ φόνοι· φύσει ἄρα κακόν ἐστιν ὁ ἀκόλαστος βίος· τὸ δὲ θεῖον κακῶν ἀσύμπλοκον πέφυκεν· οὐκ ἄρα γένεσις. εἰ οἱ σώφρονες βελτίους εἰσὶ τῶν ἀκρατῶν, καὶ ἔστιν αὐτοῖς ἡ ἀκρασία βδελυκτὴ, χαίρει δὲ ὁ θεὸς τῇ σωφροσύνῃ, παθῶν ἀνεννόητος ὤν· στυγητὴ ἄρα καὶ τῷ θεῷ ἡ ἀκρασία· ὅτι δὲ ἡ κατὰ σωφροσύνην πρᾶξις, ἀρετὴ οὖσα, κρείττων ἐστὶ τῆς κατὰ ἀκρασίαν, κακίας οὔσης, μαθεῖν ἐστιν ἀπὸ βασιλέων, ἀπὸ ἀρχόντων, ἀπὸ στρατηγῶν, ἀπὸ γυναικῶν, ἀπὸ τέκνων, ἀπὸ πολιτῶν, ἀπὸ δεσποτῶν, ἀπὸ οἰκετῶν, ἀπὸ παιδαγωγῶν, ἀπὸ διδασκάλων. ἕκαστος γὰρ τούτων καὶ ἑαυτῷ καὶ τῷ κοινῷ ὠφέλιμος γίνεται σωφρονῶν· ἀκολασταίνων δὲ, καὶ ἑαυτῷ καὶ τῷ κοινῷ βλαβερός. καὶ εἰ ἔστι διαφορά τις κιναίδων, καὶ ἀνδρείων· ἀκολάστων, καὶ σωφρόνων· καὶ ἔστι κρείσσων ἡ τῶν ἀνδρείων, καὶ σωφρόνων, χεῖρον δὲ ἡ τῶν ἐναντίων· οἱ δὲ τοῦ κρείσσονος, ἐγγύς εἰσι καὶ φίλοι θεοῦ, καὶ οἱ τῆς χείρονος, μακρὰν, καὶ ἐχθροί· οἱ λέγοντες γένεσιν τὸ αἴτιον τὴν ἀδικίαν εἶναι καὶ τὴν δικαιοσύνην, οὐ διορίζοντες κιναιδείαν καὶ ἀνδρείαν, ἀκρασίαν καὶ σωφροσύνην· ὅπερ ἀδύνατον. εἰ γὰρ τῷ κακῷ τἀγαθὸν ἐναντίον, τὸ δὲ ἄδικον κακὸν,

A adulteria, furta, iurgia, cædes: naturaliter ergo mala eſt vita luxurioſa. Diuinum porrò numen malis implicitum non eſt. Explodatur ergo fatalitas natalis. Si caſti meliores ſunt luxurioſis, iiſque abominabilis eſt luxuria: delectatur verò Deus caſtitate, ipſe inconſcius flagitiorum: exoſa vtique Deo B nequitia eſt. Porrò actionem quæ ex præſcripto caſtitatis ſit, quæ certè virtus eſt, potiorem eſſe illâ, quæ luxuriæ impulſu perpetratur, ſine dubitatione pertinente ad vitium: intelligere licet ex regibus, ex magiſtratibus politicis & militaribus, ex mulieribus, ex filiis, ex ciuibus, ex patribusfamilias, C ex ſeruis, ex pædagogis, ex magiſtris: vnuſquiſque enim horũ & ſibi, & publico vtilis eſt ſi caſtus ſit: ſin luxurioſus, tam ſibi quàm publico noxius. Etenim ſi diſcrimen eſt cynædorũ, & generoſorum; petulantium, & caſtorum: & eſt melior generoſorum & caſtorum natio, quàm aliorũ ipſis oppoſitorum ſecta: ſi etiam qui partis melioris affines D ſunt, Deo placent, eiúſq; amicitiâ beantur; qui verò ad ſequiorem pertinent, longè à Deo diſtant, infenſi ei, viciſsímque infenſum habentes eum: qui dicunt fatalitate natali perinde iniuſtitiam atque iuſtitiam afflari, non diſtinguunt cynædorum mollitiem à magnanimitate, à caſtitate luxuriam: quæ in vnum conflari arte nullâ queunt. Si enim malo bonum contrarium eſt, iniuſtum autem malum:

& hoc iuſto contrarium: porrò quod iuſtum, idem bonum: bonum autem inimicum malo: diſſimile verò malum bono: aliud omnino erit longéque diuerſum iuſtum ab iniuſto. non igitur autor malorum Deus: nec gaudet malis, eóſve approbat Verbum naturali, & originali bonitate præditum. Quod ſi quidam mali ſunt, errore ac defectu mentis proprio, non natali fatalitate mali ſunt,

Nequitiis ſibi damna ſuis mortémque creantes,

ſi hominem interficere, & cæde manus cruentare natalis fatalitas ſubigit, idem autem lex vetat, ſupplicia ſicariis decernens, miníſque grauibus deterrens ab iis quæ natalis fatalitas iniungit; putà ab iniuriâ inferendâ, ab adulterando, à furando, à veneficio exercendo; contraria ergo inter ſéque commiſſa ſunt natalis fatalitas & lex. Quæcumque enim lex prohibet, natalis fatalitas facere adigit: aduerſaria ergo natali fatalitati lex. Si autem aduerſaria, non igitur per natalem fatalitatem legumlatores agunt: quippe qui contraria fatalitati ſanciant, & eam quantum in ipſis eſt deſtruant. Aut igitur natalis admittitur fatalitas; & tunc non oportet leges eſſe: aut leges ſũt, & non ſunt ex natali fatalitate. Sed vt iſti volunt, nequit fieri, vt quis ſine natali fatalitate naſcatur, aut operetur quippiam. Neque enim vel digitum poſſe aiũt ſine imperio fati mouere quẽquam. Igitur ſub natali fatalitate orti

A τοῦτο δὲ ἐναντίον τῷ δικαίῳ, τὸ δὲ δίκαιον ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀγαθὸν ἐχθρὸν τοῦ κακοῦ, ἀνόμοιον δὲ τὸ κακὸν τῷ ἀγαθῷ· ἕτερον ἄρα τὸ δίκαιον τοῦ ἀδίκου· οὐκ ἄρα αἴτιος κακῶν ὁ θεός, οὐδὲ χαίρει τοῖς κακοῖς, οὐ συνίστησιν αὐτοὺς ὁ λόγος ἀγαθὸς ὤν· εἰ εἰσὶ δὲ πονηροί τινες, κατ' ἔνδειαν φρενῶν εἰσὶν οὗτοι πο-
B νηροί, καὶ οὐ κατὰ γένεσιν

Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπέρμορον ἄλγε' ἔχοντες.

εἰ τὸ ἀνελεῖν τινα, καὶ φόνῳ τὰς χεῖρας αἱμάξαι γένεσις ἐργάζεται, τοῦτο δὲ νόμος κωλύει, κολάζων τοὺς ἀλάστορας, καὶ δι' ἀπειλῆς ἀπείργων τὰ τῆς γενέσεως δόγματα, οἷον τὸ ἀδικῆσαι, μοιχή-
C σασθαι, κλέψαι, φαρμακεῦσαι· ἐναντίον ἄρα ὁ νόμος γενέσει· ὅσα μὲν γὰρ γένεσις ὥρισε, ταῦτα νόμος κωλύει· ὅσα δὲ νόμος κωλύει, ταῦτα γένεσις ποιεῖν βιάζεται· πολέμιον ἄρα γενέσει νόμος· εἰ δὲ πολέμιος, οὐκ ἄρα κατὰ γένεσιν οἱ νομοθέται. τὰ γὰρ ἐναντία δογματίζοντες γενέσει, γένεσιν λύουσιν. ἤτοι
D οὖν γένεσίς ἐστι, καὶ οὐκ ἐχρῆν εἶναι νόμους· ἢ εἰσὶ νόμοι, καὶ οὐκ εἰσὶ κατὰ γένεσιν· ἀλλ' ἀμήχανον χωρὶς γενέσεως φῦναί τινα, καὶ διαπράξασθαί τι. οὐδὲ γὰρ τὸν δάκτυλον ἐξεῖναί φασι χωρὶς εἱμαρμένης κινῆσαί τινι. κατὰ γένεσιν ἄρα καὶ

Μίνως, καὶ Δράκων, καὶ Λυκοῦργος, καὶ Σόλων, καὶ Ζάλευκος νομοθέται φύντες, διετάξαντο τοὺς νόμους, ἀπαγορεύοντες μοιχείας, φόνους, βίας, ἁρπαγὰς, κλοπὰς, ὡς οὐκ ὄντων τούτων καὶ γινομένων κατὰ γένεσιν. εἰ δὲ κατὰ γένεσιν καὶ ταῦτα, οὐ κατὰ γένεσιν εἰσὶ νόμοι. οὐ γὰρ ἂν αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἀνῃρεῖτο γένεσις, αὐτὴ ἑαυτὴν ἀκυροῦσα, καὶ αὐτὴ ἑαυτῇ μαχομένη· καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀπαγορευτικοὺς μοιχείας καὶ φόνων νόμους τιθεμένη, καὶ τιμωρουμένη, καὶ ἐπεξεργομένη τοὺς κακούς· ἐνταῦθα δὲ φόνους καὶ μοιχείας ἐργαζομένη· ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον· οὐδὲν γὰρ ἀλλόκοτον αὐτὸ ἑαυτοῦ, καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ ἀπεχθανόμενον, καὶ αὐτὸ ἑαυτὸ καταλύον, καὶ ἀσύμφωνον αὐτὸ ἑαυτῷ· οὐκ ἄρα γένεσις. εἰ κατὰ γένεσιν πᾶν ὅ,τι ποτοῦν γίνεται, καὶ ἔστι δίχα γενέσεως οὐδὲν, ἀνάγκη καὶ τὸν νόμον γενέσει γεγονέναι· ἀλλὰ νόμος γένεσιν ἀναιρεῖ, διδακτὴν διδάσκων τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐξ ἐπιμελείας προσγινομένην· φευκτὴν δὲ τὴν κακίαν, καὶ ἐξ ἀπαιδευσίας φυομένην· οὐκ ἄρα γένεσις. εἰ τὸ ἀλλήλους ἀδικεῖν καὶ τὸ ὑπ' ἀλλήλων ἀδικεῖσθαι γένεσις ποιεῖ, τίς χρεία νόμων; εἰ δὲ ἵνα τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀμύνωνται, φροντίζοντος τοῦ Θεοῦ

A Minos, Dracon, Lycurgus, Solon, Zaleucus legumlatores ſanxerunt leges prohibentes adulteria, cædes, inſultus iniuſtos, rapinas, furta, haud dubiè arbitrati, neque eſſe neque fieri talia per natalem fatalitatem. Quòd ſi hæc per fatalitatem natalem, profectò per fatalitatem natalem leges non erunt. Neque e- B nim ipſa ſeipſam natalis fatalitas deſtrueret, ipſa ſibi ipſi autoritatem detraheret, ipſa ſecum pugnaret: hinc quidem leges ſtatuens adulteria cædéſque prohibentes; & vlciſcens malíſque mactans talium criminum reos: aliunde autem ad cædes atque ad adulteria homines adigens, quod fieri nullo C pacto poteſt. Nihil enim à ſeipſo alienum eſt: nihil vnum idémque infenſum ſibi ipſi, ſeſe ipſum deſtruens, à ſeipſo diſſentaneum. Nulla eſt igitur natalis fatalitas. Si ſecundùm natalem fatalitatem fit omne quodcumque eſt, & ſine illa omnino nihil exiſtit, legem ip- D ſam neceſſe eſt per natalem fatalitatem exiſtere. Sed lex natalem fatalitatem tollit, ſuaderi addiſcique poſſe virtutem docens; & diligentiâ eam attentionéque comparari, fugiendam verò malitiam dictans, quæ ex errore mentis ſtultitiáque oriatur: nulla ergo eſt natalis fatalitas. Si mutuò iniurias inferri, & ab inuicem iniurias perpeti, natalis fatalitas ſubigit: quæ vtilitas legum? Si enim quis dicat leges inuentas ad vltionem peccantium, Deo con-

ſulente infirmis iniuriam patientibus; reponetur illi: longè futurum fuiſſe melius, non adigere fatali neceſſitate ad malitiam malos, quàm poſtquam hoc factum eſt legum adhibere medicinam. Atqui bonus & ſapiens, benéque & ad melius cuncta operans Deus eſt. Nulla ergo fatalitas natalis. Aut educationes & mores peccatorum cauſæ ſunt, aut perturbationes animæ, & cupiditates ſenſibus irritatæ corporis. Quidquid autem horum peccati cauſa ſit, iis quibus cauſa eſt: ſi melius eſt iuſtum eſſe, quàm iniuſtum, quare talis ab ipſo protinus principio non naſcitur homo? Si verò dicas, deinde, vt melior fiat, corrigi præceptis & legibus: profectò vt ſui potens libérque agnoſcitur, non autem natali fatalitate malus: aliter enim non poſſet corrigi. Si mali fatali neceſſitate naſcuntur mali, prouidentiæ ineluctabili decreto, non ſunt reprehenſibiles, nec ſuppliciis digni quæ decernunt leges: quippe qui viuant iuxta propriam naturam, nec mutare ſeipſos poſſint. Rurſus: ſi boni iuxta propriam naturam viuentes ſunt laudabiles, cùm fatalitas natalis ipſos ineuitabiliter efficiat bonos: ne mali quidem iuxta propriam ad malum determinatam agentes, culpandi erunt ab æquo iudice. Etenim, ſi clarè loquendum eſt, quicumque iuxta qualemcumque ipſi congenitam, & penitus inſitam naturam viuit, in eo quidem expers peccati eſt. Non enim

A τῶν ἀδικουμένων· ἄμεινον ἦν κακοὺς μὴ ποιῆσαι καθ' εἱμαρμένην, ἢ μετὰ τὸ ποιῆσαι, νόμοις ἐπανορθοῦσθαι. ἀλλ' ἀγαθὸς ὁ θεὸς, καὶ σοφὸς, καὶ τὰ κρείσσω ποιῶν· οὐκ ἄρα γένεσις. ἤτοι ἀνατροφαὶ καὶ τὰ ἔθη τῶν ἁμαρτημάτων εἰσὶν αἴτια, ἢ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, καὶ αἱ διὰ σώματος ἐπιθυμίαι· ὁπότερον δ' ἂν τούτων

B ᾖ τὸ αἴτιον, οἷς ἂν ᾖ αἴτιον, εἰ κρεῖσσόν ἐστι τὸ δίκαιον εἶναι τοῦ ἀδίκου, διὰ τί τοιοῦτος αὐτόθεν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς γενέσεως οὐ γίνεται; εἰ δὲ ὕστερον, ὅπως ἀμείνων γένηται, σωφρονίζεται μαθήμασι καὶ νόμοις· ὡς αὐτεξούσιος ἄρα σωφρονίζεται, καὶ οὐκ ἐκ φύσεως ὢν κακός. εἰ δὲ πονηροὶ,

C πονηροὶ κατὰ γένεσιν φύονται προνοίας ταγαῖς, οὐκ εἰσὶ μεμπτοὶ, καὶ ἄξιοι τιμωρίας τῆς ἐκ τῶν νόμων, ζῶντες κατ' αὐτὴν τὴν οἰκείαν φύσιν· ἐπεὶ μὴ δεδύνηνται μεταβληθῆναι. καὶ ἄλλως· εἰ δὲ ἀγαθοὶ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ζῶντες, εἰσὶν ἐπαινετοὶ, τῆς γενέσεως οὔσης αἰτίας τοῦ εἶναι τούτους ἀ-

D γαθούς· οὐδὲ οἱ πονηροὶ ἄρα κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ζῶντες αἰτιατέοι παρὰ δικαίῳ κριτῇ. καὶ εἰ χρὴ διαῤῥήδην εἰπεῖν, ὁ κατὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ φύσιν ζῶν, οὐδὲν ἁμαρτάνει· οὐ γὰρ

ἑαυτὸν

A ἑαυτὸν ἐποίησε τοιοῦτον, ἀλλ' ἡ εἱμαρμένη· καὶ ζῇ κατὰ τὴν ταύτης κίνησιν, ἀγόμενος ἀφύκτοις ἀνάγκαις· οὐδεὶς οὖν κακός· ἀλλ' εἰσὶ κακοί. καὶ ἡ μὲν κακία ψεκτὴ, καὶ ἐχθρὰ τῷ θεῷ, ὡς συνέστησεν ὁ λόγος· ἡ δὲ ἀρετὴ προσφιλὴς καὶ ἐπαινετὴ, Θεοῦ διατάξαντος νόμον τιμωρὸν κακῶν· οὐκ ἄρα B εἱμαρμένη. Καὶ τί τοσοῦτον ἐπιδιατρίβουσα τοῖς ἐλέγχοις, εἰς μῆκος ἐξάγω τὸν λόγον, τὰ ἀναγκαιότερα καὶ χρησιμώτερα πρὸς πειθὼ καὶ συγκατάθεσιν τοῦ συμφέροντος ἐκθεμένη; καὶ πρόδηλον πᾶσι, καὶ ἐξ ὀλίγων, τὴν διαφωνίαν τοῦ τεχνήματος αὐτῶν ἐξεργασαμένη, ὥστε διορᾶν ἐξεῖναι καὶ C ἐπαισθάνεσθαι τὴν πλάνην ἤδη καὶ παιδίῳ, ὡς ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ διαπράξασθαι τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν, καὶ οὐκ ἐν τοῖς ἄστρασι· δύο γὰρ κινήσεε ἐν ἡμῖν ἐστὸν ἐπιθυμία πεφυκότε σαρκὸς καὶ ψυχῆς, διαφέρετον ἀλλήλοιν, ὅθεν καὶ δύο λαβέτην ὀνόματε· ἡ μὲν γὰρ ἀρε-D τῆς, ἡ δὲ κακίας. δεῖν δὲ τῇ καλλίστῃ καὶ χρυσῇ πείθεσθαι τῆς ἀρετῆς ἀγωγῇ τὰ βέλτιστα πρὸ τῶν φαύλων αἱρουμένους. ἀλλὰ περὶ τούτων ἅλις ἤδη, καὶ ἐφέξω τὸν λόγον· αἰδοῦμαι γὰρ μετὰ τοὺς τῆς ἁγνείας λόγους, καὶ ἐγκαλύπτομαι

A ſeipſum talem fecit, ſed fatum: cuius inuicto impulſui neceſſario ſic agens obſequitur, vinculis adamantinis irreuocabiliter tractus. Nemo igitur malus eſt. Atqui ſunt multi mali. Et malitia quidem odio digna eſt, Deóque inimica, vt ſuperiùs euici: virtus verò amabilis B & laudanda, cùm Deus legem ordinauerit vltricem malorum. Non igitur eſt fatum. Quid ego autem intendendis ſtringentium elenchorum machinis, quaſi ad tormentis exprimendam manifeſtæ confeſſionem veritatis diutius immoror? cùm ad morum compoſitionem vtiliora auditúque iucundiora expoſuerim, & artis vaniſſimæ diſſenſionem à ſeip-C sâ nemini non manifeſtam, quamuis paucis ex capitibus, fecerim: vt iam errorem iſtorum planè ſentire ac perſpicere vel pueri poſſint: intelligeréque, in noſtra omnino libera poteſtate ſitum eſſe, bonum efficere aut malum, non autem in ſtellis. Duo quip-D pe motus in nobis ſunt, vterque concupiſcentia vocati, altera carnis, altera ſpiritus. Hæ contrariæ inuicem ſunt: vnde & nominibus diſcriminantur, virtutis, vitiíque. Oportet autem pulcherrimæ & aureæ obtemperare inſtitutioni virtutis, optima præ deterioribus eligendo. Sed de his iam ſatis. Tenebo enim me ne plura dicam, verecundiâ quadam, ne hactenus habitos de Virginitate ſermones, hac parum congruente nugarum commemoratione con-

A taminem. Et pudet certè mentes audientium affigere cognitioni ſtultiſſimarũ opinionum, in quibus iſti ridendo tumore turgidi ſiderum natalium contemplatores totum vitæ tempus miſerè perdunt, fabuloſis vnicè attendentes ineptíſque figmentis. Hæc tibi & à nobis, ô domina Arete, ex diuinis contexta ſermonibus en hîc ſiſtantur dona.

B EVBVL. Quàm pugnaciter, ô Gregorium, quámque magnificè diſputauit Thecla!

GREGORIVM. Quid ſi dicenti præſens ipſi operam dediſſes, hauſiſſéſque auribus flumen aureum facundiſſimi ſermonis beatâ copiâ, facili volubilitate linguæ, incredibili gratia voluptatéque audientium C ſeſe fundentis: vt admirationi attendentibus eſſet, tum ſplendor omni ornatu effloreſcentis dictionis; tum ſenſuum è mentis arcano prodeuntium raritas dignitáſque; tum pompa ipſa tota, & quaſi choragium incedentis eloquentiæ, ſpecioſè omnia magnificéque figurantis. Incendebat gratiam pronunciationis D decor oríſque verecundia, ſuaue rubentis contentione ipſa niſúque dicendi: cùm alioqui tota eſſet naturâ candida, tam corpore quàm animo.

EVBVL. Rectè hæc & verè loqueris, Gregorium, noui enim ex cæteris heroicis actis illius ſapientiam; & quæ qualiáque agere dicerèque illi illuſtria contigerit, excellentis ſemper in Chriſtum caritatis documenta edenti luculentiſſima: vtque decus vna multiplicis martyrij

A τὰς τῶν μετεωρολόγων ἢ ματαιοσκόπων ἀνθρώπων ἀναγκαζομένη δόξας εἰσηγεῖσθαι, οἳ τὸν τῆς ζωῆς μετ' οἰήσεως ἀναλίσκουσι χρόνον, οὐδενὶ ἢ μυθικοῖς ἐνδιατρίβοντες πλάσμασι. ταῦτά σοι καὶ παρ' ἡμῶν, ὦ δέσποινα Ἀρετή, ἀπὸ θεορρήτων συγκατυφασμένα λόγων προσκομιζέσθω τὰ δῶρα.

B ΕΥΒΟΥΛ. Ὡς λίαν ἀγωνιστικῶς ἡ Θέκλα καὶ ἐνδόξως, ὦ Γρηγόριον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Τί οὖν, εἰ αὐτῆς ἐκείνης ἀκηκόεις, ῥύδην καὶ εὐζόχως τῇ γλώττῃ μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἡδονῆς διαλεγομένης, ὥστε ἀγασθῆναί τινα προσέχοντα καὶ τῆς μορφῆς ἐ- C πανθούσης τοῖς λόγοις, ὡς ἐνδιαθέτως, καὶ τῷ ὄντι φανταζομένως περὶ ὧν ἀφηγεῖτο διετέλει. ὑπερυθραινομένης αὐτῇ αἰδοῖ τῆς ὄψεως· ὅλη γὰρ εἶναι πέφυκε λευκή, καὶ σῶμα καὶ ψυχήν.

ΕΥΒΟΥΛ. Ὀρθῶς, ὦ Γρηγόριον, ταῦτα φῄς, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ψεῦδος· ἔγνων γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων D ἀνδραγαθημάτων μῆτιν αὐτῆς, καὶ λέγειν ὅσα καὶ οἷα κατώρθωσεν, ὑπερβαλλούσης ἀγάπης ἐπίδειξιν ποιουμένη Χριστῷ· καὶ ὡς διαπρεπὴς πολλάκις ἐφάνη τοῖς

A μεγάλοις καὶ πρώτοις ἄθλοις ὑπαντῶσα, τῇ μαρτύρων ἴσην τῇ προθυμίᾳ τὴν σπουδὴν κεκτημένη, καὶ τῇ ἀκμῇ τῶν βουλευμάτων τὴν ῥώμην τοῦ σώματος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Ἀληθέστατα καὶ σὺ φής· ἀλλὰ μὴ διατρίβωμεν. τούτων γὰρ πέρι καὶ B αὖθις ἔσται πολλάκις ἡμᾶς διαλέξασθαι· νῦν δὲ πρῶτον καὶ τὴν ἑξῆς παρθένων ἐξαγγεῖλαί με δεῖ σοι τοὺς λόγους, καθὼς ὑπέστην, μᾶλλον δὲ Τυσιανῆς καὶ Δομνίνας· αὗται γὰρ ἔτι περιλείπονται. ὡς οὖν ἀπεπαύσατο καὶ ἡ Θέκλα τοσαῦτα εἰποῦσα, ἔφη προστάξαι τὴν Ἀρετὴν ἡ Θεοπάτρα τῇ Τυ- C σιανῇ λέγειν· τὴν δὲ μειδιάσασαν ἔμπροσθεν αὐτῆς παρελθεῖν, καὶ φάναι·

A ſæpius iteratis ingentium certaminum claris victoriis glorioſè tulerit, in quibus & magnanimitas aggrediendi, & ardor rem gerendi, paria fuerunt: magnitudiníque conſiliorum, & mentis ex æquo ſemper reſpondit firmitas robúrque corporis.

GREGORIVM. Veriſſima B & tu narras. ſed ne his immoremur. Nam de talibus & aliàs ſæpe, cùm libebit, agere inter nos poterimus. Nunc ante omnia reddere me tibi, quos promiſi opus eſt reliquarum quoq; Virginum ſermones: nimirum Tyſianæ Domninæque. hæ ſiquidem reſtant ſolæ. Vt igitur finem dicẽdi Thecla fecit, iis tam multis C quę recitaui peroratis, referebat Theopatra imperaſſe Areten Tyſianæ, vt locum orandi caperet: hanc verò arridentem ante ipſam præteriiſſe, dixiſſéque.

ΤΥΣΙΑΝΗ.

ΛΟΓΟΣ θʹ.

Ὦ Ἀρετή, παρθενίας ἐρασταῖς ἐπέραστον κάλλος, κἀγὼ συναντιληψομένην μοι πα- D ραστῆναί σε παρακαλῶ, μή πως ἀπορήσω λόγων, ἅτε πολλῶν ἤδη καὶ παντοδαπῶν εἰρημένων. διὸ καὶ παραιτοῦμαι τὰ προοιμιώδη ταῦτα, καὶ προκατασκευαστικὰ τῶν λόγων, ἵνα μὴ χρονίζουσα προσήκοντα τούτοις ἐφαρμόττειν,

TYSIANA.

ORATIO IX.

O ARETE, amabiliſſima Virginitatis amato- D ribus pulcritudo, & ego auxilium imploro tuum, ad id perficiendum quod iubes: ne mihi quod dicam deſit, exhauſto tot támque copioſis aliarum orationibus argumento quod tractamus. Quare in procœmiis inſinuationibúſque ſermonis tempus equidem operámque non perdam: verita, ne ſi quam res ipſæ attentionem requirunt, in adornandis exordiis conſumpſero, quod præci-

puum eſt elabatur mihi, acceſſoria ſuperuacaneè captanti. Adeo enim glorioſam rem, pretioſam etiam, & magnificam Virginitatem duco, vt totam in ſe noſtram omnibus omiſſis vertere attentionem, & contemplationem debeat. Deus cùm celebrandæ tabernaculorum feſtiuitatis veris Iſraëlitis legitimum in Leuitico ritum præſcriberet, præcipuè vnumquemque iubet proprium tabernaculum exornare caſtitate. Apponam ipſa ſcripturæ verba, ex quibus ſine vlla dubitatione demonſtrabitur, quàm Deo grata acceptáque ſit noſtra hæc

Leu. 23. 39. profeſſio Virginitatis. *Quintodecimo die menſis ſeptimi, quando conſummaueritis genimina terræ, feſtum celebrabitis Domino ſeptem diebus: & die octauo erit requies. Et ſumetis die primo fructum ligni ſpecioſum, & ſpatulas palmarum, & ramos ligni denſos, & ſalices, & ramos agni de torrente, ad lætandum coram Domino Deo veſtro ſeptem diebus anni: legitimum ſempiternum in progenies veſtras. Menſe ſeptimo celebrabitis ſolemnitatem iſtam: in tabernaculis habitabitis ſeptem diebus. Omnis indigena in Iſraël habitabit in tabernaculis: vt ſciant progenies veſtræ, quòd in tabernaculis habitare feci filios Iſraël, cùm educerem eos de terra Ægypti. Ego Do-*

A αὐτὴν ἐκπέσω τῶν προκειμένων. οὕτως ἔνδοξόν ἐστιν ἡ παρθενία, καὶ τίμιον, καὶ μεγαλοπρεπές. ὁ Θεὸς τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας διδάσκων τοὺς ἀληθινοὺς, τοὺς ἀληθινοὺς Ἰσραηλίτας, πῶς ἑορτάζειν δεῖ, καὶ τιμᾶν, ἐν τῷ Λευιτικῷ παραίνεσι, μάλιστα τὴν ἁγνείαν φάσκων δεῖν τὴν B ἑαυτοῦ σκηνὴν ἕκαστον κοσμεῖν. παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς γραφῆς, ἀφ' ὧν ἀναμφισβητήτως δειχθήσεται πᾶσιν, ὅσον καὶ Θεῷ προσφορόν ἐστι, καὶ προσφιλὲς, τὸ κατόρθωμα τοῦτο τῆς ἁγνείας. Καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, ὅταν συντελέσητε τὰ γεννήματα τῆς C γῆς, ἑορτάσετε κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις ἔσται· καὶ λήψεσθε τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ καρπὸν ξύλου ὡραῖον, καὶ κάλλυνθρα φοινίκων, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς, καὶ ἰτέας, καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, εὐφρανθῆναι ἔναντι κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυ- D τοῦ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσετε αὐτὴν, ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς αὐτόχθων ἐν Ἰσραὴλ κατοικήσουσιν ἐν σκηναῖς, ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατῴκισα τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. ἐγὼ κύ-

ριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Πάντες ὑπολήψονται οἱ Ἰουδαῖοι, ψιλῷ τῆς γραφῆς τῷ γράμματι περιπετόμενοι, ὥσπερ καὶ τὰ καλούμενα φυκία τῶν λαχάνων τοῖς φύλλοις, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἄνθεσι καὶ καρποῖς, ὡς ἡ μέλισσα, τούτους τοὺς λόγους καὶ ταύτας τὰς νομοθεσίας περὶ σκηνῆς τοιαύτης, οἵας οὗτοι τεκταίνονται, λελέχθαι, ὡς τοῦ Θεοῦ χαίροντος ταῖς ἐξιτήλοις κατακοσμήσεσιν, αἷς αὐτοὶ κατακοσμοῦντες συσκιάζουσιν ἐκ τῶν ἀκροδρύων, οὐ συνῃσθημένοι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὸν πλοῦτον· ὡς αὐτὰ ταῦτα καὶ σκιαὶ φασματώδεις, προεξαγγέλλουσαι τὴν ἀνάστασιν καὶ πῆξιν τοῦ πεπτωκότος εἰς γῆν ἡμῶν σκηνώματος, ὃ τῇ ἑβδόμῃ χιλιονταετηρίδι πάλιν ἀθάνατον ἀπειληφότες, ἑορτάσομεν τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς ἀληθινῆς σκηνοπηγίας ἐν τῇ καινῇ καὶ ἀλύπῳ κτίσει, συντελεσθέντων τῶν τῆς γῆς καρπῶν, καὶ τῶν ἀνθρώπων μηκέτι γεννώντων καὶ γεννωμένων· ἀλλὰ καταπαύσαντος ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς κοσμοποιΐας τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ γὰρ ἐν ἓξ ἡμέραις ὁ Θεὸς κατεσκεύασε τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ συνετέλεσε πάντα τὸν κόσμον, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίησε, καὶ εὐλόγησε τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν· ἐντεῦθεν συμβολικῶς τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, ὁπόταν ἤδη συντελεσθῶσιν οἱ καρποὶ τῆς γῆς, ἑορτάζειν προστασσόμεθα τῷ κυρίῳ· ὃ δή ἐστιν,

A *minus Deus veſter.* Iudæi omnes exiſtimabunt, circa nudam ſcripturæ volitantes literam, ſicut qui vocantur fuci circumuolitant olerum folia, non vt apis flores ac fructus, hæc verba, háſque præſcriptiones de tabernaculo locutas tale, quale ipſi architectantur. quaſi Deus B delectetur exilibus iſtis ornamẽtis frondium ramorúmque, qualia iſti concinnant, non intelligentes diuitias futurorum bonorum: & iſta nihil eſſe niſi auram vmbráſque ſpecioſas prænunciantes reſurrectionem, & erectionem ſtabilem lapſi priùs in terram noſtri tabernaculi: quod ſeptimo demum millenario annorum rurſus immorC tale reſumentes, celebramus magnam ſolemnitatem veræ ſcenopegiæ in nouo, & doloris experte mundo, conſummatis collectiſque terræ fructibus, nemine hominum ampliùs aut gignente aut genito, ſed ab opere vniuerſo creationis mundi Deo iam plenè feriante. D Quoniam enim ſex diebus perfecit Deus cælum & terram, & conſummauit totum mundum, & quieuit die ſeptimo ab operibus ſuis quæ fecit, & benedixit diei ſeptimæ, & ſanctificauit eam: inde ſymbolicè menſe ſeptimo, quando iam conſummati collectíque ſunt fructus terræ, ferias agere iubemur Domino. Quòd ſi ex figu-

ra in rem interpretemur, deſignat, quando mundus hic conſummatus fuerit ſeptimo millenario annorum, quando verè Deus conſummato mundi opere lætabitur ſuper nos. Nunc autem cùm maximè adhuc omnia creantur, perſeuerante voluntatis illâ creatricis efficaciâ primâ, & per eius inexcogitabilem vim producente hucuſque terrâ fructus, & aquis in ſua ſe conceptacula, & paratos alueos recipientibus: lucis quoque diuiſione à tenebris hactenus durante: numeróque ſtatuto hominum nondum expleto, ſed aliis aliiſque quotidie ad ſummam definitam abſoluendam ſubnaſcentibus: ſole quoque diei principium, & lunâ noctî, ortu ſuo dantibus: è terra quoque prodeuntibus quadrupedibus, beſtiis, reptilibus; volucribus autem & natatilibus ex humida ſubſtantia. Tunc verò cùm conſummata fuerint ſtatuta tempora, & ceſſauerit Deus à continua actione illa, quâ ſemper hucuſque, vt diximus, hunc mundum creat, ſeptimo menſe magnâ reſurrectionis die, feſtum celebratur Domino ſcenopegiæ noſtræ, cuius, quæ in Leuitico dicuntur, ſymbola & figuræ ſunt: quæ cùm inueſtigauerimus, veritatem intelligemus nudam. *Hæc enim*, inquit, Prou. 1. 5. *audiens ſapiens ſapientior erit, intelligétque parabolam & obſcurum ſermonem, dicta ſapientum & ænigmata.* Quare pudeat Iu-

A ὁπόταν ὁ κόσμος οὗτος συντελεσθῇ τῇ ἑβδόμῃ χιλιονταετηρίδι, ὅτε ὡς ἀληθῶς ὁ Θεὸς συντελέσας τὴν οἰκουμένην, ἐφ' ἡμῖν εὐφρανθήσεται. νῦν γὰρ ἀκμὴν ἔτι τὰ πάντα δημιουργεῖται τῇ διαρκεῖ βουλήσει αὐτοῦ, καὶ ἀνεννοήτῳ δυνάμει, ἀναδιδούσης ἔτι τῆς γῆς τοὺς καρπούς, καὶ τῶν ὑδάτων συνα- B γομένων εἰς τὰς συναγωγάς, καὶ τοῦ φωτὸς ἔτι διαχωριζομένου, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνθρώπων ἔτι δημιουργουμένου, καὶ τοῦ ἡλίου εἰς ἀρχὰς ἀνατέλλοντος τῆς ἡμέρας, καὶ τῆς σελήνης εἰς ἀρχὰς ἔτι τῆς νυκτὸς, καὶ τῶν τετραπόδων, καὶ θηρίων, καὶ ἑρπετῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδο- C μένων, καὶ πτηνῶν, καὶ νηκτῶν ἐκ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας. τότε δὲ ὁπόταν συντελεσθῶσιν οἱ καιροὶ, καὶ παύσεται ὁ Θεὸς ἐργαζόμενος ταύτην τὴν κτίσιν, τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, τῇ μεγάλῃ τῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ, ἑορτὴ συγκροτεῖται τῷ κυρίῳ τῆς σκηνοπηγίας ἡμῶν, ἧς εἰσιν ἐν τῷ Λευιτικῷ τὰ λεγόμενα D σύμβολα, καὶ τύποι· ἃ ἐξιχνεύοντας, χρὴ νοεῖν τὴν ἀλήθειαν γυμνήν. τῶνδε γὰρ ἀκούσας, φησὶ, σοφὸς, σοφώτερος ἔσται, νοήσει τε παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν, καὶ αἰνίγματα· ὅθεν αἰσχυνέσθωσαν οἱ Ἰου-

A δαῖοι, τὰ βάθη τῶν γραφῶν μὴ συνηθημένοι, καὶ πάντα σωματικὰ τὸν νόμον ἡγούμενοι καὶ τοὺς προφήτας εἰρηκέναι· ἅτε τῶν κοσμικῶν ἐφιέμενοι, καὶ τὸν ἔξωθεν πλοῦτον τοῦ περὶ ψυχὴν προκρίνοντες. διαιρουμένων γὰρ τῶν γραφῶν εἰς τὸν περὶ τῶν παρῳχηκότων καὶ μελλόντων τύπον, ἀποπηδήσαντες οἱ σχέτλιοι, B τῶν μελλόντων ὡς παρῳχηκότων ἤδη τελοῦσι τοὺς τύπους· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ προβάτου σφαγῆς, ἀνάμνησιν τῆς κατ' Αἴγυπτον τῶν πατέρων αὐτῶν γεγενημένης σωτηρίας ἡγούμενοι μόνην εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ προβάτου· ὁπότε πατασσομένων τῶν πρωτοτόκων τῆς Αἰγύπτου, αὐτοὶ διεσώθησαν, τὰς φλιὰς τῶν σφετέρων οἴκων φοινί- C ξαντες τῷ αἵματι· οὐκ ἔτι δὲ καὶ τῆς σφαγῆς τύπον ἡγήσαντο τοῦτον προδηλωτικὸν γεγονέναι Χριστοῦ, οὗ αἱ κατησφαλισμέναι τῷ αἵματι καὶ σφραγισθεῖσαι ψυχαί, τῆς οἰκουμένης ἐκπυρουμένης, καὶ τῶν πρωτοτόκων ὀλοθρευομένων τέκνων, τοῦ σατανᾶ περισωθήσονται τῆς ὀργῆς, τῶν τιμωρητῶν ἀγγέλων ἐντραπη- D σομένων τὴν ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπ' αὐταῖς ἐντετυπωμένην σφραγῖδα. καὶ ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐπὶ παραδείγματος εἰρήσθω δεικνυούσης, ὅτι τὰ παρόντα τύπους ἡγούμενοι τῶν ἤδη γεγονότων οἱ Ἰουδαῖοι, τῆς ἐλπίδος μελλόντων ἐξώκειλαν ἀγαθῶν, μηδὲ τοὺς τύπους τῶν εἰκόνων βουληθέντες εἶναι προκαταγγελτικούς, μηδὲ τὰς εἰκόνας τῆς ἀληθείας.

dæos, quòd profundos ſcripturarum ſenſus non penetrant, exiſtimantes legem & prophetas nihil niſi corporalia loqui: vt pote ipſi rerum tantum mundanarum cupiditate capti, & exteriores diuitias interiori theſauro præferentes. Nam cùm ſcripturæ diuinæ aliæ præteritorum figuram exhibeant, aliæ futurorum, infelices iſti figuras futurorum pro figuris præteritorum habent. Puta in immolatione agni, cuius myſterium in ſola recordatione liberationis patrum ſuorum ex Ægypto conſtituunt: tunc factâ quando percuſſis primogenitis Ægypti, ſeruati ſunt ipſi, ſuperliminaribus domorum ſuarum ſanguine rubricatis. Neque intelligunt, eo etiam præſignari necem Chriſti, cuius ſanguine conſignatæ animæ, dum conſumetur vltimo incẽdio genus humanum, & primogeniti huius ſæculi filij ſupremo exitio perdentur, ſeruabuntur ab ira ſatanæ, vltoribus angelis reuerituris diuini ſanguinis impreſſum ipſis ſigillum. Et hæc exẽpli causâ memorata ſunto ad demõſtrandum Iudæos, idcirco quòd res quas tractant figuras ſolùm eſſe putant rerum iam factarum, ſpe futurorum bonorum excidiſſe; nec figuras imaginum, nec imagines ipſas agnoſcere volentes, vt prænunciatrices euenturæ veritatis.

Nam lex quidem imaginis eſt figura & vmbra, hoc eſt Euangelij: ipſum verò Euangelium, imago veritatis. Etenim antiquiores, & lex, futura prophetantes, prænunciauerunt nobis Eccleſiæ characteres: Eccleſia verò ipſa characteres nouorum ſæculorum. Vnde nos Chriſto aſſentientes dicenti: *Ego ſum veritas*, vmbras quidem & figuras ſcimus deſiiſſe: ad veritatem autem feſtinamus, illuſtres ipſius imagines prænunciantes. Ex parte enim adhuc, & velut per ſpeculum cognoſcimus, quoniam nondum ad nos venit quod perfectum eſt, regnum nempe cælorum & reſurrectio, quando deſtruetur quod ex parte eſt. Tunc enim tabernacula figuntur omnium noſtrum, quando iterum agglutinatis, & compactis cum carne oſſibus, reſurgit corpus. Tunc diem gaudij feſtam celebramus Domino ſincerè, quando tabernacula æterna receperimus, non amplius moritura aut diſſoluenda in puluerem tumuli. Erat enim noſtrum prius immobili fixum ſtatu tabernaculum: ſed per tranſgreſſionem motum, & in terram inclinatum eſt: Deo peccatum eluente per mortem, ne immortaliter peccator perſeuerans homo, æternùm in maledictione perduraret. Propterea mortuus eſt, cùm natus non

A ὁ μὲν γὰρ νόμος τῆς εἰκόνος ἐστὶ τύπος καὶ σκιά, τουτέστι τοῦ εὐαγγελίου· ἡ δὲ εἰκὼν τὸ εὐαγγέλιον αὐτῆς τῆς ἀληθείας. οἱ γὰρ παλαιότεροι, καὶ ὁ νόμος, τοὺς τῆς ἐκκλησίας προεξήγγειλαν ἡμῖν προφητεύοντες χαρακτῆρας· ἡ δὲ ἐκκλησία τοὺς τῶν καινῶν αἰώνων. ὅθεν ἡμεῖς οἱ τῷ εἰπόντι Χρι-

B στῷ, ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια, δεξάμενοι, τὰς μὲν σκιὰς καὶ τοὺς τύπους ἴσμεν πεπαυμένους· ἐπὶ δὲ τὴν ἀλήθειαν σπεύδομεν, τὰς ἐναργεῖς αὐτῆς εἰκόνας προκαταγγέλλοντες· ἐκ μέρους γὰρ ἔτι καὶ ὡς δι' ἐσόπτρου γινώσκομεν, ἐπεὶ μηδέπω τὸ τέλειον ἧκεν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ ἡ ἀ-

C νάστασις εἰς ἡμᾶς, ὅτε καταργηθήσεται τὸ ἐκ μέρους. τότε γὰρ αἱ σκηναὶ πήγνυνται πάντων ἡμῶν, ὁπότε τῶν ὀστῶν συγκολλωμένων καὶ συμπηγνυμένων ταῖς σαρξὶν, ἀνίσταται σῶμα. τότε τὴν ἡμέραν τῆς χαρᾶς ἑορτάζομεν κυρίῳ εἰλικρινῶς, ὁπότε τὰς σκηνὰς αἰωνίους ἀποληψώμεθα,

D οὐκέτι θνηξομένας ἢ λυθησομένας εἰς γῆν χώματος· ἦν γὰρ ἡμῶν καὶ πρόσθεν ἄπτωτος ἡ σκηνή· ἀλλὰ διὰ τὴν παράβασιν ἐσαλεύθη καὶ ἐκλίθη, τοῦ Θεοῦ τὸ ἁμάρτημα λύσαντος θανάτῳ, ἵνα μὴ ἀθανάτως ἁμαρτωλὸς ὁ ἄνθρωπος ὤν, ζώσης ἐν αὐτῷ τῆς ἁμαρτίας, αἰωνίως κατάκριτος γένηται· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τέθνηκεν οὐ γενόμενος θνητὸς ἢ φθαρ-

ἢ φθαρτὸς, καὶ διεκρίθη τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ, ἵνα νεκρωθῇ διὰ τοῦ θανάτου τὸ παράπτωμα, μηκέτι δυνάμενον ζῆν ἐν τῷ τεθνηκότι. ὅθεν ἀποθανόντος τοῦ παραπτώματος καὶ διεφθαρμένου, πάλιν ἀθάνατος ἀνίσταμαι, καὶ ὑμνῶ τὸν Θεὸν, τὸν διὰ θανάτου τὰ τέκνα ἐκ θανάτου σώζοντα· καὶ ἑορτάζω νομίμως αὐτῷ, κοσμήσασα τὴν σκηνήν μου τὴν σάρκα τοῖς ἔργοις τοῖς καλοῖς, ὥσπερ κἀκεῖ ταῖς παντοφώτοις αἱ παρθένοι λαμπάσιν· ἐξεταζομένη τῇ πρώτῃ τῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ εἰ φέρω τὰ προστεταγμένα, εἰ κεκόσμημαι τοῖς τῆς ἀρετῆς καρποῖς, εἰ τοῖς κλάδοις τῆς ἁγνείας κατασκιάζομαι. νόει γάρ μοι τὴν ἀνάστασιν εἶναι τὴν σκηνοπηγίαν· νόει μοι καὶ τὰ εἰς τὴν σύνθεσιν παραλαμβανόμενα τῆς σκηνῆς, τὰς πράξεις εἶναι τῆς δικαιοσύνης. λαμβάνω οὖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ τὰ ὑποτεταγμένα, οἱονεὶ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ κρίνομαι, εἰ τὴν σκηνὴν ἐκόσμησά μου τοῖς προστεταγμένοις, εἰ εὑρίσκονται ταῦτα ἐν αὐτῇ, ἅπερ ἐνταῦθα μὲν ἐν τῷ κόσμῳ κτήσασθαι προστασσόμεθα· ἐκεῖ δὲ προσφέρειν τῷ Θεῷ. ἴτε γὰρ καὶ τὰ ἑξῆς ἐπισκεψώμεθα· καὶ λήψεσθε ἑαυτοῖς τῇ πρώτῃ, φησὶν, ἡμέρᾳ καρπὸν ξύλου ὡραῖον, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς, καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, εὐφρανθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν.

A esſet mortalis aut corruptibilis, & ſecreta eſt à carne anima, vt interiret per mortem peccatum, non amplius viuere valens in ſubiecto mortuo. Vnde mortuo peccato & corrupto, rurſus immortalis reſurgo, & laudo Deum, qui per mortem filios ſuos à morte ſeruauerit: & legitimè feſtum cele- B bro in eius honorem, ornans tabernaculum meum carnem meam operibus bonis, vt & illîc Virgines plenè lucentibus lampadibus: examinata in prima reſurrectionis die, an feram ea quæ imperata ſunt: an exornata ſim virtutis fructibus: an ramis caſtitatis obumbrer. Reputa enim reſurrectionem, tabernaculi erectionem eſſe. C Reputa quæ in compoſitionem aſſumuntur tabernaculi, operationes eſſe iuſtitiæ. Sumo igitur die primâ quæ præſcripta ſunt: vt pote die quâ iudicor, an tabernaculum ornauerim meum iis quæ ſunt ad id præſcripta: an reperiantur ea in ipſo quæ hîc in mundo acquiſiuiſſe iubemur, ibi autem of- D ferre Deo. Agite enim, ſcripturam hanc conſiderare pergamus. *Sumite* inquit, *vobis primâ die fructum ligni ſpecioſum & ramos ligni denſos, & ſalicis ramos de torrente ad lætandum coram Domino Deo veſtro.*

A Fructum ligni pulcherrimũ corde incircumciſi Iudæi propter magnitudinem citrum putant eſſe: neque ipſos pudet dicere citro Deum honorari: cui ne omnia quidem quadrupedia terræ in holocauſtum ipſo dignum ſuffecerint, cuius mons totus Libanus altare, & cunctæ illius ſyluæ pyræ forent. Quòd ſi, ô capita indomitæ peruicaciæ, omnino vobis videtur citrus arbor pulcra: cur non potius pulcra iudicetur vitis, pulcra malus punica, pulcra malus, aliæque pomiferæ plantæ ſpecioſiores haud paulo, melioréſque citro? Itaque in Cantico Canticorum, omnes Salomon pulcras arbores enumerans, citrum ſilentio ſolam præteriit. Sed hoc imprudentes decepit, quòd non intellexerint lignum vitæ, quod prius paradiſus ferebat, nunc omnibus regerminauit Eccleſia, pulcrum & decorum faciens fidei fructum, lignum illic vocari arboris pulcherrimæ. Talem fructum ad tribunal accedentes Chriſti, primâ reſurrectionis die, afferre nos oportet: quem ſi non habuerimus, non poterimus feriari cum Deo, nec partem habebimus, ſecundùm Ioannem, in reſurrectione primâ. *Lignum enim vitæ eſt iis qui apprehenderint eam*, ait Propheta, & *eis qui innituntur ſuper ipſam quaſi ſuper Dominum, ſecura.*

Apoc. 20. 6.
Prou. 3. 18.

καρπὸν ὡραιότατον ξύλου οἱ τὴν καρδίαν ἀπερίτμητοι Ἰουδαῖοι διὰ τὸ μέγεθος τὸ κίτρειον ἡγοῦνται τυγχάνειν, οὐδὲ ἐγκαλύπτονται κιτρείῳ τὸν Θεὸν λέγοντες τιμᾶσθαι, ᾧ τὰ τετράποδα πάντα τῆς γῆς οὐκ εἰσὶν εἰς ὁλοκαύτωσιν ἱκανὰ, καὶ ὁ Λίβανος εἰς καῦσιν· καὶ ὅλως εἰ τὸ κίτρειον, ὦ ἀ- B περάμονες, ὡραῖον· διὰ τί μὴ καὶ ἡ σταφυλὴ μᾶλλον ὡραία; διὰ τί μὴ καὶ ἡ ῥοά; διὰ τί μὴ καὶ τὸ μῆλον, καὶ τὰ ἄλλα ἀκρόδρυα, τὰ μᾶλλον διαφέροντα τοῦ κιτρείου; ἀμέλει ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων, πάντων ὁ Σολομῶν τούτων ὡραίων μνημονεύσας, τὸ κίτρειον ἀπεσιώπη- C σε μόνον. ἀλλὰ τούτων ἀπεβουκολήθησαν οἱ ἄφρονες, μὴ νοήσαντες τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ὃ πρόσθεν μὲν ὁ παράδεισος ἔφερε, νῦν δὲ πᾶσιν ἀνεβλάστησεν ἡ ἐκκλησία, τὸν ὡραῖον καὶ εὐπρεπῆ τῆς πίστεως ποιοῦν καρπόν. τοιοῦτον ἐληλυθότας καρπὸν τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέ- D ρᾳ εἰς τὸ δικαστήριον ἡμᾶς κομίζειν δεῖ Χριστοῦ· ἐὰν μὴ τοιοῦτον καὶ ἡμεῖς φέρωμεν καρπὸν, οὐ δυνησόμεθα συνεορτάσαι τῷ Θεῷ, οὐ τευξόμεθα κατὰ τὸν Ἰωάννην τῆς πρώτης ἀναστάσεως. τὸ γὰρ ξύλον ἐστὶ τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς, φησὶν ὁ προφήτης, καὶ τοῖς ἐπερειδομένοις ἐπ' αὐτὴν ὡς ἐπὶ κύριον, ἀσφαλής.

ξύλον παρὰ τὰς διεξόδους πεφυτευμένον τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, διδασκαλία, καὶ ἀγάπη, καὶ σύνεσίς ἐστιν, ἐν καιρῷ προσήκοντι τοῖς τῆς ἐπὶ τὰ ὕδατα ἀπολυτρώσεως ἀφικνουμένοις διδομένη. ὁ μὴ πιστεύσας Χριστῷ, μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτὸν εἶναι καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ᾐσθημένος, οὐκ ἔχων δεῖξαι τῷ Θεῷ, τῷ ὡραιοτέρῳ τῶν ὡραίων καρπῶν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κεκοσμημένην, πῶς ἑορτάσει; πῶς εὐφρανθήσεται; θέλεις γνῶναι τὸν ὡραῖον καρπὸν τοῦ ξύλου; ἐπίσκεψον τοῖς λόγοις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πῶς εἰσὶν ὡραῖοι κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· ὡραῖος καρπὸς ἐβλάστησε διὰ Μωσέως ὁ νόμος, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἦν ὡραῖος, ὡς τὸ εὐαγγέλιον. ἐκεῖνος μὲν γὰρ τύπος τις ἦν καὶ σκιὰ τῶν μελλόντων πραγμάτων· τοῦτο δὲ ἀλήθεια, καὶ ζωῆς χάρις. ὡραῖος ἦν τῶν προφητῶν ὁ καρπός· ἀλλ' οὐχ οὕτως ὡραῖος, ὡς ὁ ἐξ αὐτοῦ γεωργούμενος τῆς ἀφθαρσίας. καὶ λήψεσθε ἑαυτοῖς τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ καρπὸν ξύλου ὡραῖον, καὶ κάλλυνθρα φοινίκων. λέγων τὴν ἄσκησιν τῶν θείων μαθημάτων, οἷς ἐκκαθαίρεται καὶ κοσμεῖται ψυχὴ νικῶσα τὰ πάθη; ἀποσαρκουμένων ἐξ αὐτῆς καὶ ἐκβαλλομένων τῶν ἁμαρτημάτων. δεῖ γὰρ καθαροὺς καὶ κεκοσμημένους ἥκειν εἰς τὴν ἑορτὴν,

A Lignum eſt *plantatum ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.* Pſ. 1. Nempe doctrina, & caritas, & prudentia in ipſo ſunt, & hæc omnia cum ipſo dantur in tempore opportuno, ad aquas redemptionis accedentibus. Qui non credidit Chriſto, neque ipſum eſſe principium, & li- B gnum vitæ ſenſit, non habens oſtendere Deo tabernaculum ſuum ornatum ſpecioſiſſimo pulcrorum fructuum, quomodo feriabitur? quomodo lætabitur? Vis noſſe pulcrum fructum ligni? conſidera ſermones Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt ſunt ſpecioſi forma præ filiis hominum. Pulcher fru- C ctus germinauit per Moyſen lex: ſed non tam pulcher erat, quàm eſt Euangelium. Lex enim figura quædam erat, & vmbra futurarum rerum: euangelium verò veritas eſt, & vitæ gratia. Pulcher erat fructus prophetarum: ſed non ita pulcher, vt qui ex ipſo exara- D tus eſt, incorruptionis. *Et ſumetis vobis primâ die fructum ligni ſpecioſum, ſpatuláſque palmarum:* Leu. 23. 40. eo ſignificans exercitationem diuinarum diſciplinarum, quibus purgatur & ornatur anima vincens vitia, euulſis eiectíſque ex ipſa peccatis. Oportet enim puros & ornatos venire ad feſtum, tam-

quam mangonio quodam, religioſis operibus, & exercitiis virtutis luculenter expolitos. Nam laborioſis id genus exercitationibus dum purgatur mens ab illi nebulas offundentibus alienis cogitationibus, acutè cernit veritatem. Quemadmodum vidua in Euangelio, quadrantem inuenit poſtquam euerrit domum, & ſordes eiecit, nimirum vitia obſcurantia, & obturantia oculum animæ, quæ per noſtram mollitiem, & incuriam multiplicantur. Qui ergo cupit in feſtum tabernaculorum illorum occurrere, & ſanctorum in cenſum referri, primùm fidem ſibi comparet ſignificatam nomine ac ſymbolo pulcri fructûs, deinde ſpatulas, videlicet meditationem attentam, exercitationémque ſcripturarum: poſtea frondentes ac denſos charitatis ramos, quos poſt ſpatulas iubet ſumi, ramos denſos aptiſſimè caritatem vocans. Quod enim denſè viret, ferè idem copioſè fructuoſum totúmque frugiferum eſt, nihil exile exſuccúmve habens, ſed omnia plena, & ſurculos & truncos. Talis es caritas. nulla parte vacua,
1.Cor.13.3. vel infructuoſa. Verè enim *ſi vendidero omnes facultates meas, & diſtribuero in cibos pauperum: & ſi corpus meum igni tradidero, & ſi tantam fidem habeam, vt montes transferam, caritatem verò non habeam, nihil ſum.* Igi-

A ὥσπερ κοσμήτρῳ ταῖς ἀσκήσεσι, καὶ
μελέταις τῆς ἀρετῆς περιφιλοπονη-
μένοις. ὅτι μελέταις ἐπιπόνοις καὶ
ἀσκήσεσι καθαιρόμενος ὁ νοῦς τῶν
ἐπικαλυπτόντων αὐτὸν ἀλλοίων
διανοημάτων, ὀξυδερκεῖ πρὸς τὴν
ἀλήθειαν. καθάπερ καὶ ἡ χήρα τὸν
κοδράντην ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἀ-
νεύρατο, μετὰ τὸ σαρῶσαι τὸν οἶ-
B κον, καὶ ῥίψαι τὰ κόπρια, τὰ ἐπι-
σκοτοῦντα καὶ καλύπτοντα πάθη τὴν
ψυχὴν, τὰ ἀπὸ τῆς θρύψεως ἡ-
μῖν καὶ τῆς ἀμελείας πληθύνοντα.
καὶ τοίνυν ὁ σπουδάζων εἰς τὴν ἑορ-
τὴν τῶν σκηνῶν ἐκείνων φθάσαι,
καὶ τοῖς ἁγίοις συγκαταλεχθῆναι,
πρῶτον τὸν ὡραῖον τὴν πίστιν
κτησάσθω καρπόν· εἶτα τὰ κάλ-
C λυνθρα, τὴν ἄσκησιν καὶ μελέτην
τῶν γραφῶν· εἶτα τῶν ἐρεθη-
λέας ἐφεξῆς κλάδους τῆς ἀγάπης
καὶ δασεῖς· οὓς καὶ μετὰ τὰ κάλ-
λυνθρα προσεγγυᾷ λαμβάνεσθαι,
κλάδους δασεῖς εὐθυβολώτατα τὴν
ἀγάπην φράσας. τὸ γὰρ δασὺ, κα-
τάκαρπον ὅλον ἐστὶ καὶ πυκνὸν,
μηδὲν ψιλὸν ἢ διάκενον ἔχον, ἀλ-
D λὰ πάντα πεπληρωμένον, καὶ τοὺς
ὄρπηκας καὶ τὰ στελέχη· τοιοῦτον γάρ
ἐστιν ἡ ἀγάπη, μηδαμόθεν ὑπό-
κενος ἢ ἄκαρπος οὖσα. ἢ γὰρ, ἐὰν
πωλήσω τὰ ὑπάρχοντά μου καὶ
δώσω πτωχοῖς, καὶ ἐὰν τὸ σῶμά μου
πυρὶ παραδώσω, καὶ ἐὰν τοσαύτην
πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστᾶν, κτήσωμαι·
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω· οὐδέν εἰμι. ἡ

ἀγάπη ἄρα τὸ κατάκαρπόν ἐστι καὶ δασύτατον ξύλον πάντων, ἡ γέμουσα καὶ πεπληρωμένη τῶν χαρισμάτων. εἶτα τί παραλαμβάνεσθαι βούλεται καὶ ἕτερον; κλάδους ἰτεΐνους, φησί, τὴν δικαιοσύνην κλάδοις ἰτεΐνοις κικλήσκων, αἰθ' ὧν οἱ δίκαιοι κατὰ τὸν προφήτην ὡς ἀναμέσον ὕδατος ἀνατέλλουσι χόρτος, καὶ ὡς ἰτέα ἐπὶ παραῤῥέον ὕδωρ θάλλοντες τῷ λόγῳ· καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγνίνοις ἐπικοσμοῦντας τὴν σκηνὴν παρακελεύεται προσφέρεσθαι κλάδους, διὰ τὸ φερώνυμον εἶναι τὸ δένδρον τῆς ἁγνείας, ᾧ κατακοσμεῖται τὰ προειρημένα· ἐῤῥέτωσαν οἱ ἀκολασταίνοντες νῦν, καὶ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἡδυπαθείας ἁγνείαν ἀποδιωθούμενοι· πῶς γὰρ εἰς τὴν ἑορτὴν συνεισελεύσονται Χριστῷ, μὴ κοσμήσαντες ἑαυτῶν τὴν σκηνὴν κλάδοις ἁγνείας, τῷ θεοποιῷ καὶ μακαρίῳ φυτῷ· ᾧ τοὺς εἰς τὴν ἄγυειν σπεύδοντας ἐκείνην καὶ τὸν γάμον, ἀναδήσασθαι δεῖ, καὶ κατασκιάζεσθαι τὰς ὀσφύας. ἴτε γὰρ καλλιπάρθενοι τὴν γραφὴν αὐτὴν ἐπισκέψασθε καὶ τὰς ἐντολάς· πῶς, ὡς ἐπὶ συμπληρώματος τῶν προειρημένων κατορθωμάτων παρέλαβεν ὁ λόγος τὴν ἁγνείαν, διδάσκων ὅσον διαπρεπὴς καὶ περιπόθητος ἔσται τῇ ἀναστάσει, καὶ ὅτι χωρὶς αὐτῆς οὐδεὶς τεύξεται τῶν ἐπαγγελμάτων, ἣν ἐξαιρέτως γεωργοῦμεν ἡμεῖς αἱ παρθενεύουσαι, καὶ προσφέρομεν κυ-

A tur caritas denſiſſima fructuoſiſſimáque omnium arbor eſt, referta & redundãs gratiis. Deinde quid ſumi vult aliud? ramos ſalicum, ait, iſto ſymbolo iuſtitiam indicans. Quocirca iuſti apud Prophetam ſicut gramẽ in ſolo irriguo germinant, vt ſalix ſuper præterfluentem aquam florentes verbo. Supra omnes B verò ramos exornantes tabernaculum, frondes iubet offerre ſalicum, quoniam græcum huius arboris nomen cum vocabulo caſtitatis congruit. Caſtitate autem additur quaſi cumulus pulcritudinis, modo enumeratis ornamentis. Eant iam laſciui per ſuas voluptates reiiciẽtes caſtitatem. Quomodo enim in feſtum cum Chriſto conuenient, C qui non ornauerint ſuum tabernaculum ramis deificæ beatæque arboris caſtitatis, quâ omnes feſtinantes ad illam celebritatem, ac nuptiale conuiuium ſuccingi oportet, & obumbrare lumbos ſuos. Agite enim pulcræ Virgines, ſcripturam ipſam & mandata conſiderate. videbitis ad complementum prædictorum officio- D rum atque operum, aſſumi à Verbo caſtitatem: quo facto docet quantùm ea deceat reſurrectionem, quámque ad illam expetibilis ſit; & ſine ipſa neminem fieri compotem poſſe promiſſionum: quam eximiè colimus nos Virginitatem profitentes, & offerimus Do-

A mino. Vtuntur quoque illâ qui cum ſuis vxoribus caſtè viuunt, & velut circa truncum humiles eius carpunt ſurculos coniugalis continentiæ, ad ſuperiores excelsóſque ramos illius, ne contingendos quidem, nedum legendos ac decerpendos, quod nos facimus, conantes aut valentes aſſurgere. Tametſi minutas offerunt nihilominus, & ipſi caſtitatis frondes. B At libidinoſi effuſo impetu indulgentes laſciuiæ, etiamſi non fornicentur, ſed licitis quidem legitimæ vxoris, ſed indomitæ concupiſcentiæ furore effræni, complexibus fruantur: quomodo feriabuntur? quomodo lætabuntur? qui tabernaculum ſuum carnem ſuam, ramis ſalicis, hoc eſt cultu caſtitatis C non ornauerint: neque audierint monentem, *vt qui habent vxores, tamquam non habentes ſint.* Propterea ab omnibus præſertim iis, qui ſplendida certamina contendunt, quíque ingenti ſunt animo præditi, aio debere caſtitatem, ne quid exaggeratiùs dicam, ſaltem D honorari tamquam vtiliſſimam & glorioſam. In nouo enim & doloris experte mundo, qui caſtitatis non repertus fuerit ramis ornatus, non conſequetur requiem, vt pote qui non impleuerit mandatum Dei iuxta legem. Neque ad terram perueniet promiſſionis, quippe qui priùs non celebrauerit feſtum tabernaculorum. Illi ſiquidem ſoli, qui ſcenopegiam celebrauerint, in ſanctam appellunt terram, versùs eam ſol-

Ad Cor. 7. 29.

A εἴσω. χρῶνται δὲ οἱ πρὸς τὰς ἑαυτῶν ἁγνεύοντες γαμετάς, καὶ ὥσπερ ἀμφὶ τὸ στέλεχος κλῶνας αὐτῆς φέρουσι βλαστήσαντας σωφροσύνης, τὴν ἄνω μὴ ἐφικνούμενοι, καὶ μεγάλων αὐτῆς ἐπιψαῦσαι κλάδων καθάπερ ἡμεῖς. ὅμως εἰ καὶ μικρούς, οὐδὲν ἧσσον προσφέρουσιν δὴ καὶ αὐτοὶ κλῶνας ἁγνείας. B οἱ δὲ οἰστρηλατούμενοι, κἂν μὴ πορνεύσωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς μόνην τὴν ἔννομον ἀδιαστόλως ἐπιμίγνυσθαι θέλγωνται γαμετήν· πῶς ἑορτάσουσι; πῶς εὐφρανθήσονται, μὴ κοσμήσαντες τὴν σκηνὴν ἑαυτῶν τὴν σάρκα τοῖς κλάδοις τῆς ἄγνου· μηδὲ εἰσακούσαντες τοῦ εἰρημένου· ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς οἱ μὴ ἔ- C χοντες ὦσι; διὰ τοῦτο πάντων μάλιστα τοῖς τῶν ἀγώνων ἐφιεμένοις, καὶ μεγάλῃ φρονήσει χρωμένοις, τὴν ἁγνείαν ἀμελητί φημι δεῖν καὶ τιμᾶν ὡς ὠφελιμωτάτην καὶ ἐπίδοξον. ἐν γὰρ τῇ καινῇ καὶ ἀλύπῳ κτίσει, ὃς ἂν ἁγνείας μὴ εὑρεθῇ κλάδοις κεκοσμημένος, οὐ τεύ- D ξεται τῆς ἀναπαύσεως, μὴ πληρώσας τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν νόμον· οὐδὲ εἰς τὴν γῆν ἐπιδημήσει τῆς ἐπαγγελείας, μὴ ἑορτάσας πρότερον τὰς σκηνάς· οἱ γὰρ ἑορτάσαντες μόνοι τὴν σκηνοπηγίαν, εἰς τὴν ἁγίαν καταίρουσι γῆν, ἀπάραντες ἀπὸ

τῶν καλουμένων σκηνῶν, ἕως τὸ αὐτὸ εἰς τὸν νεὼν φθάσωσιν ἐλθεῖν καὶ τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν μείζονα καὶ ἐνδοξοτέραν προκόψαντες χαράν, καθὼς καὶ οἱ τύποι συνιστᾶσιν οἱ γεγονότες ἐπὶ Ἰουδαίων. ὥσπερ γὰρ ἐξελθόντες τῶν ὅρων ἐκείνων τῆς Αἰγύπτου, ὥδευσαν πρῶτον καὶ ἦλθον εἰς τὰς σκηνάς· κἀκεῖθεν ἀπάραντες πάλιν, ἦλθον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς. ὁδεύσασα γὰρ ἐντεῦθεν καὶ ἐξελθοῦσα κἀγὼ τῆς Αἰγύπτου, τούτου τοῦ βίου, ἔρχομαι πρῶτον εἰς τὴν ἀνάστασιν, τὴν ἀληθινὴν σκηνοπηγίαν· κἀκεῖ τοῖς καρποῖς τῆς ἀρετῆς πήξασα τὴν σκηνήν μου κεκοσμημένην, τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ, τῇ κρίσει, συνεορτάζω τῷ Χριστῷ τὴν χιλιονταετηρίδα τῆς ἀναπαύσεως, τὰς ἑπτὰ καλουμένας ἡμέρας, τὰ σάββατα τὰ ἀληθινά· εἶτα αὖθις ἑπομένη τῷ διεληλυθότι τοὺς οὐρανοὺς Ἰησοῦ, ἔρχομαι πάλιν, καθάπερ κἀκεῖνοι, μετὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς σκηνοπηγίας, εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τοὺς οὐρανούς, ἐν σκηναῖς μὴ ἀπομείνασα, τουτέστι τοῦ σκηνώματός μου μὴ ἀπομείναντος τοιούτου· ἀλλὰ μετὰ τὴν χιλιονταετηρίδα μεταβληθέντος ἀπὸ τοῦ σχήματος τοῦ ἀνθρωπίνου, καὶ τῆς φθορᾶς, εἰς ἀγγελικὸν μέγεθος καὶ κάλλος, ἔνθα λοιπὸν ἀπὸ τοῦ θαυμαστοῦ τῆς σκηνῆς αἱ παρθένοι τόπου, μετὰ τὸ

A uentes ex tabernaculis, ſic dictis: ſoluentes autem ſpe ac propoſito veniendi ad templum & ciuitatem Dei, in maiorem videlicet, & glorioſiorem proficientes gratiam, ſicut figuræ indicant, quæ priùs in Iudæis præceſſerunt. Quemadmodum enim egreſſi ex finibus illis Ægypti, longam emenſi viam, peruenerunt pri-
B mùm in tabernacula; & hinc rurſus diſcedentes, venerunt in terram promiſſionis: ita & nos. Iter enim hinc emenſa magnum, & egreſſa ego quoque de Ægypto huius vitæ, venio primùm ad reſurrectionem, veram ſcenopegiam: & ibi fructibus virtutis exſtructo tabernaculo meo, & ſpecioſè ornato, primâ feſti reſurrectionis
C die, quæ dies eſt iudicij, ſimul celebro cum Chriſto millenarium annorum requiei, quæ ſeptem memoratorum in lege dierum, ſabbatorúmq; totidem verorum mentione adumbratur. Inde rurſus ſequens penetrantem cælos Ieſum venio, vt illi poſt requiem ſcenopegiæ, in terram promiſſionis cælos, in
D tabernaculis non permanens: hoc eſt corpore meo non remanente tali, quale priùs erat. Sed poſt mille annorum ſpatium mutato ex ſtatu & habitu humano corruptionis, in angelicam magnitudinem, & pulcritudinem. Hinc porrò à loco tabernaculi admirabilis nos Virgines, poſt conſumma-

Num. 33. 5.
Soccoth latinè ſonat tabernacula.

tum reſurrectionis feſtum, in A maiora & meliora tranſimus, in domum ipſam aſcendentes ſupercæleſtem Dei, in voce exultationis, & confeſſionis
Pſ.41.5. ſoni epulantis, ſicut ait Pſalmiſta.

Hoc & ego domina tibi Arete, qualicumque elaboratum facultate pro munere peplum affero.

EVBVL. Multùm, ô Gregorium, æſtuo apud me, reputans mecum in quanto tumultu mentis fuiſſe iſtâ ſermonum vice Domninam oportuerit, iure metuentem ne ſibi oratio deeſſet, omnibus aliarum ingenio præoccupatis; ac neceſſe ipſi foret exilius iam aliquid, & ab aliarum antè lo- C cutarum magnificentiâ degenerans afferre; vt pote in argumento iam exhauſto, ipsâ poſt vberes & otioſas tot Virginum meſſes ſerum demum, & miſerum ſpicilegium faciente. Si ergo non diſſimulauit talem hunc animi ſui motum, age & iſtud quoque tranſige. Miror enim ſi quid habuerit quod di- D ceret, vltimum ſortita diſſerendi locum.

GREGORIVM. Turbatam ſanè ipſam maiorem in modum, ô Eubulium, dixit mihi Theopatra: non tamen laboraſſe penuriâ ſermonum. In eam ergo, poſtquam Tyſiana finem fecit, iniecto Arete oculo: Age tu quoque, ait, filia, ſermonem redde, vt conuiuium omni ex parte abſoluamus. His erubeſcens Dom-

A συμπερανθῆναι τὴν ἑορτὴν τῆς ἀναστάσεως, εἰς τὰ μείζω καὶ κρείττω διερχόμεθα, εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν ἀναβαίνουσαι τὸν ὑπὲρ τοὺς οὐρανοὺς τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχου ἑορτάζοντος, καθὼς φησὶν ὁ ψαλμῳδός.

B Τούτῳ κἀγώ, ὦ Ἀρετή, κατὰ τὴν ἐμαυτῆς, δέσποινα, δύναμιν δωροῦμαί σε τῷ πέπλῳ.

ΕΥΒΟΥΛ. Λίαν ἀγωνιῶ, ὦ Γρηγόριον, κατ' ἐμαυτὴν ἐννοουμένη ἐν ὁποίῳ θορύβῳ νῦν ἄρα ἡ Δομνίνα ἦν, ταρασσομένης αὐτῇ τῆς καρδίας, καὶ φοβουμένης μὴ ἀπορήσῃ λόγων, C καὶ ἐνδεέστερόν τι τῶν ἄλλων παρθένων ἀποφθέγξηται, τοσούτων ἤδη ῥηθέντων εἰς τὸ προκείμενον, καὶ ποικίλων. εἰ οὖν ἀδήλως ἐγένετο κεκινημένη, φέρε καὶ τοῦτο περαίωσον. θαυμάζω γὰρ εἴ τι ἔσχεν εἰπεῖν, τελευταῖα κεκληρωμένη.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. . Τεταράχθαι D μὲν αὐτήν, ὦ Εὐβούλιον, καὶ σφόδρα, ἔφη μοι ἡ Θεοπάτρα· οὐ μὴν ἠπορηκέναι λόγων. μετὰ τὸ παύσασθαι τὴν Τυσιανὴν ἡ Ἀρετὴ τὸν ὀφθαλμὸν εἰς αὐτὴν ἐπιβαλοῦσα, δεῦρο δὴ καὶ σύ, θύγατερ, ἔφη, τὸν λόγον ἀπόδος, ἵνα πληρώσωμεν ἐντελῆ τὴν εὐωχίαν. τὴν οὖν Δομνίναν ἐρυθριάσα-

θριάσα-

δοιάσασαν ἐπιπολὺ, μόλις ἀνανεῦσαι, καὶ εἰς εὐχὴν ἐξαναστᾶσαν τραπῆναι, καὶ καλεῖν τὴν σοφίαν παραστῆναί οἱ βοηθόν. εὐξαμένῃ δὲ αὐτῇ θάρσος φησὶν εὐθέως ἐγγίνεσθαι· καί τις αὐτὴν θεία διακωχὴ κατέλαβε, καὶ ἔφη.

A nina vix poſt longam moram annuit: & exurgens ad orandum ſe vertit, inuocans imploránſque auxilium præſens Sapientiæ. Quâ oratione ipſi perfunctæ, aiebat innaſci ſubitò viſam audaciam nouam, & diuinam quandam incidere fiduciam: quam hæc dicendo teſtata eſt.

B

ΔΟΜΝΙΝΑ.

ΛΟΓΟΣ ί.

Ω ΑΡΕΤΗ, κἀγὼ παραλείψασα τὰς μακρολογίας τῶν προεξηγημάτων, εἰς αὐτὰ τὰ προκείμενα κατὰ δύναμιν εἰπεῖν πειράσομαι· ἵνα δὴ μὴ τῷ μηκύνεσθαι τὰ πάρεργα, πλείονα χρόνον ὧν ἕνεκα λέγονται παράγω· ἡγοῦμαι γὰρ μέγιστον μέρος φρονήσεως εἶναι, τὸ μὴ μακραῖς ἐκ περιόδων περὶ τῶν ἐπερωτηθέντων ποιεῖσθαι τοὺς λόγους κηλοῦντας τὰ ὦτα· ἀλλ' αὐτόθεν εὐθέως περὶ ὅπου τὸ ἐπερώτημά ἐστιν ἄρχεσθαι. διὸ ἐνθένδε κἀγὼ, καιρὸς γάρ· οὐδὲν οὕτως ὀνῆσαι δυνήσεται πρὸς τὸ καλὸν τὸν ἄνθρωπον, ὦ καλλιπάρθενοι, ὡς ἁγνεία· τὸ γὰρ κάλλιστα καὶ ἄριστα διακυβερνηθῆναι τὴν ψυχὴν, καὶ κηλίδων καὶ μιασμάτων καθαρὰν ἀπολυθῆναι τοῦ κόσμου, μόνη ποιεῖ τοῦτο καὶ ἐργάζεται ἁγνεία. ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐδίδασκεν αὐτὴν ἀσκεῖν ἡμᾶς, καὶ ἐμήνυσεν ἡμῖν τὸ ἀνυπέρβλητον κάλλος αὐτῆς, ἡ

DOMNINA.

ORATIO X.

O ARETE, omiſſis & ego ambagibus exordiorum, protinus de re ipſa conabor agere pro viribus: ne iis immorando quæ extra rem ſunt, coniiciam me in neceſſitatem pro- C ducendæ vltra modum orationis. Numero enim in magna prudentiæ parte, non indulgere mulcentibus inaniter aures verbis, diffundíque dicendo, antequam ad caput ipſum quæſiti veniatur; ſed ex ipſo ſtatim puncto quæſtionis incipere. Hinc igitur ordior: tempus eſt enim. Nihil tam prodeſſe homini ad decus, ô illuſtres D Virgines, poterit, quàm Virginitas. Nam vt optimè laudatiſſiméque gubernetur anima, vtque à maculis atque inquinamentis pura, ſoluatur mundi vinculis, ſola præſtat efficítque. Ex quo ſiquidem Chriſtus nos docuit ipſam profiteri, & indicauit nobis excellentiſſimam eius pulcritudinem, re-

gnum diaboli deſtructum eſt, priùs ſemper omnes homines ſubiugare captiuaréque ſoliti. Adeò vt nullus antiquiorum omni ex parte Deo placuerit, ſed omnes in offenſiones incurrerint, lege non valde ſufficiente ad liberandum à corruptione genus humanum, donec Virginitas legi ſuccedens Chriſti auſpiciis, regnum ſuper homines iniuit. Neque verò primi hominum adeò in pugnas, in cædes, in amores, in idololatrias, præcipites ſæpius incurriſſent: ſi iuſtitia quæ ex legibus erat, ſufficiens eis fuiſſet ad ſalutem. Nunc videmus, illo maximè legis tempore multis ipſos plerumque magníſque immiſtos miſeriis fuiſſe: ex quo verò Chriſtus incarnatus eſt, & Virginitate ornatam carnem armauit, crudelis ille tyrannus, Princeps nequitiæ ſublatus eſt, & pax fidéſque dominatur, hominibus non iam vt antè in idololatriam pronis. Sed ne cui videar ſophiſticâ graſſari arte, leuibúſque innixa coniecturis vana venditare pro ſolidis: ex veteri vobis, ô Virgines, & ego teſtamento ſcriptam prophetiam indubitatum veritatis meæ teſtimonium afferam ex libro Iudicum, vbi clarè Virginitatis regnum olim futurum prænunciabatur tanto antè. Ait videlicet ibi ſcriptura. *Euntia*
Iud 9.8. *ierunt ligna vt vngerent ſuper ſe Regem, dixerúntque oliuæ:*

A βασιλεία τοῦ πονηροῦ καθῃρέθη, πρότερον ἀεὶ πάντας αἰχμαλωτίζοντος καὶ δουλουμένου· ὡς μὴ τῶν παλαιοτέρων εὐάρεστον γεγονέναι κυρίῳ τινὰ, ἀλλὰ πάντας ἐπικρατηθῆναι πταίσμασιν, οὐ σφόδρα τοῦ νόμου τῆς φθορᾶς ἀρκέσαντος ἐλευθερῶσαι τὴν ἀνθρωπότητα, μέχρις ἡ
B παρθενία διαδεξαμένη τὸν νόμον Χριστοῦ ταγαῖς, τῶν ἀνθρώπων ἐβασίλευσεν. οὐ γὰρ ἂν οὕτως οἱ πρόσθεν εἰς μάχας καὶ φόνους καὶ ἔρωτας καὶ εἰδωλολατρείας συνελαύνοντο πολλάκις, εἰ ἦν αὐτοῖς ἡ ἐκ τῶν νόμων αὐτάρκης πρὸς σωτηρίαν δικαιοσύνη· νυνὶ δὲ τότε μὲν μεγάλαις καὶ πολλαῖς πολλάκις ἐνεφύροντο συμφοραῖς· ἀφ' οὗ
C δὲ Χριστὸς ἐνηνθρώπησε, καὶ παρθενίᾳ τὴν σάρκα κοσμήσας ὥπλισεν, ὁ ὠμοτύραννος ἄρχων τῆς ἀκρασίας ἡρέθη, καὶ εἰρήνη καὶ πίστις κρατεῖ, οὐκέτι τῶν ἀνθρώπων ὡσαύτως τρεπομένων εἰς εἰδωλολατρείαν, ὥσπερ καὶ πάλαι. ἀλλ' ἵνα μὴ δόξω τισὶ σοφίζεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν εἰκότων τεκμαίρεσθαι ταῦτα, καὶ φλυαφᾶν· ἐκ τῆς παλαιᾶς
D ὑμῖν, ὦ παρθένοι, κἀγὼ προέξομαι διαθήκης ἔγγραφον προφητείαν, ὡς ἀληθῆ λέγω, τῶν κριταῖς· ἔνθα φανερῶς ἡ βασιλεία τῆς ἁγνείας ἤδη προκατηγγέλλετο. Φησὶ γάρ· πορευόμενα ἐπορεύθησαν τὰ ξύλα τοῦ χρῖσαι ἐφ' ἑαυτῶν βασιλέα. καὶ εἶπον τῇ ἐλαίᾳ,

βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς· καὶ εἶπεν A αὐτοῖς ἡ ἐλαία· ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου, ἣν ἐδόξασεν ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα πάντα τῇ συκῇ, δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ· ἀφεῖσα τὴν γλυκύτητά μου καὶ τὸ γέννημά μου τὸ ἀγαθὸν, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύ- B λων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ, βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπελος· ἀφεῖσα τὸν οἶνόν μου τὴν εὐφροσύνην τῶν ἀνθρώπων, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα πρὸς τὴν ῥάμνον, δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς· καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος πρὸς τὰ ξύλα· εἰ ἐν ἀ- C ληθείᾳ χρίετέ με ὑμεῖς εἰς βασιλέα ἐφ' ἱμᾶς, δεῦτε πεποίθατε ἐν τῇ σκέπῃ μου· εἰ μὴ, ἐξέλθῃ πῦρ ἐκ τῆς ῥάμνου καὶ καταφάγῃ τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. ταῦτα δὲ ὅτι μὴ περὶ ξύλων τῶν ἐκ γῆς φυομένων ἐλέχθη, σαφές. οὐ γὰρ αὖ ἑαυτοῖς τὰ δένδρα τὰ ἄψυχα χειροτονήσοντα βασιλέα D συνήρχοντο, ταῖς ῥίζαις εἰς τὴν γῆν κατεστηλωμένα· ἀλλὰ πάντως περὶ ψυχῶν ἱστορεῖται ταῦτα, αἳ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καθυλομανήσασαι τοῖς παραπτώμασι, προσιᾶσιν οἶκτον αὐτῶν ἀξιοῦσαι λαβεῖν τὸν Θεὸν, καὶ βασιλεῦσαι τὸν ἔλεον καὶ

regna ſuper nos. Et dixit eis oliua: numquid derelinquens pinguedinem meam, quam glorificauit Deus, & homines, ibo vt imperem lignis? Dixerúntque ligna omnia ficui: veni, regna ſuper nos. Et dixit eis ficus: numquid derelinquens dulcedinem meam, & genimem meum bonum, ibo vt imperem lignis? Et dixerunt ligna ad vitem: regna ſuper nos. Et dixit eis vitis: numquid derelinquens vinum meum, quod eſt lætitia hominum, ibo vt imperem lignis? Dixerúntque ligna Rhamno: veni, regna ſuper nos. Et dixit Rhamnus ad ligna: ſi in veritate vngitis me in Regem ſuper vos, venite, confidite in protectione mea. Sin minùs: egrediatur ignis de Rhamno, & deuoret cedros Libani. Hæc quidem de arboribus ex terra ortis non eſſe dicta, manifeſtum eſt. Non enim conuenire in conſilium plantæ potuerunt, ſuis quæque per altè immiſſas affixæ radices locis; aut inire deliberationem, conferréve ſuffragium de conſtituendo Rege, ſenſu ac mente caſſæ valuerunt res. Omnino ſub allegorica imagine arborum, de animabus hæc dicuntur, quæ ante incarnationem Chriſti, luxuriatæ tranſgreſſionibus, accedunt ad Deum ſupplices, eúmque rogant vt ſui miſereatur, & miſericordia benignitáſque regnet. hanc enim ſub oliuæ

ſymbolo ſcriptura deſignauit, idcirco quòd oleum multum proſit corporibus, ægritudinum remedium, laborúmque ſolatium ſit, lucem denique præcipuum vitæ ſubminiſtret bonum. Oleo ſiquidem plerúmque alitur flamma lampadum humanis vſibus ſeruientium. Omnes autem miſericordiæ Dei, mortis peccatorúmque remedia ſunt, & ſolaria opportuna præbent humanæ infirmitati, alimentáque ſufficiunt luci cordis. Et conſiderate num fortè omnes quæ ſibi ab homine primo ad Chriſtum ordine ſibi leges ſucceſſerunt, ſcriptura in his deſignare voluerit: quas totidem præſtigiarum ſuarum figmentis æmulari, oppugnaréque curauit diabolus, tentans in iis humanus genus. Ac ficum quiquidem videtur ſcriptura comparare mandato, quod in paradiſo datum eſt homini: nam & nuditarem ille deceptus, & deprehenſus, ſuam foliis ficus contexir. Vitem autem referre ad præceptum, quod poſt diluuiũ Noë datum eſt: cùm is ſopitus & indecorè iacens, inexpertâ vi guſtati vini, à filio ſit irriſus. Oliuâ deinde ſignificat Moſaïcam laram in deſerto legem: eo quòd gratia prophetica, quæ tunc communicari eluceſceréque pleniùs filiis Iſraël cœpit, olei ſancti deſignata ſymbolo ſit, aliquando in ipſorum heredirate, velut in lampade, defecturi. Denique Rhamnum non ineptè refert ad eam legem, quæ Apoſtolis ad mundi ſalutem data eſt: quia per illorum inſtiturionem virginiratem didicimus: cuius ſolius fallacem æmulari fingeréque diabolus, quæ pro verâ falleret, imaginem non

A διαπλαγχνίαν, τὴν ἐλαίας τύπῳ
παρέλαβεν ἡ γραφή, διὰ τὸ ἀρω-
γὸν τὸ ἔλαιον σωμάτων εἶναι, καὶ λυ-
τήριον καμάτων καὶ πόνων, φωτός
τε παρεκτικόν· ἐλαίῳ γὰρ καταρδό-
μενον πᾶν τὸ λυχνιαῖον αὔξεται σέ-
λας. λυτήριοι δὲ καὶ οἱ τοῦ Θεοῦ πάν-
τες οἰκτιρμοὶ θανάτου καὶ ἁμαρτη-
B μάτων, καὶ ἀρωγοὶ τῆς ἀνθρωπότη-
τος, καὶ τοῦ τῆς καρδίας φωτὸς θρεπτι-
κοί. καὶ ἐπισκέψασθε μήποτε τὰς ἀ-
πὸ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι τοῦ Χρι-
στοῦ καθεξῆς ἡ γραφὴ νομοθεσίας
δηλοῖ, ὧν ὁ διάβολος ἀντιμίμοις ἐ-
ξήτασε πλάσμασι τὸ τῶν ἀνθρώπων
γένος· τὴν μὲν συκῆν ἀπεικάζουσα τῇ
C κατὰ τὸν παράδεισον δοθείσῃ τῷ ἀν-
θρώπῳ ἐντολῇ· ἐπειδὴ τὴν γύμνωσιν
ἀπατηθεὶς οὗτος πετάλοις ἐπεκάλυ-
ψε συκῆς· τὴν δὲ ἄμπελον, τῇ ἐπὶ τοῦ κα-
τακλυσμοῦ τῷ Νῶε, διὰ τὸ οἴνῳ κοι-
μηθέντα χλευασθῆναι· τὴν δὲ ἐλαίαν
τῇ κατὰ τὴν ἔρημον τῷ Μωσεῖ· ἐπειδὴ
τὸ χάρισμα τὸ προφητικόν, τὸ ἔ-
λαιον τὸ ἅγιον, ἀνομησάντων αὐτῶν
ἐκλελοίπει τῆς κληρονομίας· τὴν δὲ
D ῥάμνον τῇ ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου
τοῖς ἀποστόλοις· ἐπειδήπερ δι' αὐτῶν
ἐδιδάχθημεν ἁγνείαν, ἧς ἀπατηλὸν
μόνης εἴδωλον οὐκ ἴσχυσεν ὁ διάβολος

σκευάσαι. διὰ τοῦτο καὶ εὐαγγέλια τέσσαρα παραδέδοται, τετράκις εὐαγγελισαμένου τοῦ Θεοῦ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ παιδαγωγήσαντος τέσσαρσι νόμοις, ὧν οἱ καιροὶ σαφῶς ἀπὸ τῆς διαφορότητος δηλοῦνται τῶν καρπῶν. ἡ μὲν γὰρ συκῆ, διὰ τὴν γλυκασίαν καὶ τὸν ὡραϊσμὸν, τὴν τρυφὴν τὴν περὶ τῆς παραβάσεως ἐν παραδείσῳ τοῦ ἀνθρώπου παρέστησι γεγενημένην. ἔστι γὰρ ὅτε δὴ καὶ σφόδρα πολλαχῶς τῆς συκῆς τὸν καρπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ τοῦ κρείττονος λαμβάνει, καθὼς ἀποδείξομεν ὕστερον· ἡ δὲ ἄμπελος διὰ τὴν ἱλαρότητα τὴν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ τὴν εὐφροσύνην τῶν περισωθέντων τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, τὴν ἀπὸ τοῦ φόβου, καὶ τῆς φροντίδος, τὴν εἰς τὴν χαρὰν αὐτῶν μεταβολὴν αἰνίσσεται. ἡ δὲ ἐλαία διὰ τὸν καρπὸν τοῦ ἐλαίου τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ μηνύει, πάλιν ἀνεξικακήσαντος μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, τῶν ἀνθρώπων ἐκτραπέντων εἰς ἀθεότητα, δοῦναι νόμον καὶ ἐμφανισθῆναί τισι, καὶ ὥσπερ ἀποσβεννυμένην ἤδη τὴν αὐγὴν τῆς ἀρετῆς ἐλαίῳ λιπᾶναι. ἡ δὲ ῥάμνος καὶ ἄγνος ἐστὶν, ὑφ' ὧν μὲν ῥάμνος καλούμενον, ὑφ' ὧν δὲ ἄγνος· καὶ τάχα διὰ τὸ συγγενὲς φυτὸν τοῦτο τῇ παρθενίᾳ πεφυκέναι, ταύτῃ ῥάμνος,

A potuit. Propterea Euangelia quatuor tradita ſunt, nũciorum à Deo miſſorum ad homines poſt orbem conditum numerũ adæquantia. Quatuor enim diuerſo tempore promulgatis legibus erudire Deus homines voluit; quarum vniuſcuiuſq; propria tempora ſuis characteribus
B inſigniuntur, per differẽtias fructuum, ex iis culturis productorum. Etenim ficus, mite ac præ cæteris dulce delicatúmque pomum, delicias paradiſi voluptariæque, in qua homo antè lapſum fuit, felicitatem vitæ aptè indicat. Sanè non rarò, vt poſtea demonſtrabimus, ficus fructum Spiritus ſanctus, ad rei melioris indicationem refert. Vitis autem propter hilaritatem vini,
C & lætitiã primùm ipſam expertorum, eorum nimirũ qui ſe ab ira Dei ſeruatos, & naufragio mũdi ſupeſtites poſt diluuium gratulati ſunt, (quæ lætitia timori curíſque ſuccedebat) tranſitum, qualis ipſorum fuit, in ſecurum gaudium adumbrat. Oliua porrò propter olei, quod
D producit, naturam, Dei miſericordiã ſignificat eam, quâ iterũ à diluuio patienter ſuſtinuit improbitatẽ hominum in ſui contemptũ, & ignorationem auerſorum, dando nihilominus legẽ, & oſtendendo ſe manifeſtiùs quibuſdam, ac quaſi ſenſim deficientem virtutis humanæ lampadem, infuſo ſubinde oleo, vt non penitus extingueretur, ſed ſemper luceret fecit. Rhamnus autẽ alio græco nomine ἄγνος *agnus, hoc eſt caſta*, dicitur, promiſcuè alterutro iſtorum vocabulorum

appellari ſolita, fortè propter affinitatem, quam cum virginitate habet. Rhamnus quidem dicta, propter ſoliditatem rigiditatémque aduerſus voluptatem quandam græco iſto verbo propriè indicatam. Agnus autẽ, hoc eſt caſta, quòd talis ſemper duret. Vnde Eliam à facie Ieſabelis mulieris fugientẽ ſcriptura refert ſub rhamno acquieuiſſe primùm: ibíque exauditum, corroboratum eſſe ſumpto cibo. quo indicatur eum qui libidinem fugit, & mulierem voluptatem tutum ſecurúmq; inuenire refugium ſub virginitatis vmbra, quam arborem principis Virginum Chriſti aduentus ſtatúſque è terra eduxit, regnum humanæ virtutis meritò adepturam rectéque geſturam. Cùm enim experientiâ compertum eſſet ipſâ, non ſufficere ad ſaluãdum hominem, leges temporibus Adami, Noë, Moyſíſq; promulgatas, eâdem experientiâ depreheſum eſt, ſolam legem Euangelicam ad ſalutem eſſe cunctorum efficacem. Ficus ſiquidem, electa eſt vt regnaret ſuper ligna: quo loco ligna hominem ſymbolicè ſignificant, ficus verò præceptum. Primus homo ſcilicet poſt lapſum voluit rurſus ſub regno virtutis eſſe, & optauit ab immortalitate deliciiſque paradiſi non eiici.

A καὶ ἄγνος προσηγορεύθη· ῥάμνος μὲν παρὰ στερέμνιον καὶ καρτερὸν πρὸς τὰς ἡδονάς· ἄγνος δὲ παρὰ τὸ διὰ παντὸς ἁγνεύειν· ὅθεν καὶ τὸν Ηλίαν ἐκ προσώπου τῆς Ιεζάβελ γυναικὸς φεύγοντα, λόγος ὑπὸ ῥάμνον ἐλθεῖν πρῶτον, καὶ εἰσακουσθέντα ἐνισχύσαι, καὶ λαβεῖν τροφὴν, ὅτι τῶν φευγόντων B οἶστρον, καὶ τὴν γυναῖκα τῆς ἡδονῆς, τὸ καταγώγιον, καὶ ἡ σκέπη, τὸ τῆς ἁγνείας ἐβλάστησε ξύλον, ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ βασιλεῦσαι τῶν ἀνθρώπων. τὸ γὰρ πρῶτον ἀθετησάντων σῶσαι νομοθετημάτων τὸν ἄνθρωπον, τῶν ἐπὶ τοῦ Αδὰμ καὶ τοῦ Νῶε, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Μωσέως, ἡ C κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ἔσωσε μόνη νομοθεσία πάντας· ἡ γὰρ συκῆ ταύτῃ λέγεται βασιλεῦσαι τῶν ξύλων, τῶν ἀνθρώπων νοουμένων· συκῆς δὲ, τῆς ἐντολῆς· ἀνθ' ὧν ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὸ πεσεῖν ἤθελε πάλιν ὑπὸ τῆς ἀρετῆς βασιλεύεσθαι, καὶ τῆς ἀφθαρσίας τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς μὴ ἀποβληθῆναι. ἀλλ' ἀ- D πεκρούσθη παραβὰς, καὶ ἀπεβλήθη μακράν· ὡς μὴ δυνάμενος ὑπὸ τῆς ἀφθαρσίας ἔτι μηδὲ χωρῶν βασιλεύεσθαι· καὶ πρῶτον αὐτῷ τὸ κήρυγμα μετὰ τὴν παράβασιν

Sed reiectum eſt illud eius deſiderium iuſtâ tranſgreſſionis pœnâ, & ipſe procul exturbatus: eíque declaratum non poſſe ipſum ampliùs ſub regno incorruptionis in illis amœniſſimis locis iucundè viuere. Prima ſic eiecto nouæ legis promulgatio

πέμπεται τὸ διὰ Νῶε· ἵν' ἐὰν προσέχῃ, κἂν τούτῳ σωθῆναι τῆς ἁμαρτίας ἰσχύσῃ, ἀνάπαυσιν ἀπαγγελλόμενον τὴν ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ εὐφροσύνην, εἰ ἀσκήσαιεν αὐτὸ κατὰ κράτος. ὥσπερ καὶ τὸν οἶνον ἡ ἄμπελος ἐπαγγέλλεται γεωργοῖς τοῖς ἀσκοῦσιν καὶ ἐργαζομένοις· ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐκ ἐβασίλευσε τὸ νομοθέτημα τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι μὴ ἐπείσθησαν αὐτῷ κηρυσσομένῳ σπουδαίως πρὸς τοῦ Νῶε· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ συνέχεσθαι ἤδη καὶ πνίγεσθαι τοῖς ὕδασιν, ἤρξαντο μετανοεῖν, καὶ ἐπαγγέλλεσθαι παρέχειν ἑαυτοὺς πεισθησομένους ταῖς ἐντολαῖς. ὅθεν καὶ ὑπερηφανοῦνται βασιλεύεσθαι, τουτέστιν ὑπὸ τοῦ κηρύγματος ὑπερηφανοῦνται βοηθεῖσθαι τῆς ἐντολῆς, ἀνταποκρινομένου τοῦ πνεύματος αὐτοῖς, καὶ ὀνειδίζοντος, ὥσπερ κατέλειψαν οἷς ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς ἀνθρώποις, ὦ ἀπεράμονες, βοηθεῖν μὲν καὶ σώζειν τούτοις καὶ εὐφραίνειν, οἷον τὸν Νῶε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐλθὼν βοηθῆσαι τοῖς φρονήσεως ὑμῖν ἀκάρποις, καὶ ξύλων ξηρῶν οὐδὲν ἀπεοικόσι, πρότερον μὴ πιστεύσασί μοι κηρύσσοντι φυγὴν τῶν παρόντων. καὶ δὴ καὶ τούτων οὕτως ἀπαξιωθέντων τῆς θείας κηδεμονίας, καὶ πάλιν τῆς ἀνθρωπό-

A Noë temporibus miſſa eſt: cui ſi attenderet, poſſet per eam à peccato ſaluari: quare quies ipſi à malis, & lætitia denunciabatur, ſi legem illam totis exercere viribus induceret in animum. vti & vinum vitis ſe producturam agricolis denunciat, modò eam diligenter curauerint & excoluerint. Verùm ne hæc quidem B lex regnauit ſuper homines, quoniam ei obtemperare noluerunt, accuratè licèt à Noë promulgatæ. Cæterùm malo domiti, poſtquam vndique circumuenti aquis ſuffocarentur, ceperunt pœnitere, promiſerúntque ſe obedientes mandatis futuros. Reiecti tamen ſunt & ſpreti, neque digni viſi ſunt, qui regerentur illo im- C perio, id eſt, à promulgata ipſis lege iuuarentur: reſponſante ipſis Spiritu, & exprobrante, quòd neglexiſſent monita eorum, qui Dei iuſſu, & miſſu ad ipſos venerant; atque aiente: Illos quidem, ô contumaces, quos reieciſtis irriſiſtiſque ſalutaria vobis ſuadentes, Noë videlicet ac filios eius, ego in hoc D diſcrimine ſeruabo, & conſolabor, vltrò iis ſuppetias veniens: vos autem malas arbores nullo prudentiæ fructu commendatas, & nihil differentes à lignis aridis, peſſum ire, vt cœpiſtis, & digni eſtis, patiar: quando mihi antea prædicanti præſentium malorum fugam, fidem adhibere noluiſtis. His per hunc modum à paterna cura benignæ Dei prouidentiæ abdicatis, & rurſus poſtea humano genere in

errorem effuſo: tertiò Deus miſit regnaturam hominibus, & iis iuſtitię recordationem inductu-ram, legem datam per Moyſen. Illi autem longo ei vale dicto, in idololatriam ſe addiderunr. Vnde in cædes mutuas, & fugas captiuitatéſque hos quoque Deus rradidit; lege ipſa quaſi ſenriente fatentéque ſaluari eos per ſe non poſſe: etiam cùm poſtea percuſſi afflictíque commeritis malis, pollicebantur pœnitenres ac ſupplices, ſeſe mandatis obedituros. Quoad Deus quartùm miſeratus hominem, caſtitatem miſit in regnum mundi, quarto loco in hac quam tractamus ſcriptura rhamni ſymbolo deſignatam. Hæc rigidè auſteréque abſumptis volupratibus, etiam minatur niſi ei ſine cunctatione omnes obediant, & in veritate ad ipſam accedant, igni conſumpturam vniuerſos. Non enim futuram aliam poſtea legem, aut promulgationem nouæ ad ſalutē efficacis doctrinæ; ſed mutationem quæ prima occurret rerum, fore vltimum iudicium, & finale incendiū ignis extremi. Ea denunciatione ac metu iuſtè agere homo cœpit, & credere firmiter Deo, abrumperéque ſe à diabolo. Sic vtiliſſimum & ſalutare auxilium ſubmiſit Deus hominibus caſtitatem: quippe quam ſolam imitari arte malâ, effingeréque eius falſum ſimile vero ſimulacrum diabolus ad fallendum non potuit: ſicut in aliis legibus non infeliciter attentauerat. Etenim per ficum, vt dixi, cùm ſigni-

A τιτος εἰς πλάνην κεχυμένης, αὖθις ὁ Θεὸς ἀπέστειλε βασιλεύσοντα νόμον, καὶ ὑπομνήσοντα δικαιοσύνην ἐπὶ Μωσέως· οἱ δὲ μακρὰν καὶ τούτῳ χαίρειν φράσαντες, εἰς εἰδωλολατρείαν μετέστησαν. ὅθεν ὁ Θεὸς εἰς ἀλληλοφονίας, καὶ δρασμοὺς, καὶ αἰχμαλωσίας παρέδωκε καὶ τούτους, ἀποδοξήσαντος αὐτοὺς σώζειν
B τοῦ νόμου· οἱ μετὰ τὸ συνελαθῆναι τοῖς κακοῖς, ποτνιώμενοι πάλιν ἐπηγγέλλοντο πειθαρχεῖν ταῖς ἐντολαῖς· μέχρις ὁ Θεὸς τέταρτον κατελεήσας τὸν ἄνθρωπον, τὴν ἁγνείαν ἀπέστειλε βασιλεῦσαι, ἣν ῥάμνον ἀκολούθως ἐκάλεσεν ἡ γραφή. ἥτις καταναλώσασα τὰς ἡδονὰς, καὶ ἀπειλήσασα λοιπὸν, εἰ μὴ
C αὐτῇ πάντες ἀνενδοιάστως καὶ ἐν ἀληθείᾳ προσέρχοιντο, πυρὶ καταδαπανῆσαι πάντας· οὐκ ἔτι γὰρ μετὰ ταύτην ἔσεσθαι νόμον ἢ διδασκαλίαν ἑτέραν, ἀλλὰ κρίσιν καὶ πῦρ· καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀπεντεῦθεν δικαιοπραγεῖν ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο, καὶ πιστεύειν βεβαίως τῷ Θεῷ, καὶ ἀποσχίζεσθαι τοῦ δια-
D βόλου. οὕτως ὠφελιμώτατον καὶ ἀρωγὸν κατεπέμφθη τοῖς ἀνθρώποις ἁγνεία. μόνης γὰρ αὐτῆς ἀντίμιμον οὐκ ἴσχυσεν ἐργάσασθαι πρὸς ἀπάτην ὁ διάβολος, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων νομοθετημάτων. τῆς γὰρ συκῆς, ὡς ἔφην, διὰ τὴν γλυ-

σασίαν

κασίαν τοῦ καρποῦ καὶ τὸν ὡραϊσμὸν ἐν τύπῳ τῆς ἐν παραδείσῳ τρυφῆς παραλειφθείσης, τοῖς ἀντιμίμοις αὐτῆς ἀποβουκολήσας τὸν ἄνθρωπον ὁ διάβολος ἤγρευσε, τὴν γύμνωσιν καλύψαι πείσας τοῦ σώματος πετάλοις συκῆς, ὅ ἐστι διὰ τὸ κνησμῶδες, τρυφῇ φιληδόνῳ· τοὺς δὲ περισωθέντας αὖθις ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ, διὰ τὴν τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης ἄμπελον, ἀντιμίμῳ πόματι μεθύσας, κατεχλεύασε πάλιν, ἀπογυμνώσας τὸν ἄνθρωπον ἀρετῆς. ἔσται δὲ σαφέστερον μᾶλλον ἐντεῦθεν ὃ λέγω· ἡ ἀντικειμένη δύναμις ἀεὶ μιμεῖται τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης τὰ σχήματα, οὐ πρὸς ἄσκησιν κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς ἀπάτην καὶ ὑπόκρισιν· ἵνα γὰρ δελεάσῃ πρὸς θάνατον τοὺς φεύγοντας τὸν θάνατον, ἀθανασίας ἔξωθεν καλλωπίζεται σχηματισμοῖς· καὶ ταύτῃ συκῆ βούλεται νομίζεσθαι καὶ ἄμπελος, καὶ γλυκύτητα καὶ εὐφροσύνην γεννᾶν, εἰς ἄγγελον μετασχηματιζομένη φωτὸς, καὶ προσχήματι θεοσεβείας δελεάζουσα πολλούς. δύο γὰρ εἶναι διαφορὰς συκέων καὶ ἀμπέλων εὑρίσκομεν ἐν ταῖς γραφαῖς. σῦκα τὰ χρηστὰ, χρηστὰ λίαν· καὶ σῦκα τὰ πικρὰ, πικρὰ λίαν· οἶνον εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπων, καὶ οἶνον θυμὸν δρακόντων, καὶ θυμὸν ἀσπίδων

A ficaretur dulcedo vitæ felicis, quam in paradiſo innocentes adhuc primi homines experti erant; miſeris eius operâ illinc expelli meritis fallax ſolatium illuſor excogitauit, ficulneum integumentum nuditatis: cuius quippe arboris fructum abſtulerat, folia reddidit, iiſque vt ilia velarent auctor fuit etiam in tali conſilio malitioſus: cùm folia B illa molliter ſcabra, & affrictu ſuo pruritum cientia, ſpe proritandæ libidinis illis partibus admoueret. Seruatis quoque à diluuio, ac per ſpiritualis lætitiæ vitem recreatis, æmulum propinauit noui liquoris calicem, quo inebriatum irriſit rurſus, virtutíſque veſtitu ſpoliauit hominem. Erit autem deinceps C manifeſtius quod dico. Aduerſaria poteſtas ſemper imitatur virtutis iuſtitiæq; habitus, non ad profectum ſuum ſecundum veritatem: ſed ad deceptionem alienam ſimulatione fraudulentâ. Vt enim ad mortem illecebrâ pertrahat fugientes mortem, immortalibus exteriùs coloribus fucatur: ficus vult vitíſ- D que exiſtimari: dulcedinem ex ſe lætitiámque ſpondet, in Angelum transfiguratа lucis, & ſpecie religionis illiciens multos in perniciem. Duo enim eſſe genera ficuum vitiúmque in ſacris literis reperimus. *Ficus bonas, bonas valde, & ficus malas, malas valde. Vinum lætificans cor hominum; & vinum fel draconum, & venenum aſpidum* *Ier. 24. 3.*

Method. Conu. Virg. V

inſanabile. Sed ex quo regnum A iniit hominum caſtitas, deprehenſa fraus eſt, & facilè reiecta, Principe Virginum Chriſto illam auertente. Et vera ficus, & vera vitis fructificant, poſtquam imperium in omnes caſtitas accepit. Sicuti Ioël Propheta euangelizat : *Confide terra*, dicens, *gaude & lætare ; quoniam magnificauit Dominus vt faceret.* B *Confidite iumenta campi, quia germinauerunt campi ſolitudinis, quia lignum attulit fructum ſuum, ficus & vinea dederunt virtutem ſuam. Et filij Sion gaudete, & lætamini in Domino Deo veſtro, quia dedit vobis cibum in iuſtitiam.* Vitem & ficum arbores fructus in iuſtitiam C germinantes priores leges vocans, quæ poſt incarnationem Verbi fructificarunt, quando regnauit ſuper nos caſtitas, cùm antea continuiſſent ſuppreſſiſſéntque ſua germina, ob peccatum, & multum errorem. Non enim potuit tale nobis alimentum, D quod ad vitam proficeret præbere vitis vera, & ficus vera, ficu adhuc non verâ, & ad fraudem faciendam aſſimulatâ, florente. Sed quando arefecit Dominus falſa germina ſpecioſè compoſita ad fucoſam imitationem verorum, prolatâ ſententiâ in amariferam ficum, *ne amplius naſcatur ex te*

Ioel. 2. 21.

Matt. 21. 19.

ἀνίατον. ἀλλ' ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐβασίλευσεν ἁγνεία τῶν ἀνθρώπων, ἠλέγχθη ἡ πλάνη καὶ νενίκηται, τοῦ ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ καταστρέψαντος αὐτήν, καὶ ἡ ἀληθινὴ συκῆ, καὶ ἡ ἀληθινὴ ἄμπελος καρποφοροῦσι, μετὰ τὸ κρατῆσαι πάντων ἁγνείαν, καθάπερ καὶ Ἰωὴλ ὁ προφήτης εὐαγγελίζεται· θάρσει γῆ, λέγων, καὶ χαῖρε, καὶ εὐφραίνου, ὅτι ἐμεγάλυνε κύριος τοῦ ποιῆσαι· θαρσεῖτε κτήνη τοῦ πεδίου, ὅτι βεβλάστηκε τὰ πεδία τῆς ἐρήμου, ὅτι ξύλον ἤνεγκε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, ἄμπελος καὶ συκῆ ἔδωκαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. καὶ τὰ τέκνα Σιὼν χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ κυρίῳ Θεῷ ὑμῶν, διότι ἔδωκεν ὑμῖν βρῶσιν εἰς δικαιοσύνην· ἄμπελον καὶ συκῆν δένδρα καρποὺς εἰς δικαιοσύνην βλαστήσαντα τοῖς τέκνοις τῆς νοητῆς Σιὼν, τὰς ἔμπροσθεν νομοθεσίας καλῶν, ἃ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν ἐκαρποφόρησαν τοῦ λόγου, ὁπότε ἐβασίλευσεν ἡμῶν ἡ ἁγνεία, πρόσθεν ἀποκρατήσαντα, καὶ ἀπομύσαντα τὰς βλαστὰς διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν πολλὴν πλάνην· οὐδὲ γὰρ ἠδύνατο τὴν εἰς ζωὴν ἀναδιδομένην ἡμῖν παρασχεῖν τροφὴν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ, καὶ ἡ συκῆ ἡ ἀληθινὴ, ἔτι τῆς συκῆς τῆς μὴ ἀληθινῆς, καὶ πρὸς ἀπάτην πεποικιλμένης, ἀνθούσης. ἀλλ' ὅτε κατεξήρανεν ὁ κύριος τὰ νόθα, καὶ ἀντίμιμα τῶν ἀληθινῶν, ἀποφηνάμενος τῇ πικροφόρῳ συκῇ τὸ, μηκέτι γένηται

καρπὸς ἐκ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα· τότε τὰ ὄντως ἀνέθαλε καρποφόρα, καὶ ἐβλάστησε βρῶσιν εἰς δικαιοσύνην. ἔστι δὲ καὶ ὅτε εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται τὸν κύριον ἡ ἄμπελος πολλαχῶς, εἰς δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἡ συκῆ· ὡς τοῦ μὲν κυρίου τὰς καρδίας ἱλαρύνοντος τῶν ἀνθρώπων, τοῦ δὲ πνεύματος ἰωμένου· καὶ διὰ τοῦτο προστάσσεται πρῶτον Ἐζεκίας παλάθῃ καταπλασθῆναι σύκων· ὃ δὴ ἐστὶ τῷ καρπῷ τοῦ πνεύματος, ἵνα θεραπευθῇ, οἱονεὶ κατὰ τὸν ἀπόστολον, τῇ ἀγάπῃ. ὁ γὰρ καρπός, φησι, τοῦ πνεύματος ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, πίστις, πρᾳότης, ἐγκράτεια· ὧν διὰ τὴν πολλὴν γλυκύτητα, σῦκα ὁ προφήτης ἐκάλεσε. Καὶ ὁ Μιχαίας δέ· καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστός φησιν, ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑποκάτω τῆς συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν. δῆλον γὰρ ὅτι οἱ ὑπὸ τὴν τοῦ πνεύματος προσφυγόντες καὶ ἀναπαυσάμενοι, καὶ τὴν τοῦ λόγου σκέπην, οὐ δειλιάσουσιν, οὐδὲ πτυρήσονται τὸν ταράσσοντα τὰς καρδίας· ὅτι γὰρ καὶ ἡ ἐλαία τὴν ἐπὶ Μωσέως αἰνίσσεται νομοθεσίαν, ὁ Ζαχαρίας παρίστησιν, οὕτω λέγων· καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ ἐξήγειρέ με, ὃν τρόπον ὅταν ἐξεγερθῇ ἄνθρωπος ἐξ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρός με τί σὺ βλέπεις;

A *fructus in ſempiternum.* Tunc quæ verè fructifera erant floruerunt, & produxerunt cibum in iuſtitiam. Refertur etiam, ídque ſæpe, vitis ad Chriſtum Dominum, ad Spiritum verò ſanctum ficus: quòd Dominus quidem corda exhilaret hominum; ſanctus verò Spiritus iis medeatur. Et propterea iubetur primùm Eze- 4. Reg. 20. 7.
B chias, maſsâ ficorum impoſitâ vlceri, hoc eſt fructu Spiritus curari, vt valetudinem reciperet, medicinâ nempe, iuxta Apoſtolum, caritatis. *Fructus enim*, inquit, *Spiritus caritas, gaudium, pax, patientia, bonitas, fides, manſuetudo, continentia.* Quas res ob ipſarum multam dulcedinem
C ficus Propheta vocauit. Et Michæas: *Et requieſcet vnuſquiſque*, inquit, *ſub vite ſuâ, & ſub ficu ſuâ, & non erit qui exterreat.* Mich 4. 4. Certum enim eſt eos qui ſub ſancti Spiritus vmbram velut ſacræ ficus, & ſub Verbi, nempe myſticæ vitis, tegmen atque aſylum confugerint, in cóque acquieuerint, nullâ puſillanimitate tentandos, nullo ter-
D rore conſternandos turbatoris cordium diaboli. Porrò legem Moſis, oliuæ deſignari ſymbolo Zacharias docet, ſic dicens. *Et reuerſus eſt Angelus qui loquebatur in me, & ſuſcitauit me, quaſi virum qui ſuſcitatur de ſomno ſuo; & dixit ad me: Quid tu vides?* Zach 4.

Et dixi : vidi , & ecce candelabrum aureum totum , & lampas ſuper ipſum. Et duæ oliuæ, vna à dextris lampadis eius, & vna à ſiniſtris. Et poſt pau-
v. 11. 12. 14. ca, inrerroganti Prophetæ quid eſſent *duæ oliuæ ad dexteram candelabri , & ad ſiniſtram eius ;* & quid eſſent *duo rami oliuarum , qui ſunt in manibus duorum roſtrorum :* reſpondit & dixit Angelus : *Iſti ſunt duo filij pinguedinis , qui aſſiſtunt domino vniuerſæ terræ.* Duas innuens primogenitas virtures eſſe, aſſiſtentes Deo. Quæ in domo circa funiculum per ramos ſubminiſtrant ſpiritruale oleum Deo , vt lumen habeat diuinæ cognirionis. Duo enim rami duarum oliuarum, lex ſunt & Prophetæ, qui circa funiculum herediratis vocati ſunt : quos germinauit Chriſtus & Spirirus ſanctus : non valentibus adhuc nobis capere fructum totum, & magnitudinem plantarum harum ; priùs quàm regnaret in mundo caſtitas : ſed ramos ipſarum ſolos, Legem videlicet & prophetiam priùs excoluimus, idque ſegnirer , ſæpe prolabentes. Quis enim Chriſtum aut ſpirirum perfectum valuit capere vmquam , qui non ſe purgaſſet primùm ? Nam quæ ad gloriam deſiderabilem , & amabilem à

A καὶ εἶπα· ἑώρακα, καὶ ἰδοὺ λυχνία χρυσῆ ὅλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ δύο ἐλαῖαι, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμπαδίου αὐτῆς, καὶ μία ἐξ εὐωνύμων. καὶ μετ' ὀλίγα· καὶ τίνες εἰσὶν ἐρομένου αἱ ἐλαῖαι τοῦ προφήτου αἱ ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας, καὶ αἱ ἐξ εὐωνύμων, καὶ B τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυξωτήρων, ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος· οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ πιότητος, οἳ παρεστήκασι τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς· τὰς δύο λέγων ἀρχεγόνους δυνάμεις εἶναι, τὰς δορυφορούσας τὸν Θεόν· αἱ ἐν τῷ οἴκῳ περὶ τὸ C σχοίνισμα διὰ τῶν κλάδων ἐπιχορηγοῦσαι τὸ πνευματικὸν ἔλαιον τῷ Θεῷ, ἵνα φῶς ἔχῃ θείας γνώσεως. οἱ γὰρ δύο κλάδοι τῶν δύο ἐλαιῶν, ὁ νόμος εἰσὶ καὶ οἱ προφῆται, οἱ περὶ τὸ σχοίνισμα τῆς κληρονομίας ἐπικληθέντες, οὓς ἐβλάστησεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὔπω D δυναμένων ἡμῶν χωρῆσαι τὸν καρπὸν ὅλον, καὶ τὸ μέγεθος τῶν φυτῶν τούτων, πρὶν ἄρξαι τοῦ κόσμου, καὶ βασιλεῦσαι τὴν ἁγνείαν· ἀλλὰ τοὺς κλάδους αὐτῶν μόνους, τὸν νόμον οἱονεὶ καὶ τὴν προφητείαν, πρότερον ἐγεωργήσαμεν, καὶ ταῦτα μετρίως, πολλάκις διολισθήσαντες. τίς γὰρ Χριστὸν ἢ τὸ πνεῦμα τέλειον ἴσχυσε χωρῆσαί ποτε, μὴ καθαρεύσας πρῶτον; ἡ γὰρ πρὸς εὐδοξίαν ἐπιθυμητὴν τι καὶ ἐραστὴν ἐκ

A παίδων ἐργαζομένη τὴν ψυχὴν ἄσκησις, καὶ τὸν κόσμον αὐτῇ τοῦτον μετὰ ῥᾳστώνης ἀβασάνιστον ἐκεῖ διακομίζουσα, καὶ μικρῶν αἱρουμένη πόνων μεγάλας ἐλπίδας, ὅθεν ἡ ἀθανατοποιὸς τῶν σωμάτων ἡμῶν ἁγνεία, ἣν δεῖ πάντας ἀσμένως αὐθερέτως B προτιμᾶν καὶ αἰνεῖν. τοὺς μὲν ὅτι δι' αὐτὴν ἐνυμφαγωγήθησαν τῷ λόγῳ παρθενίαν ἀσκήσαντες· τοὺς δὲ ὅτι πρὸς αὐτῆς ἠλευθερώθησαν τῆς, γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, κατακρίσεως. Οὗτος, ὦ Ἀρετή, καὶ ὁ παρ' ἐμοῦ σοι, καθόσον ἐγὼ δύναμαι, λόγος ὑπὲρ ἁγνείας· ὃν C ἀξιῶ, κἂν μέτριος ᾖ, δέσποινα, καὶ ὀλίγος, προθυμότατά σε δέξασθαι παρ' ἐμοῦ τελευταίαν λέγειν ᾑρημένην.

A pueritiâ primâ operatur animam exercitatio ſancta, & mundum ipſi hunc facilem inquam, & citra laborem ærumnamve vllam paratum ſpiritum ornamentorum cultum adhibet, ſuadétque vt exiguos labores electione ſapienti pro magnis paciſcatur ſpebus, ipſa hæc eſt B quâ de agimus, immortalitatem corporibus noſtris tribuens caſtitas, quam omnes vltrò ac libenter homines præferre omnibus, ac ſuper omnia laudare oportet. Alios quidem, quoniam per ipſam ad honorem nuptiarum cum Verbo promoti ſunt, in profeſſionem aſſumpti Virginitatis. Alios autem, quoniam per ipſam liberati ſunt ab illâ maledictione: *Terra es, & in terram reuerteris.* Hic eſt, ô Arete, quem exegiſti à me, pro mearum tenuitate abſolutus virium, ſermo de Virginitate: quem peto, etſi mediocris exiliſque ſit, benigno tamen animo accipias à me, cui vltimum aſſignaſti perorandi locum.

ΑΡΕΤΗ.

ΛΟΓΟΣ ια'.

ΑΛΛΑ δέχομαι, ὦ Ἀρετή, ἡ Θεοπάτρα ἔφη φάναι, D καὶ πᾶσαν ἐπαινῶ· κράτιστα γὰρ δή, κἂν οὔπω μὴ φανερῶς, ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς τὰ λεχθέντα δεξαμένη διεξελήλυθας, οὐ γλυκυμυθίαν πρὸς τέρψιν τῶν ἀκουόντων συσκευασαμένη, ἀλλὰ πρὸς ἐπανόρθωσιν

ARETE.

ORATIO XI.

ACCIPIO equidem (reſpondiſſe Areten referebat Theopatra) & totum laudo. Fortiter enim, etſi non ita clarè, cæterùm cum affectu impetúque toties hactenus tractatum argumentum de integro aſſumens, non inanem paraſti voluptatem demulcendis auribus: ſed ad correctionem morum

virtutiſq; atque officij diligentiam vtilem exhortationem attuliſti. Præferendam enim cæteris meis qui docet ſtudiis officiiſque caſtitatem, & præ aliis amplectendã primam, rectè præcipit. Quam colere obſeruaréque multi quidem ſeſe putant: honorant autem ipſam, vt verum dicam, pauci. Non enim quicumque ſuam carnem à venerei congreſsûs voluptate homo continuerit, continuò Virginitatem verè colere cenſebitur, niſi alias quoque ſenſuum coërceat cupiditates. Quin ipſam ignominiosè traducit potiùs, cùm eius profeſſione ſuſceptâ vilibus indulget nihilominus, & plebeiis cupiditatibus, loco fœdarum quas ſpernit voluptatum, alias non tam quidem probroſas, ſed tamen non innocentes commutans voluptates. Neque ſi cupiditatibus quidem ſenſuum omnibus fortiter obſtiterit, leuitate autem efferatur animi, vanæ aurâ glorioſæ inflari ſeſe ſinens, inde occaſione ſuperbiendi ſumptâ, quòd vim habeat imperandi ſibi; & æſtus exardeſcentis in ſe libidinis extinguere mentis ac virtutis arbitrio valeat, omnes ideo præ ſe deſpiciens; rectè cenſeatur Virginitatem colere: quam dedecore veriùs afficit contagione arrogantiæ inficiens: & quod dicitur, exterius quidem conuexum vaſis, aut calicis, carnem videlicet ac corpus ſolicitè mundans: interiora verò, puta cor ipſum atque animum, tumoris ambitioniſque ſordibus inquinans. Neque ſi quis pecuniarum cupiditate capitur, virginitatem

A ὑπόμνημα καὶ νῆψιν. προστάττειν γὰρ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἁγνείαν ὁ λέγων δεῖν, καὶ ἀσπάζεσθαι προτέραν τῶν ἄλλων, ὀρθῶς παρακελεύεται. ἣν τιμᾶν μὲν νομίζουσι, καὶ θεραπεύειν πολλοὶ, τιμῶσι δ' αὐτὴν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὀλίγοι. οὐ γὰρ ὁπόταν τὴν ἑαυτοῦ σάρκα τῆς

B κατὰ συνουσίαν ἄγευστον ἡδονῆς φιλοτιμῆται τηρεῖν ἄνθρωπος, τῶν ἄλλων μὴ κρατῶν, ἁγνείαν τιμᾷ· ἀτιμάζει μὲν οὖν αὐτὴν μᾶλλον οὐχ ἥκιστα βαναύσοις ἐπιθυμίαις, ἡδονὰς ἀντικαταλλασσόμενος ἡδονᾶς. οὐ δέ γε ὁπόταν πρὸς τὰς ἔξωθεν ἐπιθυμίας διαπονῇ καρτερῶν, ὑπερ-

C αίρηται δὲ φυσιούμενος, αὐτῷ δὴ τούτῳ δύνασθαι τῶν τῆς σαρκὸς ὑπεκκαυμάτων κρατεῖν, καὶ πάντας ὡς οὐδὲν ἐξουδενῶν, ἡγεῖται ἁγνείας τιμᾶν. ἀτιμάζει γὰρ αὐτὴν ὑβρίζων ὑψηλοφροσύνῃ, τῷ τὸ μὲν ἔξωθεν τοῦ πίνακος καθαίρειν, καὶ τῆς παροψίδος, τὴν σάρκα τὸ σῶ-

D μα· τὴν δὲ καρδίαν τύφῳ σίνεσθαι καὶ φιλοκρατίᾳ. οὐδέ γε ὁπότε ἐναβρύνεταί τις χρήμασι, τιμᾶν αὐτὴν σπουδάζει· ἀτιμάζει μὲν οὖν παντὸς μᾶλλον δὲ

οὗτος, προκρίνων αὐτῆς ὀλίγον κέρδος, ἧς οὐδὲν ἀντάξιον τῶν ἐν τῷ βίῳ τιμίων. πᾶς γὰρ πλοῦτος ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ χρυσὸς, ὡς ψάμμος ὀλίγη. οὐδέ γε ὁ ἑαυτὸν ὑπερφυῶς ἡγούμενος φιλεῖν, καὶ τὸ ἑαυτῷ μόνῳ συμφέρον σπουδάζων σκοπεῖν, ἄφροντις δὲ τῶν πλησίον, ἁγνείαν τιμᾷ· ἀτιμάζει μὲν οὖν αὐτὴν καὶ οὗτος· πολὺ γὰρ λείπεται τῶν κατ᾽ ἀξίαν ὁμιλούντων αὐτῇ, τήν τε ἀγάπην αὐτῆς, καὶ τὸ συμπαθητικὸν, καὶ τὸ φιλάνθρωπον λωβησάμενος. οὐ γὰρ τῇδε μὲν ἁγνεύοντας παρθενεύειν δεῖ, τῇδε δὲ καὶ κακοπραγμονοῦντας χραίνεσθαι καὶ ἀκολασταίνειν. οὐδὲ τῇδε μὲν ἐπαγγέλλεσθαι καθαρεύειν καὶ σωφρονεῖν, τῇδε δὲ μολύνεσθαι καὶ ἁμαρτάνειν· οὐδ᾽ αὖ τῇ μὲν ὁμολογεῖν μὴ πεφροντικέναι τῶν κοσμικῶν, τῇ δὲ κτᾶσθαι καὶ ἐν αὐτοῖς ἐξετάζεσθαι. ἀλλὰ πάντα τὰ μέλη φθορᾶς ἀκοινώνητα, καὶ ἀμιγῆ τηρεῖν, οὐ μόνον τὰ κνησμώδη, καὶ συνουσιαστικά· ἀλλ᾽ ἤδη καὶ τούτων ἐνεργέστερα. χλεύη γὰρ, τὰ μὲν τῆς παιδοποιήσεως ὄργανα τηρεῖν παρθενία, τὴν δὲ γλῶτταν μὴ τηρεῖν· ἢ τὴν γλῶσσαν μὲν τηρεῖν παρθένον, τὴν δὲ ὅρασιν, ἢ τὴν ἀκοὴν, ἢ τὰς χεῖρας μὴ τηρεῖν.

A verè ſtudet colere. ſpernit enim illam veriùs, lucrum exiguum ipſi præferens: cui tamen nulla eſt comparabilis rerum in vitâ pretioſarum. Diuitiæ quippe omnes, & aurum, in conſpectu eius arena eſt exigua. Neque qui ſe ipſum ſupra modum amare deprehenditur, & quod ſibi ſoli prodeſt vnicè intuetur ac curat,
B neceſſitatum proximi ſecurus, Virginitatem colit. contemnit quin etiam eam hic quoque. Multum enim deficit ab iis qui pro dignitate illam exercent, caritatem eius propriam, miſericordiam & humanitatem lædens. Nequaquam enim rectum eſt, hinc quidem caſtitatis perpetuo vſu Virginitatem colere;
C illinc verò prauis facinoribus pollui, & in alio genere luxuriari: neque hinc quidem profiteri puritatem & continentiam, illinc autem aliorum vitiorum peccatis inquinari. Neque rurſus hinc quidem palam dicere ſeſe non curare res mundanas: illinc autem iis hærere affixum, & ſtudio earum nimio turbari.
D Omnia nimirum hominis membra pariter à contagione corruptionis remouēda ſunt, non illa ſolùm quæ pudor velat, in quibus iſtius concupiſcentię vis reſidet. Quin potiùs publicorum vt ſic dicā, & ſe honeſtè oſtētantium membrorū rationē haberi maiorem decet, ne deformata maculis, ſpectaculo expoſita riſum debeant. quod ei accidet qui virgo inguine, nō irem linguâ fuerit: vt & ei quoque, qui linguam quidam ſeruauerit Virginem, non item oculum, aurem, manus.

Aut qui hæc quidem omnia in Virginitate quadã ipſis propriâ cõtinuerit: cor verò proſtituerit adulteriis tumoris furoríſque. Oportet enim omnino eum, qui profeſſione Virginitatis aſſumpta, iſti deeſſe officio noluerit, artus vniuerſos ſenſúſque proprios cuſtodire puros conſtrictóſque, vti fieri nauium in tabulis ſolet, quarum iũcturas diligenter agglutinant ſtringúntque inuicem nauarchi: qui vt ab illapſu aquæ intra nauem ſollicitè cauent; ita nos pari curâ in maiori periculo ſatagere par eſt, ne quà per incuſtoditos ac malè patentes ſenſus vis latè redundantis per vitam ac mundum iniquitatis ſeſe in noſtras animas inſinuet. Nam vt nobiliſſima quæque præſtantiſſimáque profeſſio eſt: ita maximis eſt grauiſſimíſq; offenſionibus expoſita. Et quo bonum verius maiúſque quodque eſt, eò infeſtius infenſum experitur malum. Multi ergo Virginitatem profitentes, quòd rem continuò confectam arbitrarentur, modò abſtinerent ſe flagitiis, in cætera vitæ inſtitutione remiſſi, ipſa Virginitate exciderunt; & ſui partem dedecoris aliis etiam aſperſerunt profeſſionis ſuæ ſociis, recto per illam ſtudio pergentibus. Quam à noſtro genere calumniam veſtra, Virgines quæ hîc adeſtis, vita ſancta inculpatáque refutauit; quæ vtique non minùs opere quàm verbo Virginitatem profitemini. Hactenus qualem eſſe conueniat Virginem perſcripſimus. Vos autem in hoc quodam hodie celebrato certamine, magna omnes, & laudabili contentione verſatas, ego attenta ſermonum omnium auditrix veſtrorum, omnes declaro victrices coronóque. The-

A ἢ ταῦτα μὲν ἔχειν, καὶ τηρεῖν παρθένα, τὴν καρδίαν δὲ μὴ τηρεῖν, ἀλλ' ἐπαιγίζεσθαι τύφῳ καὶ θυμῷ. δεῖ γὰρ πάντως τὸν μέλλοντα μὴ ἁμαρτήσεσθαι περὶ τὴν ἄσκησιν τῆς ἁγνείας, τὰ μέλη πάντα καὶ τὰ αἰσθητήρια τηρεῖν ἑαυτοῦ καθαρὰ, καὶ συνεσφιγμένα, καθάπερ δὴ καὶ
B πλοίων, ὧν οἱ κυβερνῆται τὰς ἁρμογὰς σφίγγουσι, πρὸς τὸ μὴ σχεῖν ἔσω δίοδον ἁμαρτίαν ἐπεισχεομένην. τοῖς γὰρ μεγάλοις ἐκ διαθήκης ἐπιτηδεύμασι μεγάλα, καὶ τὰ πταίσματα συμβαίνει· καὶ τῷ ὄντι τοῦ ἀγαθοῦ μᾶλλον ἐναντιώτερον τὸ κακὸν ἢ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ. πολλοὶ οὖν δο-
C ξάζοντες τὸ περὶ τὰς αἰσχρώδεις καρτερεῖν ἐπιθυμίας εἶναι τὴν ἁγνείαν, τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες, αὐτῆς ἔπταισαν, καὶ τοῖς ὀρθῶς πρὸς αὐτὴν ὡρμημένοις προσῆψαν ψόγους, ὡς ὑμεῖς ἠλέγξατε, νόμος διὰ πάντων, αὐταὶ γὰρ παρθενεύουσαι, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. καὶ τὰ μὲν δὴ
D τῆς παρθένου, ποταπὴν εἶναι προσῆκε, διεγράφη· ὑμᾶς δὲ διαρκῶς ἀγωνισαμένας τῷ λόγῳ, αὐτήκοος γενομένη, πάσας ἀποφαίνομαι νικᾶν καὶ στέφω· Θέ-

κλαν

A κλαν δὲ μείζονι στεφάνῳ καὶ δασυτέρῳ, ὡς προφερούσῃ ὑμῶν, καὶ μεγαλοπρεπεστέραν ἐκλάμψασαν. Ταῦτα οὖν εἰποῦσαν ἔφη κελεῦσαι πάσας ἀναστῆναι τὴν Ἀρετὴν ἡ Θεοπάτρα, καὶ στάσας ὑπὸ τὴν ἄγνον, εὐχαριστήριον ὕμνον πρεπόντως ἀναπέμψαι τῷ κυρίῳ. ἐξάρχειν δὲ τὴν Θέκλαν, καὶ προαφηγεῖσθαι. ὡς
B οὖν ἀνέστησαν, τὴν Θέκλαν μέσην μὲν τῶν παρθένων ἔφη, ἐκ δεξιῶν δὲ τῆς Ἀρετῆς στᾶσαν, κοσμίως ψάλλειν· τὰς δὲ λοιπὰς ἐν κύκλῳ, καθάπερ ἐν χοροῦ σχήματι συστάσας, ὑπακούειν αὐτῇ. ὑπακοή.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑ-
C παντάνω σοι.

Ἄνωθεν, παρθένοι, βοῆς ἐγερσίνεκρος ἦχος ἦλθε, νυμφίῳ λέγων πάσας ὑπαντάνειν λευκαῖσιν ἐν στολαῖς, καὶ λαμπάσι, πρὸς ἀντολάς· ἔγρεσθε πρὶν φθάσῃ μολεῖν εἴσω θυρῶν ἄναξ.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑ-
D παντάνω σοι.

Βροτῶν πολυστένακτον ὄλβον ἐκφυγοῦσα, καὶ βίου τρυφῆς ἀβρὰς ἔρωτας, σαῖς ὑπ' ἀγκάλαις ζωηφόροις ποθῶ σκέπεσθαι, καὶ βλέπειν τὸ σὸν κάλλος διηνεκῶς, μάκαρ.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα.

Method. Conu. Virg.

clam tamen maiori floridioríq; coronâ; quippe quæ ſe ſupra vos inſigni, eminenríq; ſtudio commendauerit. Hæc locutam aiebat Areren Theopatra, iuſſiſſe cunctas aſſurgere, & ſub Rhamno, quæ illic erat, ingenti ſtantes, debitas gratias, & laudes ſuaui conſonóque ceciniſſe carmine: ducente chorum præcinentéque Theclâ. Vt igitur aſſurrexerunt, Theclam narrabat, Virginum mediam, à dextris Aretes ſtantem, modulatè ceciniſſe: reliquas verò in orbem, velut in chori forma conſertim ſtanres, ſuccinuiſſe reſpondentes, frequentatâ ſæpius hac, & per vices reſonante ſenrentiâ.

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendenrem tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

Cælitus, Virgines, clamoris excitanris mortuos ſonus venit, ſponſo iübens occurrere ſimul omnes obuiam, albis in ſtolis & lampadibus, Orienrem verſùs. Surgite priuſquam occupet intra portas penetrare Dominus.

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendentem tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

Morralibus ſuſpiratam mundi feliciratem fugiens, & vitæ delicias, voluptates, amores, tuis vlnis ſalutiferis protegi deſidero, & tuam videre ſemper, ô beare, pulcrirudinem.

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendenrem tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

Nuptiarum relinquens mortales lectos, & domum propter te, ô Rex, auro plenam, venio immaculatis in veſtibus, vt admittar & ego beatos intra thalamos vnâ tecum.

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendentem tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

Dolis elapſa draconis innumerabilibus, ô beate, blandis corruptoribus: præterea verò & ignis flammâ, & ferarum immanium homicidis inſultibus, expectans te de cælo,

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendentem tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

Oblita patriæ, deſiderio tuæ formæ ſum, Deus Verbum; oblita virginum æqualium choros, & materni iactantiam generis. Omnia enim tu mihi, Chriſte, tu ipſe es.

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendentem tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

Vitæ choragus largitórque Chriſte es. Salue lumen inocciduum: hanc accipe acclamationem. Chorus te Virginum compellat, ô perfecte flos, caritas, gaudium, ſapientia, Verbum.

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Apertis ianuis Regina ſpecioſè ornata, admitte intra thalamos nos quoque, impolluti corporis egregiè victrix Nympha decorem ſpirans, adſumus veſtitu pari, fortunata pubes, tuas nuptias cantantes.

A Γάμων λιποῦσα τὰ θνητὰ λέκτρα, καὶ δόμον, ἄναξ, διά σε πολύχρυσον, ἦλθον ἀσπίλοις ἐν εἵμασιν, ὅπως φθάσω κἀγὼ πανολβίων θαλάμων εἴσω σύν σοι μολεῖν.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑ-

B παντάνω σοι.

Δόλους δράκοντος ἐκφυγοῦσα μυρίους, μάκαρ, θελκτηρίους, ἔτι δὲ καὶ πυρὸς φλόγα, καὶ θηρίων δύνημέρων ὁρμὰς βροτοφθόρους, σὲ προσμένουσα ἀπ᾽ οὐρανῶν,

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Ἐλαθόμην πάτρας, ποθοῦσα σὴν χάριν, λόγε, ἐλαθόμην παρ-

C θένων ὁμηλίκων χοροὺς, μητρός τε καὶ γένους φρύαγμα· πάντα γὰρ σύ μοι αὐτὸς σὺ Χριστὲ τυγχάνεις.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Ζωῆς χορηγὸς Χριστὲ τυγχάνεις· χαῖρε φῶς ἀνέσπερον· ταύτην δέδεξο τὴν βοήν. Χορός σε παρθένων προσεννέπει, τέλειον ἄνθος, ἀγάπη, χαρὰ, φρόνησις, σοφία, λόγε.

D Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Ἠνοιγμέναις θύραις, ἄνασσα φαιδρόκοσμε, δέδεξο θαλάμων εἴσω καὶ ἡμᾶς, ἀχραντόσωμε, καλλίνικε νύμφα, καλλίπνοις, ὁμόστολοι παρήμεθα Χριστῷ, πανόλβιον μέλπουσαι σὸν γάμον θάλος.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Θρηνῶδες νῦν βαρύστονοι κόραι πυλῶν πικρῶς ἔξω, καὶ βοῶσι γοερῶς, ὅτι τὸ λαμπάδων ἀποσβέσασαι φῶς, οὐκ ἔφθασαν χαρᾶς ταμιεῖον εἰσιδεῖν.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Ἱερᾶς ὁδοῦ γὰρ ἐκτραπεῖσαι περὶ βίου πόροις κτήσασθ' ἔλαιον ἠμέλησαν ἄθλιαι πλέον· B νεκρὰς δὲ φλογεροῦ πυρὸς φέρουσαι λαμπάδας, στένουσιν ἔνδον ἐκ φρενῶν.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Κρατῆρες ἀδυπληθεῖς πρόκεινται νέκταρος· πίνωμεν οὐρανίου πόμα, παρθένοι, ὃ νυμφίος ὅπερ τέθεικε τοῖς μετ' ἀξίας εἰς τὸν γάμον κεκλημέ- C νοις.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Λαμπρῶς σοῦ τὸν θάνατον Ἄβελ προεικτυπῶν, μάκαρ, ἔλεξεν αἷμα σταγὴς βλέπων εἰς οὐρανόν· ἀνηλεῶς με συγγόνου πεπρωμένον χειρὶ δέξαι, λιπάζομαι, λόγε.

D Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Μέγιστον ἆθλον ἁγνείας ὁ καρτερός σου παῖς, λόγε, Ἰωσὴφ ἀνείλετο· γυνὴ γὰρ αὐτὸν εἰς ἄθεσμα λέκτρα βιαίως εἷλκε, φλογουμένη πόθοις· ὁ δὲ οὐδὲν ἐντραπεὶς ἔφυγε γυμνὸς, ἐκβοῶν·

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Νεοσφαγῆ ὁ Ἰεφθάε κόρην ἀ-

A Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendentem tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

Lugent nunc grauiter ſuſpirantes puellę, amaris flentes portas extra lacrymis, eiulant miſerè, quod lampadum extingui lumen paſſæ, non occuparunt ſtrenuè gaudij adyta introſpicere.

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Sacrâ enim auerſæ viâ, in vitæ ſemitas prouidere oleum neglexerunt miſeræ quantum ſat eſſet: mortuas verò ignis flammei ferentes lampadas, ſuſpirant intus ex animo.

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Crateres dulciter redundantes apponuntur nectaris. Bibamus cæleſtem, Virgines, liquorem, quem ſponſus propinat iis, qui ſuo merito ad nuptias ſunt vocati.

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Splendidè tuam mortem præfigurans Abel, ô beate, dixit ſanguine ſtillans intuens in cælum: crudeliter cognata manu vulneratum me ſuſcipe, precor, ô Verbum.

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Maximum pudicitiæ certamen fortis tuus filius, ô Verbum, Ioſeph exantlauit: mulier enim ipſum in nefarios toros violenter trahebat inflammata libidine. Ille autem nihil reueritus fugit nudus, exclamans:

Tibi me ſeruo caſtum, &c.

Teneram Iephte victimam

A puellam admouit aris in ſacrificium Deo, non expertam virum, immolandam in altari velut agnam. Illa verò generoſè, tuæ carnis, ô beate, figuram gerens clamauit voce contentâ:

Tibi me ſetuo caſtam, & ſplendidam tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

B Peregrinum ductorem numeroſiſſimorum exercituum, fortiter aggrediens ardua, feliciter exequens deſtinata, Iudith doloſè decollauit, pulcritudinis ſuæ delinitum ſpecie, priuſquam vllam membris corporis obtuliſſet maculam, ouantibúſque vocibus dixit:

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendidam tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

C Videntes ſpeciem decoram nudi Suſannæ corporis duo iudices, amore furentes dixerunt: ô mulier, hîc adſumus te clam potiri cupientes. Ad hæc illa exclamauit tremens:

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendidam tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

D Multo mihi mori melius eſt, quàm prodito vobis adulteris viri lecto, ſempiternum ſupplicium, ab ignea Dei vltione pati. Serua me, Chriſte, à præſenti malo:

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendidam tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

Fluentis purgantibus lauans

A νῆγε θυσίαν Θεῷ, ἄπειρον ἀνδρὸς, ἀμφίβωμον, ἀμνάδος δίκην· ἡ δὲ εὐγενῶς σου τὸν τύπον τῆς σαρκὸς, ὦ μάκαρ, τελοῦσ' ἔκραζε κρατερῶς·

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑπαντάνω σοι.

Ξένον στρατηλάτην ὄχλων εὐ-
B τόλμως εὐστόχοις Ἰουδὶθ δόλοις καρατομήσασα, κάλλεος τύποις θέλξασα τοῦτον, οὐδὲ χράναντα σώματος μέλη, νικηφόροις δ' ἔφη βοαῖς·

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑπαντάνω σοι.

Ὁρῶντες εἶδος εὐπρεπὲς ὑ-
C φῆς δύο κριταὶ Σουσάννας, ἐμμανεῖς ἔρωτι, λέξαν· ὦ γύναι κρυφίων σου γάμων λεκτροποθοῦντες ἥκομεν, φίλα· ἡ δὲ ἐντρόμοις ἔφησε βοαῖς·

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑπαντάνω σοι.

Πολλῷ με κατθανεῖν ἄμει-
D νόν ἐστιν, ἢ λέχη προδοῦσαν, ὦ γυναιμανεῖς, ὑμῖν, αἰωνίαν δίκην ὑπ' ἐμπυρίοις Θεοῦ τιμωρίαις παθεῖν· σῶσόν με Χριστὲ τῶνδε νῦν·

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑπαντάνω σοι.

Ῥοαῖς καθαρσίοις λούων πλήθη

βροτῶν ὁ σὸς πρόδρομος, ἀνόμως
κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς εἰς σφαγὴν
ἤχθη δι' ἁγνείαν· λύθρῳ δὲ φονίῳ
κόνιν δεύων ἔκραξέ σοι, μάκαρ·

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Σοῦ καὶ ζωητόκος χάρις, ἄθικτος, ἄπειρκτος, ἀσπίλους τὰς σὰς γονὰς ἐν ἀσπόρῳ φέρουσα νηδύϊ, μορφὴν ὑπέσχεν ὡς προδοῦσα λέκτρα, παρθένος· ἔλεξε δ' ἔγκυος, μάκαρ·

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Τὴν σὴν, μάκαρ, γαμήλιον ποθοῦντες ἡμέραν ἰδεῖν ὅσους ἄνωθεν αὐτὸς ἀγγέλων ἄναξ κέκληκας, ἥκασι, μέγιστα δῶρά σοι, λόγε, φέροντες ἀσπίλοις στολαῖς.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Ὕμνοις, μακαρία νεόνυμφε, θαλαμηπόλοι αἵ σε γεραίρομεν, σὲ νῦν ἄθικτε παρθένε ἐκκλησία, χιονόσωμε, κυανοβόστρυχε, σώφρον, ἄμωμ', ἐρασμία.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Φθορὰ πέφευγε, καὶ νόσων πόνοι δακρυσταγεῖς· θάνατος ἠρέθη, ὄλωλε πᾶσα ἀφροσύνη, λύπη τέθνηκε τηξίφρων· ἔλαμψε δὲ ἡ τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ χαρὰ βροτοῖς ἄφνω πάλιν.

Ἁγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Χῆρος ὁ βροτῶν παράδεισός ἐστιν· οὐκέτι πάλιν γὰρ αὐτὸν ἐκ θείας, ὥσπερ τὸ πρὶν, ταγῆς οἰκεῖ, τέχναις ὁ ποικίλαις δράκοντος ἐκπεσών, ἄφθαρτος, ἄφοβος, μάκαρ·

A multitudines mortaliũ tuus prodromus, iniuſtè à malo viro ductus ad cædem eſt propter caſtitatem: cruoréque ac tabo rigans puluerem, clamauit tibi, beate:

Tibi me ſeruo caſtum, &c.

Tua quoque item vt vitæ gratioſa genitrix, intacta, illibata, immaculatos conceptus tuos in viri experte ferens vtero, ſuſpicione laborauit adulterij virgo. Dixit autem tibi, quem aluo

B geſtabat:

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Tuam, ô beate, nuptialem optantes diem videre, quoſcumque ſupernè ipſe Angelorum Rex vocaſti, venerunt maxima tibi, Verbum, dona ferentes, immaculatis induti veſtibus.

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Hymnis te felix noua nupta nos thalami comites celebra-

C mus, te nunc intacta Virgo Eccleſia, niueo perfuſa candore corpus, nigris formoſa cirris, caſta, irreprehenſibilis, amabilis.

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Corruptio fugit, & morborum labores lacrimas elicientes. Mors abolita eſt, periit omnis inſania, mortuus eſt dolor animi conſumptor. Eluxit autem Dei Chriſti gaudium mortali-

D bus inſperatò rurſus.

Tibi me ſeruo caſtam, &c.

Viduus mortalium paradiſus eſt, non iam enim eum rurſus ex diuinâ vt priùs voluntate, homo incolit artibus extruſus inde variis draconis priùs incorruptibilis, nihil timens, beatus.

Tibi me ſeruo caſtam, &c. A

Canens nouum hymnum nunc chorus te Virginum deducit cælum verſus, regina palam tota, coronatus candidis liliorum calicibus, & flammas manibus illuminatrices ferens.

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendidam tenens lampadem, B ſponſe, occurro tibi.

O immaculatas cæli beate ſedes habitans, principio carens, omnia continens æternâ vi, accipe cum filio tuo, & ſine, ô Pater, penetrare nos quoque intra vitæ portas.

Tibi me ſeruo caſtam, & ſplendidam tenens lampadem, ſponſe, occurro tibi.

EVBVLIVS. Meritò primas laudes præmiáque Thecla C tulit, ô Gregorium.

GREGORIVM. Meritò vtique.

EVBVLIVS. Quid verò Telmiſiaca hoſpita, dic mihi, numquid ſaltem admouebat exteriùs aurem ianuæ, vt aliquid raperet? Mirum enim ſi potuit quieſcere auditâ conuiuij famâ iſtius, & non ſtatim vt D auis ad eſcam aduolauit, exceptura quidquid poteſt eorum quæ dicebantur.

GREGORIVM. Nempe ipſam fama eſt ſimul adfuiſſe cum Methodio, eadem hæc ipſa ex Arete percontante. Bonum ſanè beatúmque eſt tali magiſtrâ vti, viæque duce, videlicet virtute.

Αγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας φαεσφόρους κρατοῦσα, νυμφίε, ὑπαντάνω.

Ψάλλων τὸ καινὸν ᾆσμα νῦν χορός σε παρθένων καθισταίει πρὸς οὐρανούς, ἄνασσα σαφῶς ὅλη, ἐστεμμένος λευκοῖς κρίνων κάλυξι, καὶ φλόγας χερσὶ σελασφόρους φέρων.

Αγνεύω σοι, καὶ λαμπάδας.

Ω τὰς ἀχράντους οὐρανοῦ μάκαρ ναίων ἕδρας, ἄναρχε, πάντα συγκροτῶν αἰωνίῳ κράτει, δέξαι σὺν παιδὶ σῷ, πάρες μὲν ἔνδον εἰς ζωῆς πύλας πάτερ καὶ ἡμέας.

Αγνεύω σοι.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΣ. Αξίως ἀπηνέγκατο τὰ πρῶτα τῶν ἄθλων ἡ Θέκλα, ὦ Γρηγόρειον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Αξίως μὲν οὖν.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΣ. Τί δὲ ἡ Τελμισιακὴ ξένη, εἰπέ μοι; κἂν ἔξωθεν οὐκ ἐπηκροᾶτο; θαυμάζω γὰρ εἰ ἡσυχίαν εἶχεν ἐκείνη μαθοῦσα τὸ συμπόσιον τοῦτο, καὶ οὐκ εὐθέως, ὥσπερ ὄρνεον ἐπὶ τροφὴν ἐφίπτατο, τῶν λεγομένων ἀκουσομένη.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Λόγος γὰρ αὐτὴν Μεθοδίῳ συμπαραγεγονέναι, αὐτὰ δὴ ταῦτα τὴν Αρετὴν πυνθανομένῳ. ἀλλὰ καλὸν καὶ μακάριον τοιαύτῃ διδασκάλῳ χρήσασθαι καὶ ὁδηγῷ, τῇ Αρετῇ.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΣ. Ἀτὰρ, ὦ Γρηγόριον, ποτέρους ἀμείνους λέγομεν; τοὺς μὴ ἐπιθυμοῦντας μὲν, κρατοῦντας δὲ τὴν ἐπιθυμίαν; ἢ τοὺς ἐπιθυμοῦντας, καὶ παρθενεύοντας;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Ἐπειδὴ καὶ τὴν διάνοιαν οὗτοι, καὶ τὴν αἴσθησιν ἀμόλυντον κέκτηνται, καί εἰσιν ὁλοτελῶς ἀδιάφθοροι, κατὰ μηδὲν ἐξημαρτηκότες.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΣ. Εὖγε νὴ τὴν σωφροσύνην, ὦ Γρηγόριον, καὶ συνετῶς· ἀτὰρ μή τι κωλύοις ἐὰν ἀναλαμβάνωμαι τῶν λόγων, ἵνα ἐρρωμενέστερον μάθω, καὶ μηδεὶς ἐξελέγξῃ με ἔτι.

ΓΡΗΓ. Ἀλλ' ἀναλαμβάνου ὅπου καὶ θέλεις, ἐγὼ γὰρ ἱκανῶς, ὦ Εὐβούλιε, διδάξαι σε ἔχω, ὅτι τοῦ ἐπιθυμοῦντος ὁ μὴ ἐπιθυμῶν κρείσσων ἐστί· καὶ οὐδεὶς οὐ μή σε ἐλέγξῃ.

ΕΥΒΟΥΛ. Βαβαὶ, χαίρω γὰρ, ὅτι μοι μεγαλοφρόνως ἀποκρίνῃ, καὶ δεικνύεις ὅσον πεπλούτηκας ἐπὶ σοφίᾳ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ. Κωτίλος τις, ὡς ἔοικεν, ἄνθρωπος εἶναι δοκεῖς, ὦ Εὐβούλιε.

ΕΥΒΟΥΛ. Τίνος δὴ χάριν;

ΓΡΗΓ. Ὅτι τωθαζόμενός με ταῦτα λέγεις μᾶλλον, ἢ ἀληθεύων.

A EVBVLIVS. At, ô Gregorium, vtros meliores dicimus? eóſne qui nullo concupiſcentiæ pulſati motu ſeſe continent? an qui rebellionem quidem cupiditatis patiuntur, nihilo tamen minùs in Virginitate perſeuerant?

GREGORIVM. Priores equidem crediderim: quoniam illi animum pariter, & ſenſum im- B maculatum obtinent; totíque in ſolidum incorrupti ſunt, nulla in parte deficientes.

EVBVLIVS. Benè, per caſtitatem iuro, & prudenter, ô Gregorium. Sed quæſo ne quid obſtes, ſi hanc pleniùs quæſtionem capeſſiuero, excuſſeróque diligentius, quò fortius deinde planè compertis inſiſtam; neque C iam me dimouere quiſquam valeat ex eo, quodcumque comparatis vtrimque rationibus conſtituerimus.

GREG. Capeſſe, excutéque vt vis, per me licet. Ego enim abunde habere mihi videor vnde doceam te, concupiſcente non concupiſcentem eſſe potiorem. Quod ſi tenes, nemo ſit omnium qui te inde moueat.

D EVBVL. Papæ. Gaudeo enim reſpondere te mihi magnificè, oſtentaréq; quantarum ſapientiæ opum tibi conſcia ſis.

GREG. O te loquaculum, Eubuli!

EVB. Quid ita verò?

GREG. Qui non verè, ſed irridendæ mei causâ, talia memores.

EVB. Bona verba, ô beata. Immo equidem prudentiæ te exquiſitæque ſapientiæ nomine admiror. Hæc eo dixi, quòd de quibus inuicem ſapientes diſceptant ſæpius, ea non modò ſcire te dicis; verùm etiam, alios poſſe te docere gloriaris.

GREG. Quorſum hæc? Age dic ex vero: moleſte fers dici à me, præſtare non concupiſcentes, & tamen continentes, non concupiſcentibus? an omnino mihi per iſta illudis?

EVB. Quomodo explorare me vis, quæ me ſcire fateor? Ageſis enim, dic mihi, ô ſapientiſſima: in quo excellunt non concupiſcentes caſti, ſupra concupiſcentiæ tumultum ſine culpâ patientes Virgines?

GREG. In eo primùm, quòd puram obtinent animam quoque ipſam, nullis cogitationum impeditam fœditatibus, quo minùs Spiritus in eâ ſanctus immaculatum, & ſe dignum habitaculum reperiat: cuius velut templi inuiolata religio, nullis rebellantis cupiditatis vel primis motibus contaminetur. Beatâ ſerenitate tranquillæ caſtitatis, cor æquè carnémque componente in felicem perturbationum feriantium requiem. Qui verò viſis commoti ſenſuum, imaginibus in animo turbantur obſcœnis, diſtillationémque velut quandam influentis per rimas in cor cupiditatis, vtcumque inuiti,

A ΕΥΒ. Εὐφήμησον, ὦ μακαρία, θαυμάζω γὰρ σφόδρα σοῦ τὸ συνετὸν, καὶ μεγαλόδοξον. Ἐγὼ τοῦτο ἔφην, ὅτι περὶ ὧν πολλοὶ πρὸς ἑαυτοὺς πολλάκις ἀμφισβητοῦσι σοφοὶ, ταῦτα οὐ μόνον ἐπίστασθαι σὺ λέγεις, ἀλλὰ καὶ διδάσκειν ἑτέρους σεμνύνῃ.

B ΓΡΗΓ. Σὺ γὰρ ἐξ ἀληθείας, εἰπέ μοι, δυσχεραίνεις, εἰ διαφέρουσιν ὅλως οἱ μὴ ἐπιθυμοῦντες τῶν ἐπιθυμούντων τε καὶ ἐγκρατευομένων; ἢ πάντως ἐμοῦ ταῦτα περιπαίζεις;

ΕΥΒ. Καὶ πῶς ἀποπειρωμένη, ἃ ὁμολογῶ με εἰδέναι; ἀλλ᾿ ἴθι φράσον ἐμοὶ, ὦ σοφωτάτη, τίνι
C διαφέρουσιν οἱ μὴ ἐπιθυμοῦντες καὶ ἁγνεύοντες, τῶν ἐπιθυμούντων τε καὶ παρθενευόντων;

ΓΡΗΓ. Ὅτι πρῶτον μὲν καθαρὰν ἔχουσιν αὐτὴν τὴν ψυχὴν, καὶ ἀεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν αὐτῇ κατοικεῖ, μὴ περιελκομένης αὐτῆς, καὶ ἐπιθολουμένης φαντασίαις, καὶ λογισμοῖς ἀκρασίας· ὥστε καὶ διὰ τῆς ἐπιθυμήσεως ἐπιλω-
D βηθῆναί ποτε. ἀλλ᾿ εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι πάντῃ, καὶ κατὰ τὴν σάρκα, καὶ κατὰ τὴν καρδίαν οὗτοι, τῆς ἐπιθυμίας, γαλήνην ἄγοντες τῶν παθημάτων· οἱ δὲ διὰ τῆς ὄψεως ἔξωθεν δελεαζόμενοι ταῖς φαντασίαις, καὶ ἐπεισρέουσαν δεχόμενοι τὴν ἐπιθυμίαν δίκην ῥεύματος εἰς τὴν καρδίαν, οὐδὲν ἧττον μολύ-

μολύνονται πολλάκις, κἂν νομίζωσιν ἀντιφιλονεικεῖν καὶ μάχεσθαι πρὸς τὰς ἡδονάς, ἡττώμενοι τὸν λογισμόν.

ΕΥΒ. Οὐκοῦν τοὺς γαλήνην ἄγοντας, καὶ μὴ ἐνοχλουμένους ὑπὸ ἐπιθυμίας λέξομεν καθαρούς;

ΓΡΗΓ. Καὶ μάλα· τούτους γὰρ τοιούτους ὁ καὶ θεοὺς διὰ τῶν μακαρισμῶν ἀπεργαζόμενος τοὺς ἀνενδοιάστως αὐτῷ πιστεύοντας θεός, ὄψεσθαι μετὰ παρρησίας ἀποφθέγγεται τὸν Θεόν, ὅτι μηδὲν ἐπισκοτοῦν, ἢ συνταράσσον τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν θείαν ἐπιφέρονται θεωρίαν, ἀλλ' ἐκτὸς γεγονότες τῶν ὀρέξεων πάντη τῶν κοσμικῶν, τὴν σάρκα καθαρὰν οὐ μόνον, ὡς ἔφην, μίξεως τηροῦσιν, ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν καρδίαν ἀνεπίδεκτον λογισμῶν ἀκρασίας, ἐν ᾗ μάλιστα, καὶ τὸ ἅγιον ὡς ἐν ναῷ κατοικοῦν ἀναπαύεται πνεῦμα.

ΕΥΒΟΥΛΙΟΝ. Ἔχε δή· οἶμαι γὰρ ἐπὶ τὴν εὕρεσιν τῶν ὄντως κρειττόνων ὀρθότερον ἡμᾶς ἐντεῦθεν διελθεῖν· καί μοι φράσον· καλεῖς τινα κυβερνήτην ἀγαθόν;

ΓΡΗΓ. Ἔγωγε.

ΕΥΒ. Πότερον τὸν ἐν μεγάλαις, καὶ ἀμηχάνοις περισώσαντα ζάλαις τὸ σκάφος,

reluctantéſque, tamen experiuntur: nullo conatu virtutis labi repugnantis aſſequi poſſunt, ne qualicumque delectationis, quantumvis inuoluntariæ, maculâ ſæpius fœdentur.

EVBVL. Igitur ſerenè feriantes iſtos, nihil moleſtiarum à concupiſcentiæ rebellione patientes dicemus puros?

GREG. Vtique. Hos enim *Matth. 5.* & tales Deus in beatitudinibus quas fidelibus propoſuit, viſuros promiſit Deum: quoniam puritate cordis aſſequuntur, vt nulla mentis oculum phantaſmatum impurorum offuſcet nubes, quominus liberè intendere in Dei contemplationem queant: & extra longè cupiditatum turbam tumultúmque ſæcularium ſepoſiti, non carnem, vt dixi, ſolùm puram ab omni libidine tuentur; ſed cor quoque inacceſſum impuris imaginibus cogitationum obſcœnarum, cor inquam, quòd cùm templum & ſacrum penetrale reſidentis in homine diuini Spiritus ſit, omni ex parte mundum ſanctúmque decet eſſe.

EVBVL. Siſte iam. Puto enim ad inueſtigationem eius, quod verè præſtantius eſt, rectâ nos hinc viâ progreſſuros. Dic mihi. Vocas aliquem gubernatorem bonum?

GREG. Sanè.

EVB. Quem verò? An eum qui in magnis vehementiſſimíſque tempeſtatibus, nauem

ſeruauerit: an qui idem in ſerenâ tranquillitate fecerit?

GREG. Vtique priorem.

EVB. Igitur & animam iactatam perturbationum procellis, nec tamen induſtriam conſtantiam-ve remittentem, ſed inuictâ generoſi propoſiti perſeuerantiâ corpus ſuum velut nauem in continentiæ portum per obſtantes ſcopulos, fluctus, ventóſque promouentem, præſtantiorem eâ laudabiliorémque dicemus, quæ in malaciâ pacati maris ſecurè iucundéque nauigat.

GREG. Dicemus.

EVB. Nam obniti reflantium impulſibus ventorum, quos contra immittit nequam ſpiritus; nec inflecti tamen vmquam deiicíve aut vinci: quin potiùs, ſpe ac cogitatione in Chriſto fixâ, fortiſſimè repugnare voluptatibus, maiorem profectò laudem, vti & difficultatem, habet; quàm in amœno beatóque tranquillæ Virginitatis portu deſidere.

GREG. Apparet ita eſſe.

EVB. Quid? ipſe Dominus, nonne videtur oſtendere multùm iudicio ſuo præcellere illum, qui multas licèt impugnationes concupiſcentiæ perferens, ſeuerè tamen ſeſe continet, ſuper alium qui cùm nullas corporis oppugnationes ſuſtineat, facilem Virginitatis citra pręlium victricis triumphũ agit.

GREG. Vbi verò hæc Dominus?

A ἢ τὸν ἐν γαλήνῃ, καὶ νηνεμίᾳ;

ΓΡΗΓ. Τὸν ἐν μεγάλαις καὶ ἀμηχάνοις.

ΕΥΒ. Οὐκοῦν καὶ ψυχὴν τὴν περιαντλουμένην ταῖς τρικυμίαις τῶν παθημάτων, καὶ μὴ ἀποκάμνουσαν, ἢ ἐκλυομένην, ἀλλὰ τὸ σκάφος τὴν B σάρκα γενναίως εἰς λιμένα τὸν τῆς σωφροσύνης ἀπευθύνουσαν, λέξομεν τῆς ἐν εὐδίᾳ πλοϊζομένης κρείττονα, καὶ δοκιμωτέραν.

ΓΡΗΓ. Λέξομεν.

ΕΥΒ. Τὸ γὰρ ἁρμόζεσθαι πρὸς τὰς ἐμβολὰς τῶν καταφυσημάτων τοῦ πονηροῦ πνεύ-C ματος, καὶ μὴ ἀπορρίπτεσθαι ἢ νικᾶσθαι, ἀλλὰ πάντα πρὸς Χριστὸν ἀνανεύοντα καρτερῶς μάχεσθαι ταῖς ἡδοναῖς, μείζονα τὸν ἔπαινον φέρει τοῦ μετὰ ῥᾳστώνης ἀχειμαστὶ παρθενεύοντος.

ΓΡΗΓ. Ἔοικε.

ΕΥΒ. Τί δὲ καὶ ὁ κύ-D ριος; οὐ δοκεῖ δεικνύναι διαφέρειν τὸν ἐπιθυμοῦντα μᾶλλον, καὶ ἐγκρατεύοντα, τοῦ μὴ ἐπιθυμοῦντός τε καὶ παρθενεύοντος;

ΓΡΗΓ. Ποῦ δή;

A ΕΥΒ. Ἔνθα τὸν φρόνιμον παραβάλλων οἰκίᾳ τεθεμελιωμένῃ καλῶς, ἄπτωτον αὐτὸν ἀποφαίνεται, μὴ δυνάμενον ἀπὸ τῆς βροχῆς, καὶ τῶν ποταμῶν, καὶ τῶν ἀνέμων καταβληθῆναι· ταῖς μὲν ἐπιθυμίαις, ὡς ἔοικεν, ἀπεικάζων τοὺς χειμῶ- B νας, τῇ δὲ πέτρᾳ, τὴν ἀκίνητον ἔνστασιν καὶ ἀδιάπτωτον τῆς ψυχῆς, περὶ τὴν ἁγνείαν.

ΓΡΗΓ. Ἀληθῆ λέγειν δόξαις.

ΕΥΒΟΥΛ. Τί δαὶ καὶ ἰατρόν; οὐ τὸν ἐπὶ μεγάλαις ἤδη δεδοκιμασμένον νόσοις, καὶ πολ- C λοὺς ἰασάμενον, ἄριστον καλεῖς;

ΓΡΗΓ. Ἔγωγε.

ΕΥΒΟΥΛ. Τὸν δὲ μηδὲν μηδέπω διαπραξάμενον, μηδὲ νοσοῦντας ὅλως ἐν χερσὶν ἐσχηκότα, οὐ πάντως ἀδοκιμώτερον ἔτι;

ΓΡΗΓ. Ναί.

ΕΥΒ. Οὐκοῦν καὶ ψυχὴν D τὴν ἀνεχομένην ὑγροτέρου σώματος, καὶ τὰς περὶ τὰς ἡδονὰς αὐτοῦ νόσους καταπραΰνουσαν, σωφροσύνης φαρμάκοις ἰατρικωτέραν λεκτέον τῆς ὑγιεινὸν διοικεῖν κεκληρωμένης σῶμα καὶ ἀπαθές.

A EVB. Vbi ſapientem comparat domui benè fundatæ; quem tum demum immobiliter fixum in laude conſtantiæ prædicat, poſtquam experimento concuſſionum nihil nocentium patuit, eum neque ab imbrium illapſu, neque ab amnium in-
B curſu, neque à ventorum impetu, demoueri de ſede potuiſſe: Rerum vt apparet ſymbolis iſtarum deſignatis concupiſcentiæ intemperiis: Petra verò, in quâ bene fundata domus inconcuſſa ſtat, fixum animæ in æternâ Virginitate ſtatũ adumbrante.

GREG. Videri poſſis vera dicere.

C EVB. Quid medicum? an non eum vocas habéſque optimum, cuius in grauiſſimis difficillimíſque morbis ab hominum iis implicitorum capite propulſandis ſpectata probatáque induſtria eſt?

GREG. Equidem.

EVB. Eum autem qui nullum dum experimentum ſui de-
D dit, qui nihil fecerit, nullius ægri curam ſumpſerit, nonne minùs commendabilem omnino cenſes?

GREG. Certè.

EVB. Ergo & animam, quæ luxurioſi corporis æſtus pluſquam febriles ſalubri moderatione ſuſtinet, quæque voluptates, veros & letales eius morbos, continentiæ conſtantiſſimè durantis efficacibus medicamentis curat, vtique dicendum ſit medicæ facultatis laudem ferre maiorem, eâ quæ corpus egregiè ſanum tranquilléque ſine cupiditatum perturbatione compoſitum, ſortita regendum curandúmque fuerit.

A GREG. Fatendum eſt.

EVB. Quid rurſus in luctæ certamine? vter melior Pugil, an cum aduerſariis experiens magnis & robuſtis, iiſque obluctans ſemper, nec ſuccumbens vmquam, an is qui cum nemine manus ac lacertos contulit?

GREG. Manifeſtè is qui virtutem in aduerſario probat.

B EVB. Ain tu in palæſtrâ quoque Athletam potiorem, qui aduerſarios contra nitentes ſuſtinet?

GREG. Neceſſariò.

EVB. Neceſſariò igitur & anima quæ aſſiduè decertat, & ſatagit aduerſus inſultus cupiditatis, neque iis vmquam abripitur; ſed potiùs iis fruſtra obſtantibus, corpus ad partes caſtitatis trahit, & pro ea ſtare docet locúmque immobiliter tueri: fortior aliâ cenſenda eſt, quæ nullam concupiſcentiæ interpellationem ſentiat. C

GREG. Vera dicis.

EVB. Quid? gerere ſe fortiter aduerſus impetus prauorum affectuum, ô Gregorium, videtúr-ne tibi ad fortitudinis laudem pertinere?

D GREG. Et quidem valde.

EVB. Fortitudo porrò ipſa pars virtutis, opinor, eſt.

GREG. Negari non poteſt.

EVB. Si ergo pars virtutis eſt iſta non cedens tolerantia turbantis cupiditatis: nonne quæ moleſtias haſce perferens, ſtat inuicta tamen anima cupiditatibus ſemper ſuperior, plus habere fortitudinis videtur, quàm ea quæ nullas tales difficultates experitur?

ΓΡΗΓ. Λεκτέον γάρ.

ΕΥΒ. Τί δαὶ καὶ ἐν πάλῃ; πότερον παλαιστὴς ἀμείνων ὁ ἀνταγωνιστὰς ἔχων μεγάλους καὶ ἰσχυροὺς, καὶ προσπαλαίων ἀεὶ, καὶ μὴ καθαιρούμενος, ἢ ὁ μὴ ἔχων ἀνταγωνιστάς;

ΓΡΗΓ. Δῆλον ὡς ὁ ἔχων.

ΕΥΒ. Καὶ ἐν πάλῃ ἄρα δοκιμώτερος ἀθλητὴς ὁ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἔχων;

ΓΡΗΓ. Ἀνάγκη.

ΕΥΒ. Οὐκοῦν καὶ ψυχὴν ἀνάγκη πᾶσαν τὴν μηχανωμένην πρὸς τὰς ἐφόδους τῆς ἐπιθυμίας, καὶ μὴ καταπατουμένην, ἀλλ᾽ ἀνθέλκουσαν, καὶ ἀντιπαρατασσομένην, ἰσχυροτέραν φαίνεσθαι τῆς μὴ ἐπιθυμούσης.

ΓΡΗΓ. Ἀληθῆ.

ΕΥΒ. Τί δαὶ τὸ καρτερῶς ἔχειν πρὸς τὰς ὁρμὰς, Γρηγόριον, τῶν φαύλων ὀρέξεων; δοκεῖ σοι μᾶλλον ἀνδρείας εἶναι;

ΓΡΗΓ. Καὶ σφόδρα.

ΕΥΒ. Ἡ δὲ ἀνδρεία αὕτη δύναμις ἀρετῆς;

ΓΡΗΓ. Δῆλον.

ΕΥΒ. Οὐκοῦν εἰ δύναμις ἀρετῆς ἐστιν ἡ ὑπομονὴ, ἡ ὀχλουμένη ἄρα ψυχὴ, καὶ καρτεροῦσα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας δυνατωτέρα φαίνεται τῆς μὴ ὀχλουμένης.

ΓΡΗΓ. Ναί.

ΕΥΒ. Κρείσσων ἄρα ἡ ἐπιθυμοῦσα, καὶ ἐγκρατευομένη, τῆς μὴ ἐπιθυμούσης ἐστὶν ἐκ τῶν προωμολογημένων, καὶ ἐγκρατευομένης.

ΓΡΗΓ. Ἀληθῆ λέγεις, καὶ ἐπιθυμήσω πληρέστερον ἔτι περὶ τούτων διαλεχθῆναί σε. εἰ οὖν σοι φίλον, αὔριον ἀφίξομαι πάλιν ἀκουσομένη τούτων. νῦν γάρ, ὡς ὁρᾷς, ὥρα λοιπὸν τραπέσθαι, καὶ περὶ τὴν τοῦ ἔξωθεν ἀσχολίαν ἡμᾶς ἀνθρώπου.

ΤΕΛΟΣ.

Καὶ τῷ Θεῷ δόξα.

A GREG. Profectò.

EVB. Melior ergo præſtantiórque eſt, quantum ex modò conceſſis euidenter ſequitur, eâ quæ inter inſultus concupiſcentiæ caſta perſtat tamen, quàm ea quæ ſine vlla concupiſcentiæ agitatione caſta eſt.

GREG. Vera loqueris: cuperémque te pluribus de hoc argumento audire diſſerentem. B Si ergo probas, cras huc reuertar operam tibi datura de his agenti: nunc enim, vt vides, tempus iam eſt ad exterioris nos hominis curam vertere.

FINIS.

Laus Deo.

NOTÆ
AD
CONVIVIUM
VIRGINUM.

LECTORI BENEVOLO

CVRATOR

TYPOGRAPHIÆ REGIÆ

S. D.

VACANTIBVS *aliquantulum Typis Regiis expectatione Procopij, Bryennij, reliquorúmque Byzantinæ Hiſtoriæ Scriptorum, quibus edendis addictam dudum operam habemus: ſuggeſtum ab amicis eſt, poſſe iſtud ſucciſiuum eorum otium in edendo Methodiano Conuiuio Virginum non malè collocari. Conſtabat opus eſſe laudatiſſimum Antiquis, hodie deſideratiſſimum; eiúſque exemplar integrum, cum Latinâ* R. P. PETRI POSSINI *Soc.* IESV *interpretatione, Româ miſſum offerebatur. Is obicis inſuperabilis obiectu à ſpe curandæ Romanis Typis Opuſculi à ſe conuerſi editionis excluſus, ad aliquod ſolatium irritæ operæ, chartas omnes, vt tum erant, iſtas ad Amicum in hanc Vrbem dono miſerat. Ille edendum nobis tradidit: ſed priùs Græcum contextum, deſcriptum ex Codice Vaticano, locis non paucis, vt ipſe Interpres admonuerat, mendoſo, cum altero exemplari libri eiuſdem ex Mazarina Bibliotheca deprompto contulit, & vbi opus fuit, emendauit. Horum omnium vt ratio tibi conſtaret, hæ Notulæ tumultuariò congeſtæ ſunt, in quibus quòd erit ſæpe neceſſe memorare duos Codices, Romanum & Pariſienſem, eos nomine Bibliothecarum, ex quibus prodiere, Vaticanum & Mazarinum vocabimus, eoſdémque compendij causâ litteris V. & M. deſignabimus. Vale, & ſtudium noſtrum tibi gratificandi gratum habe.*

AD CONVIVIVM VIRGINVM S. METHODII, NOTÆ.

PAG. 1. ΕΥΒΟΥΛΙΟΝ. Vterque Codex primæ huius Dialogi perſonæ nomen hoc modo in recto efferebat. Eſt ea terminatio Græcis ὑποκοριστικὰ, non niſi ſexui aut ætati molliori conueniens. Quare cùm puerum hîc non induci loquentem ſatis appareat: reſtabat vt Εὐϐούλιον non minùs quàm Γρηγόριον mulier hîc eſſe putaretur. Verùm cùm M. Codex maſculina paſſim Eubulio adiuncta copularet: neceſſe fuit intelligere mulierem hoc loco *Gregorium* vocatam, cum viro *Eubulij* nomen habente fabulari. Nec in eo quidquam contra decorum eſt. Idonea profectò index rerum in muliebri conuiuio geſtarum miniſtra eius menſæ mulier fuit: quæ quòd miniſterij attentione auocata, veriſimiliter nequiuiſſet orationes conuiuantium Virginum, præſertim ſublatis iam ferculis, & poſt miniſtrarum receſſum habitas cognoſcere: aptè fingitur Theopatræ, vnius è ſodalibus, relatu didiciſſe, ſicut Apollodorus narrator Conuiuij Socratici, quæ retulit, ex Ariſtodemo, qui interfuerat, ſe accepiſſe profitetur in eo Platonis libro, quem hîc manifeſtè Methodius æmulatus eſt. Porrò Gregorium, licèt mulier, citra vllam ἀπρεπείας fingitur in familiarem reuerſa domum, hæc quæ partim viderat, partim reſcierat, ad virorum cœtum recitaſſe. Alios enim cum Eubulio fuiſſe, non ſemel indicatur: vt illis verbis Eubulij eiuſdem,

pag. 2. μὴ ὀκνήσῃς νῦν περὶ ὧν πυνθανόμεθά σου ἀκολούθως ἡμῖν ἅπαντα διελθεῖν: & illis ipſius Gregorij mox reſpondentis εἰς δὴ καὶ ἐσπούδαζον τάχιον δεῦρ᾽ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. Ex his coniectamur nomen verum primæ huius perſonæ in recto eſſe Εὐβούλιος: ſicque vbique reſcripſimus. Neque enim exemplum vllum extare putamus viri qui Græcè Εὐβούλιον vocetur. Itaque non dubitamus Εὐβούλιος à Methodio ſcriptum. Cæterum ex ſimilitudine nominis, Γρηγόριον, errandi occaſionem Librariis oblatam. Cuius opinionis in confirmationem trahimus quod ab Epiphanio Hær. LXIV. Eubulius alterum nomen Methodio tribuitur. ſiue id euenerit ex libri huius ipſius celebritate, à primo, vt ſæpe fit, vocabulo denominationem nacti, & nomen aduentitium, proprio notius, Autori conciliantis, vt Clemens Στρωματεὺς, & Gregorius Dialogus cognominati ſunt: ſiue iam antea binominis Methodius ſeſe hîc minùs vſitato ſignauit nomine.

Eadem pag. lit. D. οὕτω πάντως ex coniecturâ reſtitutum eſt, loco οὔπω πάντως, Codicis V. quod difficilè quadrat in hunc locum. Hemiſtichium deflexum ex Homero Il. Δ. ſic mendosè concipiebatur in Cod. V.

———————αἱ δὲ χρυσίοις δεπάεσσι
Δειδέχατ᾽ ἀλλήλας μέγαν εἰς οὐρανὸν ὁρῶσαι

quæ nemo non videt quàm neceſſariò ad numeros reduxerimus.

PAG. 3. ἀεὶ δεινὸν καὶ φιλόπευστον ita Cod. V. non malè. M. ἀεὶ δεινὸς καὶ φιλοπεύσμων. quod non prætulerim. Illud eiuſdem Codicis M. magis probo, quod pro ἀτίχοις poſt ἄπαντας, elegantiùs, ni fallor, ἀπηχῶς legit. Paulò poſt, illa verba, ἔφη μοι ἡ Θεοπάτρα, ταύτης γὰρ ἐπυνθανόμην, parentheſi incluſi, neceſſariò, vt opinor. inducitur enim illic Theopatra loquens à Gregorio recitante ipſius verbis quæ ex ipſâ audierat. Sanè cùm fingatur Gregorium intus apud Areten fuiſſe, vt pote pocillatricem parati Conuiuij futuram, non poterat ipſa vidiſſe quæ Theopatræ, & ſociis eius poſtremis ad condictum venientibus per viam contigerant.

PAG. 4. Circa medium καὶ ἅμα ταῦτα λέγουσαι εἰς τὸν περίβολον, ἔφη, φθάνουσαν (ſic Cod. V. nos φθάνομεν repoſuimus) αὐτὴν ἀναμένουσαν ἔτι τὰς θύρας. Cod. M. aliter. καὶ ἅμα ταῦτα λεγούσης εἰς τὸν περίβολον, ἔφη, φθάνομεν αὐτὴν ἀναμένουσαν ἔτι τῆς θύρας. Nos illa priora præferimus. vt τὸ ἔφη ad Areten referatur inuitantem hoſpitas Virgines ad ingrediendum in ſeptum adhuc patens. Alludit enim ad fatuas Virgines Euangelicæ Parabolæ, quæ ſeriùs appulſæ occluſas inexorabiliter fores repererunt. Pro eo quod ſequitur in Cod. V. εἰσελθοῦσαι δὲ, Cod. M. habebat εἰσελθούσας. non magni momenti diſcrimine.

Ibidem paulò poſt Cod. V. ſic habebat: ἦμεν, γὰρ οἶμαι, πᾶσαι τὸν ἀριθμὸν ἔφη μοι δέκα. Cod. M. ſic: ἦμεν γὰρ, ὡς οἶμαι, πᾶσαι τὸν ἀριθμὸν δακτυλίοις ἔφη μοι δέκα. Rectè interpres in Vaticano correxit ἔφη μοι δέκα. Ait nimirum Theopatra (hæc enim ſermonem reſumit ab illo loco ἦμεν γὰρ &c. vnde in verſione reponendum: *eramus autem* &c.) Ait, inquam, cùm conſediſſent vocatæ Virgines, repertum eas eſſe omnino decem, auſpicato & benè ominato ex Euangelicâ Parabolâ numero. Alludit obſeruatas veteribus ſuperſtitiones omnibus notas in numero conuiualium cœtuum. Antepenultimo verſu opportunè ſuggerit Cod. M. ἡσυχῶς quod in V. deerat.

vbi ratio ſimilitudinis aquæ ſcaturientis è fonte, cum oleo, innuitur, in lenitate nimirum fluxûs minimè præcipitis ſita.

PAG. 5. Cod. V. πληθύοντα, M. melius πληθύνοντα. vti & 4. pòſt verſu ἀπνόοις pro ἐμπνόοις, quamquam quod inferius ᾠδίας fiat mentio, ἐμπνόοις retinere poſſit. At V. viciſſim rectiùs verſu mox ſequenti κατεστιγμένοι, pro κατεστρωμμένοι. quod tamen & ipſum ferri poſſet. item quòd ἠπίως verbo περιέβαλλεν adiungit, quod aduerbium in M. non compâret.

Ibid. lit. B. Arboris in Cod. V. innominatæ, ſed generico tantum verbo deſignatæ, Codex M. proprium vocabulum exprimit ſic locum efferens: ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ δένδρον ὑψηλὸν ἄγνος ὑφ᾽ ᾧ. quæ omnia libenter recipimus, & interpretationem Latinam ſic ad textum emendatum refingendam putamus. *Erat autem prope arbor excelſa vitex.* Eſt ἄγνος Græcis, Latinis vitex, recentioribus Agnus caſtus, arbor caſtifica, aptum ideo diuerſorium conuiuij virginalis. De ea Diſcorides lib. 1. cap. XXVI. ſic habet ex interpretatione Marcelli Virgilij: Græca enim ad manum hæc ſcribenti non erant: *Agnon ſunt qui Agonon, qui Lygon, qui Tridactylum, qui Amictomiæum, qui Ibis ſanguinem, qui Piper agreſte, qui Liguſticum vocent. Magi Semnon, Ægyptij Sum, Romani Salicem Amerinam appellant. Arboreſcens frutex vitex eſt. Naſcitur aſperis & incultis locis prope profluentes torrentes, aquas, & flumina. Ramulos habet longos vitilium modo lentore ſuo infragiles, folia oleæ, teneriora tamen. Florem alterum eius genus candido cum purpureo, alterum purpureo tantum colore profert.* &c. Addit paulò poſt: *Agnus autem, id eſt, caſtus frutex, hic à Græcis dictus eſt, quoniam in Theſmophoriis caſtitatem cuſtodientes mulieres foliis eius cubitus ſibi ſubſternebant.* Hæc ille: quæ patientiùs deſcripſimus, quòd ex his intelligatur, quàm aptè ad propoſitum loco alto & prærupto vicinis aquis perfluo fingatur excreuiſſe talis arbor, & opportunè delectam eius vmbram inſtruendo celebrandóque Virginum Epulo.

Poſt medium paginæ vbi Cod. V. habebat μετὰ ταῦτα εἰσηγήσατο &c. Cod. M. μετὰ ταῦτα εἰσελθοῦσαν εἰσηγ. &c. Inferius lit. D. vbi V. αἰνεγέρτως, non malè; M. legebat ἀχνεγέρτως. Et antepenultimo verſu vbi Vat. λόγον ἑκάστην ὑμῶν περὶ παρθενίας εἰπεῖν. Maz. λόγον ἑκάστην ὑμῶν ἐγκωμιαστικὸν περὶ παρθενίας εἰπεῖν.

PAG. 6. In Oratione Marcellæ verſu 5. pro ἐκκλησίας Codicis Vat. Codex M. legit ἀφθαρσίας & verſu ſequenti poſt ἡ ἀπαρχή, addit αὐτῆς. Verſu poſt tertio. Codex V. καὶ διὰ τοῦτο ὁ κύριος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Cod. M. εἰς τὴν βασιλείαν εἰσπλεῦσαι τῶν οὐρ. &c. Paulò poſt pro σφόδρα Vat. Codicis, M. habet πολύ. fortè vtrumque iungendum.

Poſt lit. D. Cod. V. ἀθρόως τῆς ἡδυπαθείας τὸ ῥεῦμα ὑπερπλάσαι. M. ἀθρόως τὸ ῥεῦμα μετοχετεύσασαι τῆς ἡδυπαθείας. vltimo verſu pro οὐράνιον M. C. legit οὐρανίαν.

PAG. 7. Poſt medium vbi Cod. V. legit κατακούειν ἀμιλλώμεθα λόγον. M. meliùs κατακούειν τῶν θείων ἀμιλλώμεθα λόγων.

PAG. 8. V. σκώληκας ποιεῖν. M. θηρᾶν. In alterutro nimiâ Librarij licentiâ. Septimo poſt verſu prætulerim Cod. M. lectionem qui εἰς οἶστρον habet vbi V. εἰς ὕστερον. Οἶστρος eſt ſtimulus carnis & cupiditas ad flagitium trahens. Etiam illud magis probo quarto poſt verſu προσφέρεσθαι, quod M.

Cod. haber ἀντὶ τοῦ φέρεσθαι κυρίῳ, quod erar in V. Quinto inde verſu rectè omirrirur in Cod. M. vox αὐτῆς poſt præpoſirionem χωρίς.

PAG. 9. v. 2. C. V. σοφίας. M. σοφίᾳ. v. 3. ἣ Varicanus benè. M. ἢ non benè. v. 5. M. Cod. τοῖς μικροῦ ἀξίοις. V. legebat τοῦ μικροῦ ἀξίου. v. 7. V. ἕξουσι. M. ἕξουσι. v. 9. V. Cod. αὐτοῖς, M. αὐταῖς. verſ. 10. vox ἠγεῖσθαι mendoſa eſt: ſed ſilenribus codicibus vera lectio alibi quærenda. verſ. 11. γὰρ à Cod. M. ſuppletur quod V. deerar. verſ. 12. vox ἀνθρώποις à V. aberar. Lit. C. Vat. οὐδὲν ἡγημένου. M. audaci diuerſirare οὐδὲν τὴν ἀρετὴν. gloſſemate in conrextum recepto. Denique lit. D. pro σπουδαίως codicis M. Codex V. habebat σπουδαίαν minus benè.

PAG. 10. verſ. 2. V. νοός. M. νοῦ. verſ. 7. V. προσλιπέσθαι, M. προσγενέσθαι. Poſt lit. C. verſ. 3. V. τῆς παρθενίας, M. τὴν παρθενίαν. Quarto hinc verſu V. τετράποδος, M. τετραπόδων. Tertio pòſt verſu, illa verba, κἀντεῦθεν εἰς ὃ μὴ μοιχοὺς γεγονέναι à V. aberanr. Verſu hinc altero V. ἀμελήσαντες. M. μελετήσαντες. mox. V. παρθενίας. M. ἀφθαρσίας. V. ἐνορμίζονται, M. ὁρμίζονται.

PAG. 11. verſ. 2. V. ἀποδείξωμεν. M. ἀποδείξομεν. Verſu pòſt quarto V. οἰκεῖον περιτεμνόμενος. M. οἰκεῖον περιστελλόμενος. Varicani ὃ περιτεμνόμενος longè aprius eſt. Cæterùm vterque errat in voce οἰκεῖον. agitur enim de circumciſione, & deſignarur membrum in quo ea fieri conſueuerat. ad quod nimis generica eſt vox οἰκεῖον, quæ manui, pedi, & omnibus aliis partibus corporis conuenit. Scripſerir ergo Merhodius ὀχεῖον. nòtum enim quid ſir Græcis ὀχεύειν & inde ducta ὀχεία & ὀχεῖος. Dinarcho ἵππος ὀχεῖος equus admiſſarius, & Ariſtoteli VI. Hiſt. Anim. generali vocabulo ὀχεῖα *mares*. Sic enim illic habet cap. XVIII. τὰ ὀχεῖα ἐκ τῶν θηλειῶν οὐκ ἐξαίρουσι. *Mares à feminis non ſegregant*. Ver. pòſt tertio. V. εἰς τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος σάρκα δημιουργηθεῖσαν. M. ſaris diuersè: τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος δημιουργηθέντα. Ibidem circa lit. C. pro αἱρῆται Vaticani, M. habebat διαιρεῖται. Inferius ad lit. D. V. μεταγαίροντας M. μεταγῶντας.

PAG. 12. verſ. 2. Var. ἐκ λυσιτελείας. M. melius ἐκλυσιτελείως: tertio pòſt verſu. V. τῆς σαρκὸς τῆς ἡδυπαθείας. M. τὰς τῆς σαρκὸς ἡδυπαθείας. Mox in reſtimonio Eccleſiaſtici V. ἐν ζωῇ. M. ἐν βουλῇ. Ibidem V. καρδίας ὀρέξεις. M. ὀρέξεις.

PAG. 13. τὸ τέλειον. articulus à V. aberat. vti & quinro pòſt verſu τελεσιουργῆσαι. Mox V. προτέρως. M. πρότερον. M. δι' οὗ. V. δι' ἧς. Verſu ſeprimo poſt lir. C. ante vocem κατήχημεν. M. addit ἀσυνετεῖς, quarto hinc verſu V. ἐν τύπωμα. M. ἐκτύπωμα. Verſu ſequenri καὶ ἡμεῖς deerat Varicano.

PAG. 14. verſ. 4. V. παρελθών. M. κατελθών.

PAG. 15. verſ. 2. V. ἐπέστησεν. M. ἐπέστησεν. Tertio verſu poſt lit. C. V. συνέστησεν. M. συνέστηκεν.

PAG. 16. verſ. 2. V. ὅτι. M. οἰκουῶ. verſu hinc quinto. V. τέλος ἐπιθεῖναι. M. προσεπιθεῖναι. E regione lit. D. V. διάταγμα ὃ ἐπὶ τῆς τεκνοποιίας. M. διατάγματι τῆς παιδοποιίας.

PAG. 17. verſ. 1. & 2. pro eo quod Cod. V. legebat πληρώσωσιν Cod. M. habuir ἤδη λωφήσωσιν. quod recepimus. non irem quod mox ſubiiciebat ἐμβάλλοντες pro εἰσβάλλοντες Codicis V. nec quod inferius è regione lit. B. ἀφεκτέον pro ἐφεκτέον. Verſu 4. poſt lit. C. ἕτερον ἀνθρώπων quod Cod. V. ha-

bebat, in ἔπεσιν ἀνθρώπος autoritate Cod. M. mutauimus. Ducti ad id loco ſimili pag. 29. lit. D. ἵνα γὰρ ἀπὸ τῶν ὁσίων ἐσομένων ἀνθρώπος ἔπεσι ληφθὲν γένηται· vbi ſicut ληφθὲν ad ἐσομένων refertur, ita hoc loco in recto plurali eſt, & reſpicit τὸ ἐσομένων καὶ ἡ ψυχὴ, prius poſita. E regione lit. D. quod V. habet: τοῦτο γὰρ ἴσως ἠνίσατο. M. legebat, τοῦτο γὰρ δείκνυσιν, quod gloſſema ſapit.

PAG. 18. ad lit. B. V. ἀνθρωπιζόμενον. M. ἐπανθρωπιζόμενον. Verſu hinc ſeptimo, ὁ δὲ V. meliùs M. ὅτε. Verſu altero poſt lit. C. V. δημιουργίαν. M. δημιουργῶν. Sequenti verſu V. ἐφάνη. M. ἐκφανῇ. Antepenultimo verſu V. ἀνικήτως. M. ἀσεβῶς.

PAG. 19. verſu præcedente lit. B. V. φυόμενοι. M. γινόμενοι. Verſu hinc tertio ante παρεῖναι M. addit πάλιν. & mox ante ἀνάγκη, ἢ πῶς. & poſt omittit γὰρ. ſtatim. V. θεοφυὲς M. θεοφιλές. verſu hinc quarto V. ἵνα μή. M. ἵνα δή. verſu primo poſt lit. D. V. αὐτοῦ. M. αὐτοῦ.

PAG. 20. verſ. 2. V. ὅτι μὲν καί. M ὅτι καὶ μὴν. Verſu poſt ſexto V. ὡ οὕτως. M. ὡς οὕτως. quarto inde verſu V. λέξεται. M. λελέξεται. Verſu 3. poſt lit. C. V. περὶ συλλήψεων καὶ τόκων. M. συλλήψεων περὶ καὶ τόκων. Ad lit. D. V. δέ. M. δὲ δή.

PAG. 21. verſ. 3. poſt lit. B. V. αἰτιατέον. M. αἰτιᾶται. verſ. 4. poſt lit. D. V. αὐτόν. M. αὐτὴν.

PAG. 22. verſu altero poſt lit. C. V. ὀχλοῦνται. M. εἰσαγωγεύονται. verſu ſequenti pro illis Vaticani Cod. τὴν ὕλην· δέ γε ὡς αἰτίαν μὲν δὴ χρῆναι πλάττεσθαι. M. habet τὴν ὕλην δοκεῖ τὴν καταβληθεῖσαν, αὐτὴν μὲν χρῆναι πλάττ. &c. verſ. 4. poſt lit. D. V. ἐνεκοῦν δὲ λοιπὸν τούτων περιλυνομένων. M. ἐνεκοῦν λοιπὸν δὲ χειρὸς τούτων ἤδη περιδιανυομένων. Verſu penult. V. ὡς σοφωτάτην. M. ὦ σοφωτάτη.

PAG. 23. verſu tertio ante lit. B. V. ἥτις ἐπικαλύμματι τῆς γενέσεως &c. vſque ad ἀνθρωποπλαστεῖ, M. hæc ſic effert: ἥτις αἰτία τῆς γενέσεως ἡμῶν, ὡς ἔφην, τῇ φύσει χρωμένοις ἐστίν· αὕτη ἀνθρωπ. &c. Verſ. hinc 4. V. ἀρρενικῷ. M. ἀρρενωπῷ. verſ. 4. ante lit. D. V. αὐτόθι, αὐτό τι. verſ. 2. poſt. lit. D. V. περιπλεκόμενον, M. πλαττόμενον.

PAG. 24. verſ. 4. V. πηλικώματα, M. ποικιλλόμενα. verſ. 3. ante lit. C. V. τὸν γάμον, M. νόμον. verſ. 3. ante D. V. καί. M. κἀκεῖ. Locus ab vltimo verſu ad 4. paginæ ſequentis, ſic concipitur in Cod. M. τίς δ' ἀπονόμοις κατεσκεύασε τῷ σώματι, καὶ μαλακὴν ἀρτηρίαν τῷ πνεύματι, ἢ μόνος ὁ ἀριστοτέχνης, &c.

PAG. 25. verſ. 4. V. ἑαυτοῦ. M. ἑαυτῷ. Tertio verſu ante lit. B. V. τὸ ὑγρὸν, M. τοῦ ὑγροῦ. verſu 3. ante C. V. τοῦ Χριστοῦ. M. τοῦ Χριστοῦ. ſtatim poſt: V. μεταζωγραφῶν, M. ζωγραφῶν. verſu ante D. V. κατηγορήσονται, M. κατηγορήσοντα. verſu hinc quinto, V. λέγοντες, M. λέγοντα.

PAG. 26. verſ. 2. Cod. V. πιθανῶν λόγων. M. πιθανολογιῶν. verſu præcedente lit. B. V. ἀθανάτου, M. θνητοῦ. Tertio pòſt verſu V. ἄγηρον, M. ἀγήρω. rurſum verſu tertio, M. opportunè ſuggerit ἐστὶ, quod à V. aberat. vti & quinto pòſt verſu, ὁ λόγος. Quarto verſu ante lit. D. V. ποιήσαντα, M. πλάσαντα. Tertio pòſt verſu V. ἐμφυτεύσαντα, M. ἐμφυσήσαντα. Statim pòſt, V. οὕτω πάντων ἀνθρώπων ὁ Θεός ἐστι ποιητής, M. οὗτός ἐστι πάντων ἀνθρώπων ποιητὴς ὁ Θεός.

PAG. 27. V. τῆς ἐν φυτοῖς γλυκασίας, M. τῇ ἐμφύτῳ γλυκασίᾳ. Tertio hinc verſ.

V. ἐχέγγυον βέβαιον, M. ἐχέγγυον. verſ. ſequenti, M. ſupplet vocem λέγοντα. verſu 6. poſt C. V. ὁμαλός. M. ἀμόλωπος. E regione lit. D. M. ſuggerit vocem αὖθις, quam meritò recepimus: vti & quarto quintóque pòſt verſibus voces τοῖς, τῆς, & κατεσπαρμένην.

PAG. 28. verſu ante lit. B. V. ἡσύχασαν. ſed interpres ex coniecturâ correxerat ἡσύχασεν, quam lectionem Codex deinde M. approbauit. verſ. hinc tertio V. τείπου. M. τελῶν. verſ. 6. poſt lit. C. V. ἀντιλογικός. M. ἀντιλεκτικός. Poſt lit. D. verſ. 5. V. συνέρξιν. M. σύζευξιν.

PAG. 29. verſu quarto poſt D. δρυῶν δίκην. lectio ex coniecturâ interpretis. Nam V. Cod. habebat δρῶν δίκην. M. Gloſſemate docti Lectoris è margine in contextum, vt veriſimile eſt, recepto δένδρων pro δρυῶν poſuit. δρῦς, vt Græcè ſcientibus notum, non ſolam quercum, ſed omnino genus omne arborum ſæpe ſignificat, imo & plantarum. Nam ἀκρόδρυα de omni fructu dici Caius etiam Iuriſconſultus annotauit. Si cui tamen magis probetur δένδρων, non repugnabimus. verſ. ſequenti V. ποιεῖν. M. multò meliùs κόνειν. Mox V. ἀναλαμβάνετε. M. ἀναπέμψας. ac ſtatim pòſt, διδάσκων ſupplet quod V. deerat.

PAG. 30. ad lit. B. V. ἀπεπήδα. M. μετεπήδα.

PAG. 31. verſ. 5. Vox γραφῆς à Vatic. aberat.

PAG. 32. verſ. altero poſt lit. D. V. ἀνοικείων. M. ἀνομοίων. verſ. pòſt 4. V. ἐπισπάζειν. M. ἐξισάσαι. ſtatim pòſt, V. ἀποδειχθήσεται. M. ἀποδειχθήσεται. verſu ante D. V. ἀπὸ καταδίκης. M. ὑπὸ καταδίκην. verſu hinc ſecundo, V. αὐτοσφετεριζόμενα, M. αὐτοσφαιριζόμενα.

PAG. 33. verſ. 2. V. αὐτῷ τούτῳ. M. αὐτὸ τοῦτο. Quod Verbum hîc πρωτόγονον τοῦ Θεοῦ καὶ πρῶτον βλάστημα, πρεσβύτατος τῶν αἰώνων καὶ πρῶτος τῶν Ἀρχαγγέλων dicitur, intelligendum ſalua æternitate, & conſubſtantialitate cum Patre Verbi eiuſdem. Simul in memoriam reuocandum patres pleroſque Nicæna Synodo priores minùs exactè interdum de Diuinis perſonis locutos, vt ſingillatim demonſtrat Petauius lib. 1. de Trinit. à cap. III. ad VI. inter eos quoque Methodium numerans cap. IV. num. XII. Atque hinc occaſionem Photio datam ſuſpicor admonendi, hoc opus fuiſſe deprauatum Arianis opinionibus immiſtis. quod non obſtat quin vtiliter edatur: ſi ratio ſimilis non prohibuit, quin laudabiliter & bono publico in lucem producerentur ſcripta Iuſtini Martyris, Athenagoræ, Tatiani, B. Theophili, Irenæi, Clementis vtriuſque Romani & Alexandrini, Origenis, Dionyſij Alexandrini, Georgij Thaumaturgi, Luciani Martyris, Tertulliani, Lactantij, & ſimilium: apud quos multò duriora in hoc genere leguntur, quàm apud Methodium noſtrum. Verſu 5. poſt lit. C. hæc verba ex Cod. M. ſuppleuimus οὔσης πρὸ θέου γῆς ἔτι καὶ ἀπειρέστου.

PAG. 34. verſ. 1. verba illa καὶ τηκτὸν ὄντα καὶ ὑδαρῆ à V. aberant. verſ. 4. V. κατασκήνασα. M. κατασπάζουσα. verſu ſequenti pro his: πάλιν αὖθις ἀναδύνων, V. habebat ἀναμορφῶν. verſ. 4. poſt lit. B. Vox ἔξωθεν à V. aberat. vti & verſ. 4. poſt. C. vox ἐπί. verſ. 4. ante finem, V. πείθεται, M. πείθονται. verſ. penult. V. κυβερνῶν. M. ἀριθμῶν.

PAG. 35. v. 4. Voces ἔξω τῆς φθορᾶς Vaticano Cod. deerant: ex M. additæ. verſ. 3. ante B. V. συμβαίνει. M. συνέβη. verſ. 3. poſt B. V. ἀνθρώπου. M. ἄνθρωπος. verſ. ſequenti V. ταύτην. M. τούτων.

PAG. 36. verſ. 2. V. πορθῶσι. M. ἀπολῶσι. ſtatim V. ἀναπλασθείς. M. ἀναπαλαίσας. verſ. 3. ante C. M. Cod. diuidit vocem αὐτοφυεῖ in duas. verſ. 4. poſt D. illa verba οὔτε αὐτὸ τοῦτο δικαιοσύνη ex Cod. M. ſunt. verſ. 3. à fine, vox αὐτῶν eſt ex Cod. M. V. habebat αὐτό. verſ. ſequenti V. παρεκαμφθῇ, M. περιεσκλιθῇ.

PAG. 37. verſ. 4. V. μεθέλιος. M. μεθέλιον. E regione lit. C. V. ἀποκτείνων, M. ἀποκτεινύων. verſu hinc tertio V. ἀθανατίζον. M. ἀπαθανατίζον. & mox ἀπαθανατιζόμενον.

PAG. 38. verſ. primo V. αὐτάρκως. M. ταῦτα. verſ. 5. V. οἰκείως. M. δικαίως. verſ. ſeq. V. δύναιτο. M. δύναται. verſ. ſeq. V. ἀπείκασμα. M. ἀπεικασία.

PAG. 39. verſ. 4. poſt lit. B. V. δυνάμει τινί. M. δύναμίν τινα. verſ. 3. ante D. V. καταλεχθῆναι. M. κληθῆναι. verſ. 4. poſt D. ὑπὲρ αὐτοῦ ex M. ſumptum.

PAG. 40. verſ. 3. poſt C. V. συνεργήσωμεν. M. συνεργήσωσι. verſ. 4. poſt D. V. τόπον. M. τόκον.

PAG. 41. verſ. vltimo ex Cod. M. repoſuimus γυμνουμένοις. V. habebat γυμνοῖς.

PAG. 42. v. 3. pro ἡδυπαθειῶν Codicis V. Codex. M. legebar ἡδυπαθημάτων. verſ. 2. poſt lit. B. V. ἐπὶ τοῦτο. M. quem ſecuti ſumus, ἐπὶ τούτῳ. verſ. hinc quinto V. καταφερούσας. M. meliùs κακοφερούσας. verſ. 2. poſt C. καὶ reſtitutum eſt ex Cod. M. verſ. hinc 4. καθαιρούσας ex Cod. M. repoſitum pro καθαιρῶσι. verſu poſt D. παρατριβαί, melius quam quod V. habebar περιτριβαί.

PAG. 43. lit. C. verſ. 5. ἐπαγγέλλεσθαι νομιζόμενοι, ex Cod. M. ſumptum. V. habebat ἐπαγγελλομένοις. Poſt D. v. 3. V. περιήχθη. M. περιηνέχθη.

PAG. 45. v. 3. ante C. V. νοσηλευομένῳ. M. νοσευομένῳ. 1. v. pòſt D. V. νέμοντες. M. ἀπονέμοντες.

PAG. 46. penulrimo verſ. lit A. πυρσεῦσαι. M. πυρσακτεῦσαι. verſ. 6. pòſt B. εἰρῆσθαι. Cod. M. melius viſum, quàm αἱρεῖσθαι. V.

PAG. 47. v. 3. ταῦτα & λελέχθαι ex Cod. M. ſuppleta ſunt. v. 7. Vat. ἀπευλαβηθείς. M. ὑπευλαβηθείς. verſ. hinc 4. V. κατὰ θείαν. melius quàm. M. κατ' ἀθείαν. verſ. 3. pòſt C. ὅμως δὲ, εἰ καὶ ταύτην. Correctus hic locus ex veſtigiis Codicis M. adiuuante coniectura. Vat. legebat ὅπως δεῖ.

PAG. 49. verſ. 5. & 6. loco προκρίνων & ἑλομένων. Cod. V. habebat M. προκρίνας & βουλομένων. v. hinc tertio lect. Cod. M. prætulimus δι' αἰδῶ τὴν πρὸς ἀνθρώπους, cùm V. legeret διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Sequitut verſ. hinc 3. ſatis magna diuerſitas codicum. nam pro eo quod legitur in noſtra editione ex Cod. V. à voce ἐνδιατρίψαι ad ἀνάγκην, M. hæc exhibebat: ἐνδιατρίψαι δυναμένων τοῦ βίου χορηγοῦ· καὶ μὴν αὐθαιρέτως κρίνονται οἱ τοιοῦτοι παρὰ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτῶν, καὶ μὴ ἔχοντες ἀνάγκην. Paulò poſt è reg. lit. D. quod V. legebat νομικῶς καλῶς, M. habebat νομίμως, καὶ μὴ κατὰ διαφθοράν, καλῶς. tria verba media recepimus.

PAG. 51. verſ. 3. ante D. pro ἀγαθεῖσθαι. V. Codex. M. legit ἀγαθύνεσθαι.

PAG. 52. verſ. 4. poſt B. V. προεφέρετο. M. meliùs προέφερε τό. mox viciſſim V. meliùs ἐπιχεόμενον, cùm M. legat ἐπεισχεόμενον. Sequenti v. τοῦτο aberat à V. mox pro δυσπαθεῖς Varicani, M. habet δυσμαθεῖς. vti & penulrimo verſu: ante D. θείας pro ἀθείας: & verſu mox ſequenti ἄδιον pro ἀίνιον: & verſu ante finem paginæ tertio, προθυμίας pro ἀγνείας.

PAG.

PAG 53. verſ. 1. αὐτὸ ex Cod. M. ſuppletum eſt. v. 3. pro τὸ ἄλλον μαρτυρεῖ. M. κυρίως ἐφθέγξατο. v. 4. V. φέρεται M. δηλοῦται. Verſ. 8. καὶ κρατηθεῖσαι in V. deerat, vti & v. 3. poſt B. γάρ. & verſ. hinc 4. εἰς τὸν ποταμόν. & verſ. pòſt tertio καί.

PAG. 54. v. 1. ἐξαλείψασαι. M. ἐξαλείψασθαι. verſu ante B. vox κακίας à V. abrat. v. penult. paginæ, V. ἀρθῶνται. M. ἀρθῶσιν.

PAG. 55. verſ. 4. V. δεικνύηται. M. δεικνυθῇ. verſ. 3. poſt C. ὀρεγνυμένοις. M. ὀρεγομένοις. mox pro. ψαλμός. M. ψαλμῳδίας, & τῇ Σιὼν pro τήν. Verſu ante D. deerat in V. πάλιν. verſ. 3. poſt D. in V. τῆς. in M. γῆς. Vltimo verſ. V. ἐξορχοῦνται. M. ἐξέρχονται.

PAG. 56. Duo primi verſus ſic habent in M. τὴν ἁπλανῆ τοῦ κυρίου τὸ θέλημα καλῶς ἐπιτελοῦντες τῆς πορείας. Verſ. ante B. Cod. M. οἰκιῶν. V. οἰκείων. verſ. 3: ante C. ex M. ἐπιμεμορφασμένας. V. legit ἐπιμεμορφωμένοι. verſ. 3. poſt C. in V. τῆς. in M. γῆς. mox quatuor ferè verſus ex M. ſuppleti ſunt. E regione τοῦ D. Cod. V. αἰχμαλωτισταί. M. αἰχμαλωτίζοντες.

PAG. 57. E regione B. οὐράνιον ex M. ſumptum. V. οὐρανόν. 3. hinc verſu, V. τὰ φρονήματα. M. τὴν σωφροσύνην. Verſu poſt D. primo, V. παραιτεῖται. Sequenti verſ deeſt in V. κατ' οὐρανόν, vti & verſ. hinc 4. λέγων.

PAG. 58. v. 6. V. φασίν. M. φασιν. E regione B. Cod. V. ἐπιφανῶς. M. ἀνεπισφαλῶς. verſu hinc quinto ἐμνημόνευσαν. M. ἐμνημόνευσε. verſ. ante C. ἐπιλανθάνεσθαι. M. ἐπιλαθέσθαι.

PAG. 59. verſ. 5. ante D. Cod. V. καὶ τὰ νοῦ. M. τοῦ νοῦ. In duobus ſequentibus lectio Codicis M. prælata eſt. V. ſic habebat περὶ μὲν σου περὶ τῶν παρόντων φαινομένων λέγειν. verſ. 4. poſt D. Cod. V. σῶν. M. ἱερῶν.

PAG. 60. verſ. ante B. C. M. νεὼν σκηνήν. V. νεωσκηνῇ προσαρμόσαι. mox ab ἕτερος vſque οὐσίας in V. deerat. Verſu poſt C. ſecundo, V. πνεῦμα. M. προσχειρόμενον.

PAG. 61. verſ. 4. ante C. pro ἐπιλημηρημένα. V. habebat ἐπιλημηρηκέναι.

PAG. 63. verſ. poſt B. quarto, V. προσοχῇ. M. προσευχῇ. v. 5. ante D. pro τοῦτο V. Cod. habebat ἕτερα. verſ. D. primo, V. προσπουδασμένος. M. προσπουδάσεις.

PAG. 64. verſ. 1. pro εἰσηγήσομαι. M. εἰσηγητέον verſu pòſt quinto, V. ἀποφαίνω. M. ἀποφανῶ. verſ. ante B. ἡ πᾶσα deerat in V. vti & mox Verbum συνουσίας. E regione C. ἁγιάζηται ex Cod. M. eſt. Nam V. habet ἁγιάζεται.

PAG. 65. verſ. poſt C. quinto, M. ἀποστήσομαι. V. ἀποσείσομαι. verſ. poſt. D. quarto, V. & M habebant ὅτι, ſed ex coniecturâ repoſitum eſt ἔτι.

PAG. 66. verſ poſt B. ἐξήρτηται. V. ἐξήρηται verſ. 4. ante C. τὴν παρθένον. M. τὴν παρθενίαν. verſ. poſt D. ἑαυτὸν ſuppletum eſt ex M. verſ. 4. ante finem διαφορᾶς ἐκ. V. διαφορᾶς φὺς ἐκ. verſ. pen. αἱ ſumptum ex M Cod.

PAG. 67. verſ. 3. γὰρ in V. deerat. verſ. 4. poſt D. Vatic. συζυγεῖ. M. συζυγικῷ.

PAG. 68. verſ. 3. ante D. Vatic. προσαποσίαι. M. προποσίαι

PAG. 69. verſ. 4. V. μεθύσκει. M. μεθύσκουσιν. verſu pòſt 4. M. ἀνασοβουμένην. V. βουλομένην. mox V. ἅπερ ὠδίνουσι καὶ κύουσι τὸν πονηρόν. M. ἃ περιδινοῦσι καὶ κυκῶσιν ὥσπερ &c. verſ. 5. ante finem. V. εἰς τὰ ὁλοκαυτώματα ᾧ ἀνεκομίζοντο αἱ προσφοραί. M. εἰς ὃ τὰ ὁλοκαυτώματα ἀνεκομίζοντο, καὶ αἱ προσφοραί.

PAG. 70. verſ. 6. poſt B. Vatic. ἀναμφιάσωσι. M. meliùs ἀπαμφιάσωσι. Mox V. ἐφηπλωμένην. M. ἐφηπλωμένον, quod magis probandum videtur: vt refe-

ratur ad καλύμμα: quare tollenda eſt virgula præcedens: & interpretatio Latina ſic Græcis, ita correctis, accomodanda. *Age reducentes oppanſum ipſi literæ velamen, nudam coram & cominus veritatem intueamur.* verſ. 2. poſt C. in M. διαδιάλλειν. verſ. ante D. in M. pro οἰκήσεως, διοικήσεως. 3. poſt verſu V. τῆς ἀληθείας. M. τῆς ἀληθινῆς. verſu ante finem 4. V. ὡς πέφυκεν. M. ὥσπερ ἔοικεν. ſeq. verſ. οἱ ex Cod. M. poſitum eſt. V. habebat ἡ.

PAG. 71. verſ. poſt B. 3. M. ἐπιστελλόμεθα. V. ἐπιστέλλοιμεν. In eodem V. defuit τὸ verſ. 4. ante C. quod ex M. adſcitum eſt. Inter C. & D. quod ex M legitur ὃ μὲν περιεχαλκωμένον ἀπεικάζεσθαι τῇ γεωργίᾳ καὶ τοῦ περιβόλου, in V. ſic erat: τοῦ μὲν περιεχαλκωμένου ἀπεικάζεσθαι τὴν γεωργίαν τοῦ περιβόλου. ſtatim pòſt, V. ἀνακομίζονται. M. ἀνακομίζοντες & verſ. ſeq. V. θυσίαν πλούμενα κυρίῳ. M. θυσίας πλοῦμεν κυρίῳ.

PAG. 72. verſ. 3. V. κατησφαλισμέναις. M. κατησφαλισμένα. 5. poſt verſu M. φαντάζεται. V. φαντάζονται. Mox V. προσιέμενοι. M. προσιεμένης. Primo verſ. poſt C. in V. φερούσας. in M. φύσας. verſ. hinc tertio ὑπὲρ ἀγνείας ex Maz. ſuppletum.

PAG. 74. verſ. 4. ante B. Vatic. ἀνυπέβλητον. M. ἀφέρητον. E regione C. in V. λογικόν. in M. γυναικεῖν.

PAG 75. verſ. 4. poſt B. Varic. ἀριθμεῖσθαι. M. ἀναμετρεῖσθαι. verſ. poſt 4. verba illa ἔμφρονες ἐτύγχανον ἄρα καὶ σοφαὶ ex M adſcita ſunt: vti & vox ἔρωτα verſu 3. ante D. pro qua. V. exhibebat ἀλήθεια. Deerat etiam. V. verbum εἴδωλον, quod verſ. ante finem quinto legitur.

PAG. 76. ἐπιλυπηρημένην. ita concorditer ambo Codd. Sed Photius in excerptis huius ex melioribus exemplaribus totum hunc locum ſic repræſentat: σημαίνειν βούλεται τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος πάσας ἐπιλυπηρημένας. quod haud dubiè melius eſt.

PAG. 77. verſ. 3. V. ἄϋλον. M. ἄσυλον. verſ. hinc 4. V. προσαγορεύονται. M. προσαγορεύεται. verſ. pòſt 4. V. λαμπτῆρ. M. λαμπάδα. verſ. ante finem 3. voces ἔλαιον & κάλυκες ex M. aſſumptæ ſunt.

PAG. 78. verſ. 4. ante D. Maz. λάμπων. Vatic. λαμπτῆρας. E regione D. in V. ἐκτροπαλιζομένων. in M. ἐκτροπαλισθέντων.

PAG. 79. verſ. 3. ante C. in V. ὀχήσονται. in M. οἰχήσονται. verſu poſt C. quinto, V. ὅπου. M. meliùs ὥς που.

PAG. 80. E reg. C. in V. κοινόν. M. κοινότατον. verſ. ante D. tertio, V. ἦχει. M. ἔχει. qui & quæ ſequuntur diuersè ſic efferr: καὶ τοῦτο καὶ Ιωάννης ἐν τῇ &c. verſ. poſt D. κενεώνων quod erat in V. correctum ex M. κοινῶν αἰώνων. verſ. 3. ante finem κύφως, quod legebatur, videtur per errorem factum ex κωφῶς.

PAG. 81. verſ. hinc 3. M. legit πεπιστευκέναι: quod ſi recipitur, mutandum paulò ſuperiùs μοὶ in μέ. verſ. pòſt 3. V. ὅτε. M. commodiùs ὅτῳ. verſ. poſt D. Cod. V. αὐτὴ. M. αὐτὴν. verſ. hinc tertio. V. εἰσορμίσασθαι σπεύδειν. M. εἰσορμίσασθαι σπουδὴν.

PAG 82. verſ. 2. καὶ ἄγνον ex M. ſumptum. vt & 4. pòſt verſ. ἐπιδείξει pro quo. V. ἐπιδείξοι. Paulò poſt τῶν λόγων in V. legebatur τὸν λόγον. verſ. ante finem 4. V. ἑαυτοῦ πατρὶ. M. ἑαυτοῦ μείζονι.

PAG. 83. verſ. ante B. tertio V. χριστός. M. κύριος.

PAG. 84. verſ. 2. κατονομάζεσθαι. M. κατωνομάσθαι. verſ. ante C. ἡμᾶς deeſt in

V. v. ante D. 4. V. ὄψιων. M. ὄψεως. verſ. poſt D. 3. V. μόνον. M. μόνης. verſ. quintus & quartus ante finem abſunt à V. vti & in verſ. penult. vox κόσμον.

PAG. 85. verſ. poſt C. 4. V. ἀγάπης. M. σωφροσύνης.

PAG. 86. verſ. 4. poſt C. in V. πλήσασα. in M. ἐπλησθη. tertio pòſt verſu, V. διαθλήσασαι. M. διαθλῆσαι.

PAG. 87. E regione B. illa verba ἐστὶ μόνη à Cod. V. aberant. In verſ. vlt. M. ἀφθόρῳ. V. ἀφθάρτῳ. at excerpta Photiana ἀφθόνῳ legunt.

PAG 88. verſ. 4. poſt B. in M. πεπωρωμένως. in V. πεπωρωμέναι.

PAG. 89. E regione B. deerat in V. vox ὁσίως. vti & verſ. 3. ante D. illa verba ὅσον ὁ Νῶε. verſ. 3. poſt D. in V. ἀπ' ἀρχῆς. in M. ἀπ' ἀρχή τις, quod recepimus. vltimo verſu retinuimus ex V. αἰωτήρῳ; etiamſi M. & excerpta Photiana, ἀπωτήρῳ, præferrent. In verſu ſeptimo columnæ Latinæ poſt *nempe* omiſſa eſt vox *homo*.

PAG 90. verſ. 2. M. ἔχρηζον. V. ἔχρῃζω. verſ. 3. poſt B. in V. ἐφέσεως. in M. ἀφέσεως. E regione C. in M. ὀκτώ. in V. ὄγδοον. verſ. ſequent. V. ἡ. at M. & Photius ἧς. verſ. 5. ante D. Cod. M. ſuffragante Photio legit, prout editum eſt, τῆς νοητῆς &c. V. autem ſic: τῆς ὀγδοάδος πρεσβ. &c. E regione D. Cod. V. κρείττοσι. M. κριταῖς.

PAG. 91. verſ. 3. art. ἡ ſuppletus ex M. verſ. ſeq. V. συνηνωμένη. Maz. Codex cum Photianis excerptis συνημμένη. verſ. 4 ante D. γὰρ in V. deerat.

PAG. 92. verſ. 3. μόνη ex Cod. M. Nam V. habebat ἡ. verſ. 4. εἰπεῖν deeſt in V. & tertio poſt verſu καί. At verſ. 4. ante C. vbi ex V. legitur πλειόνων παρεσταμένη ἐκ δεξιῶν. M. habebat λαιῶν καὶ δεξιῶν παρεσταμένη. & verſ. 4. ante finem pro ἀσχημοσύνῃ, ἀσθένειαν.

PAG. 93. verſ. 4. vox φησὶ ſuppleta ex M. verſ. 1. poſt B. Cod. M. τὴν ἀγνείαν V. τῆς ἀγνείας.

PAG. 94. verſu penultimo retinuimus Cod. V. lectionem in voce παρθενία, quam interpres, qui ſolum illum codicem habuit, ſecutus eſt. Cæterùm probabilior videtur altera, quam & M. & Photiana excerpta ſuggerunt, παρθεία, ſiue potiùs παρὰ θεία, duobus vocabulis, quæ in vnum conflata, ſola mutatione τοῦ α in ν, & huius infiſſione inter ε & ι penultimæ, vocem dabunt παρθενία. Etymologicus quoque præpoſitionem παρὰ in παρθενίας veriloquio agnoſcit, dum ſcribit: παρθενία, ὅτι παρὰ Θεοῦ εἴδη.

PAG. 95. verſ. 1. μόνη ex M. & Photio. Codex. V. legebat μόνην.

PAG. 96. verſ. 4. ante D. καὶ deerat in V. qui & verſu ſequenti legebat αὐτοῖς pro αὐταῖς quod ex coniecturâ repoſuimus, cùm Codex M. haberet αὐτοῖς. verſ. 4. ante finem vbi V. πλούτους καὶ δόξας. M. legebat πλοῦτον καὶ δόξαν.

PAG. 97. verſu ante B. vox ἄσπιλοι deerat in Vaticano Codice. verſ. ante C. in V. παρθενεύουσαι. in M. παρθενεύσασαι. verſ. 4. poſt C. in M. λόγοις, quod aſſumpſimus: pro eo in V. legebatur ἔχει. verſ. tertio ante finem ἐκδημοῦσαι mendo typographico poſitum pro ἐνδημοῦσαι. M. habebat ἐπιδημοῦσαι.

PAG. 98. verſ. 4. ante C. αὐτοῖς ex Cod. M. ſumptum. V. legebat τῇ εἴδει.

PAG. 99. E regione B. in V. τοιοῦτος. in M. τοιούτοις. verſ. hinc 4. V. ἐνδίκως. M. ἰδικῶς. verſ. poſt tertio V. οἰκούμενος. M. οἰκουμένης. verſ. 4. ante D. Cod. V. λόγοις. M. λόγος. E regione D. in V. αὐταῖς. in M. αὐτῆς. verſu poſt hæc quarto. V. ἀεὶ δή. M. αἰ δή. verſ. penult. ὦ deeſt in V.

PAG. 100. verſ. 3. ante B. Cod. V. ἀφθαρσίας ἁγνεία. M. ἀφθαρσία καὶ ἁγνεία. verſ. 3. ante C. in M. ἀποσείεται. in V. ἐπισείεται. verſ. pòſt 4. M. πλώτη. V. πλωτή. verſ. ſequenti V. φερόμενα. M. φαινόμενα.

PAG. 101. verſ. 4. poſt D. pro κατεφάγη. Codicis M. cui vulgata Apocalypſis exemplaria conſentiunt. V. habebat κατεπίη. verſ. pòſt 3. ἐν à V. aberat. verſu ſequenti, V. legebat ἡρπάσθη. M. conſentiente vulgato ἡρπάγη. verſ. penultimo, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν. Sic ambo manuſcripti & optimæ quæque editiones Apocalypſis: vnde corrigendæ videntur illæ quæ legunt ἐκτρέφωσιν.

PAG. 102. verſ. 2. M. αἰθεριάζει. V. αἰθυρειάζει. verſ. 3. ante D. verba illa αὐτῇ τοῦ πνεύματος aberant à V.

PAG. 103. E regione D. Cod. V. ὀρατῷ. M. οὐρανίῳ. verſ. pòſt 4. V. ἀπηχήσματι. M. ἀπηχονήσματι.

PAG. 104. verſ. 1. V. λιαρῷ. M. χλιαρῷ.

PAG. 105. verſ. 7. V. τελεσφόρους. M. τελεσφορουμένας. E regione C. Cod. V. τῷ. M. τοῦ. quinto pòſt verſu, duo verba μείνας ἐπιτρέχοντα, è M. ſuppleta, cùm in V. ſolum περιτρέχοντα legeretur. verſ. ſeq. V. δεῖ. M. δή.

PAG. 106. E regione B. Cod. V. ἐπλημαπολίσασαι. M. ἐπλημαπολήσασαι. verſ. ante C in V. Χριστοῦ. in M. Ἰησοῦ. verſu pòſt 3. illa verba ἐντυπουμένης τοῦ λόγου, καὶ ἐν αὐτοῖς ſumpta ſunt ex M. verſ. 3. ante finem. V. πατρός. M. πνεύματος.

PAG. 107. verſ. 3. ante D. Cod. V. τόν. M. τό. verſ. 4. poſt D. Vat. ὑπάρξαντα. M. προϋπάρξαντα, quod & Photius præfert. verſ. 5. ante finem deerat in V. articulus τόν. vti & verſ. pòſt tertio, illa verba προόντα ἤδη πρὸ τῶν αἰώνων ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

PAG. 108. v. 1. V. συνειθισμένοις. M. συνηθισμένοις.

PAG. 110. verſ. 1. τὸ φωνῆσαι ſuppletum ex V. & mox, δή. verſ. 4. poſt C. pro δίδαντος, ex eodem Cod. M. repoſitum δίδοντος.

PAG. 111. verſ. 4. poſt C. πλείων ex M. ſumptum. verſ. 4. ante finem ἀναλυόμενον Vatic. Codicis, in ἀναλυόμενος Mazarini mutatum. verſ. ſeq. V. ἴσον μέρος. M. ἴσα μέρη. verſ. penult. vterque codex legebat τιμωρουμένων. ſed τιμωρούμενοι ex coniectura emendatum eſt.

PAG. 113. verſ. 4. poſt B. συγκειμένην. ſic Vat. at M. συνεσχηκέναι. E reg. C. in V. προέχοντος. in M. ἐμπεριέχοντος mox, ἡ τελεία, ex eodem ſuppletum.

PAG. 114. v. 3. ante C. in V. πολλοῦ. in M. σκαιοῦ. verſ. 3. ante finem. V. ἐρευγόμενον. meliùs M. ἐρευγομένων.

PAG. 115. verſ. 5. Vat. ἀποχωρήσοντι. M. μὴ ὑπεναχωρήσοντι. verſ. ſeq. illa verba θρασυνέσθε παραχθεῖσαι· μυρίοι γὰρ ex M. ſumpta. Statim poſt, pro eo quod ex V. legitur ἀφέλητε. M. habebat ἀφέλησθε. verſ. vlt. V. ἧς. M. αἷς.

PAG. 117. verſ. 6. ὄντως deerat in V. verſ. pen. pro illis verbis αἰγυπτίων καὶ χαλδαίων. V. legebat αἰγυπτιακῶς.

PAG. 118. E regione B. Vat. προσδίνεται. Maz. προσδινεῖται. mox Vat. προσφιλέστερον. M. προσφιλεστέραν. verſu 4. poſt C. in Varic. γηθοῦς in M. γηθεῖς.

verſu pòſt 3. Var. οἱ. M. οἳ. verſu 3. poſt D. in V. οὐδὲ. in M. οὐδὲν.

PAG. 119. verſ. 2. αἰθεροπτοῖς ex M. ſumptum. E regione D. Cod. V. τοῖς ἀρκτῴοις. M. ταῖς ἀρκτοῖς. verſ. ſequent. μέρεσι ex M. adſcitum. verſ. 3. ante finem pro illis verbis ἔξωθεν ἔχων τὸν τροπικόν. V. legebat ἔμπροσθεν.

PAG. 120. verſ 6. M. τοῦ τὸν ζωδιακὸν κύκλον πάντων.

PAG. 121. verſ. 4. poſt B. Cod. V. αἰγόκερω. M. αἰγοκέρωτος.

PAG. 122. verſ. ante B. Cod. V. ἔζησεν. M. ἐξήρκεσεν. verſ. 4: poſt C. in V. τὸν ἡμέτερον. in M. τοῦ ἡμετέρου βίου.

PAG. 124. verſ. ante C. in V. ὅ, τι. in M. εἴ τι. verſus tertius & quartus cum dimidio quinti poſt C. deeſt in V. verſ. 3. ante D. Cod. V. πάντως ἐστίν. M. ὄντως καί. verſ ante D. Cod. V. φίλοις. M. φιλίᾳ. Mox duo verſus deerant in V. & mox iterum alij duo penultimi paginæ.

PAG. 125. verſ. 4. πέφυκεν aſſumptum ex M. Item verſ. poſt C. primo, γίνεται. Ex M. quoque emendatum eſt. verſ. 5. poſt C. ἀνδρείων, pro ἀνδρῶν, & quæ ſequuntur vſque ad σωφρόνων.

PAG. 126. verſ. 7. V. αὐτῆς. M. αὐθεὶς. E reg. C. in V. μοιχήσασθαι. in M. μοιχεύσασθαι verſ. poſt C. 4. V. ὅσα δέ. M. εἰ γὰρ ὅσα. verſ. ante D. 3. V. οἱ νομοθέται. M. γεγόνασιν οἱ νόμοι.

PAG. 127. verſ. ante C. in V. ἑαυτοῦ & idem iterum. verſ. poſt C. At in M. vtrobique ἑαυτῷ.

PAG. 128. verſ. 3. V. τοῦ. M. τό. E reg. B. Cod. V. θεὸς αἰσχύλος. M. οἷς ἀεὶ ἦ αἴτιον.

PAG. 129. verſ. 6. τῷ Θεῷ & verſ. poſt. 4. τι & rurſus poſt 4. καὶ, deeſt in V. vti & è regione C. δέξωνται. At verſ. ante C. in V. τεχνήματος. in M. τεχνάσματος. & verſ. ſeq. in V. ἐπαναθέσθαι. in M. θέσθαι. verſ. ante D. 3. aliquando ex coniectura corrigebamus πεφυκότε, vt genere congrueret cum duali præcedente ἐπιθυμία. ſed pòſt, Mazarino Codice & ipſo πεφυκότι præferente, animaduertimus eiuſmodi σολοικοφανῆ antiquis non diſplicere. Ita Photius primo Bibliothecæ ſuæ Codice ſcribit αὐξηθέντων παραδόσεων. Quem in locum Hoeſchelius in Notis ſuis ſimilia probatorum Autorum exempla colligit. verſu pòſt D. δεῖν poſitum pro δεῖ, vt ſæpe alias in hoc opere infinitiuus pro præſenti. verſ. 4. ante finem. V. αἰρουμένης. M. αἰρουμένοις.

PAG. 130. verſ. 3. poſt C. φανταζομένως. V. at M. φανταζομένης. E reg. D. in V. νίκος. in M. μῆτιν. Mox ſuppletum λέγειν.

PAG. 131. verſ. poſt B. 4. V. καθ' οὗ. M. καθώς. mox V. ὑπέστην. M. ὑπεθέμην.

Hîc deinceps nos deficit Mazarinæ Bibliothecæ Codex, quo hactenus multùm vſi ſumus. in eo enim cætera Dialogi huius deſiderabantur. quæ ex Vaticano ſolo damus. Quare pauca deinceps attingemus his Notis; quæ rationem editionis ſolam pollicentur, non illuſtrationem Autoris: quam deſignauerat Interpres, ſi per locorum diſtantiam & temporum difficultates liceret.

PAG. 144. verſ. 3. ante C. pro αὐτῆς meliùs viſum αὐτῇ.

PAG. 148. verſ. 5 poſt C. pro τοῦ Νόου ex coniecturâ repoſitum τῷ, & tribus verſibus pòſt, τῷ Μωσῇ. Ibidem poſt τὸ, deerat, οἶκο, quod ex Photio reddidimus. verſ. 3. ante fin. cùm V. haberet ἐπειδὴ γὰρ, maluimus aſſumere ex Photio ἐπειδήπερ.

Pag. 149. verſ. 3. ante B. quod in V. erat διὰ τῶν καρπῶν ex Photio emendatum eſt ſublato διά. viciſſim ex eodem Photio verſu 3. ante C. duæ particulæ τὴν ἐκ reſtitutæ ſunt.

Pag. 150. verſ. ante B. τῶν φθεγγόντων reſcriptum ex Photio. Nam noſter habebat πρὸς τὸ φθέγγοντα.

Pag. 151. verſ. 5. ante fin. in MS. erat πεπιστεύσαι μοι. pro quo ex coniecturâ poſitum eſt πεπιστεῦσαί μοι.

Pag. 152. verſ. 3. poſt C. γὰρ repoſitum ex Photio.

Pag. 166. verſ. poſt D. manifeſtè legendum ἀκουσομένων. Quòd ſtatim Gregorium Eubulium alloquens, Methodij meminit, tamquam diuerſæ perſonæ, non infirmat quod alias diximus ex Epiphanio, Methodium binominem fuiſſe; ſed confirmat potiùs coniecturam noſtram à principio indicatam, S. Methodium hunc inter prima ſua opera librum edidiſſe: quo libro celebritate magnâ ſuſcepto, primæ perſonæ in iſto Dialogo loquentis nomen Autori adhæſiſſe, poſteriùs inde dicto Eubulio, vt Clemens Stromateus vocatus eſt, &c. quæ diximus. Vnde nullo modo infringi, ſed potiùs magis confirmari putamus coniecturam, quâ virilem ſexum Eubulio reddidimus.

INDEX LOCORVM SCRIPTVRÆ QVÆ CITANTVR ET TRACTANTVR A S. METHODIO IN CONVIVIO VIRGINVM.

Ex Geneſi.

CAPITE I. 28. *Creſcite & multiplicamini.* Pag. 17. 38. & 42.
CAP. II. 23. *Et dixit Adam hoc nunc os ex oſſibus meis.* p. 17. 29. & 42.
CAP. III. 19. *Terra es & in terram reuerteris.* p. 36. & 157.
CAP. XV. 9. *Sume mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam.* p. 60. 61. & ſequent.

Ex Exodo.

CAP. XXX. *Facies mihi poſt altare circumtectum ære ad holocauſta, aliud altare ex imputribilibus lignis, & deaurabis illud auro, & dabis illud in conſpectu veli.* pag. 69. & 70.

Ex libro Numerorum.

CAP. VI. *Et locutus eſt Dominus Moyſi dicens, loquere filiis Iſraël, dices ad eos: vir ſiue mulier quicunque magnè fecerit votum caſtificandi caſtitatem Domino, à vino & ſicerâ temperabit.* pag. 66.
CAP. XXXIII. 5. *Caſtrametati ſunt in Soccoth.* p. 143.

Ex libro Leuitici.

CAP. II. 13. *Quidquid obtuleris Sacrificij ſale condies.* pag. 8.
CAP. XI. *Ne comedite hyænam & ſimilia eius.* p. 69.
CAP. XVIII. 9. *Turpitudinem ſororis tuæ non reuelabis.* p. 9.
CAP. XX. 17. *Qui acceperit ſororem ſuam filiam patris ſui, &c.* p. 9.
CAP. XXIII. 39. *Quinto decimo die menſis ſeptimi, quando conſummaueritis genimina terræ, feſtum celebrabitis Domino ſeptem diebus, & die octauo erit requies, & ſumetis die primo fructum ligni ſpecioſum & ſpatulas palmarum, & ramos ligni denſos, & ſalices & ramos agni de torrente ad lætandum coram Domino.* p. 132. 137. & 139.
CAP. XXIV. 2. *Defæcatum oleum purum, expreſſum, vt ardeat lucerna extra velum ante Dominum.* p. 77. & 78. *Ibidem verſu 3°. Accendent illud vſque mane.* pag. 78.

Ex Deuteronomio.

CAP. XXXII. 32. *Ex vite Sodamorum vitis eorum, & palmes eorum ex Gomorrâ, vua eorum vua fellis, botrus amaritudinis eis, furor draconum vinum eorum, & furor aſpidum inſanabilis.* p. 67.

Ex libro Iudicum.

CAP. IX. 8. *Euntia ierunt ligna vt vngerent ſuper ſe Regem, dixerúntque oliuæ regna ſuper nos, & dixit eis oliua: nunquid derelinquens pinguedinem meam, quam glorificauit Deus & homines, ibo vt imperem lignis? dixerúntque ligna omnia ficui: veni regna ſuper nos, & dixit eis ficus, nunquid derelinquens dulcedinem meam, & genimen meum bonum, ibo vt imperem lignis? & dixerunt ligna ad vitem, regna ſuper nos, & dixit eis vitis: nunquid derelinquens vinum meum quod eſt lætitia hominum, ibo vt imperem lignis? dixerúntque ligna rhamno: veni regna ſuper nos, & dixit rhamnus ad ligna: ſi in veritate vngitis me in Regem ſuper vos, venite, confidite in protectione meâ. ſin minus, egrediatur ignis de rhamno, & deuoret cedros Libani.* pag. 147. & ſequentibus.

Ex libro IV. Regum.

CAP. XX. 7. *Dixítque Iſaias, afferte maſſam ficorum, quam cùm attuliſſent & poſuiſſent ſuper vlcus eius, curatus eſt.* p. 155.

Ex libro Iob.

CAP. X. 8. *Manus tuæ fecerunt me & plaſmauerunt me.* pag. 18.
CAP. XXXVIII. 14. *iuxta Sept. Nun-*

quid tu accepto limo effinxiſti animal & vocale illud feciſti ſuper terram. p.18.

Ex libro Pſalmorum.

PSAL. I. 3. *Sicut lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.* pag.139.

PSAL. II. 7. *Filius meus es tu ego hodie genui te.* p.107.

PSAL. XXXVII. 6. *Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ.* p.8.

PSAL. XLI. 5. *In voce exultationis & confeſſionis ſonus epulantis.* p.144.

PSAL. XLIV. 14. *Omnis gloria eius filiæ Regis ab intus.* p.85.

PSAL. XLIV. 15. *Adducentur Regi Virgines poſt eam proximæ eius afferentur tibi: afferentur in lætitiâ & exultatione; adducentur in templum Regis.* p.93.

PSAL. CIV. 5. *Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.* p.106.

PSAL. CXXXVI. *Super flumina Babylonis illic ſedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. In ſalicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra.* p.53.& 54.

PSAL. CXXXVI. 6. *Si oblitus fuero tui Ieruſalem obliuioni detur dextera mea, adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi non meminero tui & ſi non propoſuero Ieruſalem in principio lætitiæ meæ.* p.57.

Ex libro Prouerbiorum.

CAP. I. 5. *Hæc audiens ſapiens ſapientior erit, intelligétque parabolam & obſcurum ſermonem, dicta ſapientum & ænigmata.* p.134.& 135.

CAP. III. 18. *Lignum vitæ eſt iis qui apprehenderint eam, & eis qui innituntur ſuper ipſam quaſi ſuper Dominum ſecura.* p.138.& 139.

CAP. V. 18. *Fons aquæ tuæ ſit tibi dulcis: & lætare cum muliere adoleſcentiæ tuæ.* p.11.

Ex Cantico Canticorum.

CAP. II. 2. *Sicut lilium in medio ſpinarum, ſic proxima mea in medio filiarum.* p.83.

CAP. IV. 9. *Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa in vno oculorum tuorum, in vno ornamento colli tui, quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ, & odor veſtimentorum tuorum ſuper omnia aromata. Fauum diſtillant labia tua ſponſa; mel & lac ſub linguâ tuâ, & odor veſtimentorum tuorum, ſicut odor thuris. Hortus concluſus, fons ſignatus.* p.83.84.& 85.

CAP. IV. 16. *Surge Aquilo & veni Auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata illius.* pag.110.

CAP. VI. 7. *Sexaginta ſunt Reginæ & octoginta concubinæ, & adoleſcentulæ quarum non eſt numerus. Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matris ſuæ, electa genitricis ſuæ, viderunt eam filiæ, & beatificabunt eam.* p.87. 91.

Ex libro Sapientiæ.

CAP. III. 16. *Filij adulterorum in conſummatione erunt.* p.20.

CAP. IV. 1. *O quam pulchra eſt caſta generatio cum claritate! immortalis eſt enim memoria illius, quoniam & apud Deum nota eſt & apud homines. Cùm præſens eſt, honorant illam; & deſiderant eam cùm ſe eduxerit: & in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum præmium vincens.* p.12.

CAP. IV. 3. *Multigena impiorum multitudo non erit vtilis, & ſpuria vitulamina non dabunt radices altas.* p.11.

Ex libro Eccleſiaſtici.

CAP. XVIII. 30. *Poſt concupiſcentias tuas ne eas, & ab appetitibus tuis prohibe te. Vinum enim & mulieres apoſtatare facient ſapientes.* p.11.

CAP. XXIII. 5. *Domine Pater & Deus vitæ meæ ne derelinquas me in cogitatu illorum, extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, & omne deſiderium auerte à me. Aufer à me ventris concupiſcentias, & concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me.* p.12.

Ex Prophetiâ Iſaiæ.

CAP. VIII. 3. *Accelera ſpolia detrahere, feſtina prædari.* p.65.

CAP. XLIV. 4. *Iuſti germinabunt quaſi ſalices iuxtas præterfluentes aquas,* p.55.

CAP. LX. *Illuminare illuminare Ieruſalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt.* p.57.

CAP. LX. 2. *Ecce tenebræ operient terram & caligo populos, ſuper te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur, & ambulabunt Reges in lumine tuo, & Gentes in ſplendore ortus tui, leua in circuitu oculos tuos, & vide: omnes iſti congregati ſunt, venerunt tibi, filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere ſurgent.* p.103.

CAP. LXVI. 7. *Priuſquam parturiret peperit, & antequam veniret partus eius effugit*

eſfugit & peperit maſculum, quis audiuit vnquam tale? aut quis vidit huic ſimile? nunquid parturiet terra in die vnâ? aut parietur gens ſimul, quia parturiuit Sion & peperit maſculum? pag.106.

Ex Prophetia Ieremiæ.

CAP. I. 5. *Priuſquam te formarem in vtero, noui te.* p.18.

CAP. II. 32. *Nunquid obliuiſcetur Virgo ornamenti ſui, aut ſponſa faſciæ pectoralis ſuæ?* p.58.

CAP. III. 3. *Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere in conſpectu amatorum tuorum.* p.74.

CAP. V. 8. *Equi amatores & emiſſarij facti ſunt.* p.11.

CAP. XVIII. 3. *Et deſcendi in domum figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper lapides, & cadendo diſſipatum eſt vas quod ipſe faciebat in manibus ſuis, & rurſus fecit illud vas alterum, ſicut placuerat in conſpectu ſuo facere.* p.33.

CAP. XXIV. 3. *Ficus bonas, bonas valde; & malas, malas valde.* p.153.

Ex libro Threnorum.

CAP. III. 27. *Bonum eſt viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentiâ ſuâ.* p.63.

Ex Prophetia Baruch.

CAP. III. 14. *Diſcite vbi ſit prudentia, vbi ſit virtus, vbi ſit intellectus, vt ſcias ſimul vbi ſit longiturnitas vitæ & victus, vbi ſit lumen oculorum & pax. Quis inuenit locum eius? & quis intrauit in theſauros eorum?* p.99.

Ex Prophetia Ioël.

CAP. II. 21. *Confide terra, gaude, & lætare, quoniam magnificauit Dominus vt faceret. Confidite iumenta campi, quia germinarunt campi ſolitudinis, quia lignum attulit fructum ſuum, ficus, & vinea dederunt virtutem ſuam. Et filij Sion gaudete & lætamini in Domino Deo veſtro, quia dedit vobis cibum in iuſtitiam.* p.154.

Ex Prophetiâ Amos.

CAP. IV. 5. *Et legerunt foris legem,* p.56.

Ex Prophetia Michææ.

CAP. IV. 4. *Et requieſcet vnuſquiſque ſub vite ſuâ & ficu ſuâ, & non erit qui exterreat.* p.155.

Ex Prophetiâ Zachariæ.

CAP. IV. *Et reuerſus eſt Angelus qui loquebatur in me, & ſuſcitauit me quaſi virum qui ſuſcitatur de ſomno ſuo, & dixit ad me, quid tu vides? & dixi, vidi & ecce candelabrum aureum totum, & lampas ſuper ipſum, & duæ oliuæ vna à dextris lampadis eius, & vna à ſiniſtris.* p.156.

CAP. IV. 11. & 12. *Duæ oliuæ ad dexteram candelabri & ad ſiniſtram eius. Duo rami oliuarum qui ſunt in manibus duorum roſtrorum. Verſ. 14. Iſti ſunt duo filij pinguedinis qui aſſiſtunt Domino vniuerſæ terræ.* p.156.

Ex Matthæo.

CAP. V. 8. *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* p.169.

CAP. V. 13. *Vos eſtis ſal terræ.* p. 8.

CAP. XIII. 17. *Beati oculi veſtri videntes quæ videtis. dico enim vobis quòd multi Prophetæ cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.* p.91.

CAP. XIX. 12. *Sunt Eunuchi qui de matris vtero ſic nati ſunt: & ſunt Eunuchi qui facti ſunt ab hominibus, &c.* p.6.

CAP. XXI. 19. *Nunquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum.* p.155.

CAP. XXV. 6. *Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei.* p.79.

Ex Marco.

CAP. XIII. 20. *Propter electos breuiabuntur dies illi.* p.19.

Ex Luca.

CAP. XII. 35. *Sint lumbi veſtri præcincti & lucernæ ardentes in manibus veſtris; & vos ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum, quando reuertatur à nuptiis, vt cùm venerit & pulſauerit, confeſtim aperiant ei. Beati ſerui illi, quos, cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes. Amen dico vobis quòd faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis: & ſi venerit in ſecundâ vigiliâ, & ſi in tertiâ vigiliâ venerit, & ita inuenerit, Beati ſerui illi.* p.62.

CAP. XII. 49. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur?* p.77.

CAP. XV. 4. *Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & ſi perdiderit vnam ex illis, nonne dimittit nonaginta nouem in deſerto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam? & cùm inuenerit eam*

imponit in humeros gaudens, & veniens domum conuocat amicos & vicinos, dicens illis: congratulamini mihi quia inueni ouem meam quæ perierat. p.34.

CAP. XXI. 32. *Attendite ne grauentur corda veſtra crapula & ebrietate & curis huius vitæ: & ſuperueniat in vos repentina dies illa tanquam laqueus.* p.68.

Ex Ioanne.

CAP. XIV. 6. *Ego ſum veritas,* p.136.

CAP. XV. 5. *Ego ſum vitis vera & vos palmites, Pater autem meus agricola.* p.67.

Ex Epiſtolâ ad Romanos.

CAP. I. 21. *Cùm Deum cognouiſſent non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum.* p.118.

Ex Epiſtola 1. ad Corinth.

CAP. IV. 15. *In Chriſto Ieſu per Euangelium ego vos genui.* p.41.

CAP. VII. *De quibus verò ſcripſiſtis, bonum eſt homini mulierem non tangere.* p.43.

Ibid. *verſ.* 2. *Propter fornicationem verò vnuſquiſque ſuam vxorem habeat.* p.43.

Ibid. *verſ.* 3. *Et vnaquæque mulier proprium virum habeat,* &c. *Hoc autem dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium.* p.44.

Ibid. *ver.* 6. *Ne tentet vos ſatanas propter incontinentiam veſtram.* p.43.

Ibid. *ver.* 8. *Dico autem non nuptis & viduis: bonum eſt illis, ſi ſic permaneant ſicut & ego: quòd ſi non ſe continent, nubant. melius eſt enim nubere quàm vri.* p.44.

Ibid. *verſ.* 25. *De Virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do, tanquam miſericordiam conſecutus à Domino, vt ſim fidelis; exiſtimo ergo bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem:* vſque ad illa; *ego autem vobis parco.* p.46.

Ibid. *ver.* 58. *Si nupſerit Virgo non peccauit, tribulationem tamen carnis habebunt huiuſmodi.* p.47.

Ibid. *verſ.* 29. *Hoc itaque dico: Fratres, tempus breue eſt, reliquum eſt vt qui habent vxores tanquam non habentes ſint.* p.47. & 142.

Ibid. *ver.* 32. *Volo vos ſine ſolicitudine eſſe, qui ſine vxore eſt ſolicitus eſt quæ Domini ſunt.* p.48.

Ibid. *ver.* 35. *Porro hoc ad vtilitatem veſtram dico, non vt laqueum vobis iniiciam.* p.8. & 48.

Ibid. *ver.* 36. *Si quis autem turpem ſe videri exiſtimet ſuper virgine ſua, quòd ſit ſuperadulta.* p.49.

CAP. XIII. *ver.* 3. *Si vendidero omnes facultates meas, & diſtribuero in cibos pauperum: & ſi corpus meum igni tradidero, & ſi tantam fidem habeam, vt montes transferam, charitatem verò non habeam, nihil ſum.* p.140. & 141.

CAP. XV. 50. *Non enim corruptio hereditabit incorruptionem, neque mors vitam.* p.37.

Ibid. *verſ.* 4. *Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas ſtellarum. Stella enim differt à ſtella in claritate, ita & reſurrectio mortuorum.* p.86.

Ex Epiſtola ad Galatas.

CAP. IV. 19. *Filioli quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis.* p.41.

CAP. V. 22. *Fructus enim Spiritus, charitas, gaudium, pax, patientia, bonitas, fides, manſuetudo, continentia.*

Ex Epiſtola ad Epheſios.

CAP. III. 14. *Huius rei gratia flecto genua ad Deum & Patrem, ex quo omnis paternitas in cælo & in terra nominatur, vt det vobis ſecundum diuitias bonitatis ſuæ ſpiritu corroborari per Spiritum ipſius in interiorem hominem habitare Chriſtum per fidem in cordibus veſtris.*

Ex Epiſtola 1. ad Theſſal.

CAP. IV. 16. *Ipſe Dominus in iuſſu & in voce Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de cælo, & mortui qui in Chriſto ſunt reſurgent primi, deinde nos qui viuimus, ſimul cum illis.* p.79.

Ex Apocalypſi.

CAP. XII. *Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta ſole,* &c. *Et ecce draco magnus rufus,* &c. *Et peperit filium maſculum qui recturus erat omnes gentes,* &c. *pag.* 101.

Ibid. *verſ.* 14. *Et datæ ſunt ei alæ aquilæ magnæ.* p.113.

CAP. XX. 6. *Hæc eſt reſurrectio prima.* p.138.

PAG. 18. in margine *pro* Iob 18. *reſcribe* Iob 38.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM
IN CONVIVIVM VIRGINVM
S. METHODII.

A

ABRAHAMI circumciſione abdicatur licentia ſororij coniugij. Pag. 11.
Adam quatenus ſimilis, quatenus diſſimilis Chriſto. p.31.32.& 33.
Adami ſomnus figura mortis Chriſti. p 39.
Adoleſcentulæ in Cantico Canticorum ſignificant multitudinem iuſtorum non perfectorum. p. 90.
Adulterorum filij, parentes accuſant. p.25.
Aduentus Domini tres, per tres Vigilias deſignati. p.62.
Ætates hominis tres per tres vigilias deſignatæ. p. 62.
Alæ Virginitatis quæ dicantur. p.95.96.
Alæ Virginitatis dictæ alæ aquilæ magnæ. p.113.
Altare incenſi figura chori Virginum. p. 70. & 71.
Altare holocauſtorum figura chori viduarum. p.71.
Anagogicus ſenſus literali copulandus velut alterum bigæ animal. p.31.
Angeli cuſtodes etiam ex adulterio natis aſſignati. p.25.
Angeli obuiam procedunt morientibus Virginibus. p. 97.
Animæ perfectæ, ſunt adiutorium Chriſti. p.40. & 41.
Animæ à Deo creantur. p.25. & 26.
Animæ ſunt inſtar ſimulacrorum in corporibus velut in templis conſecratorum. p 7.
Animæ ſanctæ Patriarcharum ante diluuium cur Reginæ dictæ. p. 87.
Animæ fidelium ſponſæ Chriſti. p 40.
Animæ imperfectorum ſunt velut fœtus in vtero. p.40.
Animæ primùm à Deo creatæ pulcritudo p.73.
Animæ ſanctæ Prophetarum cur octoginta dicantur. p.88 89 & 90.
Apologi arborum ex libro Iudicum myſtica expoſitio. p.147. & ſequentib.
Arbores quænam faciant amœnitatem Paradiſi. p.98. & 99.
Aretes deſcriptio. p.3. eius ſermo. p. 4. & 5.
Artemas hæreticus circa Filium errauit. p.109.
Aſtrologiæ iudiciariæ pernicies maxima. p.116.
Aſtra nullam vim inferunt voluntati. p.124. & ſequentib.
Aurum Virginitatis ſymbolum. p.71.

B

BABYLON vitam mortalem deſignat. p.54.
Babylonis flumina quæ dicantur. p.54.
Baptiſmus plenilunium Fidei. p. 104.
Baptiſmo Chriſtus quomodo dicatur à Patre genitus? p.107.
Beatorum Ordines diuerſi. p. 85. & 86.
Beatorum primus ordo chorus Virginum. p.86. & 87.

C

CANDELABRVM aureum ſignificat Sermonem Propheticum. p 78.
Caput Draconis quod dicatur. p.15.
Caro Chriſti & Humanitas aſſumpta ſponſa Verbi dicta. p. 98.
Caro humana lucerna eſt fulgens quinque luminibus. p 77.
Caſtitas per Rhamnum figurata. p.152.
Caſtitas immortalitatem tribuit corporibus. p. 157.
Caſtitas vtiliſſimum mundo auxilium à Deo miſſum. p.152.
Caſtitas à paucis verè culta. p.158.
Caſtitas in quodam gradu omnibus neceſſaria. p.142.
Caſtitas homines in Paradiſum reſtituit. p.51. & 52.
Caſtitas propria Reſurrectionis. p.141.
Caſtitas auxilio miſſa contra diluuium concupiſcentiæ. p.52. & 53.
Caſtitatem effingere Diabolus non poteſt. 152. & 153.
Caſtitatem quis verè colat. p.158.
Character dictionis Pauli varius. p.30.
Chriſtus Adamo vnitus dicitur quòd Verbum Humanitatem ex Adamo propagatam aſſumpſit. p.33.
Chriſtus in Euchariſtia rurſus quodammodo moritur. p.39.
Chriſtus exemplar vitæ. p.14.
Chriſtum per fidem habitare in cordibus quid ſit. p.107.
Chriſtiani per participationem, Chriſti quoque ſunt. p 106.
Chriſtiani peccantes Diabolo canunt. p. 55.
Circumciſio quid ſignificauerit. p.11.
Citrum Iudæi lignum pulcherrimum in Leuitico deſignatum intelligunt, perperam. p. 138
Citrus ſignificat fructum Fidei. p. 138. & 140.

Columba, Chriſti caro dicta. p. 91. & 92.
Concupiſcentia duplex in homine, ſpiritus & carnis. p. 129.
Concupiſcentia inundanti flumini comparata. p. 52.
Coniugium Chriſti cum Eccleſiâ. p. 38.
Coniugium bonum, etſi Virginitas melior. p. 27.
Conſecrare ſe Deo in ſolidum quid ſit. p. 64.
Conſilium perſeuerandi in Viduitate. p. 44.
Continentiæ præſtantia. p. 43.
Creatrix potentia plaſtæ comparata. p. 23.

D

DÆMONVM fallax ſcena in Mundi quadam Panegyri oſtenſa. p. 95.
Deus generationi humanæ præſidet. p. 18.
Deus vult omnes homines ſaluos fieri. p. 26.
Dei innocentia cooperantis adulterinis concipientibus declaratur exemplo plaſtæ. p. 21. & ſeq.
Deſertum in quod ſeceſſit Mulier iuxta Apocalypſim, quod dicatur? p. 110.
Diabolus pulchritudinem animæ fœdare conatur. p. 74.
Doctrinæ ſacræ ſtudium neceſſarium Virgini. p. 7. & 8.
Doctrina cæleſtis ſali ſimilis. p. 7. & 8.
Draco inſidians mulieri quis ſit? p. 108.
Draconis cornua ſeptem quæ dicantur? p. 115. & 116.
Ducenta, ſymbolum Spiritus ſancti, & quare? p. 111.
Duodenarius pluſquam perfectus numerus. p. 112.

E

EBLON, proprio motu Prophetas locutos dixit. p. 110.
Eccleſia prato florenti ſimilis. p. 27.
Eccleſia quantò vicinior veritati quàm Synagoga. p. 71.
Eccleſia repræſentat vitam cæleſtem. p. 71.
Eccleſia Chriſti cur prælata Synagogæ. p. 91.
Elias fugiens Iezabelem & ſub rhamno quieſcens quid ſignificet? p. 150.
Euangelium, Sacrum & arcanum canticum. p. 55.
Euangelium inſanis qui prædicant, cantant canticum Domini in terrâ alienâ. p. 56.
Eunuchiſmus Regni cælorum præbitor. p. 27.

F

FABVLÆ cælis & aſtris immiſtæ. p. 120.
Faſcia pectoralis & zona animæ, charitas in Deum. p. 58.
Fatalitas natalis leges omnes tollit. p. 126. & 127.
Fatali neceſſitate acta vituperij & laudis expertia. p. 128.
Ficulneæ areſactio quid ſignificet. Math. 21. p. 154.
Ficus ſignificat mandatum in paradiſo datum homini. p. 148.
Ficus, Spiritus ſancti figura. p. 155.
Ficuum genera duo. p. 153.
Filius maſculus, quem mulier amicta ſole peperit, quis dicatur. p. 105. & 106.
Flumina Babylonis ſunt fluxus voluptatis. p. 55.
Fixio Tabernaculorum, figura reſurrectionis corporum. p. 136. & 137.

G

GENESIS liber conſtitutionem mundi ſancit. p. 31.
Genethliacorum impia Doctrina. p. 117. & 118.
Genethliacorum Doctrinæ confutatio. p. 121. & ſequentibus ſeptem.
Gloria ſumma Virginitatis. p. 80.
Gregorium Miniſtra in conuiuio Virginum. p. 2. à Theopatrâ audit Sermones Virginum. p. 3. & eos Eubulio repetit ibidem & toto opere.
Gubernator bonus omni vento tendit ad portum. p. 81.

H

HÆRETICI cur dicantur tertia pars ſtellarum in Apocalypſi. p. 109.
Hæreticorum pernicies liberum hominis arbitrium negantium. p. 117.
Homerus ſalices frugiperdas cur vocet. p. 54.
Homo inſtrumentum & indumentum verbi. p. 36.
Homo Angelis aggregatus. p. 34.
Homo ſui compos & liber. p. 116.
Homo inter bonum & malum medius. p. 36. & 37.
Homo in confiniis ſitus arboris vitæ & arboris ſcientiæ. p. 37.
Homo creatus vt Deum laudet. p. 35.
Horti in quo habitum eſt conuiuium Virginum deſcriptio. p. 4. & 5.
Hyænæ vetita comeſtio quid ſignificet. p. 69.
Hymnus Virginis. 162. & ſequent.

I

IERVSALEM vocabulo, immaculatæ Virgines deſignantur. p. 57. & 58.
Illegitimis orti coniugiis promoueri ad dignitates poſſunt. p. 20.
Imago Dei in Adamo peccante deformata, recoloratur in Verbo incarnato. p. 33.
Immolatio Agni quid ſignificet. p. 135.
Indulgentia quid ſignificet apud S. Paulum. p. 44. & 45.
Interdictio ciborum & ieiuniorum ante Paſcha. p. 45.
Ira & inuidia inebriant animam. p. 67. & 68.
Iudæi fucis comparantur. p. 133.
Iudæi figuras futurorum pro figuris præteritorum habent. p. 135.

L

LEGEM foris legere, quid ſit apud Amos Prophetam. p. 56.
Lex imaginis vmbra, Euangelium verò imago veritatis. p. 136.
Lingua quomodo fiat calamus ſapientiæ. p. 64. & 65.
Lunæ Græcum nomen vnde dictum. p. 104.
Lunæ ſymbolo fides deſignatur. p. 103. & 104.

M

MARCELLA Virginum antiquiſſima. p. 6. eius oratio ibidem & ſequent.
Maſculos occidi & fœminas ſeruari, quod Pharao iuſſit, quid ſignificet. p. 53.
Meditatio ſacræ Doctrinæ Virginitatem vegetat. p. 55.

Millenarius ſymbolum Patris. p.111.
Montes cælos deſignant io ſcriptura. p.35.
Mora ſponſi ſpatium temporis vſque ad finem mundi. p 79.
Mors corporum ex pcecato orta. p.136.
Mortui qui in Chriſto ſunt reſurrecturi primi, qui dicantur apud Paulum. p.79.
Mulier amicta ſole, quæ ſit in Apocalypſi. p.102.
Mundus uondum perfectus. p.17.
Mundus conſummandus ſeptimo millenario anootum. p.134 Cuius rei figura eſt feſtiuitas ſcenopegiæ menſe ſeptimo celebrata.
Mundi creatio cur ex ſenario couflata. p.113.

N

NONAGINTA nouem oues, figura Angelicarum Virtutum. p.35.
Nox media ſignificat Regnum Antichriſti. p.79.
Nubes obſcurantes iuſtitiæ ſolem, quæ ſint. p.100. & 101.

O

OCTONARIVS imperfectus numerus & quare? p.112.
Oculus ſponſæ vulnerans cor ſponſi, eſt prudentia. p.84.
Oculorum ſponſæ vnum cur ſponſus amet. p 84.
Oculi hominis duo, mens & ſenſus. p 84.
Oleum, ſapientiæ ſymbolum & iuſtitiæ. p.77.
Oliua ſignificat legem Moſaïcam. p.148. & 155.
Oliua ſymbolum miſericordiæ Dei. p.148.
Oliuæ duæ apud Zachariam Prophetam quid ſint? p 155.
Oliuarum rami duo Lex & Prophetæ. p 156.
Organa corpora dicuntur. p.53.
Ornamenta colli in Canticis quid ſignificent. p 84. & 85.
Ornamenti ſui obliuiſci Virginem apud Ieremiam quid ſit? p 58.

P

PANARVRAIS dicta vita humana. p.95.
Par numerus, & harmonia, & candor ſymbola innocentiæ. p.32.
Paritas vitæ, imparitas corruptioni comparatur. p.36.
Paulus in viduitate perſeuerantium exemplum. p.45.
Paulus per illa verba *nos qui viuimus* animas intelligit. p 79.
Pauli ſententiæ inter ſe nexæ. p.30.
Peccatum inſtar aquæ Adamum tanquam vas recèns fictum, nec ad immortalitatem excoctum, diſſoluit. p 34.
Peccatum aboleri non poterat niſi per Incarnationem. p.35.
Pharao figura Diaboli. p.53.
Plantarum ſapientiæ cuſtos cultórque homo. p.99.
Polygamia à Propheticis temporibus illicita. p.11.
Præceptum propagandi generis non abrogatum in noua Lege p.16.
Prudentia & Virtus oſſa & caro ſapientiæ p 39.
Pſalmus trigeſimus ſextus gratulatorius Hymnus animarum per Caſtitatem ſeruatarum. p.53.

Q

QVADRANS inuenitur à vidua Euangelica poſt ſordes eiectas, vt ſignificetur vitiis expulſis cerni veritatem p.140.
Quæ præſtantior caſtitas ſit, cáne quæ perturbationes nullas patitur; an quæ illas vincit? p.168. & ſeq.
Quatuor Euangelia proportione reſpondent quatuor legibus diuerſo tempore latis. p.149.

R

REGINÆ, concobinæ & adoleſcentulæ, quæ dicantur Canticorum texto. p 87.
Reſurrectio comunis bonorum & malorum. p 79.
Rhamnus Græco nomine caſtus dictus. p.149.
Rhamnus ſignificat Legem Euangelicam. p.148.

S

SABELLIVS hæreticus Patrem paſſum aſſeruit. p 109.
Salix Virginitatis ſymbolum, quas ob cauſas? p 54.
Salix Virginitatis creſcit à fontibus Saluatoris. p.54.
Salix figura caſtitatis. p 141.
Salicis Græcum nomen caſtum ſonat. p 141.
Scripturæ verba interpretanda prout ſonant. p.37.
Senarij perfectio in quo ſita. p 112.
Senſus quomodo conſecrentur Deo. p.65.
Senſuum quanta vis in obſequium vel in perniciem Virginitatis. p 76.
Senſus primo apparens ſequendus in libro Geneſis. p.31.
Senſuum omnium cuſtodia ad Virginitatem pertinet. p.154 & 190.
Seruare Virginem ſuam apud Paulum intelligitur de carne propria. p.49.
Sexagiota, ſymbolum Chriſti, & quare? p 111.
Sexaginta cur numerentur animæ ſanctæ Prophetarum. p.88. & 89.
Sicera omne vinum factitium. p 78.
Siceræ præſcripta abſtinentia ſignificat abſtinentiam à rebus non per ſe malis ſed ad malum ducentibus. p 68.
Similitudo Dei in quo ſita. p.12.
Sion caritatem deſignat. p.55.
Solemnitas Tabernaculorum quid ſignificet? p.131. 132. & 113.
Sororum connubia cum fratribus quando deſierint licita eſſe p.11.
Spatulæ ſeu rami denſi ſymbolum Charitatis p 140.
Sphæra mundi deſcriptio. p. 118 & tribus ſeq.
Sanctus Spiritus repræſentatus per caſtum. p.39.
Spiritus Dei ſtrenuus & morarum oſor. p 65.
Stellæ quas caudâ Draco detrahit, hæretici ſunt. p.109.
Structura corporum, Dei opus. p.24.

T

TABERNACVLVM Hebræorum, Eccleſiæ figura. p.70.
Teſtis idoneus Gloriæ Chriſti Pater æternus. p 82.
Theclæ dotes & ornamenta. p.94.
Theclæ certamina. p.130. & 131.

V

VACCA & capta trima in Sacrificio Abrahami, quid ſignificet. p. 60 & 61.
Vanitas conſtellationum Chaldaïcarum p. 118.
Vas in Adamo fractum, refictum in Chriſto. p. 34.
Vera ficus & vera vitis per caſtitatem monſtratæ. p. 154.
Veræ ſpecies virtutum non appareot niſi in æterna vita. p. 98.
Verbum homo factum eſt, vt vinceret ſerpentem. p. 39.
Veſtes molles & verſicolores periculoſæ Virginitati. p. 68. & 69.
Veſtitus deauratus ſponſæ, quid ſit. p. 92.
Vigiliæ tres à Chriſto memoratæ quid deſignent. p. 61. & 62.
Virgo auara verè Virgo non eſt p. 158. & 159.
Virgo ſuperba verè Virgo non eſt. p. 158.
Virgo quinque ſenſus cuſtodiens vna quinque Virginum inſtar eſt. p. 77.
Virgines omnes vno nomine ſponſæ, comprehenſæ. p. 81. & 84.
Virgines quæ prudentes & quæ fatuæ dicantur. p. 75. & 76.
Virginum chorus ſecundum gloriæ locum obtinet poſt carnem Chriſti. p. 93.
Virginum exiguus numerus. p. 15.
Virginum ſomnus ſignificat mortem. p. 79.
Virginitas Chriſti auſpiciis regnat. p. 146.
Virginitas lilio comparata, quare? p. 83.
Virginitas pulchritudinem animæ cuſtodit. p. 75.
Virginitas donum pulcherrimum quod homo offerre Deo poteſt. p. 60.
Virginitas non munditiem ſolùm corporum, ſed præcipuè nitorem animarum curat. p. 7.
Virginitas Dei donum. p. 48.
Virginitas facilitatem magnam præbet conſequendæ felicitatis. p. 100.
Virginitas legis gratiæ propria. p. 12.
Virginitatis Græcum nomen vnde deductum. p. 94. & 95.
Virginitas rara res, & fortium propria. p. 6.
Virginitatis pugna cum Dracone. p. 114.
Virginitatis profeſſio præſtantiſſima, eadémque maximis periculis expoſita p. 160.
Virtutis Græcum nomen vnde deductum. p. 96.
Vitis ſobria & lætificans cor, Chriſtus. p. 77.
Vitis fellis, Diabolus. p. 77.
Vitis ſignificat præceptum poſt diluuium datum Noë. p. 148.
Vitis Chriſti figura. p. 55.
Vitium duo genera. p. 66. 67. & 153.
Votum magnum quid ſit in libro Numerorum. p. 60. & 64.
Vtilitas contemplationis rerum cæleſtium. p. 96. & 97.

Z.

ZONA Animæ, caritas in Deum. p. 58.

Errata in Interp. Latinâ.

PAG. 4. lit. C. ſumus. *corrige*, eramus. p. 6. lit. D. ſoum. *lege*, ſurſum p. 8. lit D. diceodi. *cor.* diſcendi. p. 11. lit. A *poſt*, deinceps, *adde*, licitum. p. 89. lit. A *poſt*, nempe, *adde*, homo. p. 144. O Eubulium *lege*, O Eubuli. p. 169. lit. B. *poſt*, tales, *adde*, quos etiam Deos facit, Deus &c.

Errata in textu Græco.

PAG. 5 lit. D. *lege*, [illegible]. Ibid. *lege*, [illegible]. p. 6. B. *lege*, [illegible]. Ibid. D. *lege*, [illegible]. p. 34. A. *lege*, [illegible] p. 97 verſ. antepenult. *lege* [illegible]. Cætera ignoſce.

PARISIIS,

IN TYPOGRAPHIA REGIA,

CVRANTE SEBASTIANO CRAMOISY,

Regis ac Reginæ Architypographo.

M. DC. LVII.